by Google

NAZIONALE
CENTRALE V. E. II
M8
48 A
13
ROMA

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

8.48.A.13

CONTROVERSIAE

SELECTAE

Aduerſus Hæreticos, & Schiſmaticos.

AVTHORE

P. Fr. Franciſco à S. Auguſtino Macedo Theologiæ Polemicæ in Collegio de Propaganda Fide lectore.

ROMAE.

Apud Mancinum. 1663.

Superiorum Licentia.

Digitized by Google

Digitized by Google

Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ.
Domino

MARIO

ALBERICIO

S. Congreg. de Propaganda Fide Secretario, &c.

QVI mihi foris cùm diligenter inquirendus, tum difficulter inueniendus foret: eum ego nactus ſum domi: iuſtus, idoneuſque

Patronus. Splendore ſanguinis quà Paternà, quà Maternà ſtirpe clarus, virtute excellens, doctrina præſtans, honoribus conſpicuus, opinione celebris, omnium iudicio commendatus. Eum eſſe te, Illuſtriſſime ALBERICI, nemo qui te norit, non confirmet. Mihi certè id multis magniſque argumentis domeſtico perſuaſum. Quare cùm tui in mentem venit, non potui, nec debui de alio cogitare: cum præſertim multis,

nec

nec obſcuris tibi ſim
deuinctus nominibus,
quæ ſi minus poſſum
diſſoluere, grati certè ani-
mi ſigna exhibere debeo.
Et quanquam quæſito
ex te Patrocinio augeam
potius debita, quàm mi-
nuam, ſcio apud illuſtres,
& generoſos, cuiuſmodi
tu es, viros, eodem loco
poni ſolere, dare benefi-
cium, & accipere. A quo
enim quæſo Sol, quem
vos imitamini, pro infuſa
luce quicquam exegit?
Aut quem lumine cùm
illuſtrauit ſuo, non ſatis

ſibi factum putauit? Id mihi timendum eſt, ne, quòd tibi ſum domo, & obſequio propior, aliquid de reuerentia decedat, quæ è longinquo maior eſſe ſolet. Verum tam ſunt in edito poſitæ virtutes tuę, vt etiam qui propiùs ſumus ab ijs procul eſſe cogamur: ac proinde ex iſto ad te acceſſu nihil de reuerentia minuatur. Cęterum quòd affero exigua, minus eo deterreor: quippe quòd ſpero tibi optimorum ſtudiorum æſtimatori, &

iudici haud ingrata fore. Libenter enim à grauiſſimarum rerum tractatione ad lectionem, diſputationemque diuertis, & cum eruditis hominibus familiariter confabularis: adeo vt præter id temporis, quod ſacris, & diuinis officijs, & grauibus Reipublicæ Chriſtianæ, quæ tibi ſunt commiſſa, negotijs, & valetudini dare ſoles, hora nulla ſit, quam non in litteris, & cum virtute traducas: vt de te id omnibus conſtet, artium ho-

Digitized by Google

neſtarum cognitione, & mentis optimę conſcientia delectari. Hac ego exiſtimatione ductus nõ dubito, quin & hiſce Controuerſijs arrideas: & mihi deferenti annuas. Quas etſi minus te dignas, non tamen ineptas eſſe iudico: atque adeò minimè detrectandas. Selectæ viro lectiſſimo: paucæ raro: aptæ concinno: difficiles ingenioſo: variæ erudito conueniunt. Quòd vero illæ communes ſunt, tum Occidentalibus, tum Orien-

ta-

talibus, genio maximè
reſpondent tuo, qui pu-
blicas rationes priuatis
ſemper anteponis tuis:
& Propagandę Fidei ſtu-
des, vt ad omnes ema-
net cum Religione do-
ctrina. Accedit, quòd
hæc Controuerſiarum
ſtudia in hoc Collegio
ante aduentum in illud
tuum iacentia erexiſti,
obſcura illuſtraſti, negle-
cta reuocaſti, vt eorum
& aſſertor, & vindex exi-
ſteres. Itaque fructus
ex ijs, quomodocunque
collecti, ad te redeunt.

Huiuſmodi liber eſt iſte, me authore compoſitus, & in lucem editus dupli-ci nomine tuus, & argu-mentis materiæ, & offi-cio perſonę. Fateor quip-pe ingenuè multum me Tibi & debere, & velle debere. Illud percommo-dè accidit, vt qui iudicij tui grauiſſimi cenſuram, ſi priuatus legiſſes, me-tuebam, hac metum ra-tione abegerim, quòd te illius libri adoptaui pa-tronum, cuius cenſorem fore timebā. Volui ergo tibi dicare opus, vt iure

Pa-

Patrocinij tueri deberes, quem ſeueritate iudicij terrere poſſes. Hinc mihi ſpes affulget, opus, & authorem in tuto fore; nemo enim audeat, cui tu ſis Patronus, eum aut reprehendere, aut improbare. Vale.

Ex Collegio.

Tuus ex Aſſe

Macedo.

Digitized by Google

Digitized by Google

LECTORI BENEVOLO.

QVINQVE has Cōtrouerſias ex multis, quas publici iuris facere meditor ſelegi, quòd tibi uſui fore putaui, ac cæteris præiudicio. Volo enim paucis obiectis coniicere, quis omnium futurus exitus ſit: ne reliquas temere periculo committam. Itaque ex tuo iudicio, beneuole Lector, pendeo. Cuiuſmodi illud ſit, tua intereſt

libe-

Patronus. Splendore ſanguinis quà Paternà, quà Maternà ſtirpe clarus, virtute excellens, doctrina præſtans, honoribus conſpicuus, opinione celebris, omnium judicio commendatus. Eum eſſe te, Illuſtriſſime ALBERICI, nemo qui te norit, non confirmet. Mihi certè id multis magniſque argumentis domeſtico perſuaſum. Quare cùm tui in mentem venit, non potui, nec debui de alio cogitare: cum præſertim multis

nec

nec obſcuris tibi ſim
deuinctus nominibus,
quæ ſi minus poſſum
diſſoluere, grati certè animi
ſigna exhibere debeo.
Et quanquam quæſito
ex te Patrocinio augeam
potius debita, quàm minuam,
ſcio apud illuſtres,
& generoſos, cuiuſmodi
tu es, viros, eodem loco
poni ſolere, dare beneficium,
& accipere. A quo
enim quæſo Sol, quem
vos imitamini, pro infuſa
luce quicquam exegit?
Aut quem lumine cùm
illuſtrauit ſuo, non ſatis

Digitized by Google

ſibi factum putauit? Id mihi timendum eſt, ne, quòd tibi ſum domo, & obſequio propior, aliquid de reuerentia decedat, quæ è longinquo maior eſſe ſolet. Verum tam ſunt in edito poſitæ virtutes tuę, vt etiam qui propiùs ſumus ab ijs procul eſſe cogamur: ac proinde ex iſto ad te acceſſu nihil de reuerentia minuatur. Cęterum quòd affero exigua, minus eo deterreor: quippe quòd ſpero tibi optimorum ſtudiorum æſtimatori, &

iu-

iudici haud ingrata fore. Libenter enim à grauiſſimarum rerum tractatione ad lectionem, diſputationemque diuertis, & cum eruditis hominibus familiariter confabularis: adeo vt præter id temporis, quod ſacris, & diuinis officijs, & grauibus Reipublicæ Chriſtianæ, quæ tibi ſunt commiſſa, negotijs, & valetudini dare ſoles, hora nulla ſit, quam non in litteris, & cum virtute traducas: vt de te id omnibus conſtet, artium ho-

neſtarum cognitione, & mentis optime conſcientia delectari. Hac ego exiſtimatione ductus nō dubito, quin & hiſce Controuerſijs arrideas: & mihi deferenti annuas. Quas etſi minus te dignas, non tamen ineptas eſſe iudico: atque adeò minimè detrectandas. Selectæ viro lectiſſimo: paucæ raro: aptæ concinno: difficiles ingenioſo: variæ erudito conueniunt. Quòd vero illæ communes ſunt, tum Occidentalibus, tum Orienta-

talibus, genio maximè reſpondent tuo, qui publicas rationes priuatis ſemper anteponis tuis: & Propagandę Fidei ſtudes, vt ad omnes emanet cum Religione doctrina. Accedit, quòd hæc Controuerſiarum ſtudia in hoc Collegio ante aduentum in illud tuum iacentia erexiſti, obſcura illuſtraſti, neglecta reuocaſti, vt eorum & aſſertor, & vindex exiſteres. Itaque fructus ex ijs, quomodocunque collecti, ad te redeunt.

Huiuſmodi liber eſt iſte, me authore compoſitus, & in lucem editus dupli-ci nomine tuus, & argumentis materiæ, & officio perſonę. Fateor quippe ingenuè multum me Tibi & debere, & velle debere. Illud percommodè accidit, vt qui iudicij tui grauiſſimi cenſuram, ſi priuatus legiſſes, metuebam, hac meum ratione abegerim, quòd te illius libri adoptaui patronum, cuius cenſorem fore timebã. Volui ergo tibi dicare opus, vt iure

Patrocinij tueri deberes, quem ſeueritate iudicij terrere poſſes. Hinc mihi ſpes affulget, opus, & authorem in tuto fore; nemo enim audeat, cui tu ſis Patronus, eum aut reprehendere, aut improbare. Vale.

Ex Collegio.

Tuus ex Aſſe

Macedo.

Digitized by Google

Digitized by Google

LECTORI
BENEVOLO.

QVINQVE has Cõtrouerſias ex multis, quas publici iuris facere meditor ſelegi, quòd tibi uſui fore putaui, ac cæteris præiudicio. Volo enim paucis obiectis conüicere, quis omnium futurus exitus ſit: ne reliquas temere periculo committam. Itaque ex tuo iudicio, beneuole Lector, pendeo. Cuiuſmodi illud ſit, tua intereſt libe-

Digitized by Google

liberè ferre, mea officiosè excipere: ut quid cæteris futurum ſit tu iudicando ſignifices. Nec te ſubornare ad beneuolētiam volo, ſed monere ut ſinceram de his proferas, definitamque ſententiam, quæ vtra ſit, ad inſtitutum meum proficiet. Nam ſi probes, pergam ire ulterius, & inſtum Tomum conficere: ſi ſecus, abſiſtam, meque colligam: nec operam perdam. Cur autem has potius in lucem ediderim, ea cauſa fuit, quod illæ trēs de Purgatorio, de Canoni-

za-

zatione, & cultu Sanctorum, & Imaginum, & Communione ſub vtraque ſpecie, populares ſunt, & plauſibiles. Duæ de Funere, & Sepultura, de Poſſibilitate mandatorum rariores, & minus obuiæ, ac proinde diuerſa ratione gratæ, illæ ob celebritatem, hæ ob nouitatem. Cæterum ſi legas, non puto collocati te in eo temporis pœniturum, niſi fortè ſis ex certo quodam genere ſciolorum, qui delicatius ſtudent litteris, & inanem quandam ſpeciem ſcientiæ

exhi-

exhibent, & iſta polemica deſpiciunt, ne ſe frangant, eaque non eſſe malunt, quàm iis cum labore operam dare. Noui hoc genere ſtudiorum nihil eſſe ſolidius, nihil, hiſce præſertim temporibus, fructuoſius. Certè eiuſmodi eſt, vt illud non niſi adipalia quædam, & ſpinoſa ingenia in vmbris otii ſilueſcentia negligant, & aſpernentur. Vale.

AD-

Digitized by Google

ADMONITIO.

CVM viderem ſtudia Controuerſiarum in tam vaſta quæſtionum, & rerum Sylua impedita, & obſcura eſſe quod ordo, & methodus deeſſet, decreui eas ita diuidere, ac diſponere, vt ordinem aliquem methodumque acciperent. Fateor difficilem mihi, & arduam prouinciam viſam fuiſſe: quod neminem videbam id auſum antea fuiſſe, & deſpera-

bam,

bam, quod alia clariſſima ingenia hactenus non excogitarant, id à me inuentum iri. Sed incitauit me publicæ vtilitatis ſtudium ad conandum, & moliendum quid poſſem ea in re præſtare, quæ multis eſſet profectura. Itaque laboraui, ſudaui, vigilaui, multum, & diu apud me diſceptaui, quomodo poſſem diſperſas vndique, & vagantes quæſtiones colligere, & connectere, & ad certum quendam ordinem redigere. Saltem

ne

ne audirem ab inuidis nonnullis, & obtrectatoribus huiuſce præclaræ doctrinæ: Controuerſias eſſe ſcopas diſſolutas. Tandem reperi idoneam quandam rationem eas coniungendi, & ligandi, quam cum ſapientiſſimis viris cõmunicaſſem placuit ijs vehementer, & hortati ſunt ad eam in lucem edendam, & typis mandandam. Nolui ijs repugnare. Itaque breui hunc ordinem, & methodum, publici iuris faciam: vt Reipublicæ

lit-

Digitized by Google

litterariæ poſſim conſulere.

Non eſt capax huius additamenti hic libellus cū maius illud ſit opus, quàm vt includi in iſto poſſit, cum præſertim adijciendi à me ſint authores, qui de ſingulis quas agito quæſtionibus egerunt, quorum ingens eſt multitudo. Quare nouum mihi eſt condendum opuſculum, & ſeorſim in lucem edendum. Quod vtquam primum vulgetur operam dabo, & quam nunc expecta-

tio-

tionem moueo, eam conabor pro virili parte ſuſtinere. Interim expectabis mi Lector, dum ego illud iam affectum & inchoatum opus vrgeo, & abſoluo. Nec multùm te morer, quia deſidero & prodeſſe, & citò prodeſſe: nam vti gratia quæ fieri properat magis eſt grata, ita & officium quod à quoquam pręſtandum eſt eò accidit gratius quo celerius exhibetur. Iterum Vale.

Ima

Imprimatur

Si videbitur Reuerendiſs. P Mag. Sacri Palatij Apoſt.

O.Gar.Viceſg.

Imprimatur

Fr. Raymundus Capiſuccus Sacri, & Apoſt. Pal. Mag. Ord. Prædicatorum.

CON-

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX AVTHORVM.

A

ABbas Hoſius
Abbas Vrſpergenſis
Abulenſis
Addo
Aegydius de Coninch
Aemylius Probus
Aeneas Syluius
Adrianus
Alanus Copus
Albertus Magnus
Alphonſus de Caſtro
Alexander ab Alex.
D. Ambroſius

Digitized by Google

Anaſtaſius Papa
D. Antoninus
Arcudius
Aretas
Arias Montanus
Ariſtoteles
Armacanus
Aſterius
D Athanaſius
D. Auguſtinus
Author imperfecti
Author Hypognoſtic
Azor.

B

BAnnez
D. Baſilius
Bartholomæus à S. Fau
Becanus
Beda

Bel-

Bellarminus
Benedictus Papa XII.
D. Bernardus
Boetius
D. Bonauentura
Bonifacius Papa VIII.
Bozius.

C

CArdin. Caietanus
Capitolinus
Carranza
Carolus Magnus
Caſſanæus
Caſtellinus
Cæleſtinus
Cælius Rodiginus
Cæſar Baronius
Cicero
Cyprianus

Claudianus
Clemens Alexandrinus
Concil Later. ſub Inn. I
Conc. Tridentinum
Conc. Carthagin. 1.3. &
Conc. Florentinum
Conc. Rom. ſub Symm
Conc. Arauſicanum
Conc. Cabilonenſe
Conc. Aurelianenſe
Conc. Lugdunenſe
Conc. Elibertinum ſu
Marcello Papa
Conc. Moguntinum
Conc. Triburienſe
Conc. Chalcedonenſe
Conc. Toletanum I.
Conc. Toletanum IV. ſu
Honorio Papa
Conc. Antiſiodorenſe

Conc.

Conc. VI. Generale
Conc. Toletanum VII.
Conc. Laodicenſe
Conc. Vaſenſe
Conc. Toletanum XI. ſub Adeodato
Conc. Lugdunenſe II.
Conc. Conſtantienſe
Concil. Valentinum ſub Ioanne II.
Conc. Londinenſe ſub Paſchali II.
Concil. Lateranenſe III. ſub Alexandro III.
Conc. Salisburgenſe ſub Martino V.
Conc. Friſingenſe ſub Eugenio IV.
Conc. Colonienſe
Conc. Mediolanenſe

Digitized by Google

Conc. Bracharenſe
Conc. Nicenum II.
Conc. Sardicenſe
Conc. Epaunenſe
Conc Gangrenſe
Conc Francofordienſe
Contelorus
Cornelius à Lapide
Cornelius Ianſenius.

D

D. Damaſus Papa
D. Didacus de Payu
D. Dionyſius Areopagit
Dionyſius Alexandrinus
Dionyſius Cartuſianus
Driedo
Durandus.

Ema-

E

EManuel Caleca
D Epiphanius
Euſebius
Euthymius
EuſtratiusPresbyter Conſtantinopolitanus.

F

FAelix Papa
Ferrantinus
Franciſcus Suarez.

G

GAmaliel
Garcias Loayſa Archiepiſc. Toletanus
Gennadius Scholarius
Gerſon
D. Gregorius Magnus

D. Gregorius Nazianz.
D. Gregorius Niſſenus
D. Gregorius Turonenſis
Gregorius Protoſyncel
Guaguinus
Guilielmus Eſtius.

H

HAymo
Henriquez
D. Hieronymus
D. Hilarius
Hoſtienſis.

I

IAcobus Apoſtolus
Iacobus de Granador
Innocentius I.
Innocentius III.
Ioannes Apoſtolus

D.Io-

Digitized by Google

D. Ioannes Chryſoſtomus
D. Ioannes Damaſcenus
Ioannes Papa XX.
Ioannes Andreas
Ioannes Villanus
Ioannes Epiſcopus Theſſa-
lonicenſis
Ioannes Raguſius
Ioannes à Lovanio
Iodocus Coccius
Ioſephus Philagrius
Ioſephus Gorionus
D. Irenæus
D. Iſidorus
Iu lius Firmicus
Iuo
Iuſtinianus
Iuſtinus.

L

LActantius
Laurentius Surius
Leo Papa
Leo Allatius
Lorca
Lorinus
Lucas Euangeliſta
Lucianus
Ludouicus Bloſius

M

MAgiſter Sententiarũ
Maldonatus
Malderus
Marcus Euangeliſta
Marſilius
Mathæus Euangeliſta
Melchiades Papa
Micrologus

Ni-

N

Nicephorus Calixtus
Nicolaus de Lyra
Nugnius Luſitanus.

O

Ochamus
Origenes

P

Cardin. Pallauicinus
Palacius
Paulus Apoſtolus
Paulinus
Paulus Diaconus
Peſantius
Polidorus Virg.
Philaſt
Plato
Platina

Digitized by Google

Pontius Diaconus
Proſper
Prudentius.

R

RAbanus
Recupitus
Rocca

S

SAnchez
Sanderus
Sayrus
Scotus
Seuerinus Binius
Sixtus Senenſis
Simon Theſſalonicenſe
Sophronius
Spondanus

Sta-

Stapletonus
Sulpicius.

T

THaraſius
Theodoretus
Theodorus Lector
Theophylactus
Tertullianus
D. Thomas
Thomas ab Ieſu Biatenſis
Cardin. Toletus
Trithemius
Turrianus
Cardin. Tuſcus

V

VAlentia
Vaſquez
Viguerius

Digitized by Google

Victorinus
Vincentius
Volaterranus
Virgilius
Vvaldenſes
Vvillielmus.

Digitized by Google

HAERETICI

In hoc libro contextu.

A

Abailardus
Acacius
Agrippa
Arminius
Arnaldus Brixienſis

B

Beza
Borræus
Bucerus
Bullingerus

C

Caluinus
Caroloſtadius

Ca-

Cæleſtius
Claudius Taurinenſis

D

Dauid Paræus.

H

Hermanus Hamerma-
nus.

I

Iacomellus Miſnenſis
Illyricus
Iouinianus
Iulianus.

K

Kemnitius

Lu-

L

Lntherus

M

Melancton

P

Pelagius
Petrus Martyr
Petrus Dreſdenſis
Pleſſæus

S

Socinus

T

Thomas Anglus
Tilmanns Heshuſius

V

Vigilantius
Vvicleff

Z

Zuinglius.

SCHIS-

SCHISMATICI

B

Barlaamus.

C

C2baſilas.

G

Gabriel Philadelphienſis

Georgius Coreſius.

H

Hieremias Patriarcha

M

Melecius Patriarcha

Michael Peloponneſius

Michael Glicas

Pa-

P

Pacomius Hieromonachus
Palamas
Phules
Pſellus.

FINIS.

IN-

Digitized by Google

INDEX CAPITVM.

CONTROVERSIA I.
De Purgatorio.

CAp. 1. quæ ſit materia Controuerſiæ, & de nomine Purgatorij.

Cap. 2. Probatur res Purgatorij.

Cap. 3. Probatur Purgatorium ex ſuffragijs, & precibus Eccleſiæ.

Cap. 4. Probatur Purgatorium ex conſenſu omnium gentium præter hæreticos.

Cap. 5. Quod ipſi met hæretici Purgatorium fateri coguntur.

Cap. 6. Pro quibus perſonis, &

ſor-

ſordibus inſtitutum ſit Purgatorium?
Cap. 7. Quæ & cuiuſmodi ſunt pœnæ Purgatorij?
Cap. 8. Qualis, & cuiuſmodi ſit ignis Purgatorij?
Cap. 9. Quomodo & quatenus Animæ ab igne Purgatorij torqueantur.
Cap. 10 De ſtatu Animarum in Purgatorio.
Cap 11. An ſit, & vbi ſit locus Purgatorij.
Cap. 12. Vbi tandem ſit Purgatorium, & vtrum ſit de fide Purgatorium eſſe.
Cap. 13. Quæ olim fuerit, quæ ſit hodie de Purgatorio Græcorum ſententia.

APPENDIX.
Singularis Thomæ Angli de Purgatorio ſententia examinatur.

CON-

CONTROVERSIA II.
De funere, & ſepultura.

CAp.1. *Proponuntur Argumenta Hæreticorum.*

Cap. 2. Defenditur vſus Catholicus funeris, & ſepulturæ ex ſacris litteris.

Cap. 3. Probatur ex teſtamento nouo, & traditione Eccleſiæ.

Cap. 4. Particulares ritus circa funus, & ſepulturam Catholici afferuntur.

Cap. 5. Pium funeris officium ex idoneis rationibus confirmatur.

Cap. 6. De miniſtris funeris, & ſepulturæ.

Cap. 7. Funeris, & ſepulturæ officium ex Concilijs, & Canonibus probatur.

Cap. 8. Hæreticorum argumenta ſoluuntur.

CON-

Digitized by Google

CONTROVERSIA III.

De poſſibilitate, & impoſſibilitate mandatorum Dei.

Cap 1. Varij circa hoc hæreticorum errores.

Cap.2. Proponitur Arminij, & Remonſtrantium de poſſibilitate mandatorum ſententia.

Cap.3. Vtrum & quomodo omnes homines ad ſeruanda Mandata teneantur?

Cap. 4. De præceptis impoſitis per legem Dei hominibus fidelibus.

Cap. 5. Mandata eſſe poſſibilia rationibus, & auctoritate oſtenditur.

Cap.6 Quomodo poſſunt pręcepta ſeruari.

Cap.7. Doctrina Concilij, & Auguſt. ad vſum, & praxim reducitur.

Cap.8. Arminij argum. ſoluuntur

CON-

CONTROVERSIA IV.
De Canonizat. Beatitud. Cultu, & Inuocatione Sanctorum.

CAp. 1. *Quid ſit; & quotuplex ſit Canonizatio?*

Cap. 2. *De cauſis, & effectibus Canonizationis.*

Cap. 3. *Cuius ſit Canonizare Sanctos in Eccleſia?*

Cap. 4. *De infallibilitate Canonizationis.*

Cap. 5. *An & quomodo Sancti beatitudine fruantur.*

Cap. 6. *Vtrum Beati ante diem Iudicij Deum videant? Græcorum, & Hæreticorum opinio.*

Cap. 7. *Proponitur certa, & Catholica ſententia.*

Cap. 8. *Argumenta oppoſita aduerſariorum ſoluuntur.*

Cap. 9. *Vtrum Animæ perfectè videant Deum in Cœlo ante*

††† cor-

Digitized by Google

Corporum reſurrectionem .
Cap.10. *Vtrum Sancti inuocari poſſint, & iure inuocentur .*
Cap.11. *De cultu Sanctorum .*
Cap.12. *De cultu, & veneratione Reliquiarum .*
Cap.13 *Vtrum cultus, & adoratio Imaginum licita ſit, & Religioſa .*
Cap. 14. *Imagines eſſe adorandas, & quomodo ſint adorandæ .*

CONTROVERSIA V.
De Communione ſub vtraque ſpecie .

CAp. 1. *Origo Controuerſiæ, & neceſſaria ab illam prælu dia .*
Cap. 2. *Vtrum totus Chriſtus ſit ſub ſingulis ſpeciebus .*
Cap. 3. *Licitam eſſe Communione ſub vna tantum ſpecie .*
Cap. 4. *Probatur Communio ſub*

vna

vna ſpecie ex Concilijs.
Cap 5. Duo vniuerſalia Concilia pro Catholica ſententia afferuntur, & quæſtio reſoluitur.
Cap. 6. Cur Eccleſia Latina vſum Calicis Laicis prohibuerit, & an rectè egerit prohibendo, nec ne?
Cap. 7. Argumenta Hæreticorum proponuntur, & ſoluuntur.
Cap. 8. Appendix difficultatum, & terminus quæſtionis.

Digitized by Google

INDEX

Locorum S.Scripturę qui in hoc Libro explicantur.

Geneſis 1.
Creſcite, & multiplicamini &c. pag. 164.
Exodi 17.
Collegerunt filij Iſrael, alius plus, alius minus, & menſi ſunt, &c. 140
Exod. 20.
Non facies tibi ſculptile, & omnem ſimilitudinem 121
Leuit. 26.
Non facies tibi ſculptile, & idolum. 121.
Deuterom. 30.
Mandatum hoc, quod ego pręcipio tibi hodie non ſupra

te eſt, &c. 57.

Iſai.4.

Purgabit dominus ſordes filiorum, & filiarum Sion, &c. 29

l.2.Machab.12.

Miſit Ieroſolymam offerre pro peccatis mortuorum ſacrificium bene, & religiosè de reſurrectione cogitans. pag. 8.

Sancta ergo, & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt á peccatis ſoluantur. 6.

Matth. 12.

Si quis dixerit Verbum in Spiritum Sanctum non remittetur ei, neque in hoc ſeculo, neque in futuro. 4.

Et 26.

Bibite ex eo omnes. 168.

Ioann. 6.

Niſi manducaueritis carnem filij

filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, &c. 136. & 163.

Qui manducat me, & ipſe viuet propter me. 139

Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem. pag. 171.

Actorum 2.

Solutis doloribus inferni 33

Rom. 6.

Chriſtus reſurgens ex mortuis iam non moritur. 139.

1. *Ad Corinth. 3.*

Si quis ędificat ſuper hoc fundamentum aurum, & argentum, & lapides pretioſos, &c. 4. & 12. & 15,

1. *Corinth. 15.*

Quid faciunt qui baptizantur pro mortuis, ſi mortui non reſurgunt? 5.

1. *Corinth. 11.*

Quicunque manducauerit panem hunc, vel biberit calicem

licem, &c. 150.

Ibid.

Sic de pane illo edat, & de calice bibat. 167.

1. Timoth. 1.

Iuſto non eſt lex poſita. 71.

1. Ioan. cap. 3.

Scimus quoniam cum apparuerimus ſimiles ei erimus, quia videbimus eum ſicuti eſt. 101.

ibid cap. 4.

Omnis ſpiritus qui ſoluit IESVM ex Deo non eſt. 138

Apocal 6.

Vidi ſubtus altare animas interfectorum. 101.

Et cap. 21.

Nihil coinquinatum intrabit in eam. 3.

FA-

FACVLTAS

R.P. GENERALIS

INſpectis approbationibus poteſtatem facimus authori hoc opus excudendi. In Conuentu noſtro S. Mariæ de Araceli die 15. Iunij 1663.

Fr. Michael à Sambuca
Miniſter Generalis.

Hoc

Digitized by Google

HOc opuſculum de ſelectis Controuerſijs ex commiſſione Noſtri Reuerendiſſimi Patris Generalis à me reuiſum ad ſtudioſorum vtilitatem publica editione dignum cenſeo. Datum Romæ in Conuentu S. Mariæ de Araceli die 10. Iunij 1663

Fr. Paulus Lotticus S. Theologiæ Lector Generalis, & Diffinitor.

Hunc

Digitized by Google

HVnc Librum iuſſu Reuerendiſſimi P. Noſtri Miniſtri Generalis recognoui, & dignum iudico qui typis mandetur.

Fr. Alexius Romanus Sac. Theologię Lector Generalis, & Diffinitor.

Im-

Digitized by Google

Imprimatur

Si videbitur Reuerendiſs. P. Mag. Sacri Palatij Apoſt.

O.Car.Viceſg.

Imprimatur

Fr. Raymundus Capiſuccus Sacri, & Apoſt. Pal. Mag. Ord. Prædicatorum.

CON-

Digitized by Google

CONTROVERSIA PRIMA
DE PVRGATORIO.

CAP. I.

Quæ ſit materia Controuerſiæ, & de nomine Purgatorij.

TRIPLEX Controuerſia eſt. Prima de nomine. Secunda de loco. Tertia de pœnis. Quoad primam: Lutherani, & Caluiniſtæ rem, & nomen Purgatorij tollunt, quia nullum ſuffragium, nec remedium purgatorium poſt mortem concedunt. Schiſmatici Greci hodierni ignem tantùm Purgatorium negant, admittunt tamen ſuffragia, & alia genera pœnarum purgantium. Omnes in eo conue-

Digitized by Google

CAP. II.

Probatur Res Purgatorij.

VTcumque ſit de nomine Purgatorij, res, & veritas illius conſtat. Primùm catholicis principijs rem probemus: deinde ſuis Hæreticos confutabimus.

Tria ſunt in Eccleſia catholica certa. Primum, aliquos fideles mori in eo ſtatu, vt purgatione poſt mortẽ egeant. Secundum, hos dum in eo ſunt ſtatu, non poſſe ingredi Paradiſum, nec beari. Tertium, neceſſarium eſſe modum quo purgentur. Ex his infertur Purgatorium dari.

Videndum ſupereſt, vtrum hæc principia ſint recepta in ſcripturis. Et quidem Secundum omnes, tum catholici,

tum Hæretici, paucis exceptis, admittunt propter locum Apocal. 21. *Nihil coinquinatum intrabit in eam, aut abominationem faciens, & mendacium*. Ratio verò ita dictat, vt anima ſordida, & impura non mereatur Deum videre. Adeò vt nonnulli Hæretici, qui negant Apocalypſim, hanc veritatem negare non audeant.

Primum illud principium, quod nonnulli fideles in gratia conſtituti moriantur in eo ſtatu, vt purgatione poſt mortem egeant, habet pro ſe duos locos perſpicuos in Scriptura. Primus eſt lib. 1. Machabæorum cap. 12. vbi ſic: *Contigit paucos ruere Iudæorum, venit Iudas, vt tolleret corpora. Miſit Hieroſolymam offerre pro peccatis mortuorum ſacrificium*. Quòd autem hi mortui eſſent in gratia, patet ex verbis ſequen-

reat Schiſmaticos hodiernos à Sanctis Patribus Grecis omnium magiſtris diſſentire, hoſque nobiſcum, qui Latini ſumus, conſentire.

Baſilius in cap. 9. Iſaiæ *purgatorium ignem appellat.* Gregorius Niſſenus eius frater in oratione pro mortuis bis dicit *purgatorium ignem*, ſemel *expurgantem vocat*. Eadem voce vtitur Theodoretus in Scholjis Græcis in Epiſtolā 1. ad Corinth. Naz. Theologus oratione in Sanctum Pentecoſtem perſpicuè *ignem purgatorium* nominat. Græce *catharticon*, vel *cathartirion*.

Ex Latinis Auguſtinus in Enchir cap. 69. & lib. 50. Homiliarum. Hom. 16. *purgatorium ignem* appellat. Et lib. 21. de Ciuitate Dei cap. 16. *tormenta purgatoria* dicit. Idem Pſalm. 37. *emendatorium ignem* nun-

Digitized by Google

tunt originale peccatum, eoque nomine illud vocant. Oſtendant in ſacris Litteris hoc nomen. Certè nuſquam, reperitur, & tamen nihil apud Lutheranos, & Caluiniſtas frequentius occurrit. Igitur quamuis nomen Purgatorij in Scripturis minimè inueniatur, non ideò eſt res Purgatorij exterminanda.

Sed quoniam Hæretici, Nominales, in rebus ſacris Philoſophi eſſe volunt, afferamus vocabulum quod rem contineat. Paulus ad Hebr. 1. de Chriſto Seruatore dixit: *Purgatorium peccatorum faciens*. Et Chriſtus Ioan. 15. loquens de Patre ſuo ait: *Palmitem, qui fert fructum purgabit eum*. Qui certè loci ad molliendam Purgatorij vocem iuuant. Verum quidem eſt non pertinere hos locos ad purgatorias pœ-

quentibus: *Conſiderabat, quod hi qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repoſitam gratiam*. Vnde Tertium principium infertur: purgatorium remediũ dari, quod infert Scriptura logica conſequentia: *Sancta ergo, & ſalubris eſt cogitatio, orare pro mortuis; vt à peccatis ſoluantur*. Qui eſt finis illius Capitis.

Secundus locus eſt Euangelij Matth. 12. *Qui dixerit verbum in Spiritum Sanctum non remittetur ei neque in hoc ſeculo, neque in futuro*. Ex quo patet in futuro ſæculo eſſe locum remiſſioni; nam niſi peccata remitterentur in ſæculo futuro, ille terminus eſſet otioſus. Dum ergo ait Chriſtus, tale illud eſſe peccatum, vt in neutro ſæculo remittatur, ſignificat in vtroque poſſe remitti peccatum: fruſtra enim

diceretur in futuro non remitti, ſi natura ſua remitti non poſſet. Qui enim dicat ſe nec mari, nec terra, ire poſſe, ſignificat per vtrumque elementum poſſe incedere. Quod & ſi negent Hæretici, omnino fatendum eſt; alioquin ſequitur Chriſtum verbum otioſum dixiſſe. Cur enim dixit in futuro, ſi remiſſionis capax non erat? Et quidem hoc loco vtuntur Patres ad probandum in alia vita aliqua peccata remitti. Inter hos ſunt Auguſtinus lib. 21. de Ciuitate c. 24. & lib. 6. contra Iulianum cap. 5. & Gregorius Magnus lib. 4. Dial. cap. 39. & Beda ibi.

Confirmatur deinde hæc veritas Purgatorij alijs locis, quos affert Bellarm. lib. 1. de purgatorio cap. 3. & Becanus in Manuali lib. 1. de Purgatorio

rio c.8.& Valentia de Purgatorio cap.1. Ex his vnum tantum delibo, habetur 1. ad Corinth. cap. 3. *Si quis ædificat ſuper hoc fundamentum aurum, & argentum, & lapides pretioſos, lignum, fœnum, ſtipulam, vniuſcuiuſque opus ignis probabit*. Et tandem: *Saluus erit, ſic tamen quaſi per ignem*. Quo vtuntur omnes penè Patres Græci, & Latini, quos videre eſt apud Bellarm. lib.1.c.5.

Hoc loco Pauli conuincuntur Schiſmatici Græci, quorum Princeps eſt Barlaamus, qui cum fateantur poſt obitum dari purgatorium, & pœnas expurgatorias, negant tamen obſtinatè inter has eſſe pœnam ignis. Quod omnino eſt contra locum Pauli, quem adduximus.

Digitized by Google

CAP. III.

Probatur Purgatorium ex Suffragijs, & precibus Eccleſiæ.

PRima ad Corinth. 15. locus eſt Pauli, quem Patres adhoc probandum adducunt; *Quid facient qui baptizantur pro mortuis, ſi mortui non reſurgunt, vt qui baptizantur pro illis?* Vbi *baptizari* non ſignificat aqua tingi, vel lauari, ſed affligi, & cruciari; quo ſenſu dixit Chriſtus Lucæ 12. *baptiſmo habeo baptizari*, ideſt *pati & mori debeo*. Vnde afflictiones pœnitentiæ vocant Patres baptiſmum, vti Naz. oratione de Epiphania, & Cyprianus Ser. de Cœna Domini. Itaque ſenſus eſt: qui faciunt pœnitentiã pro mortuis, ideo

fa-

faciunt, quia ſperant reſurre-ctuꝛos. Vnde conſtat ſatisfa-ctio pro defunctis. Ita inter-pretantur hunc locum multi Patres apud Bellar. lib. 1. de Purgatorio cap. 6.

Secunda probatio ſit ex tra-ditione Eccleſiæ in Comme-moratione generali, & alijs particularibus pro defunctis, quæ inueniuntur in Liturgijs Iacobi, Baſilij, Chryſoſtomi, & Ambroſij. Præterea in Concilio Carth. 3. & 4. decer-nitur, vt fiant orationes pro defunctis. Idem habetur in Concilio Lateranenſi ſub In-nocentio III. & in Florenti-no, & Tridentino in decretis de Purgatorio. Vnde in Con-cilio 6. ſub Symmacho. *Sa-crilegium*, dicitur, *fraudare ora-tionibus animas defunctorum*.

Tertio probatur ex ſacrifi-cio Miſſæ, quod pro defunctis

offerri

offerri ſolitum in Eccleſia. Patet ex Concilio Cabilonenſi, & Aurelianenſi, & habetur de Conſecratione cap. 1. De quo Sanctus Gregorius Papa lib. 4. Dial. cap. 55. *Multum*, inquit, *ſolet animas etiam poſt mortem ſacra oblatio Hoſtiæ ſalutaris adiuuare, ita vt hanc nonnunquam ipſæ defunctorum animæ expetere videantur.* Qui mos in Eccleſia Græca & antiquus, & ſolemnis fuit, & à S. Dionyſio ea doctrina traditur lib. de Eccleſiaſt. Hierarch. c. 8. & inuenitur apud recentiores: Gregor. Protoſync. in Synopſi, & Simeonem Theſſalonic. in reſp. ad Gabriel. & Emmanuel. Calec. l. 4. aduerſ. Græcos. Alios citat Arcudius, & Leo Allat. in ſuis de Purgatorio libris.

Quartò probatur ex ea differentia, quam Eccleſia faciebat inter Martyres & Sanctos,

ctos, & alios, qui Sancti non habebantur. Nam pro Martyribus, & Sanctis non orabat: orabat autem pro alijs; quod ſignum erat, non omnes indigere purgatione, ſed certos quoſdam, qui quòd non omnino ſancti erant, habebant aliquid purgandum. Hinc Auguſtinus tract. 84. in Ioannem. *Ideò non ſic Martyres commemoramus, quemadmodum alios defunctos, qui in pace requieſcunt, vt etiam pro eis oremus; ſed magis vt orent ipſi pro nobis.* Vnde piæ matres ſolebant corpora defunctorum filiorum in Templis Martyrum ponere, vt ab ijs poſt mortem iuuarentur; vti apparet ex lib. de cura pro mortuis gerenda Auguſtini, vbi ſic cap. 4. *Cum recolit animus vbi ſepultum ſit cariſſimi corpus, & occurrit locus nomine Martyris venerabi-*

lis,

guſtinus ſer. 32. de verbis Apoſtoli: *Orationibus Sanctæ Eccleſiæ, & ſacrificio ſalutari, & eleemoſynis quæ pro eorum ſpiritibus erogantur non eſt dubium mortuos adiuuari, vt cum eis miſericordius agatur à Deo, quàm eorum peccata meruerunt. Hoc enim a Patribus traditum vniuerſa obſeruat Eccleſia.* Nec Caluinus, & Petrus Martyr negant eſſe hanc communem tum Catholicorum, tum Gentilium ſententiam. Sed ad Eccleſiam reſpõdent, eam decipi: quod dicere *inſaniſſimæ*, vt ait Aug. *dementiæ eſt*. Ad Gentiles, aiunt, fabulas illos crediſſe, & Eccleſiam malè facere cum ijs ſentiendo. Quaſi nihil apud Gentiles niſi fabula ſit, cum tamen illi multas veritates fuerint aſſecuti; imò ſæpe Hæretici magis credunt Gentilibus, quàm Eccleſiæ. Il-
los

los Plato, & Ariſtoteles abunde confutant, qui multas veritates agnouerunt. Atque vt vrgeamus exemplo: omnes pène Gentiles Philoſophi, Iudæi, & Mahometani ſentiunt animam eſſe immortalem, non tamèn inde ſequitur, nos qui in eadem ſententia ſumus fabulam amplexari. Certe inſignem iniuriam ſuis Patriarchis, ſic enim appellat Tertull. Philoſophos, Caluinus, & Petrus Martyr, cum ſint hæretici, & eorum filij, intulerunt.

CAP.

hoc ſibi perſuaſum habuerunt. Ita Plato in Gorgia, & Phædone, & Cicero in ſomnio Scipionis in fine. Ex quibus Virgilius lib. 6.

Has omnes vbi mille rotam volvère per annos
Lethæum ad fluuium Deus euocat agmine magno &c.

Et magis proprie

Ergo exercentur pœnis, veterumque malorum
Supplicia expendunt.

Et maximè propriè

Quin & ſupremo cum lumine vita reliquit,
Non tamen omne malum miſeris, nec funditus omnes
Corporeæ excedunt peſtes, &c.

Quem ſequitur Claudianus lib. 2. in Ruffinum circa finem. Imò ex hac opinione Gentilium ortus eſt error eorum, qui

Paulinus in epiſtola 5. ad Delphinum, animam fratris ſui defuncti ei commendat.

Probatur vltimò exemplis animarum, quę liberatæ ſunt à purgatorio ſuffragijs fideliū. Sanctus Gregorius lib. 4. Dial. cap. 4. ſcribit Paſchaſij animam Sancti Germani Epiſcopi precibus fuiſſe liberatam, & cap. 53. refert ſe triginta Miſſarum ſuffragio cuiuſdam Monachi animam è Purgatorio eruiſſe. Gregorius Turonenſis lib. de gloria Confeſſorum cap. 5. narrat Sanctum Martinū, Vitalina virgone in purgatorio diutius cruciaretur, ſuis precibus obtinuiſſe. In lib. vitę Anſelmi refertur is ſacrificijs amici defuncti animam ex Purgatorio exemiſſe. D. Bernardus in vita S. Malachiæ tradit, ſororis illius animam eiuſdē precibus

CAP. V.

Ipſimet Hæretici Purgatorium fateri coguntur.

NVlla melius ratione refutantur Hæretici, quàm ſuiſmet argumentis. More noſtro eos conuincamus, vtendo eorum principijs. Primum eſto; omnes homines per peccatum originale ita infici & corrumpi, vt nihil ſit ſanum, nec rectum in natura. Adeò vt dicat Caluinus illo diluuio peccati totam animam eſſe ſubmerſam. Vnde fit, vt omnes homines in ſtatu damnationis ſint. Ita Caluinus lib. 3. Inſtit. cap. 12. & *in* Antidoto Trid. ſeſſ. 6. cap. 16.

Secundum principium eſt maculam huius peccati originalis, & reatum illius non au-

ferri

Digitized by Google

ferri per baptiſmum. Ita Caluinus lib.2. Inſtit.cap.12.§.8. & lib.4.cap.15.

Tertium, omnia opera moralia noſtra eſſe peccata, ita vt & habitualiter, & actualiter mali prauique ſimus. Sic ex Caluino Dauid Paræus in ſuis theſibus de peccato, & Pleſſæus de Euchariſtia lib.3. c.12 pag.616.

Quartum, Sanctos in cælo fruituros viſione Dei depoſitis prius omnibus ſordibus, & maculis peccati. Quanuis enim hi Hæretici dicant, animas non eſſe viſuras Deum, niſi poſt diem iudicij, & interim expectare in atrio illum diem, concedunt tamen neminem inquinatum beatum fore.

Ex his principijs manifeſtè deducitur, Hæreticos cogi Purgatorium concedere ſibi ipſis. Ratio eſt, quia cum ij ſint immundi,

mundi, & inquinati peccato originali, quod non remittitur, nec etiam per baptiſmum, & alia item actualia peccata commiſerint, quæ remitti non poſſunt in hac vita propter corruptionem originalis peccati, non poſſunt in Cælum ire, niſi prius ab illis purgentur. Cum vero omnes Caluiniſtæ dicant ſe eſſe prædeſtinatos; vt ſint beati, mundari omnino debent, ac proinde purgatorium aliquod habere.

Reſpondebunt tamen ſe in ipſa morte purgari. Sed hoc libere dicunt, quia non habent fundamentum in ſcripturis, nec ratione aliqua poſſunt confirmare. Impugnatur autem reſponſio, quia mors non eſt actus hominis meritorius, ſed paſſio naturæ, & pœna peccati. Vnde mors non habet virtutem remittendi peccata.

ferri per baptiſmum. Ita Caluinus lib.2. Inſtit.cap.12.§.8. & lib.4.cap.15.

Tertium, omnia opera moralia noſtra eſſe peccata, ita vt & habitualiter, & actualiter mali prauique ſimus. Sic ex Caluino Dauid Paræus in ſuis theſibus de peccato, & Pleſſæus de Euchariſtia lib.3. c.12 pag.616.

Quartum, Sanctos in cælo fruituros viſione Dei depoſitis prius omnibus ſordibus, & maculis peccati. Quamuis enim hi Hęretici dicant, animas non eſſe viſuras Deum, niſi poſt diem iudicij, & interim expectare in atrio illum diem, concedunt tamen neminem inquinatum beatum fore.

Ex his principijs manifeſtè deducitur, Hæreticos cogi Purgatorium concedere ſibi ipſis. Ratio eſt, quia cum ij ſint immundi,

mundi, & inquinati peccato originali, quod non remittitur, nec etiam per baptiſmum, & alia item actualia peccata commiſerint, quæ remitti non poſſunt in hac vita propter corruptionem originalis peccati, non poſſunt in Cælum ire, niſi prius ab illis purgentur. Cum vero omnes Caluiniſtæ dicant ſe *eſſe prædeſti-natos*; vt ſint beati, mundari omnino debent, ac proinde purgatorium aliquod habere.

Reſpondebunt tamen ſe in ipſa morte purgari. Sed hoc libere dicunt, quia non habent fundamentum in ſcripturis, nec ratione aliqua poſſunt confirmare. Impugnatur autem reſponſio, quia mors non eſt actus hominis meritorius, ſed paſſio naturæ, & pœna peccati. Vnde mors non habet virtutem remittendi peccata.

Digitized by Google

Si enim haberet, ſicut mors omnibus eſt communis tum iuſtis, tum iniuſtis, ita & remiſſio omnibus conueniret. Si dicant, interuenire ibi opera meritoria, facile refutantur, quia vel illa opera meritoria antecedunt mortem, vel ſubſequuntur. Si antecedunt, omnia ſunt mala in eorum ſententia. Si ſubſequuntur, iam ſunt opera extra viam, quæ meritoria eſſe non poſſunt; atque adeò nullo modo remittent peccatum, niſi tanquam actiones purgatiuæ. Vnde ſequitur dari purgatorium.

Reſpondebunt iterum, mundari fideles qui credunt ſe eſſe ſaluandos. Verum refutantur. Quomodo enim ſaluantur hi qui ſine baptiſmo infantes moriuntur, & credere non poſſunt, cum pro iis aliud non ſit in lege Gratię, niſi baptiſmus,

re ſuſceptus. Quod ſi dicant per fidem parentum ſaluari, iſta fides nulla eſt, quia ijs authoribus peccatum eſt. Igitur aut debent admittere Purgatorium poſt mortem, aut ianuam ſalutis claudere.

Verũ concedamus ijs mundari poſt mortem immediatè ab illis ſordibus peccati originalis, & maculis actualium. Inde conuincimus eoſdem ad áliquod genus purgatorij admittendum. Dicent admittere ſe Purgatorium, ſed ſine dolore, nimirum aſſueti delicijs pænas poſt mortem horrent; homines delicati negabunt etiam infernum, ne tormenta concedant. Librum vitæ genio ſuo fingunt, affirmantes omnes Caluiniſtas eſſe prædeſtinatos, cum Scriptura neget ſcire homines vtrum amore an odio digni ſint. Con-

Digitized by Google

cludo Caput dicendo recte Caluiniſtas negare Purgatorium, quia pro ijs Purgatorium non erit, cum omnes Caluiniſtæ ſint ad inferos detrudendi.

CAP. VI.

Pro quibus perſonis, & ſordibus inſtitutum ſit Purgatorium.

QVandoquidem datur Purgatorium ad purgandas animas, ſupereſt ſcire quæ, & à quibus ſordibus animæ ſint purgandæ. Conſtans eſt Eccleſiæ doctrina multis locis ab Auguſtino tradita: homines ex hoc mundo decedentes in triplici ſtatu eſſe poſſe. Quidam enim tam poſſunt eſſe boni ac iuſti, vt non egeant purgatione, quia omnino puri

Digitized by Google

ſunt, v g. martyres, & infantes qui poſt baptiſmum ante vſum rationis moriuntur. Alij tam mali vt non poſſint purgari, neque iuuari; quales ſunt ij qui in peccato mortali moriuntur, aut cum peccato originali decedunt, quibus non eſt ſalus, nec ſpes æternæ ſalutis adipiſcendæ. Tertij qui nec ſunt tam boni, vt primi, nec tam mali vt ſecundi, ac proinde indigent aliqua purgatione & auxilio, & poſſunt mundari, & iuuari. Hi ſunt illi qui decedunt in ſtatu gratiæ cum aliquibus tamen peccatis venialibus, & reſiduis adhuc quibuſdam mortalium peccatorum temporalibus pœnis; non enim ſola pœna æterna debetur peccato mortali, ſed aliqua etiam temporalis, vt nos probauimus in materia de Pęnitentia, & Indulgentijs.

Vnde conſtat hos tertios ab his culpis venialibus, & pœnis temporalibus eſſe purgandos. Hæc eſt communis Eccleſiæ doctrina, quam tradunt Theologi in 4. diſt 45. ſecuti Auguſtinum, qui in Enchiridio cap. 110. & lib. de cura pro mortuis gerenda cap. 1. & cap. vltimo, hanc diuiſionem ſtatuum ponit. Ex quo eam ſumpſit Innocentius tertius cap. Cum Marthæ, vbi diſerte ait: *Ex mortuis valde bonos non egere ſuffragijs, valde malos non poſſe iuuari: mediocriter bonos & poſſe iuuari, & egere adiutorio.* Hos tres ſtatus, ſiue differentias accuratè proponit & explicat Gennadius Scholarius in Defenſione quinque capitum Concilij Florentini cap. 3. ſect. 1.

Prima neceſſitas purgationis deſumpta ex temporalibus

pe-

pęnis patet, quia ſuppoſita illa doctrina; hominem iuſtum qui admiſerat mortalia gratiam per iuſtitiam conſecutum liberum eſſe à culpa mortali, & pæna, non tamen ab omni temporali quæ diſtincta eſt ab æterna, ſupponitur mori eum obnoxium huic pęnæ temporali, ac proinde cum hoc debito non poſſe beari. Igitur opus eſt ei pro illa ſatisfacere; atque adeò aliquod genus pænæ ſatisfactoriæ ſubire. Ita Doctores catholici cum Bellar. lib.1. de Purgatorio cap.11. & Becano in Manuali lib.1. cap. 8. Cuius rei argumentum in Auguſtino inuenio lib 50. Homiliarum Hom.16. *Qui temporalibus*, inquit, *pœnis digna geſſerunt per ignem quendam purgatorium tranſibunt, de quo Apoſtolus*, inquit, *ſaluus erit, ſic tamen quaſi per ignem.* Quo

loco Schiſmatici qui negant ignes purgatorios conuincuntur. In hac autem pæna temporali probanda multus eſt Becanus loco citato, ad quem ſtudioſos remitto.

Secunda neceſſitas ex remiſſione peccati venialis conſtat, quia peccata venialia ſæpè manent in homine iuſto; cum oppoſitionem non habeant cum gratia, imò cum ea ſimul ſtent, & in ſtatu gratiæ committantur. Ergo poterit homo iuſtus mori in gratia, & cum peccatis venialibus à quibus in alia vita purgandus ſit. Igitur pro his dari Purgatorium neceſſe eſt. Sic argumentantur Scholaſtici ex Scripturis quæ videri poſſunt in Bellarm. lib. 1. de Purgatorio cap. 11. & Becano lib. 1. Manualis cap. 8 in tertio argumento, & ſumitur ex Aug. lib. 83. qq. q. 26.

Sunt

Sunt tamen quidam Theologi, qui negant remitti peccata venialia in Purgatorio, quia non vident locum actioni meritoriæ, cum ſtatus ille poſt mortem capax meriti non ſit. Horum authorum meminit D. Thom. in 4.diſt.21.q.1.ar.2. Et quoniam de hac re accuratè diſputatum eſt in materia de pænitentia, & Indulgentijs. Modo breuiter dico, eos teneri concedere iſta peccata venialia remitti homini iuſto poſt mortem: fatentur enim cum ijs mori ſępe homines iuſtos, ergo in Purgatorio remittuntur. Reſpondent illi tamen, hæc venialia poſt mortem immediatè remitti per actum amoris Dei ſuper omnia quem eliciunt. Sed retorqueo argumentum, quia iſte actus amoris Dei poſt mortem iam eſt extra viam, ergo eſt in-

capax meriti in eorum ſenten-tia ergo non poteſt per illũ re-mitti peccatum veniale. Quod ſi dicant adhuc reputari pro viatore hominem immediatè poſt mortem, obijcimus, cur non etiam in Purgatorio ante beatitudinem pro hac re via-tor exiſtimabitur? Nec enim maior vel minor diſtantia tem-poris facit, aut non facit viato-rem quando ſemel ſupponitur mortuus. Quare cum D. Tho. in 4. diſt. 21. q. 1. art. 2. conce-dendum remitti in Purgatorio peccata venialia non per mo-dum meriti, ſed ſatisfactionis ſublato impedimento com-placentiæ de dictis venialibus. Hoc enim ſatis eſt ad remiſ-ſionem venialis peccati. Et ita tenet expreſsè Bellar. lib. 1. cap. 24. vbi ait hanc ſententiam eſſe conformem Scripturæ, & Becanus lib. 1. c. 8. ad 3. argum.

Pio

Pro hac ſententia obſeruo: Patres de remiſſione venialium perſpicuè loqui docentes, & ſupponentes ea ibi remitti, vti videre eſt in illis qui explicant illum locum Pauli 1. ad Cor. 3. *Ipſe autem ſaluus erit, ſic tamen quaſi per ignem*, quos latè refert Bellarm. lib. 1. cap. 5 omnes enim per *lignum, fœnum, ſtipulas* intelligunt peccata venialia quæ per ignem purgantur, idque manifeſtè docet Auguſtinus lib. 21. de Ciuitate, vbi *venialia* vocat, & affirmat ea igne purgari poſt mortem. Addo fundamentum magis firmum; nempe in ſacris Litteris expreſsè fieri mentionem de remiſſione peccatorum poſt mortem, vti in eo loco Machabæorum 2. vbi perſpicuè dicitur, *vt à peccatis ſoluantur*, quod vocabulum propriè accipiendum eſt de

Digitized by Google

veris peccatis, non autem eſt expreſſus locus pro remiſſione pęnarum temporalium poſt hanc vitam. Nam qui de pęnis temporalibus textus loquuntur, non loquuntur de pænis poſt mortem, ſed de pænis temporalibus in hac vita, vti eſt ille locus de morte infantis filij Dauidis ex adulterio. Imò nullus dabitur locus expreſſus Scripturæ in quo dicatur temporales pænas peccatorum poſt mortem remitti. Intelligere autem per pænas peccata venialia, non eſt propria locutio. Quare cum peccatorum poſt mortem remiſſionem habeamus, fateri debemus ea in Purgatorio remitti, quanquam non negemus pęnas item temporales remitti. Quomodo autem remittantur in Purgatorio peccata venialia, ea Scholaſtica potius, quam po-

poſitiua quæſtio eſt. De qua nos in materia de Indulgentijs. Obiter tamen dicere poſſumus cum Henriquez lib. 7. c.3.n.3. & cap. 9. n. 2. remitti indirectè peccata venialia remiſſa pęna. Vnde quando aliquis in Purgatorio finiuit ſoluere omnem debitam pænam peccati venialis, cõſequenter & per accidens tollitur venialis culpa; quia non poteſt vna ſine altera manere. Qui modus, quanquam videatur facilior, non eſt tamen omninò certus, quia videmus remiſſo peccato mortali, remanere poſtea temporales pęnas, ergo illa regula vera non eſt. Suarez negat diſp. 11. de Indulg. ſec. 4. modum remittendi peccata in Purgatorio, & ait remitti immediatè poſt mortem per actũ amoris Dei. Quæ ſententia mihi non placet. Si enim ſemel

mel poſt mortem remittuntur venialia, cur non etiam in Purgatorio remittentur? Itaque dico directè remitti venialia in Purgatorio quando homo ſatisfacit Deo per illam pœnam offerendo illam Deo tanquam iuſtam: nec enim eſt neceſſaria alia diſpoſitio ad remittendum peccatum venialem Purgatorio. Quare per indulgentiam, per aſperſionem aquæ benedictæ, & applicationem Sacramentalium ſi pie, ac deuote ſuſcipiantur, peccata venialia ex opere operato remittuntur.

CAP.

CAP. VII.

Quæ & cuiuſmodi ſunt pœnæ Purgatorij.

VBi eſt ſatisfactio; non eſt dubium quin ſit ſolutio. Quæ cum in Purgatorio, vbi eſt ſatisfactio, fieri merendo nequeat, nec enim ibi merito aut demerito locus eſt, oportet eam fieri per paſſionem pęnarum. De his quæritur. Igitur multa, & varia in eo eſſe poſſunt pęnarum genera, & ex reuelationibus eas diuerſi generis eſſe conſtat. Atque vt ab his quæ ad animum pertinent incipiamus: in Purgatorio eſt carentia; viſionis Dei, atque adeo dolor ſimilis pænæ damni. Quo neceſſe eſt torqueri eos qui Deum amant, ac eo frui deſiderant. Præte-

rea

rea ſunt alij dolores inſtar cruciatuum quibus animæ illæ affliguntur ad ſatisfaciendum pro culpis. Nam ſi pro ijs in hoc ſæculo affligi merentur, cur in alio pro ijs non luent pænas? Græci igitur nullum pænarum genus, excepto igne, purgantium eſſe negant. Ignem negandi duas cauſas afferunt. Primam, nullam in ſacris litteris ignis poſt mortem purgantis mentionem fieri. Secundum, ne confundatur ignis Purgatorij cum igne inferni. Nam in inferno eſſe ignem ex Scripturis conſtat. Si ergo eum in Purgatorio admittamus, vtrumque prorſus confundemus. Itaque concludunt, vnum tantum ignem in ſacris Litteris inueniri, ideſt, æternum infernum; alium purgantem, & temporarium, eſſe tum fictitium, tum periculoſum.

Ita

Ita ratiocinatur Barlaam græcus cum Cabaſila, Palama, Phule, Pſelo, & alijs apud Arcudium in tract. de Purgatorio, & addunt, admiſſo iſto igne temporario dari occaſionem errori Origenis, qui affirmabat infernum finem habiturum. Quæ opinio Græcorum habetur in Concilio Florentino in principio adhuc Ferrariæ in Collectione Seuerini Binij pag. 420. Cum his Græcis ſentit Thomas Anglus in ſuo illo infelici libello de medio animarum ſtatu, imò abſurdius ſentit, quòd omnem pęnam torquentem ab extrinſeco negat.

Concluſio tamen ſit, in Purgatorio eſſe ignem temporarium cruciantem. Ea ſatis probata eſt teſtimonijs Patrum cap. 1. huius Controuerſiæ aduerſus eoſdem Græcos. Nunc

quia

Digitized by Google

quia ij negant mentionem ignis purgantis inueniri in ſacris Litteris, oſtendamus hoc falſum eſſe, & poſtea ſoluemus rationes negandi. Igitur quoad locum ſacræ Scripturæ non omnino ille neceſſarius eſt, cum ex traditione multa credantur. Quare non ſequitur ex defectu loci ſacrarum Scripturarum ignis defectus. Verum afferamus Scripturæ locum. Quo Patres Latini aduerſus Græcos vſi ſunt in Concilio Florentino ad probandum ignem Purgatorium initio Concilij ante ſeſſion. 1. pag. 420. Eſt apud Paulum 1. ad Corinth. 15. *Si quis ſuperædificat ſuper fundamentum hoc aurum, argentum, lapides pretioſos, lignum, fœnum, ſtipulam, vniuſcuiuſque opus manifeſtum erit. Dies enim Domini declarabit, quia in igne reue-*

la-

Digitized by Google

labitur, & uniuſcuiuſque opus quale ſit ignis probabit. Si cuius opus manſerit, quod ſuperædificauit mercedem accipiet: Si cuius opus arſerit detrimentum patietur, ipſe autem ſaluus erit, ſic tamen quaſi per ignem. Scio quæſtionem hic moueri à noſtris Authoribus, vtrum de omnibus fidelibus, an de Doctoribus tantum loquatur Apoſtolus. Vtcumque ſit, certè per argentum & aurum, & lapides pretioſos, inſignes virtutes, & opera perfecta: per lignum verò, & fœnum, & ſtipulas opera bona imperfecta intelliguntur, quæ eſt communis ſententia Patrum. Quorum catalogum ponunt Interpretes, ac imprimis Eſtius, & Cornelius in eum locum Pauli.

Quis ſit iſte dies Domini, de quo Paulus loquitur? maior quæſtio eſt? Bellarminus lib. 1.

de Purgatorio cap.5. pugnat pro die iudicij vniuerſalis. Caietanus pro die iudicij particularis in morte ſingulorum. Caietano ſubſcribo, quia video non poſſe quadrare in Purgatorium iſtum ignem, ſi ad illam diem iudicij extremi referatur: nec enim tunc eſt locus Purgatorio. Et miror Bellarm. contrà ſentire, & Caietani ſenſum tam vehementer oppugnare, cum Lyranus ex noſtris, & multi Hæretici Purgatorij hoſtes diem hunc Domini, particularis iudicij eſſe affirment: Sic enim Caluinus & Petrus Martyr exponunt. Quo non parum Purgatorio fauent. Certè Concilium Florentinum ita videtur intellexiſſe, cum definiuit animas iuſtorum tum puras, tum purgatas ante diem iudicij in Cælum recipi: ſatis quippe eo do-
cuit

cuit illum ignem quo purgantur in die Domini, eſſe diem iudicij particularis non vniuerſalis, Et qui legat illam de Purgatorio quæſtionem id facilè perſpiciet. Cum Concilio ſentit Gennadius Scholarius de Purgatorio ſect. 7.

Statuto igitur hunc diem Domini eſſe iudicij particularis de vnoquoque, poſt mortem, currit manifeſtè ſenſus. *Si quis*, inquit, *aurum*, *&* *argentum*, *&* *gemmas affert*, ideſt, opera inculpata, quando venerit ad examen particularis iudicij nullo igne purgabitur. Si quis autem attulerit fęnum, lignum, & ſtipulas, id eſt, opera imperfecta, mundabitur igni Purgatorio, & ſaluabitur cum ea pęna. & ibit ad gloriā vſtulatus. Itaque vnus hic eſt Purgatorij ignis diſcernens, & purgans, abſtinendo à bonis, &

per-

perfectis quos reueretur, & comburendo imperfectos, & purgando illos.

Bellarminus duos ignes ponit, alterum diſcretiuum iudicij methaphoricum, qui probet aurum, & argentum iudicando opera inculpata, & approbando ea, & diſcernendo illa à reliquis imperfectis, quæ arſerint, quia imperfecta ſunt & purganda: alterum verum, & torquẽtem ignem per quem tranſeat is qui ſaluatur. Nec enim, ait, poteſt intelligi quomodo iſte ignis torquens, & purgans opera ſancta, & inculpata probet, & adurat. Quare iudicium, & examen de his operibus ignem vocat metaphoricum.

Mihi mens Bellarmini minus probatur: nec enim credibile eſt vno in loco Apoſtolum in duobus diuerſis ſenſibus ignem

fuiſſe

fuiſſe ſumpturum. Itaque de vno tantum igne non metaphorico, ſed vero, & purgatorio loqui Paulum exiſtimo. Nec ratio Bellarmini valet, quia vt ſit verum opera bona probari, & diſcerni ab imperfectis, non eſt opus vt ignis opera bona, & perfecta incendat, ſed ſufficit abſtinere ab his, & exurere alia, nam hoc ipſo quòd parcit vnis, iam illa probat, & diſcernit ab alijs, quæ vrit & cremat. Deinde quamuis loquatur de operibus, non excludit homines operantes: nec enim opera examinantur ſolitaria, & vt aiunt, in abſtracto, ſed in concreto, & cum perſonis. Itaque non eſt neceſſarius duplex ſenſus, vnus cadens in opera, alter in operantes, cum ſufficiat vnus, qui operantes illa, & opera comprehendat. Et quidem de

vero

vero, & materiali igni non metaphorico interpretatur Eſtius, & Bellarmini tacito nomine ſententiam refutat.

Senſus ergo eſt in iudiciò cuiuſque particulari, ita examinandos eſſe mortuos, vt qui inuenti ſint iuſti, & immaculati in vita, hi non tranſeant per ignem Purgatorij, seù emendatorio, vti Auguſtinus appellat. Omnes autem penè Patres hunc locum interpretantur de igne Purgatorij vero, ac germano; qui videri poſſunt apud Bellarm. lib. 1. c 5 & Arcudium lib. contra Barlaàm, & Gennadius Scholarius de Purgatorio ſect. 7. & 8. Quod verò quidam objciunt: illum ignem non eſſe verum, quia Paulus dicit: *Saluus erit, ſic tamen quaſi per ignẽ*; perinde ac illud *quaſi* ſimilitudinem ſignificet, non verum ignem, fu-

futile eſt, nam illa phraſis nihil detrahit de vera ſignificatione ignis; perinde enim eſt illud dicere, ac dicere ſaluus erit, ſed ita vt in eo appareant ſigna ignis, quo vſtulatus eſt. Qua ratione de aliquo, qui cecidiſſet in flumen, & madidus euaſiſſet, rectè diceretur, tu quidem euaſiſti ex flumine, & venis quaſi madidus, retines enim veſtigia quædam aſperſionis. Alio item modo ſoluitur obiectio, reſpondendo illud *quaſi* nihil auferre de vero igne, imò illum confirmare. Vti cum Ioannes cap. 1. ſui Euangelij dixit: *Vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à Patre*: illa particula *quaſi*, nihil detraxit de gloria Trinitatis, imò eam affirmauit: vt ex multis Patribus notat Maldonatus ibidem, qui docent, illud *quaſi* habere vim

particulæ *ſicut*, vel *tanquam*, prout æqualitatem ſignificat, quo pacto vnigenitus Patri æqualis ſignificatur, veluti cum dicimus, ille homo rex eſt, & quaſi rex incedit.

Secunda obiectio Græcorum de confuſione vnius ignis naturalis, & temporalis cum alio naturali item æterno, quoniam à Schiſmaticis vrgetur accuratè ſoluenda. Primum igitur inepta eſt argumentatio quæ ita procedit, ex eo quod vnum ponitur, tollitur alterum. Vti enim nō ſequitur, ego pono mare mediteraneum; ergo tollo Oceanum: pono aſtrum Mercurij; ergo tollo aſtrum Veneris: pono ignem mixtum, ergo tollo elementarem, vel hæc duo inter ſe confundo; ita non ſequitur, poſito igne temporali Purgatorij, auferri æternum, aut cum illo confundi.

Se-

Secundò ſi hæc argumentatio valet, aduerſus eoſdem Græcos retorquetur, nam ipſi ponunt in Purgatorio carcerem & tenebras, & alios dolores: at hi ſunt in inferno; ergo eos Græci cum pęnis inferni confundunt. Si enim Græci illis poſitis nihil detrahunt inferno, nec inter ſe Purgatorium, & Infernum confundunt, nec item nos poſito igne Purgatorij vel negamus ignem inferni, vel miſcemus vtrumque, ſed ſuum damus Purgatorio, ſuum inferis relinquimus.

Igitur contra id quod opponunt: in ſacris litteris ſolum ignem æternum pęnalem inueniri, falſum hoc eſſe monſtratū ex loco Pauli proximè adducto, vbi eſt mentio eius ignis per quem aliquis ſaluatur, qui inferni eſſe non poteſt. Præterea Scriptura ſacra quando

agit de igne inferni ſolet apponere particulam *æternum*, vti cum dicit, *in ignem æternum*, vel cum dicit *Gehennam ignis*. Vnde retorqueo coniecturam, quia Scriptura adijciens has particulas ſignificauit velle ſe diſtinguere hunc ignem æternum ab aliquo alio qui non eſt æternus, nec gehennalis; cuiuſmodi eſt ignis purgatorius. Si enim ſolus vnus ignis pęnalis erat poſt hanc vitam, quæ neceſſitas erat ponendi hanc notam diſtinguentem æternitatis, & gehennæ? Hęc igitur coniectura eſt duos eſſe pęnales ignes, vnum æternum, & gehennalem: alterum temporarium, & purgatorium. Quemadmodum Patres Florentini Græcos docuerunt initio Concilij adhuc Ferrariæ.

Quartò, argumentor ad hominem; Si enim ex eo quod

non

non inuenitur perſpicuè ignis temporarius in ſacris Litteris ille eſt negandus; erunt etiam negandæ illæ tenebræ temporariæ, quas inducunt Schiſmatici Græci. Neſcio enim vbi eas inuenerunt; non dabunt locum in Scripturis idoneum. Inuenimus quidem tenebras exteriores, pro inferno apud Matth. cap. 8. n. 11. *Mittite,* ait, *eum in tenebras exteriores,* quibus tenebris iuxta communem Patrum interpretationem tum Græcorum, tum Latinorum Infernus ſignificatur. Ita Baſilius, Damaſcenus, Theophylactus, Hieronymus, hoc in loco, & Auguſtinus epiſtola ad Honoratum, & Ambroſius libro 6. in Lucam, & alij, excepto Origene tractatu 25. in Matthæum, qui de Purgatorio vnus interpretatur, quem ſequi maluerunt Græci Schiſmatici.

Inuenimus tenebras pro peccatis, & ignorantia poſitas, vti oſtendit Maldonatus Lucæ 2. n. 32. Reperimus eas mortem ſignificare apud eundem eodē loco ad illum verſum; *Lux in tenebris lucet*, Rurſum tenebras aut perſecutorem diabolum, & miniſtros eius, aut animas peccatrices deſignare, & ſimilia, quę accuratè recenſet Maldonatus ibidem. Nuſquam, tamen Purgatorium inuenimus ſignificare. Itaque his argumentis corruit Schiſmaticorum opinatio. Quibus addimus rationem idoneam, nimirum hanc: Non videtur aliud genus pęnæ magis proportionatum purgationi quam ignis, cuius proprium eſt purgare, & probare aurum, & metalla, quique ad morbos curandos adhibetur, cuius ardor eſt maximè ſenſibilis & actiuus, &

ad

ad inferendum dolores accommodatus, quod ex multis Scripturæ locis apparet. Duos affero. Primus eſt Iſaiæ 4. *Purgabit Dominus ſordes filiorum, & filiarum Sion, & ſanguinem emundabit de medio eorum Spiritu iudicij, & Spiritu combuſtionis*. Quem locum exponit Auguſtinus lib. 20. de Ciuitate cap. 25 de Purgatorio. Secundus Malachiæ 3. *Ipſe ſedebit quaſi ignis conflans, & purgabit filios Leui*. Qui ab Origene Hom. 6. in Exodum, & Ambroſium in Pſalm. 36. & Auguſtino lib 20. de Ciuitate cap. 21. & Hieron. ſuper eundē Mal. exponitur de igne Purgatorio. Pro hac Latina, & Catholica doctrina pugnat Gennadius Scholarius lib. de Purgatorio ſect. 7. vbi diſertè ponit duos ignes, alterum temporarium purgati-

uum, alterum æternum puniтiuum.

CAP. VIII.

Qualis, & cuiuſmodi ſit ignis Purgatorij?

CORporeum eſſe negant quidam. Primo quia nuſquam hoc definitum inuenitur; imò Florentinum ſeſſ. vltima, vbi definitur Purgatorium eſſe, nullam mentionem ignis facit, & Tridentinum cum tribus in locis affirmet Purgatorium, nimirum ſeſſ. 6. Can. 30. & ſeſſ. 22. cap. 2. & imprimis ſeſſ. 25. in qua apertè definitur Purgatorium, nunquam tamen de igne mentionem facit; quod argumentum eſt, vel nullum fore ignem in Purgatorio, vel eum ignem corporeum non eſſe. Secundo

do, quia ignis corporeus non poteſt animas, quę ſpiritus ſunt vlla ratione torquere, quia corporis in ſpiritum actio eſſe non poteſt: atqui in Purgatorio ſolæ animæ cruciantur, non corpora, ergo in eo non eſt ignis corporeus. Tertio, quia Patres videntur ſentire incorporeum ignem illum eſſe, vti eſt D. Gregorius qui lib. 15. Moralium cap. 17. dicit, *ignem gehennæ eſſe incorporeum*. Fauet Auguſtinus ea de re dubitans lib. 21. de Ciuitate cap. 10. Vnde ſequitur, ſi gehennæ ignis non eſt corporeus, multò minus fore corporeum Purgatorij ignem, cum ignis gehennæ damnatorum corpora comburat. Confirmatur iterum ex Auguſtino negante lib. 12. de Gen. ad Litteram cap. 33. loca animarum eſſe corporalia, nam ſi animæ in

loco corporeo eſſe non poſſunt, nec ab igni corporeo pati poterunt. Imò grauis author Maldonatus in Lucam, cap. 16. n. 23. ait, Auguſtinum ſentire duos eſſe ignes, alterum torquentem animas ante reſurrectionem generalem, alterum poſt reſurrectionem, & ex his illum eſſe metaphoricum, hunc eſſe verum. Ex quo ſequitur ſenſiſſe Auguſtinum ignem Purgatorij qui eſt ante reſurrectionem, eſſe methaphoricum, non corporeum, nec verum.

Affirmatiua ſententia videbitur alicui eſſe de fide, quia Scripturæ ita loquuntur, vt ignem proprie vſurpare, non metaphorice videantur, quemadmodum animaduertitMaldonatus Com. in Lucam cap. 1. vbi agitur de anima diuitis Epulonis in flammis cruciata.

Sa-

Satis tamen eſt dicere, illam eſſe certam & indubitatam, & communem Theologorum, vt idem author obſeruat, & Bellarm. lib. 2. de Purgatorio cap. 11. & Leo Allat. de Purg. pag. 159. vbi perſpicuè ait non eſſe de fide propter illud argumentum Concilij Florentini, cui ſi addatur aliud quod nos adiecimus de Trident. manifeſtè apparet id definitum non eſſe, ſed proximum tamen Fidei eſſe.

Probatur igitur verum, & corporalem eſſe ignem Purgatorij. Primò, quia ſacra ſcriptura ignem ſimpliciter ponit, ac ita de eo loquitur uti de noſtro igne materiali, & vulgari. Vnde colligitur verum, & corporalem, ac proinde ignem eſſe.

Secundò, quia omnes fermè interpretes eos locos Scriptu-

ræ ita interpretantur, & Scholaſtici communi conſenſu tradunt illum ignem Purgatorij eſſe verum, & proprium ignem.

Tertiò, quia verus ignis in inferno eſt, & ideò ponitur vt corpora damnatorum habeant pęnam proportionatam; vnde fit hæc argumentatio. Si apud Inferos torquentur igni corpora, hic eſt corporeus, & realis. Eſſe autem eundem ignem, qui corpora, & ſpiritus exurit: patet ex loco Matth. vbi dicitur. *Ite in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo; & angelis eius.* Diabolus autem, & angeli eius ſpiritus ſunt.

Quartò, quia Patres ita ſentiunt; nam Auguſtinus lib. 21. de Ciuitate cap. 11. ei ſententiæ adhæret, quæ tenet illum ignem eſſe verum, non metaphoricum. Idemque tradit

Gre-

Gregorius lib. 4. Dialogorum cap. 29. vbi expreſsè ait: ignem quo puniuntur animæ, eſſe corporeum. Et quanquam Patres loquantur de igne gehennæ, non negant tamen idem dicendum de igne Purgatorij, imo de vtroque ita loquuntur.

Quintò probatur ex varijs Hiſtorijs animarum ſuſtinentium pœnas Purgatorij. Nam ex his conſtat in ijs locis, vbi torquebantur, veros, & proprios fuiſſe ignes. Quæ exempla frequenter occurrunt in vitis ſanctorum, præſertim in Dialogis D. Gregorij.

Quod attinet ad ſolutionem argumentorum. Primum, illud tantum probat, quod nos admittimus, rem non eſſe de fide, quia nuſquam definitum eſt. Non probat autem id certum, & indubitatum non eſſe, quod nos volumus contra

Hæ-

Hæreticos, & Schiſmaticos. Secundum argumentum poſtulat integram quæſtionem ſingulari Capite tractandam. Tertium oportet examinare, & locos Sanctorum citatos expendere. Quoad locum D. Gregorij lib. 15 Moral. cap. 17. dicendum primò illud vocabulum, *incorporeum* irrepſiſſe in textum pro particula *corporeum*, quod apparet ex ſequentibus verbis, vbi dicitur, *ignem illum corporaliter vrere*, quæ eſt reſponſio Bellarmini, & probabilis. Sed quoniam D. Gregorius ibi opponit ignem noſtrum materialem illi igni gehennæ, de quo loquitur his verbis: *Ignis*, inquit, *corporeus, vt eſſe ignis valeat, corporeis indiget fomentis. At contra gehennæ ignis, cum ſit incorporeus, & corporaliter exerceat, &c.* videtur

tur ex contrarietate propriè accipiendum illud vocabulum *incorporeus*. Retenta hac lectione dicendum: D. Gregorium appellaſſe ignem illum gehennæ *incorporeum*, non eo ſenſu, vt ſit metaphoricus, & imaginarius, ſed quia tenuis eſt, & ſubtilis, nec indiget pabulo, vti noſter ignis qui non poteſt cremare, niſi in materia ſuſtenteтur, eaque nutriatur. Qua ratione ignis elementaris eſſe dicitur purus, & inuiſibilis circa concauum Lunæ, qui non indiget pabulo, & in eo diſtinguitur à noſtro, quia hic nimis craſſus eſt, & pabulo corporeo indiget. In quo etiam ſenſu Damaſcenum accipit ſimile quiddam D. Gregorij phraſi dicentem Leo Allatius lib. de Purgatorio: vbi accuratè oſtendit ignem Purgatorij, & Gehennæ non eſſe imagina-

gina-

ginarium, ſed verum, & materialem.

Quoad Auguſtinũ, ille ignem Gehennæ, & Purgatorij propriè accipit; nec Maldonatus Auguſtinum rectè intellexit, & ſiniſtre expoſuit. Nuſquam enim Auguſtinus dixit, duo eſſe ignium torquentium genera, aliud ante, aliud poſt reſurrectionem; quorum hic ſit incorporeus, ille corporeus. Hoc enim ſibi finxit Maldonatus, vir ſanè diligens, & acutus, ſed in Auguſtino legendo, & intelligendo parum interdum accuratus; id tantum dixit eum ignem, quo diues ille torquebatur apud inferos, videri eiuſdem rationis eſſe, cum lingua, & digito animæ, de qua ibi Lucæ 16. loquebatur. *Vt mittat digitum ſuum in aquam, & refrigeret linguam meam*. Sicut enim illæ animæ

non

non habebant linguam, nec digitum, quia Spiritus ſunt, ita fortaſſe nec ignis ille refrigerandus verus erat. Quia nimirum dubitabat Auguſtinus, an omnia illa per ſpeciem, & metaphoram exhiberentur, quia re ipſa nec anima poterat habere digitum, nec linguam. Igitur cum hoc ſciret Auguſtinus, dubitauit, an ille ignis eſſet imaginarius, & metaphoricus: non quod negaret ignem verum eſſe in Gehenna, quod alibi ſæpe affirmat; ſed quòd ambigeret, an ille ignis, in quo Epulo eſſe dicebatur, eſſet ignis Gehennæ. Itaque ne ſomniauit quidem Auguſtinus quod ei Maldonatus imponit. Quare non admiſit duos ignes, vnum corporeum, alterum incorporeum; ſed dubitauit, vtrũ ignis ille ſingularis, de quo erat ſermo in parabola diuitis Epu-

Auguſtinum hic ſenſiſſe ignem eſſe incorporeum, quia vidit ita de igne fieri mentionem, ſicuti de membris animæ; cum potius inde deberet argumentari Auguſtinum non ſenſiſſe ignem incorporeum eſſe, vti non ſenſit animam habere membra. Sed in vtroque Maldonatus errauit exiſtimans Auguſtinum dubitaſſe, vtrum anima corporea eſſet, & vtrum igniseſſet incorporeus? Neutrũ Auguſtinus dixit; ſed dubitauit, vtràm illa Hiſtoria Lazari, & diuitis Epulonis eſſet parabola, an hiſtoria, quoad illam præſertim partem, in qua de digito, & lingua animæ ſermo erat. Quod non poteſt Maldonatus reprehendere; quia idem ſuper illud Cap. 16. Lucæ n. 19.; opinatur eandem illam partem de lingua, & digito animæ eſſe metaphoricam

cam, nec ad hiſtoriam, ſed ad parabolam pertinere? Quod etiam ſentiunt multi Patres Græci, & Latini, quos ibi eruditè citat idem Maldonatus. Quare argumentum ex authoritate Auguſtini ſumptum contra verum ignem Gehennæ, & Purgatorij nihil colligit: Nec S. Auguſtinus vnquam verum eum ignem eſſe dubitauit.

CAP.

CAP. IX.

Quomodo, & quatenus Animæ ab igne Purgatorij torqueantur?

GRauis difficultas, & quæ torquet ingenia; adeò vt Durandus in 4. diſt. 44. queſtio. vltima dicat id in hac vita ſciri non poſſe. Cui aſſentitur Bellarm. lib. 2. cap 12. authore Auguſt. qui ait lib. 21. de Ciuitate cap. 10. *animas cruciari quidem ab igne miris, & veris modis.* Et D. Gregorius lib. 4. Dial. cap. 29. affirmat ex igne viſibili exiſtere inuiſibilem pænam, quæ occulta eſt, & incognita nobis. Sed quoniam Auguſtin. conatur eã explicare, & Bellarmin. item citatus, & Theologi, id ipſum tentant; conabimur & nos ex-

po-

ponere. Communis ſententia eſt: eum ignem torquere animas per alligationem, & apprehenſionem: ſed quæ alligatio & apprehenſio ſit, non ſatis exponitur, & eſt difficile explicatu. Quomodo enim poteſt Spiritus igni addici & alligari? nam per vnionem intrinſecam eſſe, nequit. Si autem ſit extrinſeca applicatio, quæ erit alligatio, aut quid illa operabitur in Spiritu? Apprehenſio enim ignis non eſt ignis, nec habet aliquid commune cum igni, nec torquet vti ignis, eſt quippe imaginatio. Vnde ſequitur ignem Inferni & Purgatorij eſſe in torquendo metaphoricum, contra id, quod dictum eſt. Quare Suarez in materia de Angelis excogitauit nouum modum philoſophãdi, nempè illum ignem materialem eleuari à Deo ad produ-

ducendam qualitatem dolori-
feram, & pœnalem, & ſpi-
ritualem,& hac immiſſa in ani-
mas affligi illas, & torqueri.
Quæ ſententia videtur primo
aſpectu facilis, ſed expenſa,
difficilis eſt, & improbabilis.
Primò,quia illa qualitas ſuper-
naturalis dolorifera, ſi eſt ſpi-
ritualis, nihil habet commune
cum igne, nec poteſt habere
vim vrendi ignis materialis,
quia omnino corporea eſt. Si
vero eſt corporea illa qualitas,
non poterit recipi in Spiritum.
Sentio enim cum Vaſquez ac-
cidens corporeum non poſſe
inhærere in ſubiecto ſpirituali.
Secundò, quia ſi illa qualitas
ſupernaturalis eſt, ex conſe-
quenti reponitur in ſtatu diui-
no,in quem non cadit illa ratio
torquendi. Indignum eſt enim
ſupernaturali qualitate officiū,
illa carnificina animarum, qui
en-

entia ſupernaturalia inſtituta ſunt ad perficiendum, non ad deſtruendum. Quid ergo dicendum? Ego ſic iudico.

In Inferno, & Purgatorio eſſe verum, & corporalem ignē, & in iſto igne volui, & pati dæmones, & animas; Et quemadmodum corpora ardeſcūt illo igni, & ex iſto ardore animæ dolent, & cruciantur mediante corpore, ita Spiritus puros intra illum ìgnem poſitos imaginando concipere vim illius ignis vrentis, quam optimè norunt, eaque imaginatione torqueri, & cruciari, tanquam ſi eſſent in corporibus, quæ ignem materialem ſentirent. Quēadmodum enim illa pęna corporis communicatur animæ vnitæ corpori per vnionē phyſicam, cum tamen nihil corporeum tranſeat in animam, quæ dolet, & torquetur corpore

vſtu-

vſtulato, ita per quandam ſympathiam animæ quæ exiſtunt in medio igni per apprehenſionē ſentiunt dolorem ſimilem ei, quem ſentit anima quando eſt coniuncta corpori. Et hoc ſatis eſt ad tormentum & dolorem ex igne capiendum. Quē modum philoſophandi probabit, qui experiatur quanta ſit vis imaginationis ad hominem affligendum. Itaque illa damnati ſpiritus apprehenſio formabit ſibi tormentum ſimile ei, quod patitur anima vnita corpori, quando ſentit ardorem ignis. Et hunc puto eſſe verum & mirum modum quem Auguſtinus ponit loco citato. Ac ita exponitur illa communis ſententia de ignis alligatione, & apprehenſione. Itaque certum eſt, animas torqueri ab igne, quocumque tandem modo ſit. Vna hic mihi occurrit difficul-

tas quæ me vehementer ſolet torquere. Communis, & recepta ſententia &, quæ pro certa habetur, eſt ignem illum Purgatorij acerbiorem eſſe omnibus tormentis huius vitæ. Sic enim docet Auguſtinus in Pſal.37. & Gregorius in Pſal. 3. Pœnitentialem, & Beda ibidem, & Bernardus ſer. de S. Humberto. Et ex hiſtorijs Sanctorum deducitur. Satis eſt Auguſtini teſtimonium in Pſalm. 37 vbi ſic: *Grauior erit ille ignis, quam quidquid poteſt homo pati in hac vita*. De hoc autem D.Tho. in 4.diſt.20. qu.1. art.2. *Minimam*, inquit, *pœnam Purgatorij eſſe maiorem maxima pœna huius vitæ*. Hoc ego certè non capio. Quia ſi pœna reſpondet culpæ eique commenſuratur, quomodo peccatum veniale leuiſſimum in eo igni,

tam atrocem pœnam requirit, quę ſuperet omnes pœnas huius vitæ, quæ quando graues ſunt, non niſi pro ſceleribus atrociſſimis infliguntur? Pœnæ autem relictæ ex mortali peccato iam remiſſo graues certè non ſunt, cum homini iam poſito in gratia debeantur. Itaque non video quomodo peccatum veniale in alia vita puniatur atrocius, quàm in hac vita puniretur. Auguſtinus, & D. Thomas & cæteri PP. hoc ſenſu intelligendi ſunt, vt dicant ignem illum ex natura ſua cum puriſſimus, & ſubtiliſſimus ſit, eſſe quidem acerbiſſimum, ſed Deum ita eius ardorem moderari, vt non multum affligat animas. Et hoc neceſſarium eſt dicere, cum ille ignis diuerſas animas vrat, & torqueat propter culpas inæquales,

les, & in torquenda eadem anima intendatur & remittatur, nimirum creſcente ſatisfactione, & imminuta grauitate culpæ, atque adeò acerbitate ſupplicij. Hæc quoad modum, & rationem cruciandi. Quod attinet tempus, fuerunt Græci, qui dicerent. Animas fore in locis Purgatorij vſque ad diem iudicij: quos indicat Leo Allatius in ſuo de Purgatorio libro. Et aduerſus quos ſcripſit Euſtratius Presbyter Conſtantinopolitanus, cuius ibi opuſculum exhibet idem Allatius. His conſentit Thomas Anglus huius ætatis author infelix libro de medio Animarum ſtatu: quo cum poſtea ſuper hoc errore latius expoſtulabimus. Eius erroris origo in Origene reperitur hom. 14. in Lucam: vbi ſic: *Ego puto quod & poſt reſurre-*

ctio-

ctionem ex mortuis indigeamus Sacramento eluente nos atque purgante : nemo enim abſque ſordibus reſurgere poterit. Nituntur eo loco Pauli ſuperius citato 1. Corinth. 3. nam ibi eſt. *Dies enim Domum declarabit, quia in igne reuelabitur*. Qui dies extremum Iudicij diem ſignificat. Vnde conſtat eo die fore purgationem, & dimiſſionem è Purgatorio, non antea. Hic tamen error eſt manifeſtus. Primò, quia Mater Eccleſia ſuffragijs ita defunctorum iuuat animas, vt doceat eas à pęnis Purgatorijs liberari. Secundò quia recta ratio id perſuadet Nam pęna debet eſſe proportionata culpæ, & debito ſatisfactio. Atqui illæ Animæ nexæ ſunt leuibus culpis, & debitis, ergo breuiter poſſunt & purgari, & ſatisfaceret. Tertiò, quia tol-

Digitized by Google

leretur ratio iuris, & æquitatis, ſi nulla exiret anima è Purgatorio ante diem iudicij; nam cum animæ aliæ minus, aliæ magis culpentur, & debeant, ęquum non eſt, vt omnes tandiu patiantur, vel detineantur in Purgatorio, quod argumentum maiorem vim habet apud Græcos, qui vulgò negant ignem, & tantùm horrorem, & tenebras Purgatorio aſſignant. Itaque, eorum opinione, cum diſparibus culpis luent pares pęnas: quæ ſolæ apud illos ſunt Carceris, & tenebrarum. Quartò: quia, ſi expectare debent diem iudicij, dium illud non venit, patientur, & non ſatisfacient; atque adeo illa erit ſatis paſſio, non ſatisfactio, & pura pęna, quam negat Thomas ille Anglus quem citaui. Has omnes rationes ſignificat

S. Tho-

S. Thomas Angelicus Doctor opuſculo cont. errores Græcorum titulo. *Quod eſt Purgatorium*, & explicatius opuſc. 2. contra Græcos, & Armenos, & Saracenos; vbi inter alia ſic. *Differre gloriam propter venialia vſque ad diem Iudicij, omnino improbabile eſt, ſcilicet pro leuibus culpis tantum pœnam patiatur aliquis in gloriæ dilatione*. Idcirco Concilium Florentinum hanc veritatem à S. Thoma aſſertam, & à nobis acceptam aduerſus Schiſmaticos Græcos definiuit in Decreto Fidei, ſiue definitione Eugenij IV. his verbis. *Eorum animas pœnis Purgatorij poſt mortem purgari: & vt à pœnis huiuſmodi releuentur &c.* & infra. *Illas, quæ ſunt purgatæ, in Cœlum mox recipi.* Non poſt diem Iudicij. Locum Pauli, quo nitebatur illa opi-

natio, ſatis ſuperius ex mente Sanctorum Patrum expoſitus fuit. Nunc afferemus integrum locum D. Thomæ, in eo opuſculo 2. de erroribus Græcorum, & Armenorum vbi. *Hinc etiam*, inquit, *Apoſtolus dicit* 1. Corinth. 3. *Vniuſcuiuſque opus quale ſit ignis probabit, &c. Non autem hoc poteſt intelligi de igne Inferni, quia qui per illum ignem patiuntur non ſaluantur. Dicitur ergo, quod intelligatur de igne, qui præcedit faciem iudicis, præcipuè quia præmittitur. Dies Domini declarabit. Dies autem Domini intelligitur dies vltimi aduentus eius ad iudicium vniuerſale totius mundi, ſicut Apoſtolus dicit* 1. Theſſal. 5. *Dies Domini ſicut fur in nocte ita veniet. Ideo attendendum eſt, quòd ſicut dies Iudicij dicitur dies Domini, quia eſt dies Aduentus eius ad iudi-*

iudicium vniuerſale totius mundi, ita dies cuiuſcunque dicitur dies Domini, quia ad vnumquemque in morte venire dicitur Chriſtus remuneraturus, vel condemnaturus. Tum *dies ergo Domini quo ad vniuerſale Iudicium in igne reuelabitur, qui faciem eius iudicis præcedit, quo reprobi ad iudicium trahentur, & iuſti, qui viui reperientur, purgabuntur. Sed & dies Domini, quo vnumquemque in ſua morte iudicat, in igne reuelatur, qui purgat bonos, & impios condemnat. Sic ergo probatur Purgatorium poſt mortem.* Quo nihil aptius & validius ad cõfirmandam ſententiã de Purgatorio igne ante iudicium, & refutandum errorem negantium Animas purgari ante illum diem, & exponendum, ac retorquendum in eos locum Pauli, afferri poteſt. Et ap-

paret quanto iure à Bellarmino, a quo non niſi inuiti diſſentimus, hac in parte receſſimus. Confirmat huiuſmodi expoſitioné Emmanuel Calecea lib. 4. aduerſus Græcos, & qui eum citat Leo Allatius de Purgatorio pag.311. adductis Chryſoſtomo, Nazianzeno, Hieronymo, Auguſtino.

Supereſt vna quæſtiuncula vtrum animæ Purgatorij à Dęmonibus torqueantur? Ex reuelationibus videtur conſtare torqueri. Scholaſticis tamen placet non torqueri in 4. diſt.20.ar.5. & D.Thom. ibid. ſic ſentit. Verum ſi non torquentur à Dęmonibus, ſequitur ab angelis torqueri, quod non decet angelos. Mihi videtur eas non torqueri à dæmonibus, quia nullo modo ſunt in poteſtate illorum, & ſunt in gratia Dei, & dęmo-

monum

monum victores extiterunt. Vtrum autem ab angelis crucientur? nego, ne faciam angelos tortores animarum iuſtarum. Et quamuis angeli in hoc mundo multos ex mandato Dei torſerint & occiderint, ij certè peccatores erant, & angeli non videbantur: at ibi angeli videntur, & animæ non ſunt peccatrices. Igitur ſentio animas ab angelis in Purgatorium deduci, eaſque per ſe in ignem intrare, & ibi tanquam in Carcere pati, donec earum tempus impleatur; nec alio opus eſt tortore. Angelos ad ſolatium relinquo, non ad torturam amandari volo. Si autem vnum ex his eligendum eſt, malo animas iuſtorum ab angelis, quàm à dæmonibus puniri.

Digitized by Google

CAP. X.

De ſtatu Animarum in Purgatorio.

LVtherus quandiu Purgatorium conceſſit, periculoſum, & miſerum ſtatum illum fecit. Vtrumque patet ex eo, quod aiebat animas purgantes eſſe in via ad merendum, & demerendum, atque adeò poſſe damnari. Immò & addebat omnino eſſe damnandas, quod horror eas continuus, & deſperatio occupabat, quem horrorem, & deſperationem peccata eſſe dicebat, ac proinde affirmabat animas illas perpetuò peccare, quod ſanè conſtat ex libro, quem ſcripſit de Purgatorio, & Echius refutauit.

Hic error Lutheri manifeſtè

Digitized by Google

ſtè conuincitur, quia cum illæ animæ ſint extra viam, & in gratia Dei, nec poſſunt peccare, nec mereri: ille autem timor pœnarum quem fingit Lutherus eſt ſomnium: nec enim omnis timor eſt culpa, & ille timor non affert deſperationem, quia non eſt gehennæ, ſed ſi quis eſt, oritur ex pęna ſatisfactoria. Quanquam ille timor propriè non ſit, quia animæ purgantes non timent pęnas, ſed eas libenter ſuſcipiunt pro debita ſatisfactione, & cum patientia offerunt Deo. Dolent quidem, ſed non damnant, neque fugiunt ſupplicia.

Abiecta hęreſi Lutheri cum Catholicis diſputandum. Sunt enim qui exiſtiment animas illas eſſe propriè in via, ac proinde mereri, quòd, nihil, aiunt, ad meritum deeſt. Vtan-

tur

tur autem ratione, exemplo, & authoritate. Ratione, quia ad meritum ſatis eſt actus liber, & gratia: illæ animæ ſunt in gratia, & operantur liberè, ergo nihil ijs deeſt ad merendum. Confirmant, quia illæ animæ ſatisfaciunt pro peccatis venialibus, & pro pęnis relictis ex peccatis mortalibus. ergo etiam merentur. Exemplo, quia Chriſtus cum eſſet comprehenſor, merebatur tamen vti viator. Ergo etiam illæ animæ, quanuis ſint extra viam inſtar comprehēdentium nihilominus merebuntur, præſertim cum Deum non videāt. Authorit. quia D. Thom. in 4. diſt. 21. q. 1. ar. 3. ad 4. affirmat poſt hanc vitam locum eſſe merito animarum. His accedunt nonnulli, qui ſentiunt illas animas non eſſe certas de ſua ſalute, ſed eam ignorare,

atque

atque adeò miſeras eſſe. Ita docet Michael Baius lib 2. de meritis operum c.8. & videtur docere Dionyſius Carthuſianus lib. de 4. Nouiſſimis art. 47. & deducitur ex ſententia Gerſonis lectione 1. de vita ſpirituali, & Roffenſis contra art. 32. Lutheri, qui admittunt veniale peccatum ex natura ſua mortem æternam mereri, niſi Deus ſua miſericordia illud remittat. Vnde ſequitur animas illas Purgatorij cum habeant peccata venialia neſcire, an Deus velit illarum misereri. Et conſequenter de ſua ſalute certas eſſe non poſſe.

Concluſio tamen ſit. Animas Purgatorij certiſſimas eſſe de ſua æterna ſalute, nec poſſe in eo ſtatu mereri, aut demereri. Prima pars non tam facilis eſt probatu, ac videtur.

Certè

Certè lectis auctoribus non inuenio rationem multum firmam, de qua non poſſit vtcumque ambigi. Ego interim ſic ſuadeo. Primò quia conſtat illis animabus poſt mortem, in quo ſtatu ſint gratiæ, an peccati. Sed animę purgatorij ſciunt ſe eſſe in gratia. Ergo non poſſunt de ſua ſalute dubitare. Maior ſola dubia eſt. Minor autem ex ea dependet. Probo autem maiorē, quia illæ animæ quæ decedunt ex corpore ſtatim ſubeunt particulare iudicium, & ſententiam à iudice accipiunt, ergo ſciunt in quo ſtatu ſint ex lata ſententia. Vnde ſęquitur minor animas Purgatorij non ignorare eſſe in ſtatu gratiæ cum videant ſe ad inferos non eſſe damnatas. Aſſumptum autem ad probādam maiorem patet, quia eſt commune principium

inter

inter Catholicos ſingulas, animas iudicari ſtatim poſt mortem. Suadetur, ſecundo, quia animæ damnatæ eunt ad inferos, immaculatæ volant ad ſuperos iuxta Decretum Eugenij toties citatum. Ergò anima quæ videat ſe *neutrò* ire, nouit ſe eſſe in medio ſtatu, ac proinde in Purgatorium mitti. Suadetur tertio quia ſtatus ille dubius in Purgatorio eſt impoſſibilis, quia *non* diſtingueretur ille ſtatus poſt mortem à ſtatu huius vitæ, in quo neſcit homo, an ſit in gratia, & in illo dubio eſſet via poſt viam. Itaque decet, vt qui moritur tranſeat à ſtatu viæ ad terminum, atque adeo ſciat de ſtatu ſuo, an ſit ſalutis vel dānationis. Suadetur vltimò, quia illa anima corpore ſoluta perfectius intelligit, quā cū eſt corpore, & debitas ſibi ſpecies

cies à Deo accipit; quæ autem magis debita eſſe poteſt, quam ea per quam cognoſcat in quo tandem ſtatu ſit conſtituta.

Secunda pars ita probatur: Status merendi, & demerendi finitur per mortem, ergo poſt eam non eſt locus merito, nec demerito. Antecedens præterquam quod eſt doctrina Patrũ & Theologorum communis, patet ex ſacris litteris. Do aliquos locos. Primus eſt Eccleſiaſtici 9. *mortui nihl nouerunt amplius, nec habent vltra mercedem*. Vbi Hier. *mortui, inquit, nihil valent ad id adijcere; quod ſemel ſecum tulere de vita*. Secundus Ioannis 9. *Venit nox quando nemo poteſt operari*. Cuius ſenſus eſt, mors venit poſtquam nemini licet mereri. Ac ita locum interpretantur teſte Bell. Origenes Hom. 3. in Pſal.

Pſal.36.Chryſoſt. Euthymius, Theophilactus, Auguſtinus in hunc locum,& alij apud Maldonatum Ioan.9. quamuis hic aliter, & minus meo iudicio, rectè interpretetur. Vnde Gregorius Lib.4. Dial c.39. citatis pro eadem re alijs locis infert: *Qualis hinc quiſque egreditur, talis in iudicio præſentatur.* Tertius ſit Pauli 2.ad Corinth. 5. *Omnes nos manifeſtarè oportet ante tribunal Chriſti, vt referat vnuſquiſq. prout in corpore geſſit, ſiue bonum, ſiue mala.* Qui locus Auguſt.authore intelligitur de operibus quæ fiunt in corpore dum viuimus, iuxta quæ iudicandi, & remunerandi ſumus, Itaq. rectè dixit Damaſcenus lib.2 de Fide Orthodoxa c. 4. *Quod eſt angelis caſus idem eſt hominibus mors*

Argumenta propoſita ex hac

do-

doctrina ſoluuntur. Quod autem ait D. Thomas de merito accidentali, intelligendum eſt de ſatisfact. quæ fit in Purgatorio pro culpis venialibus, & pœnis reſiduis mortaliũ, quã ille ſatisfactionẽ meritũ vocat accidentale, hoc eſt, improprium, & nihil continet contra noſtram concluſionem. Sed tamen.

Vnum eſt importunum argumentum ſumptum ex oratione quadam Eccleſiæ, quæ recitatur poſt Euangelium in miſſis defunctorum, huiuſmodi: *Libera Domine animas omnium fidelium defunctorum de pœnis inferni & de profundo lacu: Libera eas de ore Leonis, ne abſorbeat eas tartarus, nec cadant in obſcurum*. Quem locú non inueni ſufficienter explicatum ne apud Bellar. quidẽ. Quamuis enim lib. 2. de Purgato-

gatorio cap 5. in 2. Reſponſione ſufficienter videatur exponere, mihi non ſatiſfacit, quia putat Eccleſiàm in ea Oratione de pœnis Purgatorij loqui, quod certe nō videtur ſtare cū ſenſu verborum: nam *pœnæ inferni*, & *lacus profundus*, *os Leonis*, & *tartarus* non quadrant in Purgatorium; ſed inferos ſignificant. Præterea non eſt credibile quod Eccleſia velit orare, vt omnium defunctorum fidelium animæ immunes ſint à Purgatorio, cum magna fidelium pars venialibus culpis & temporalibus pęnis poſt mortem ſit obnoxia. Quarè dico hunc eſſe ſenſum, vt Eccleſia oret ne quis fidelium defunctorùm condemnetur, præſcindendo ibi à conſideratione Purgarorij. Quod autem oret pro omnibus defunctis, quorum multi iā ſunt extra

extra illud periculum, quia nimirum multi ante multa ſecula obierunt, & ſunt vel in cælo, vel in inferno. Rectè ad hoc reſpondet Bell. Eccleſiam ita loqui quaſi repræſentando diem mortis illorum: quando enim facit cõmemorationem de illis, ita ſe gerit quaſi tunc mortui fuerint, vti cum in feſto Aduentus & Natàlis Domini ita procedit, ac ſi præſentem habeat illam temporis differentiam in qua Meſsias, expectatur & naſcitur, vti apparet in Antiphonis, quæ habent præfixum, O, eo quod canit. R*orate Cæli deſuper*, Et verſu. *Veni Domine noli tardare*, quæ ſignificant deſideriũ abſentis & venturi Meſsiæ, qui tamen à mille ſexcentis & amplius annis iam venit Sed quoniam ſibi repræſentat illũ diem præteritum quaſi præſẽ-

tem

tem ita de eo loquitur, ac ſi præſens eſſet. Ita etiam cum eccleſia de defunctis agit quãdo eos Deo commendat, & orat ne damnentur, proponit ſibi illorum memoriam, in eo euentu in quo mortui ſunt, & pro ijs quaſi tum moriantur precatur. Qua ratione ſoluitur argumentum, & nihil inde contra noſtram concluſionem deducitur.

CAP.

CAP. XI.

An ſit, & vbi ſit locus Purgatorij?

REctè aduertit Bellar. li. 2. c. 6. nihil de hac quæſtione ab Eccleſia eſſe definitum. In hac ergo Hæretici locum Purgatorij negant, & illud fabulam putant. Ita Caluinus lib. 2. Inſtitutionum cap. 16. par. 1. Beza Com. in caput Act. 2. eiuſque magiſter Bucerus in cap. 25. Matthæi. Catholici quidam nullum certum aſsignant locum Purgatorio animarum, aiuntque animas *ibi purgari* vbi peccauerunt. Media ſententia eſt, dari certum quemdam Purgatorij locum deſtinatum à Deo ad purgationem animarum, extra hunc tamen dari alios extraordi-

ordinarios locos, in quibus certæ animæ Deo ita volente purgentur. Hoc vltimum de locis particularibus animas purgantibus conſtat ex varijs Hiſtorijs, quæ referuntur in vitis Sanctorum, ac præcipuè ex lib. Dial.4. Gregorij Magni, & ex epiſtola Petri Damiani de miraculis ſui temporis, & ex Laurentio Surio in Hiſtoria anno 1537. & ex Purgatorio Sancti Patritij.

Porro qui locus iſte ordinarius ſit,& qualis, dubitant Authores, quibus videtur occaſionem dediſſe Auguſtinus, quem Bellar. ait ambigere vtrum animæ in loco corporali claudi & contineri poſſint. Pro qua ſententia citat Auguſtinum lib. 12.de Geneſi ad Litteram cap.33. Itaq. non defuerunt qui dicerent ſolam conſcientiam accuſantem &

mordentem intra vnumquemque eſſe verum Purgatorium. In qua ſententia fuit Philo lib. de Congreſſu, & Origenes, vti refert Hieronymus epiſtola ad Auitum.

Omnes hæ ſententiæ refutādæ ſunt. Et quidem Caluini, & ſequacium opinio, quæ negat omnes locos Inferni hæreſis eſt manifeſta, quia negāt deſcenſum Chriſti ad Inferos, & Limbum Patrum, & gehennam, quam conſtat eſſe ſub terra, vti egregie demonſtrat Bellar. lib. 4. de Chriſto c. 15. & Maldonatus in cap. 16. Lucæ in parabola de Lazaro & diuite. Quia tamē Infernus damnatorū non eſt locus Purgatorij animarum, ſed damnationis, non omnino apparet errorem eſſe negare locū certū Purgatorium admiſſa Gehenna. Quod verò attinet ad

locum

locum Auguſtini, ille vbi citatur, id eſt lib. de Gen. ad lit. 12. c. 33. non agit propriè de Purgatorio, ſed de locis Inferorum. Nec ibi dubitat, quod inſinuat Bellarminus, an ſint & poſsint eſſe animæ in locis corporalibus, ſed quærit rationem & modũ quo ibi ſunt, & omnino ſenſit animas ibi eſſe, vti patet ex epiſtola ad Euodium, & ex lib. 2. Retrac. c. 24. vbi aperte dicit eſſe locos Inferorum, & animas ibi eſſe. Et idem tradit Lib. de Baptiſmo paruulorum c. 28. & cum eo Author Hypognoſticon lib. 5. Nec verò in lib. 12. de Gen. ad Litteram cap. 33. contrarium ſenſit, aut de eo dubitat, nec ſe retractauit lib. 2. Retractationum cap. 24. in quo fallitur Bellarminus lib. 2 de Purgatorio cap. 6. quia in eo loco ſolum ait ſe ita de his

locis Inferni eſſe locutum in eo loco Gen. quaſi dubitaret de ijs, cum tamen minimè dubitandum eſſet; quod non eſt retractare dicta, ſed exponere. Audiamus Auguſtinum in lib. 2. de Retract. cap. 24. *De inferis, inquit, magis mihi videor debuiſſe dicere, quod ſub terris ſint, quam rationem reddere cur ſub terris eſſe credantur, ſiuè dicantur, quaſi non ita ſit.* Vnde apparet Auguſtinum de eo non dubitaſſe, quandoquidē nō ſe corrigit, ſed modū loquendi, dubitantis inſtar, emendat. Iam verò ſententia Philonis, & Origenis quod Purgatorium ſit conſcientia vniuſcuiuſque, facile refutatur: quia hoc modo Purgatorium erit in hac vita, vbi nos conſciētia mordet & cruciat. Præterea iſta cōſcientia nihil habet commune cum igni, neque cum

cum alijs pœnis Purgatorij, atq; adeo corruit opinatio, cũ præſertim etiam de peccatis mortalibus mordeat nos conſcientia, quæ tamen peccata mortalia ad Purgatorium nullo modo pertinent.

In communi ſenſu Purgatorium ſubtus terram collocatur prope locum Inferorũ: qui cuiuſmodi ſit inquirendũ. Ac primũ animaduerto apud Patres veteres me non inuenire perſpicua teſtimonia de loco iſto ſubterraneo Purgatorij. Itaq. Bellar. lib. 2. cap. 6. nullos pro hac re adducit, ſed tantum ait hanc eſſe communẽ Scholaſticorũ & Theologorum ſententiã. Imo fatetur multos Patrum dicere locum Purgatorij eſſe in aere caliginoſo, vbi Dæmones verſantur. Hi ſũt Gregorius Niſſenus lib. de anima & reſur-

rectione,& Chryſoſt. Hom.de
premijs beatorum, & Author
imperfecti in Matth.Hom.52.
& Beda lib.3. Hiſt. Angelorũ
c.19. vbi narrat Sanctum Furſium
euntem ad paradiſum,
vidiſſe ignes ſupra aerem ſeruatos
ad mundi cõflagrationẽ,
& animarum purgatoriũ. Nec
aliquid in contrarium conſtat
ex ſacris Litteris. Nam duo
loci quos affert Bellar.c.6. nõ
ſunt manifeſti Horum 1. eſt
Actorum 2. *Solutis doloribus
inferni*, vbi Petrus loquitur de
Chriſto ad inferos deſcendente.
Hunc autem locum Bellar.
lib.2. c.. ait intelligi de
Purgatorio ab Auguſt. epiſtola
99. quia affirmat aliquas
animas ibi detentas ab ijs doloribus
fuiſſet liberatas. Hic
tamen textus variè exponitur
à Patribus: multi illum intelligunt
de doloribus & tormen-

tis

tis inferorum, qui dicuntur à Chriſto ſoluti, quia ad Chriſtum minimè peruenerunt & à quibus inter mortuos liber fuit, ita interpretantur Auguſtinus & *Lyra*: ſic enim Aug. proxima epiſtola: *Solutis, inquit, doloribus, vt nõ teneant; nõ quia tenuerunt.* Quo refutatur impudentia Caluini affirmantis Chriſtum tormenta inferni paſſum eſſe. Alij Patres explicant de doloribus mortis & ſepulturæ, quos Chriſtus ſoluit, quia nec mortuus eſt in inferno, nec corruptus in ſepulchro, eſt expoſitio Chryſoſ. & Oecumenij. Aliorum ſententia eſt, illos dolores fuiſſe carcerem Limbi, in quo erant Sancti PP. quorum vincula Chriſtus ſoluit Quæ interpretatio placet Auguſtino & Lyræ. Quare non eſt conſtans nec certa huius loci pro Purgato-

rio interpretatio. Nec ea tam aſſeuerãter tribui poteſt Aug. vti tribuit Bellarminus, nam vt verum fatear, in ea epiſtola nihil perſpicue Auguſtinus dicit de Purgatorio, imo de ſolo Inferno loqui videtur. Secundus locus ille eſt Eccleſiæ in Oratione in Miſsis defunctorum poſt Euangelium poſita, in quo magnam vim facit Bellarminus, quia vti proximo cap. dictum eſt ea oratio de penis Inferni, non Purgatorij intelligenda: alios non affert Bellarminus, nec video qui afferri poſſint, nec de iſto loco ſubterraneo quidquam vel Florentinum, vel Tridentinum Concilium ſtatuit in decretis de Purgatorio. Imo Florentinum ſeſſ. vlt. ait Limbum infantium ſine baptiſmo decedentium apud Inferos eſſe: hic enim definit tam
eos

eos qui moriuntur cum peccato mortali, quam eos qui cum ſolo originali decedunt mox in Infernum deſcendere pœnis tamen diſparibus puniendos. Quo videtur ſignificare in inferioribus terræ partibus non alia eſſe loca pænarum niſi inferos damnatorum, vel ad pænam ſenſus & damni deſtinatam mortuis in peccato mortali, vel ſolam pænam damni aſſignatam infantibus mortuis cum ſolo peccato originali. Accedit quod Beda lib. 5. Hiſt. cap. 13. affert viſionem, cui credit, factam cuidam animæ quæ poſt mortem vidit prata quædam amena & viridia floribus conſita, arboribus opaca, aquis irrigua, vbi animæ degebant non dum Paradiſo idoneæ, quæ quidem videbantur ſola triſtitia ex carentia beatitudinis cruciari.

Cui ſimiles alias affert Dionyſius Carthuſianus Dialogo de Iudicio particulari ar. 31. & Bloſius in Monili ſpirituali cap. 15. Et probabile exiſtimat Bellar. c.7. hunc locum, eſſe Purgatorium animarum, alias mundarum, ſed non ex integro Purgatarum, ac de pœnâ ibi damni ſentire. Quod ſi verum eſt, multi ſunt Purgatorij loci extra terram, non vnus ille ſubtus terram, vti communiter creditur.

CAP.

CAP. XII.

Vbi tandem ſit Purgatorium: & vtrum ſit de fide Purgatorium eſſe?

COmmunis ſentētia Theologorum ponit circa cētrum terræ locum Purgatorij: Ita docet D. Th. in 4.diſt. 21. q. 1, ar. 1. quæſtiuncula 2. & D. Bonauentura ibi ar. 2. q. 2. & alij cum Suario tom. 5. de Pænitentia diſp 41. ſec. 1. & 2. & Bellarmino lib. 1. de Purgatorio cap.6. Conſentiunt Scripturarij cum Maldonato in Lucā cap. 16.n.21.& Abul. in Paradoxis. Vt enim conſtet vbi ſit iſte locus, ponunt 4. Sinus, ſeu Cauitates circa cētrum terræ hoc ordine. Inferior ſinus prope terræ centrum continet locum inferorum, in

Digitized by Google

quo damnati torquentur. Prope illum locant ſinum, qui ſit Purgatorij locus. Supra hunc conſtituunt tertium pro Limbo infantium in peccato originali mortuorum. Vltimum ſinum magis remotum ab inferis, nobiſq. vicinum, quem dicunt fuiſſe ſinum Abrahami in quo animæ Sanctorum Patrum detinebantur. Et hic ordo placet omnibus Theologis & ſcripturarijs communiter, vti apparet in Bellarm. & Mald. citatis. De his cauitatibus, ſiue ſinubus egit accurate præter alios Bartolomęus à S. Fauſto In ſuo Theſauro tom. 1. lib. 5. de 4. animarum receptaculis.

Ego de numero cauitatum ſiue ſinuum communi ſententiæ aſſentior. Verum de ordine diſcrepo, iudico enim Purgatorium non eſſe ponendum in-

inferno vicinum, ſed in tertio loco, vbi dicitur eſſe Limbus infantium, quem prope inferos collocandum prorſus exiſtimo. Et ne ſim ſingularis nitor authoritate & ratione. Authoritas eſt Cõcilij Florentini ſupra citati, quod ait, animas decedentium in peccato originali infantium in infernum deſcendere pænis diſparibus à damnatis adultis puniendas. Ex quo deducitur pueros huiuſmodi deputari inter damnatos inferni, & tantum differre in genere pænæ, quia damnati vltra pænam damni etiã pænam ſenſus patiuntur: at verò infantes ſecluſa pæna extrinſecus illata ſenſus, pęna damni puniũtur; quod videtur ſignificare Concilium dum ponit locũ inferni pro vtriſq; damnatis, & tantum inter pænas diſtinguit. Ratio qua duor

cor ea eſt, quia hi pueri ſunt in peccato originali, filij iræ, & in odio Dei, & poteſtate diaboli conſtituti, ac proinde non ſolum priuati viſione, ſed etiam reprobati, & eiecti ad loca illa inferni tenebroſa, in quibus poſt diem iudicij per totam æternitatem erunt cõcluſi. Nõ enim ſequor Catharini, & aliorũ, qui pios ſe dici volunt, Theologorum ſententiam, qui affirmant iſtos infantes poſt diem iudicij habitaturos eſſe hunc mundum, & beatitudinem naturalem habituros. Quæ opinio improbabilis eſt, nec meo iudicio conformis Catholicæ doctrinæ, nec longe abeſt à ſententia Pelagij, qui dicebat iſtos pueros futuros in ſtatu quodã beatitudinis naturalis, ac ſolũ differre quod Pelagius negabat peccatũ originale, iſti antẽ

miſe-

miſericordes Theologi fatentur peccatum originale, ac eo non obſtante affirmãt eos pueros fore beatos; in quo certè non loquuntur conſequentur quomodo enim erunt beati naturaliter qui natura ſunt filij iræ, & naturam habẽt peccato infectam, & ſunt in poteſtate diaboli, In qua certe dum ſunt, fælices nullo modo eſſe poſſunt. Sentio cum Patribus & Bellarmino iſtos infantes numerandos eſſe inter damnatos, & prope inferos ponendos, vbi quanquam pænam ignis non ſentiant tamen triſtitiam & mærorem ex carentia viſionis Dei ſentiunt, quam pænã D. Auguſt. mitiſſimã vocat reſpectu eius quã alij damnati adulti patiuntur.

Ex hac ratione apparet locum Purgatorij magis debere ab inferno diſtare; quia

lo-

Digitized by Google

locus eſt animarum iuſtarum, & quæ ſunt in gratia Dei, & in poteſtate angelorum, non verò in ſeruitute Dæmonum. Quare hanc ſententiam ſecutus fui in tomo de Clauibus.

Supereſt vna quæſtio: vtrum animæ Purgatorij aliquando ante finitum tempus inde egrediantur, & appareant viuis? Hæretici negant, & obijciunt locum Dauidis: *Spiritus vadens, & non rediens*. Affirmandum tamen cum Auguſtino lib. de cura pro mortuis gerenda, eas animas de lege ordinaria non apparere, ſed interdum Deo diſponente apparuiſſe, quod omnes pęnè Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ teſtantur, & apud Gregorium & Bedam ſuppetunt exempla. Vnum eſt in ſacra Scriptura quod negare Hæretici non poſſunt lib.

1 Re-

1. Regum vbi narratur animam Samuelis Sauli apparuiſſe, & quamuis Hæretici inficientur fuiſſe veram animam, communis tamen Patrum, & Expoſitorum ſententia eſt veram Samuelis animam extitiſſe. Satis ſint Baſilius epiſt. ad Euſtath. medio. Auguſtinus lib. de cura pro mortuis gerenda, & Hieronym. in c.7.Iſaiæ. Locus Dauidis non cogit, intelligendus eſt enim de lege ordinaria, quæ non tollit caſus extraordinarios. Vel intelligitur de reditu ad proprium corpus per reſurrectionem, qui non erit niſi in die iudicij.

Quod attinet ad ſecundam partem capitis: Hæretici negant Purgatorium ad fidei dogmata pertinere. Imprimis Petrus Martyr in Com. 1. epiſtolæ ad Cor. c.3. his rationibus

Digitized by Google

nibus, primo quia Purgatoriũ non reperitur in Scripturis. 2. quia Eccleſia Græca non recipit Purgatorium. 3. quia D. Dionyſius lib. vlt. ſuæ Hierarchiæ dubitat cur Antiſtes in Eccleſia orat pro defunctis. 4. quia Auguſtinus in Enchiridio, & alijs locis probabile tantum dicit Purgatorium eſſe de fide. Noſtri tamen Authores accerrimè defendunt Purgatorium eſſe dogma fidei.

Prima cõcluſio ſit. Iuuari animas poſt mortem ſuffragijs, & purgari à leuibus culpis & pænis dogma fidei eſt. Patet ex adductis primis capitibus huius Controuerſiæ, vbi ex Scriptura, & Traditione, & Concilio & communi Patrum doctrina probatum eſt; idque definit Concilium Florentinũ ſæpè in vlt. ſeſſ. & in decreto

Eu-

Digitized by Google

Engenij. Ita habet Tridentinum ſeſſ. 6. canone 30. & ſeſſ. 22. cap. 2. & ſeſſ. 25. initio in decreto de Purgatorio.

Secunda concluſio, dari vnũ & certum, & communem locum Purgatorij poſt mortem in quo animæ purgentur antequam Deum videant proximum fidei eſt, quia modus loquendi Eccleſiæ & Patrum hoc indicat, & vulgo ſentiunt fideles omnes. Vnde Tridentinum in Decreto ait, *animas in Purgatorio detentas*; quod verbum ſignificat eſſe aliquem certum ad illarum cuſtodiam locum. Qui certe textus Tridentini vim habet ad perſuadendum determinatum eſſe Purgatorij locum. Vtrũ tamen is in ſinu terræ, vel alibi collocetur, hoc non exprimit Concilium, ſignificat tamen fidelium conſenſus.

Ter-

Tertia Concluſio, de fide definitũ eſt in Purgatorio eſſe aliquas pænas in genere, nõ tamen eſt de fide quæ ſpecies & ſortes pænarum ibi ſint. Hãc Concluſionem pono propter Concilium Florentinum, quod ſtatim afferemus. Concilium quippe Tridentinum non facit mentionem harum pænarum. *Statuit* quidem eſſe Purgatorium in quo animæ iuuẽtur ſuffragijs, & purgentur a culpis, & reſiduis pænis, ſed de tormentis & igni nulla ſit mẽtio. Igitur ſeſſ. 6. c. 50. ſic ait: *Si quis dixerit ita culpam remitti, & reatum æternæ pœnæ ita deleri, vt nullus remaneat reatus pœnæ temporalis exoluendæ, vel in hoc ſæculo, vel in futuro in Purgatorio antequam regni cœleſtis aditus patere poſſit, anathema ſit.* Nihil hic de tormento, nec pæna ſenſus.

ſeſſ.

ſeſſione 22. c. 2. ſolum dicitur miſſam pro defunctis nondum ad plenum purgatis offerri. Similis eſt locus ſeſſ. 25. in decreto vbi ſolum habetur animas in Purgatorio detentas iuuari ſuffragijs & miſſa. Vnde apparet in toto Tridentino nihil de igni, alijſue pænis definiri.

Nihilominus Florentinum ſeſſ. vltima in editione Binij folio 505. ſic habetur: *Medias animas (id eſt, quæ habent peccata venialia & reatum temporalis pœnæ) eſſe in loco tormentorum: ſed ſiue ignis ſit, ſiue caligo ac turbo, ſeu quid aliud non contendimus*. Ita Græci. Latini ita proponebant: *Animæ in ignem abeant Purgatorium*. Hi clare ignem nominant. Iterum Gręci folio 558. aſſirmāt, ſe fateri animas illas purgari per orationes. In definitione

Eugenij quarti folio. 606. dicitur animas pænis Purgatorij poſt mortem purgari, nulla tamen facta mentione ignis alteriuſue certi tormenti. Ex quo apparet definitum eſſe dari pænas in genere, non verò ſpecies pœnarum.

Argumenta Hæreticorum nihil valent. Patet ex Scriptura & Traditione Eccleſiæ, Concilijs, & doctrina Patrũ eſſe poſt mortem Purgatoriũ. Patres autem falsò citantur, quia D. Dionyſius cap. 7. Hierarchiæ apertè docet ſuffragia. D. Auguſt. autem manifeſte tradit doctrinam de Purgatorio in genere, & quoad ſuffragia in Enchir. c. 110. q. 2. ad Dulcit. lib. 21. de ciuit. c. c. 24. lib. de cura pro mortuis gerenda c. 1. & ſerm. 17. de verb. Apoſt. tanquam certam & de fide, quamuis circa modũ

Pur-

Purgandi nihil ille definiat certo & conſtanter, nec enim oportebat cum nihil hactenus definitum eſſet. Vehementer tamen inclinat ad communem ſententiam, quæ ponit in Purgatorio ignem & tormenta, vti patet ex commentarijs in Pſal. 37. duobus manifeſtis locis; vnus eſt. *In hac vita purges me, & talem me reddas cui iam emendatorio igne opus non ſit.* Secundus: *dicitur ſaluus erit quaſi per ignem; & quia dicitur, ſaluus erit contemnitur ille ignis: ita plane quamuis ſalui per ignem, grauior tamen eſt ille ignis, quam quidquid poteſt homo pati in hac vita.* Ita corruunt argumenta hæreticorum præcipue P. Martyris.

Quia tamen ille argumẽtatur ex Eccleſia Græca, opus eſt ei accuratius reſpondere, quod fieri nequit niſi ſequen-

tem

tem quæſtionē excitemus, quæ ad doctrinam Oriētalium magnopere conducet.

CAP. XIII.

Quæ olim fuerit, quæ ſit hodie de Purgatorio Græcorum ſententia?

NOn ſine magna iniuria Græcorū affirmauit Petrus Martyr hæreticus Eccleſiam Græcam negaſſe Purgatorium: & iniuriæ pænas dedit prodita ſua hac in re ignorantia: quæ illi cum alijs ſui furfuris hominibus communis eſt: de quibus meritò queritur initio ſui de Purgatorio libri Leo Allatius. Ferendi eſſent hi scioli, ſi tantùm dicerent Græcorum nonnullos in eo errore fuiſſe; ſed quod dicūt, erraſſe Græcos indefinitè, vix

vix quidem, Eccleſiam vero erraſſe Græcam, ferri certè non poteſt. Cum ea Catholica ſit, & Catholicè ſenſerit.

Diſtinguamus igitur Eccleſiam à Perſonis, & inquiramus qui, & quatenus Græci errauerint? Erraſſe aliquos omnino conſtat. Nam D. Thomas Opuſculo 1. contra errores Græcorum prope finem, & opuſculo 2. contra Græcos, & Armenos, & Saracenos, dum aduerſus eos argumentatur, ſupponit in ijs errorem, quem impugnat: ſed impugnando palam facit eum non eſſe communē: Sic enim ait cap. 9. Opuſculi 2. *Nunc reſtat conſiderare de opinione quorundam.* Nec dubium eſt quin tempore Concilij Florentini de Purgatorio quidam male ſenſerint, quos Latini Patres ad iuſtam mentem reducere ſtu-

duerunt. Propter quos in definitione Eugenij ea fuit veritas manifeſtè propoſita. Ac ni forent eius hæreſis ſectatores, non ſcriberet aduerſus eos Gennadius Scholarius librum vnum qui eſt tertius de Purgatorio: nec inſcriberet totum opus *Defenſio quinque Capitum quæ in Florentina Synodo continentur*, nec vulgo diceretur, *Quinque fuiſſe errores Græcorũ*, inter hos quippe numeratur hic: *non eſſe Purgatorium*: quem ijs attribuunt Iodocus Coccius, Guido & Guagninus, & Thomas ab IESV Biatēſis. Confirmat id Arcudius lib. de Purgatorio contra Barlaam. Nec inficias fit Leo Allatius initio libri de Purgatorio, quanquam vindicem ibi agat, & Eccleſiæ & nationis: & diſtinguat inter græcos, & nonnullos græcorum. Comperto

erraſſe

erraſſe aliquos, quinam hi & quo tempore fuerint? inquiri oportet.

Primum illud conſtat antiquam Eccleſiam Græcam docuiſſe orationes, oblationes, ſacrificium miſſæ, vno verbo, ſuffragia, mortuis prodeſſe: iiſquè animas Purgatorij iuuari, atque adeo & ſtatum illum, & locum, & Pænas eſſe. Patet ex his quæ ſuperius diximus: cum id ex Græcis Patribus probauimus, & tradit Arcudius & Allatius. Deinde non fuiſſe illum errorem Græcorum communem, perſpicuè apparet ex Concilio Lugdunenſi ſecundo tempore Gregorij X. in quo eſt illa Confeſſio Imperatoris Michaelis Palæologi fatentis Purgatorium eſſe, eadē prorſus ratione, qua in definitione Eugenij IV. in Florentino

duerunt. Propter quos in definitione Eugenij ea fuit veritas manifeſtè propoſita. Ac ni forent eius hæreſis ſectatores, non ſcriberet aduerſus eos Gennadius Scholarius librum vnum qui eſt tertius de Purgatorio: nec inſcriberet totum opus *Defenſio quinque Capitum quæ in Florentina Synodo continentur*, nec vulgo diceretur. *Quinque fuiſſe errores Græcorũ*, inter hos quippe numeratur hic: *non eſſe Purgatorium*: quem ijs attribuunt Iodocus Coccius, Guido & Guagninus, & Thomas ab IESV Biatẽſis. Confirmat id Arcudius lib. de Purgatorio cor..a Barlaam. Nec inficias fit Leo Allatius initio libri de Purgatorio, quanquam vindicem ibi agat, & Eccleſiæ & nationis: & diſtinguat inter græcos, & nonnullos græcorum. Comperto
erraſſe

Digitized by Google

erraſſe aliquos, quinam hi & quo tempore fuerint? inquiri oportet.

Primum illud conſtat antiquam Eccleſiam Græcam docuiſſe orationes, oblationes, ſacrificium miſſæ, vno verbo, ſuffragia, mortuis prodeſſe: ijsquè animas Purgatorij iuuari, atque adeo & ſtatum illum, & locum, & Pænas eſſe. Patet ex his quæ ſuperius diximus: cum id ex Græcis Patribus probauimus, & tradit Arcudius & Allatius. Deinde non fuiſſe illum errorem Græcorum communem, perſpicuè apparet ex Concilio Lugdunenſi ſecundo tempore Gregorij X. in quo eſt illa Confeſſio Imperatoris Michaelis Palæologi fatentis Purgatorium eſſe, eadē prorſus ratione, qua in definitione Eugenij IV. in Florentino

Concilio traditur, vt vna & eadem videatur eſſe. Nec minus perſpicuè patet ex Actis Concilij Florentini. Primum initio adhuc ante ſeſſionis titulo *Quæſtio de igne Purgatorij*. Proponentibus Latinis doctrinam Romanæ Eccleſiæ de medio animarum ſtatu, de loco, de pænis, de igne Purgatorij reſponderunt Græci ore Epheſij. *Quacunque dixiſtis & Sanctorum teſtimonia quæ recitaſtis, Græcorum Eccleſia recipit & legit.* Rursũ poſtea cum concurriſſent, & quid vtrique ſentirent, prodidiſſent, conſtitit eo tantùm differre, quod Latini verum ibi & temporarium ignem ponebãt, At verò Græci omni alio pænarum genere admiſſo ſolum ignem reijciebant. *Neque enim* inquit ibi textũs *Græci fatentur actionem, Ignis, vt Itali, ſed*

ope-

operatur tantùm oratio, deprecatio, & Eleemoſina. Et rurſum *Græci enim pœnam, mærorem & locum pœnæ aſsignant: ſed per non per hoc ignem. Itali vero pœnam purgationemque per ignem*. Præterea ſeſſ. 25. iam ſub finem Concilij Epiſcopi Græci, nomine cæterorum ad Eugenium Papam pro vnione facienda miſsi (erant autẽ Rhutenus, Nicenus, Trapezuntius, & Mitylenenſis) ita loquuntur. De Purgatorio determinatum ſic eſt. *Sanctorum animas perfectam in Cælis adeptas eſſe coronam quatenus animæ ſunt. Peccatorum vero animas perfectè luere pœnas: medias autem eſſe in loco tormentorũ, ſed ſiue ignis ſit, ſiue caligo, ac turbo, ſiue quid aliud non contendimus*. Quæ doctrina Græcorum communis erat. Latinorum autem, quæ ſolum ad-

Digitized by Google

debat ignem Purgatorium, in eodemmet loco paulo poſt recipiunt, dum aiunt. *Quod vero de igne Purgatorio dicitis hoc etiam ſuſcipimus*. Ex his conſtat non eſſe errorem Græcorum. Immo, ne omnium quidẽ Schiſmaticorum erat: quod animaduertit Leo Allatius de Purgatorio prolato Gabriele Seuero Philadelphienſi tractatu de Purgatorio aduerſus Latinos: & Michaele Glyca, epiſt. ad Nilum monachum, & Simeone Theſſalonic. Dialogo aduerſus Hæreſes, & Georgio Coreſio de Purgat. & imprimis Cabaſila in expoſit. Liturgiæ. Poterat autem adijcere Hieremiam Patriarcham in Cenſura Orientalis Eccleſiæ, & Pachomium Hieromonachum, qui quamuis magna ex parte negent Purgatorium, agnoſcunt tamen diſcrimina,
ſta-

ſtatuum & animarum, & admittunt ſuffragia & orationes pro medijs illis animabus. Itaque nec hi eo ſunt in errore verſati. Paucorum igitur illa hæreſis. Quorũ Principes ſunt. Barlaamus Monachus, contra quem ſcripſit Arcudius, & Meletius Patriarcha, & Michael Peloponneſius. Numerat etiam Leo Marcum Epheſium, de quo mihi liceat per doctiſsimum virum, ambigere, malo enim eum ab hac nota liberare, quod videam in Concilio Florentino, cum tam pertinaciter, & obſtinatè Proceſsionem à Filio Spiritus Sãcti negaſſet, Purgatoriũ nec ſuſtuliſſe, nec de eo cum Latinis vſquam diſputaſſe. Imò initio Concilij ante ſeſsiones oblata quæſtione de igne Purgatorio doctrinæ Romanæ Eccleſiæ acquieuiſſe. Sic enim

ibi pag. 420. *Quæcumque* ait *de Purgatorio dixiſtis, & ſanctorum teſtimonia quæ recitaſtis Græcorum Eccleſia recipit, & legit, parumque inter nos hac in re differt*. Neq. eum legimus in eodem Concilio eidem doctrinæ aduerſatum, quod ſi cōtra ſentiret, vti erat argumentator acer & vehemēs tēperare ſibi non poſſet, quominus ſe opponeret & dogma illud Purgatorij impugnaret. Quare liber ille, quem Hæretici quidam noſtri temporis aiunt contra Purgatorium à Marco Epheſio ſcriptum, & Baſileenſi conuentui oblatū, commentum prorſus eſt, quēadmodum erudite oſtēdit Leo Allatius in ſuo Purgatorio pag. 239. quod ex eo inſuper probatur, quod Marcus Epheſius nunquam illum Conuentum legitimum poſt inchoa-

choa-

Digitized by Google

choatum ab Eugenio IV. Ferrariæ Concilium agnouit, vti nec alij qui ex Oriente venerant Græci, qui Florentinum duntaxat Concilium venerati ſunt, nec Marcus Epheſius eò potuit diuertere, durante Concilio Florentino, cum ex actis illius conſtet ſemper in eo adfuiſſe, & dimiſſo Concilio, nec fuiſſe Baſileenſem cõuentum, & ipſum Marcum rectà in Græciam rediſſe: quomodo ergo, aut quando potuit Baſileam ire, & libellum illum coram offerre? Cõmentum illud eſt Heterodoxorum & impoſtura.

Hinc duo illa, quæ inquiſiuimus, patent. Qui errarent ex Græcis; id eſt Paucos ex ſchiſmaticis, & quatenus errarint? ideſt paucisſimos ſtatum & locum Purgatorij negando, quoſdam pænas ex-

trinſecus illatas auferendo, & Carcerem dũtaxat, horrorem, & tenebras aſſerendo. Vtrum ignem aliqui eorũ admiſerint, id quidẽ minus apparet, quemadmodum ex locis proximè Florentini Concilij adductis patet, vbi legitur eos ignem non agnouiſſe, nec is in Definitione Eugenij inuenitur; quod argumento eſt voluiſſe Pontificem Græcos ad ponẽdum in Purgatorio ignem obligare, quem non admitterent. Nihilominus Leo Allatius de Purgatorio monſtrare pergit duo: alterum Catholicos Gręcos verum in Purgatorio ignẽ poſuiſſe: quod quidem certiſſimum eſt: nam plerique id Patres Græci tradiderunt, quos ſupra non vno in loco citauimus. Et quidem de igne Purgatorio vtraq. noſtra & Græca conſenſit Eccleſia. Alterum

plures

plures ex Schiſmaticis illud aliud purgantis ignis genus tormenti admiſiſſe. Nominat autem Ioſephum Philagrium tract. de controuerſ. inter Græcos & Latinos. Simeonem Theſſalonicenſem. Gabrielem Philadelphienſem, Georgium Coreſium, Gregorium Hieromonachū, qui vno excepto Simeone, qui ignis non meminit, concedunt eodem igni infernali, nec enim alium admittunt extra inferos, nonnullas animas medias, ideſt culpis venialibus duntaxat obnoxias purgari, & purgatas ex inferis exire. Itaque locum Purgatorij, & ignem in eo excoquentē negant, quod gehennalem dumtaxat agnoſcunt, concedunt vero rem Purgatorij intra infernum, dū aiunt eo purgari animas illas ſolis venialibus inquinatas, vti

animaduertit Leo: hac eos ratione compellēs ad ponendū Purgatorium ignem extra inferos, cum illum temporariū apud inferos ponant. Errant quidem hi, & Origenem ſapiunt, cum dicant è Gehenna nonnullos exire, & aliquam in Inferno eſſe Redemptionem: non errant tamen dum dicunt eſſe quendam ignem non æternum, ſed temporariū quo animæ leuiter ſordidatæ depurgentur. Error igitur circa locum, non circa ignem verſatur. Dixi, excepto Simeone Theſſalonicenſi, quia is nullam in ſuo teſtimonio ignis mentionem facit.

Conſtant hæc. Non ideo tamen falluntur, qui affirmāt Græcos ſchiſmaticos ignem excludere, quod hi pauci eum admittant, nam maior eorum pars excludit, & hi qui

ad,

admittunt, omnino locum Purgatorij negant, & ignem alienum maiori errore inducunt. Adeo qui extra Romanam Eccleſiam eſt, tam deuiat à veritate, vt cum in eam incurrat, minime ſincere teneat, & in apprehendenda erret, quod ab oſtio aberraueris,

A P-

APPENDIX

Singularis Thomæ Angli de Purgatorio ſententia examinatur.

EXijt nuper libellus quidam in lucem authore Thoma Anglo Londini cuſus, de medio ſtatu animarum, nouæ & inſolentis, cuiuſmodi Authoris eſſe ſolet, doctrinæ: De qua ego iam tum cum eo Londini expoſtulaui. Hanc quod pernicioſa eſt oportet examinare. Proponam illam fideliter, & perſpicuè: vt ab omnibus intelligatur, ac de lectoribus benemerebor, quod ijs exponam, quæ nonniſi difficulter legendo propter ſtyli huiuſce hominis duritiem, inſolen-

Digitized by Google

ſolentiamque perciperent.

Primum docet quaſdam ex animabus moriĕtium cum ſolis peccatis venialibus decedere: quæ ille admittit à mortalibus diſtingui. Hactenus rectè: addit vlterius eo venialia diſtingui à mortalibus; quod affectus mortalium ſit conſenſus & affectus abſolutus, at vero venialium ſit cŏditionatus, tranſeunte in conditionatum illo conſenſu, & affectu prauo abſoluto, v.g. In homicida eſt affectus abſolutus occidendi, iſque peccatum eſt mortale: ceſſat hic, & manet adhuc in eo homine quidam remiſſus affectus conditionatus dicentis, *O ſi liceret? ego certè occiderem*: & hunc eſſe Peccatum veniale. Ait ergo animabus quæ è corpore excedunt, ſine illo affectu abſoluto mali, ineſſe interdum il-

lum

lum cõditionatum, qui ſit peccatum veniale, in eoque poſt mortẽ, dum ille medius ſtatus durat, perſeuerare. Durare autem vſque ad diem iudicij. Quod eſt ſecundum authoris placitum. Docet quippe Purgatorium illum tantum ignem eſſe, qui in die iudicij deſcendet, vt incendat mundum, & probet, & purget corpora, & ſpiritus reſurgentium, qui ituri ſunt in Cęlum, illo igne examinari, & probari. Addit vero nullum expertem fore illius ignis quanuis iuſtus ſit vel Petrus & Paulus, quod omnes eo probandi, licet non omnes purgandi. Itaque neminem ante eum ignẽ liberari à peccatis venialibus, nec exire è loco Purgatorio.

Tertium tradit: Iuſtos qui ſine vllo peccato & macula decedunt, videre quidẽ Deum

poſt

poſt mortem, ſed non aſcendere in Cælum ante die iudicij, verum extra Cælum in quibuſdam receptaculis morari, & ibi frui diuina viſione: interim dũ fit non illa generalis Reſurrectio mortuorum.

Quartum affirmat orandũ eſſe pro iuſtis, & ſanctis etiam Apoſtolis & Martyribus: præterea ſuffragia viuorum admittit, ſed negat quicquam prodeſſe animabus, quæ ſunt in Purgatorio ante iudicij diẽ. Itaque nullam inde educi, nec liberari dum mundus durat: atque adeo vanam eſſe doctrinam communem de Indulgentijs, & ſuffragijs, & Iubilæis, quæ in Eccleſiæ Catholica eo animo fiunt, vt per ea purgentur & iuuentur animę, quæ in Purgatorio torquentur, quod nulli exitus detur ante diem mundi extremum.

Digitized by Google

Tandem concludit: Indulgentias & ſuffragia quatenus conceduntur à Pontificibus, & applicantur animabus ad remittendas eis pænas Purgatorias, & aditum ad Cælum parandum eſſe pia quędam ſpectra, & imagines religionis ad excitandam Fidelium deuotionem, non ex ſolida doctrina profecta, ſed ex hiſtoriolis compoſitis ad dulce illud pietatis lenocinium, & illecebras Religionis: ac ideo a Summis Pontificibus concedi, & permitti, ne populi turbentur, & à pijs illis exercitijs deterreantur.

Si autem quæras ex Thoma an ſint pænarum genera in eo, quicunque demum ſit, loco Purgatorij, & quid ibi faciāt animæ? *Reſpondet* pænas ibi nullas omnino eſſe, quæ ſenſus vocantur, & quæ extrinſecus infe-

inferantur. Pati animas triſtitiam quandam ex illo affectu conditionato peccandi & ex ea in mœrorem vehementem, & rabiem deuenire, ac inde cruciari: & affert rationem dignam tanto ingenio, quia mala purè pænalia & dumtaxat vindicatiua nullo pacto admitti debent. Quare omnes illi cruciatus, quod purè inquit pęnales ſunt, prorſus exterminandi. Hæc eſt pura putaque Thomæ Angli doctrina fideliter expreſſa. De ea ſic cenſeo.

Quot illius sũt capita, tot errores eſſe. Incipiamus à primo. Illa diſtinctio Peccati venialis futilis & abſurda, & erronea eſt. Futilis & abſurda quoniam ponit in hominibus iuſtis illos affectus conditionatus, quorum non recordantur, nec ijs in mentem ve-

nerunt : de me fateor, eos antequam Thomam Anglicum legerem nunquam mihi occurriſſe : quomodo autem peccet quis in eo de quo non cogitat? Deinde raro quiſquã peccabit venialiter ſi eo tantum modo operetur. Nam qui de peccatis ſuis mortalibus contritus ſiue attritus confitetur, ita certè illa deteſtatur, vt doleat commiſiſſe, & proponat ſe minimè commiſſurum, quod non ſolet ſtare cum illa conditionatata voluntate. Ecquis eſt enim qui dum vel cõteritur, vel atteritur nolit omnino non peccare, & voluntatem non conetur cum Diuina Gratia à peccato prorſus auertere? Præterea multa ſunt peccata venialia cõmiſſa per voluntatẽ abſolutã, puta quando dicimus verba otioſa, mendacia officioſa, parua furamur,
indi-

indignamur, minus deuote & attente oramus,& ſimilia: quæ voluntate abſoluta volumus, non conditionata. Omitto peccata ſubreptionis, quæ venialia ſunt, & non fiunt affectu conditionato. Vbi ergo relinquit iſta venialia peccata, quæ omnes Doctores ponunt? & vbi inuenit illa, quæ nemo inuexit? Tandem illa diſtinctio nō eſt bona, quia illæ voluntates conditionatæ poſſunt interdum eſſe Peccata mortalia. Si quis enim cogitans de fornicatione, quam abſolutè damnat, conditionate de illa delectetur dicens *O ſi liceret*!& tunc ſub hac conditione delectetur, conſentiat, ſeque periculo pollutionis exponat, ille peccabit mortaliter; igitur nō eſt bona illa regula ad diſtinguenda,& diſcernenda peccata venialia à mortalibus. Imo

in

in ea error continetur. Aliunde igitur petenda eſt differentia, vnde eam petunt Theologi cum D. Thoma, & nos ſuo loco dicemus, id eſt in Controuerſia de peccato, & iuſtificatione à peccato.

Quod attinet ad ſecundum vbi negat vllum alium ignem eſſe Purgatorium præter illum Iudicij extremi, & affirmat omnes Sanctos eo probatum iri, duo ſunt pericula & vnus error. Periculũ eſt negare omnem ignem Purgatorij cum in Latina Eccleſia receptum ſit illũ eſſe, eoque animas poſt mortem purgari. Periculum item eſt dicere illum ignem Iudicij eſſe omnium animarum purgatiuum; cum ille inſtitutus ſit ad comburendum mundum & purificandum: nõ ad purgãdas animas, quæ alio purgari debent: quod ſi quæ

ſunt

ſunt animæ illo purgandę illæ tantũ ſunt,quę illo die ex corporibus excedẽt, nõ omnes. In quo eſt error. Nã animæ Beatorum eo igni non purgabuntur, cum præſertim in Thomæ ſententia corpora vſtulari, & per ea probari & purgari animæ debeant, quod eſt falſum, quia corpora non reſurgent, niſi poſt illud incendium, quomodo ergo eo comburentur? nec beatorum corpora erunt vlli igni obnoxia, cum reſurgant incorrupta. Itaque ea doctrina eſt abſurda, & periculoſa, & erronea. Iam verò negare ante illum diem vllam animam exire ex Purgatorio hæreſis eſt, de qua inferius dicemus.

De tertio pronuntio. Illud hæreſim cõtinere: negare enim animas Beatorum eſſe in Cælo, ac in illud recipi poſt mortem

tem iam purgatas, eſt contra Definitionem Cōcilij Florentini, & Eugenij IV. in quo ſic habetur. *Illas etiam quæ poſt contractum peccatū, vel in ſuis corporibus vel eiſdem exutæ corporibus ſunt purgatæ, in Cælum mox recipi, & intueri clarè ipſum Deum*, non igitur eæ manent extra Cęlum in ijs, quæ fingit Thomas, receptaculis. Et Concilium viſionem Dei illis attribuit, & Cælum locum aſſignauit.

Quartum plenum eſt erroribus. Errat ſentiendo pro ſanctis, & Apoſtolis, & Martyribus, atque adeo Beatis orandum, cum hi iam ſint extra viam, & omnino in ſtatu Beatitudinis, à quo non poſſunt excidere. Deinde quomodo orandū pro eis quos inuocamus, & quorū nos precibus commendamus? Videtur

hic

hic author tollere inuocationem, præſidia, opemque Sanctorum. Nam qui noſtris orationibus indigent, qua nos poterunt ratione iuuare? Quamuis enim quidã dicant animas Purgatorij pro noſtris orare, dum purgantur, non admodũ certum puto, propter authoritatem Sancti Thomæ id 22. q. 83. ar. 11. ad 3. negantis, ac proinde in hac loquor argumentando ſententia. Errat iterũ enormiter iudicando nullã prorſus animam purgari, nec exire purgatam de illo in quo detinetur poſt mortem loco. Hoc enim eſt euertere Catholicam de Purgatorio doctrinam, quemadmodum apparet ex dictis tota proxima controuerſia. Quid enim quæſo eſt tollere Purgatorium, ſi hoc non eſt? Imo eſt illud tollere irridendo, & ludos eam veri-

tatem facere & Catholicam doctrinam contemnere, & cõtra totam Eccleſiam pugnare, & traditioni à temporibus Apoſtolorũ receptiſsimæ contradicere. Certè Florentinum Concilium manifeſtè docuit, & decernit: *Animas pœnis Purgatorijs poſt mortem purgari, & vt à pœnis huiuſmodi releuentur prodeſſe ijs Fidelium viuorum ſuffragia*. Neque locum reliquit confugiendi ad diem iudicij cum ſtatim adijciat. *Purgatas in Cælum mox recipi*, ideſt ſuo quamque tempore ante extremum Iudicij diem. Nequit ſanè Thomas ab hæreſi excuſari.

In quinto capite continuat eundem errorem, & negat apertè Indulgentias, & ſuffragia in eo ſenſu, quo ea probat & exercet Eccleſia: & inſuper infamat Pontifices Romanos im-

imponendo ijs turpiſſimam calumniam, dum ait eos permittere ac tolerare illas fictæ pietatis imagines, quod perinde eſt ac eos facere, aut ſtolidos, aut impoſtores, & fideles omnes ſuperſtitioſos, & Catholicam Eccleſiam cæcam, & deluſam, quod vtitur illis ſuffragijs, & Indulgentijs quaſi proſint Filijs ſuis, cum nihil prodeſſe poſſint. Certè non minus perniciosè Thomas hic, quam Lutherus errauit: hic enim dixit Eccleſiam falli, ac decipi indulgentiarum credulitate: ille vero dicit Eccleſiam fideles decipere illa ſpecie pietatis obiecta, eoſque in fraudem inducere. Quod quam ſit alienum à matris erga ſuos Filios officio, & amore in confeſſo eſt. Fecit igitur Lutherus Eccleſiam ignorãtem, Thomas mendacem, & deceptricem.

Denique in vltima parte, varij item ſunt errores: Labitur in eo quod negat vllas ibi pęnas, quæ ſenſibiles vocentur, eſſe; & turpius quam Græci errat: nam hi exceptis flammis alia genera pœnarum admittunt. At Thomas cum flammis omnia inficiatur, & vnam duntaxat concedit, męſtitiam cum peccato veniali coniunctam, & ex eo ortam, quæ rabies dicatur. Quæ certè pęna propior eſt culpæ, quam pænæ: nec eſt caſtigatio iuſtorum, ſed ſupplicium damnatorum qui in deſperationem, & rabiem aguntur. Indignus ſanè eſt ille puniendi modus Animabus iuſtis, & Sanctis, quæ Deum diligunt ſuper omnia, & illos cruciatus ſponte ſubeunt, & ſatisfaciant. Iam verò dicere, illas pænas eſſe purè vindi-

Digitized by Google

atiuas, nec eſt verum, nec ad illius ſententiam conſectaneũ. Nam illæ pænæ ſunt ſatisfactoriȩ & emendatoriȩ, & multum differunt à pænis damnatorum, quæ ſunt omnino vindicatiuæ, & punitiuæ, ſine vlla ſpe veniȩ, & emendȩ: cum per illas fiat ſatisfactio, & emendatio, & purgatio, & ex ijs beatitudo conſequatur. Prȩterea ſuo Thomam argumento conuinco. Ille ignis nouiſſimus quem fatetur Purgatorium etiam in eius ſententia eſt purè pænalis, non eſt enim capax inducendi meriti, ſed ſolùm ſatisfactorius pro venialibus earum, quæ eo cruciabuntur Animarum, cuiuſmodi eſt quem nos cum tota Eccleſia ponimus Purgatorius ante eum diem. Igitur ſi noſter eſt pura in Thomæ ſententia pȩna, etiam ille quem

admittit pura pęna erit: atque adeò vel debet vtrunque recipere, vel vtrunque excludere. Nam quod vnus ſit breuior, alter longior, id ad tempus intereſt, non ad rationem pænæ. Quæ eadem cum ſit ſemel admiſſa vna, debet alia etiam admitti. Illud ad calcem animaduerto, nihil eſſe in ſententia Thomæ tutum ab errore: nam in eo quod verè dicit enormiter errat. Iuſtorum animas Deo frui ante diem iudicij, ac eſſe beatas eum videndo; verè dixit Thomas. At corrupit eam veritatem dicendo. Eas adhuc eſſe probandas, & purgandas in die Iudicij illo igni nouiſſimo: quod certè ſine errore dici nequit. Nam qui Deum videt, ac beatus eſt, non poteſt eſſe vllo modo inquinatus, *nihil enim*, inquit Ioannes *coinquinatum intrabit in eam*.

Et

Digitized by Google

Et *Beati*, inquit Chriſtus apud Matthæum *mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt*. Qui autem purgandus eſt, ille non eſt mundus, ſed inquinatus. Ergo non poteſt Deum videre, nec eſſe Beatus. Atqui Thomas Anglus iudicat iuſtos ante illum diem eſſe Beatos, ac videre Deum, & vlterius affirmat eos eſſe purgandos; vnde ſequitur eſſe inquinatos, igitur ſentit non opus eſſe, vt qui videt Deum ac beatus eſt, ſit mundus, & non inquinatus. Quod contradicit Scripturę. Ex dictis patet Thomam Anglum in hoc libello ſæpius à veritate & doctrina Fidei Catholicæ aberraſſe: & malè eum locos Pauli, & Patrum quos citat intellexiſſe; quomodo autem ij intelligendi ſint docebunt cum Interpretes, & Commentatores Catholici; nos eos

ſuperius memorauimus. Tres tamen afferre volumus, & doctos, & ſolidos. Iuſtinianum, Cornelium, ac Gulielmum Eſtium. Scio eum nolle hos ſibi citari, & ſuo ſenſu omnia velle metiri, de quo mihi olim cum eo fuit Londini concertatio, ſed demat de ſupercilio & videat ſe non eſſe his quos nomino, vel ingenio, vel doctrina, vel iudicio, vel eruditione ſuperiorem: & diſcat magnos viros non contemnere, ſed vereri. De me nihil dico; tantùm affirmo, vt in alijs cedam: ſtudio & lectione Scripturarum, Conciliorum, & Patrum, & Theologorum, minimè ei eſſe ceſſurum: eo minor illo ſum, & videri volo, & quod puto me cum ijs, quos citare ſoleo, authoribus, & ille ſolet contemnere, non eſſe comparandum.

CON-

Digitized by Google

CONTROVERSIA SECVNDA

DE FVNERE, ET SEPVLTVRA.

CAP. I.

Proponuntur argumenta Hæreticorum.

HAERETICI, inquit Garcias Loayſa Archiepiſcopus Toletanus in notis ad Concilium Valentinum ſub Ioanne Papa Primo tom. 2. Conciliorum pag. 631. *In viuos, & mortuos Chriſtianos bellum immane gerunt*. Quare Bohemi apud Aeneam Syluium de origine Bohemorum

tem iam purgatas, eſt contra Definitionem Cōcilij Florentini, & Eugenij IV. in quo ſic habetur. *Illas etiam quæ poſt contractum peccatū, vel in ſuis corporibus vel eiſdem exutæ corporibus ſunt purgatæ, in Cælum mox recipi, & intueri clarè ipſum Deum*, non igitur eæ manent extra Cęlum in ijs, quæ fingit Thomas, receptaculis. Et Concilium viſionem Dei illis attribuit, & Cælum locum aſſignauit.

Quartum plenum eſt erroribus. Errat ſentiendo pro ſanctis, & Apoſtolis, & Martyribus, atque adeo Beatis orandum, cum hi iam ſint extra viam, & omnino in ſtatu Beatitudinis, à quo non poſſunt excidere. Deinde quomodo orandū pro eis quos inuocamus, & quorū nos precibus commendamus? Videtur

hic

hic author tollere inuocationem, præſidia, opemque Sanctorum. Nam qui noſtris orationibus indigent, qua nos poterunt ratione iuuare? Quamuis enim quidã dicant animas Purgatorij pro noſtris orare, dum purgantur, non admodũ certum puto, propter authoritatem Sancti Thomæ id 22. q.83. ar.11. ad 3. negantis, ac proinde in hac loquor argumentando ſententia. Errat iterũ enormiter iudicando nullã prorſus animam purgari, nec exire purgatam de illo in quo detinetur poſt mortem loco. Hoc enim eſt euertere Catholicam de Purgatorio doctrinam, quemadmodum apparet ex dictis tota proxima controuerſia. Quid enim quæſo eſt tollere Purgatorium, ſi hoc non eſt? Imo eſt illud tollere irridendo, & ludos eam veri-

Digitized by Google

tatem facere & Catholicam doctrinam contemnere, & cõtra totam Eccleſiam pugnare, & traditioni à temporibus Apoſtolorũ receptiſsimæ contradicere. Certè Florentinum Concilium manifeſtè docuit, & decernit: *Animas pænis Purgatorijs poſt mortem purgari, & vt à pænis huiuſmodi releuentur prodeſſe ijs Fidelium viuorum ſuffragia*. Neque locum reliquit confugiendi ad diem iudicij cum ſtatim adijciat. *Purgatas in Cælum mox recipi*, ideſt ſuo quamque tempore ante extremum Iudicij diem. Nequit ſanè Thomas ab hæreſi excuſari.

In quinto capite continuat eundem errorem, & negat apertè Indulgentias, & ſuffragia in eo ſenſu, quo ea probat & exercet Eccleſia: & inſuper infamat Pontifices Romanos

im-

imponendo ijs turpiſſimam calumniam, dum ait eos permittere ac tolerare illas fictæ pietatis imagines, quod perinde eſt ac eos facere, aut ſtolidos, aut impoſtores, & fideles omnes ſuperſtitioſos, & Catholicam Eccleſiam cæcam, & deluſam, quod vtitur illis ſuffragijs, & Indulgentijs quaſi proſint Filijs ſuis, cum nihil prodeſſe poſſint. Certè non minus perniciosè Thomas hic, quam Lutherus errauit: hic enim dixit Eccleſiam falli, ac decipi indulgentiarum credulitate: ille vero dicit Eccleſiam fideles decipere illa ſpecie pietatis obiecta, eoſque in fraudem inducere. Quod quam ſit alienum à matris erga ſuos Filios officio, & amore in confeſſo eſt. Fecit igitur Lutherus Eccleſiam ignorãtem, Thomas mendacem, & deceptricem.

Digitized by Google

Denique in vltima parte, varij item ſunt errores. Labitur in eo quod negat vllas ibi pęnas, quæ ſenſibiles vocentur, eſſe; & turpius quam Græci errat: nam hi exceptis flammis alia genera pœnarum admittunt. At Thomas cum flammis omnia inficiatur, & vnam duntaxat concedit, męſtitiam cum peccato veniali coniunctam, & ex eo ortam, quæ rabies dicatur. Quæ certè pęna propior eſt culpæ, quàm pænæ: nec eſt caſtigatio iuſtorum, ſed ſupplicium damnatorum qui in deſperationem, & rabiem aguntur. Indignus ſanè eſt ille puniendi modus Animabus iuſtis, & Sanctis, quæ Deum diligunt ſuper omnia, & illos cruciatus ſponte ſubeunt, & ſatisfaciant. Iam verò dicere, illas pænas eſſe purè vindi-

ca-

catiuas, nec eſt verum, nec ad illius ſententiam conſectaneũ. Nam illæ pænæ ſunt ſatisfactoriẹ & emendatoriẹ, & multum differunt à pænis damnatorum, quæ ſunt omnino vindicatiuæ, & punitiuæ, ſine vlla ſpe veniẹ, & emendẹ: cum per illas fiat ſatisfactio, & emendatio, & purgatio, & ex ijs beatitudo conſequatur. Prẹterea ſuo Thomam argumento conuinco. Ille ignis nouiſſimus quem fatetur Purgatorium etiam in eius ſententia eſt purè pænalis, non eſt enim capax inducendi meriti, ſed ſolùm ſatisfactorius pro venialibus earum, quæ èo cruciabuntur Animarum, cuiuſmodi eſt quem nos cum tota Eccleſia ponimus Purgatorius ante eum diem. Igitur ſi noſter eſt pura in Thomæ ſententia pẹna, etiam ille quem

admittit pura pęna erit: atque adeò vel debet vtrunque recipere, vel vtrunque excludere. Nam quod vnus ſit breuior, alter longior, id ad tempus intereſt, non ad rationem pænæ. Quæ eadem cum ſit ſemel admiſſa vna, debet alia etiam admitti. Illud ad calcem animaduerto, nihil eſſe in ſententia Thomæ tutum ab errore: nam in eo quod verè dicit enormiter errat. Iuſtorum animas Deo frui ante diem iudicij, ac eſſe beatas eum videndo; verè dixit Thomas. At corrupit eam veritatem dicendo. Eas adhuc eſſe probandas, & purgandas in die Iudicij illo igni nouiſſimo: quod certè ſine errore dici nequit. Nam qui Deum videt, ac beatus eſt, non poteſt eſſe vllo modo inquinatus, *nihil enim*, inquit Ioannes *coinquinatum intrabit in eam*.

Et

Digitized by Google

Et *Beati*, inquit Chriſtus apud Matthæum *mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt*. Qui autem purgandus eſt, ille non eſt mundus, ſed inquinatus. Ergo non poteſt Deum videre, nec eſſe Beatus. Atqui Thomas Anglus iudicat iuſtos ante illum diem eſſe Beatos, ac videre Deum, & vlterius affirmat eos eſſe purgandos; vnde ſequitur eſſe inquinatos, igitur ſentit non opus eſſe, vt qui videt Deum ac beatus eſt, ſit mundus, & non inquinatus. Quod contradicit Scripturę. Ex dictis patet Thomam Anglum in hoc libello ſæpius à veritate & doctrina Fidei Catholicæ aberraſſe: & malè eum locos Pauli, & Patrum quos citat intellexiſſe; quomodo autem ij intelligendi ſint docebunt cum Interpretes, & Commentatores Catholici; nos eos

Digitized by Google

ſuperius memorauimus. Tres tamen afferre volumus, & doctos, & ſolidos. Iuſtinianum, Cornelium, ac Gulielmum Eſtium. Scio eum nolle hos ſibi citari, & ſuo ſenſu omnia velle metiri, de quo mihi olim cum eo fuit Londini concertatio, ſed demat de ſupercilio & videat ſe non eſſe his quos nomino, vel ingenio, vel doctrina, vel iudicio, vel eruditione ſuperiorem: & diſcat magnos viros non contemnere, ſed vereri. De me nihil dico; tantùm affirmo, vt in alijs cedam: ſtudio & lectione Scripturarum, Conciliorum, & Patrum, & Theologorum, minimè ei eſſe ceſſurum: eo minor illo ſum, & videri volo, & quod puto me cum ijs, quos citare ſoleo, authoribus, & ille ſolet contemnere, non eſſe comparandum.

CON-

Digitized by Google

CONTROVERSIA SECVNDA DE FVNERE, ET SEPVLTVRA.

CAP. I.

Proponuntur argumenta Hæreticorum.

HAERETICI, inquit Garcias Loayſa Archiepiſcopus Toletanus in notis ad Concilium Valentinum ſub Ioanne Papa Primo tom. 2. Conciliorum pag. 631. *In viuos, & mortuos Chriſtianos bellum immane gerunt.* Quare Bohemi apud Aeneam Sylluium de origine Bohemorum

cap. 31. ſepeliri corpora in locis ſacris, & cæmeterijs reprehendunt. Fundantur eo loco Lucæ, *ne terreamini ab his, qui occidunt corpus, & poſt hæc non habent amplius quid faciant.* quaſi nihil de cadaueribus curandum, quibus nec noceri poſſit, nec proficì.

Alij recentes Hæretici, ac imprimis Geneuenſes duce Caluino in præfatione Inſtit. quamuis mortuos ſuos ſepeliant, cæremonias tamen, & ritus Catholicos irrident. His argumentis.

Primò, quia, quos Catholici obſeruant ritus, ij in Litteris ſacris non extant. Secundò quia Romanæ Eccleſiæ modus in funerandis mortuis ſapit Gentiliſmũ, videntur enim Romani fideles ſentire cum Poetis, animas inſepultis corporibus errare, nec poſſe flu-

uium

nium Acheronta, & paludem ſtygiam niſi in Charontis cymba tranare. Tertiò quia ita cum corporibus Catholici agimus, quaſi poſt mortem aliquid ſenſus retineant. Quartò quia multa fiunt ſuperſtitioſa erga defunctos, & multa iniuſta aduerſus viuos. Inter ſuperſtitiones memorant vſum cereorum, acerrarum, roſariorum, & aliarum rerum ſacrarum quę defunctis adhibentur. Contra cereos adducunt Concilium Elibertinum Canone 34. in quo prohibetur accendi cereos, *ne*, inquit. *ſpiritus defunctorum inquietentur*. Contra res alias ſacras argumentantur ex eo, quod nihil ijs iuuantur animæ; & corpora, vt aiunt, mortua illis amuletis non indigent. Præterea comitatum, & pompam funeris, ornatum feretri, & ſonitum

Digitized by Google

cymbalorum vanitati tribuũt, & obijciunt Auguſtinũ lib. 1. de Ciuitate cap. 12. & lib. de cura pro mortuis gerenda, vbi dicit. *Sepulturæ ac funeris officia ſolatia viuorum eſſe, non præſidia mortuorum.* Vnde cap *ſacris*, extr. de ſepulturis habetur. *Nihil obeſſe hominibus pijs ſepulturam vilem, aut nullam.*

Fortiora videntur eſſe quæ opponunt ex parte eorum ad quos pertinet cura funeris & ſepulchri, quia ingens eſt illorum auaritia in exigendo pretio pro ſepultura, ingens violentia in extorquendis cereis, & veſtibus, & tapetibus, quibus cadauera ornantur & induuntur. Quæ accidunt, inquiunt, quotidie, & ſeuerè prohibentur, & puniuntur varijs Canonum Decretis, quæ Catholicorum vitia caſtigant: qua-

Digitized by Google

quales ſunt caput *Queſta*, cauſa 12. q. 2. & caput *poſtquam*, & caput *In Eccleſiaſtico* ibid. & alij: in quibus præcipitur ne quid vel pretij, vel muneris pro ſepulturis exigatur, & illud vitium appellatur. Quod tamen in Romana Eccleſia inoleuit, in qua Parochi mercedem funeris, & ſepulturæ pretium exigunt, & cereos, & alios ornatus defuncti ſæpe vi detrahunt, & cadauera ſpoliant, quod turpiſſimum eſt.

Præterea in multis capitibus iuris taxatur præſumptio illorum, qui credunt iuuari corpora defunctorũ ſepultura in locis ſacris. Inſuper in c. *non æſtimemus*, 13. q. 2. reprobatur ſepulturę finis, quia ex proprio amore carnis procedit. Et cap. *Vbicumque* ibidem improbatur electio ſepulturæ. Et cap. 27. & 28. reprehenduntur lacry-

crymæ; & preces pro defunctis, tanquam ſigna puſillanimitatis, & diffidentiæ. Tandem anniuerſaria pro defunctis; & legata in perpetuum pro miſſis,& officijs defunctorum inutilia ſunt, quia non eſt credibile eos non eſſe iam in termino vel beatitudinis,vel damnationis. Hæc ſunt obiecta Hæreticorum.

* * *

CA-

CAP. II.

Defenditur vſus Catholicus funeris, & ſepulturæ ex ſacris Litteris.

FVneris, & ſepulturæ officium tam eſt perſpicuum in Scripturis, vt mirum ſit Hæreticis, qui ſolis ijs duci ſe iactant, non placere. Gen. c. 23. illius authorem habemus patrem fidei Abraham. De eo mortua Sara dicitur. *Venit Abraham vt plangeret, & fleret eam. Cumque ſurrexiſſet ab officio funeris, locutus eſt, date mihi ius ſepulchri, vt ſepeliam mortuum meum.* Et ſequitur: *Appendit Abraham pecuniam, quã Ephron poſtularat, quadrigentos ſiclos argenti probatæ monetæ.* Qui locus omnia continet, funus, la-

lacrymas, ius, & pretium ſepulturæ. Capite 22. eiuſdem libri de Abraham mortuo dicitur. *Sepelierunt eum Iſaac, & Iſmael filij ſui in ſpelunca duplici, quæ ſita eſt in agro Ephron quam emerat à filijs Heth. Ibi ſepultus eſt ipſe, & vxor eius.* Capite tertio duæ fęminæ ſepeliuntur. Prima Debora nutrix Rebeccæ ad radices Bethel: altera Rachel vxor Iacob dilecta. Huic erectus titulus, vt defendamus ab Hæreticis epitaphia, & arma gentilia defunctorum. Gen. 49. Iacob moriens curam habet de ſepulchro, & iubet ſepeliri extra Aegyptum in ſepulchro patrum ſuorum. Et cap. 50. defletur à filio Ioſeph, & conditur aromatibus. Eodem capite idem erga ſe fiat, rogat Ioſeph moriens fratres ſuos, nimirum, vt exportent

 oſſa

oſſa ſua de Aegypto, & vterque defunctus defletur. Numeri cap. 14. minatur Deus rebellibus: *Cadauera*, inquit, *veſtra iacebunt in ſolitudine*. Quod niſi eſſet ſupplicium, Deus non minaretur. Vnde colligitur ſepulturam beneficium eſſe. Numeri 20. moritur Maria, & Aaron eius frater, & vterque iuſtè funeratur. Deuteronomij 34. celebre eſt ſepulchrum Moyſis, cuius cura Deo tribuitur: *mortuus eſt*, inquit, *Moyſes, iubente Domino & ſepeliuit eum*. Ioſuè vltimo ipſius Ioſue, & Eleazari ſepultura memoratur, & Ioſephi oſſa in Sichem ſepeliuntur.

Regum 1. cap. 25. moritur Samuel, & ſepelitur in domo ſua in Ramatha, vbi Dauid nunciato ei quod viri Iabes Galaad ſepeliſſent Saul, miſit

ad

Digitized by Google

ad eos nuncios his verbis. *Benedicti vos à Domino, qui feciſtis hanc miſericordiam cum Domino veſtro Saul, & ſepeliſtis eum, & nunc retribuet vobis Dominus*. Melior adhuc eſt alius cap. 3 eiuſdem libri, vbi Rex Dauid comitatur feretrum Abner occiſi & ait: *plangite ante exequias*. Et ipſe cum populo flet ſuper tumulum Abner. Accedit cap. 21. eiuſdem libri Reſpha cuſtodiens ſeptem filiorum Saul crucifixa corpora, ne à feris, & coruis lacerentur. Eorumque oſſa Dauid cum Saulis & Ionathæ oſſibus curat ſepeliri in ſepulchro Cis patris Saul.

Illud obſeruo omnium Regum Iuda, vno tantùm excepto, commemorari ſepulturam, Regum verò Iſrael, quia erant idololatræ paucorum funera memorari, quod argumen-

mēto eſt curam ſepulchri pietatis eſſe. Vnde Deus prohibet ſepultura Ieroboam, & ſobolem eius Lib. 3. cap. 16. *Comedent eos, inquit canes.* A qua maledictione ſolus liberatur vnus infantulus Hinc eſt, vt rex Ioram careat ſepulcro, & carnes Iezabelis comedantur à canibus lib. 4. Regum. cap. 9. Eſſe autem beneficium ſepulturam conſtat quia Iehu dixit: *Sepelite eam, quia filia regis eſt.* Certè ſi cadauera non eſſent curanda, nec Sanctorum oſſa veneranda non excuteret Samuelis corpus latronis cadauer in ſepulchrum ſuum illatum, nec ei vitam reſtitueret, vt habetur quarto Regum 18.

Conſtat magis hæc veritas ex officio Tobiæ, qui capite 1. & 2. mortuos vel domi ſuæ ſepeliebat. Hoc autem laudat

An-

Angelus Raphael ca. 12. inter alia opera miſericordiæ vbi dicitur: *Quando orabas ad Dominum, & ſepeliebat mortuos; ego obtuli orationem tuam Domino.* Ecce angeli amant, & & laudant, quod Hæretici horrēt & deteſtātur. Libro Iudith. capite vltimo, ea cū viro ſuo in Bethulia ſepelitur, & defletur diebus ſeptem. Tandem in Libris Machabæorum illuſtria ſunt exempla. 1. enim cap. lib. 1. funus Mathatiæ, cap. 9. Iudæ cap. 13. Ionathæ procuratur. Sed præcipuus eſt locus ille lib. 2. cap. 12. vbi Iudas mortuos in bello ſepeliuit, & ſuffragijs iuuit.

CAP.

CAP. III.

Probatur hæc veritas ex Teſtamento nouo & traditione Eccleſiæ.

PRimus locus eſt de filia Iayri Archiſynagogi Matth. 9. in quo habetur officium funeris cum cantu tibicinum, qui mos & ſi Iudaicus, imo & Gentilicus eſſet, non reprehenditur à Christo, tantum enim dicit; *non enim eſt mortua puella, ſed dormit*; quaſi locus non eſſet in dormiente, quod fieri ſoleret in mortua. Secundus ſic apud Lucam illud funus adoleſcentis filij viduę Naim, in quo Christus nihil taxauit, nec matris lacrymas reprehendit, nec comitatum ſugillauit, imo feretrum acceſsit, & pium illud officium

mira-

miraculo quodammodo confirmauit. Tertius Marci 6. vbi diſcipuli Ioannis Baptiſtæ venerunt, & tulerũt corpus eius, & poſuerunt illud in monumento; neque Herodes auſus eſt prohibere. Quartus illuſtrior eſt Matth. 22. vbi refertur Phariſæos illos triginta argẽteos pretiũ ſanguinis Chriſti cõferire voluiſſe in emptionem agri ad ſepulturam peregrinorum: vt eo boni operis prætextu malitiam tegerent, itaque authore Origine indicarunt illam pecuniam non niſi in pijs vſibus conſumendã, in eo pio prætextu impietatem ſuam velarunt. Quod expẽdit Maldonatus ibi, & opus illud ſepeliendi peregrinos *bonum* appellat.

Sed nulli loci magis faciũt ad rem quam ij, qui pertinent ad ſepulturam Chriſti. Qualis

eſt

eſt ille Marci 14. in quo Chriſtus vnctus à Magdalena calumniantem Iudam redarguit dicens: *bonum opus operata eſt in me, præuenit enim vngere corpus meum in ſepulturam.* Quod etiam narrat Ioannes cap. 12. eadem formè reſponſione, quæ ſignificat curam ſepulturæ eſſe religionem. Imo totum ipſum officium funeris exhibitũ corpori Chriſti mortuo hãc rem confirmat. Inuoluitur enim, vngitur, conditur aromatibus, ponitur in ſepulchro nouo, è ſaxo, vt accurate narrant omnes Euangeliſtæ. Neque obijcias excipiendum eſſe à communi regula Chriſti corpus, quia erat vnitum ſuppoſito diuino. Nam licet hoc ſit verum, non permitteret in ſe Chriſtus quod alias, vel non liceret, vel non deceret. Præterea Ioannes ait

Chri-

Chriſtum fuiſſe ſepultum ſicut mos eſt Iudæis ſepelire, quem morem admittens probauit cap. 19. In actibus Apoſtolorum Sapphira ſepelitur cum Anania coniuge quamuis ambo à Petro eſsēt damnati. Melius exemplum eſt Dorcadis ſeu Tabithæ: *quam cum lauiſſent poſuerunt eam in cænaculo circumdatam viduis plorantibus Act. 9.* De Stephani ſepultura paulo poſt dicetur.

Nec opponas Chriſtum improbaſſe hoc officium ſepulturæ, quando reſpondit illi, qui ſe excuſabat à vocatione propter officium ſepeliendi patrem ſuum: *ſine, inquit, mortuos ſepelire mortuos ſuos.* Non enim improbauit officium, ſed reprehendit excuſationem. Præterea mortuos appellauit eos viuos qui mortui ſunt in vitijs, & Chriſto non adhærēt,

in morali ſenſu locutus. Ad hanc doctrinam pertinet quod ſepelire mortuos non erat vetitum in die feſto quod Iudéos, vti notat Baronius anno Chriſto 34.

Quod attinet ad traditionẽ: illam affirmat, & probat Baronius tomo 1. ad annum 34. agens de Stephani ſepultura, quam ad hunc locum reſeruaui, quia continet ideam Chriſtiani funeris. Itaq; dicitur Actorum 8. *Curauerunt autem Stephani viri timorati, & fecerunt planctum magnum ſuper eũ.* Vbi hanc traditionem confirmat Lorinus, & Cornelius. Eſt autem de hac Stephani ſepultura epiſtola Gamelielis ab omnibus recepta, in qua Gamaliel ſic ſcribit: *Perſuaſi religioſis Chriſtianis, vt portarent corpus eius in vehiculo ad villam meam, & ibi feci illi*

planctum fierit diebus ſeptuaginta, & poni eum in meo monumento nouo in Orientali theca, & præcepti meis vt quæcumque neceſſaria erant pro eius planctu de meo darēt. Ad quem locum Baronius proximè citatus ſic ait: *Cæterùm Apoſtolorum exemplo adeo ſplendidè per Gamelielem curantium Stephani ſepulturam laudabilis in Eccleſia Dei in curandis defunctorum corporibus conſuetudo permanſit.* Hæc porro conſuetudo in multis Concilijs & Patribus expreſſa inuenitur. Summa eſto in Decreto Cauſa 13. q.1.

Hanc traditionem ipſimet Hæretici dum impugnant confirmant. Nā Vigilantius apud Hieronymum contra eundem ritus Chriſtianæ ſepulturæ reprehendit; quod argumentum eſt, eos tunc temporis viguiſſe.

Sed

Sed fortius eſt argumentum ex Iuliano ductum, qui vſum funeris, & ſepulturæ magna ex parte voluit retinere, vt ſibi honorem, & exiſtimationē pietatis conciliaret, vti apparet ex illius epiſtola ad Arſaciū apud ſozomenum lib. 5. c. 15.

Itaq; rectè contra hos Hæreticos negantes ſepulturæ officium Maldonatus 14. Matth. num. 12. *Iſti, ait boni Eccleſiæ reformatores mortuos mortui noctu ſepeliunt, non vt honorēt, ſed ne fæteant, non vt honores, ſed vt aſinos & canes. Cæterùm bene eſt, quod non contingit, illis niſi Hæreticos ſepelire, qui digni non ſunt, vt alia quàm aſini ſepultura, vt ſcriptura de impio illo rege loquitur, ſepeliantur.*

CAP. IV.

Particulares ritus circa funus & ſepulturam Catholici afferuntur.

PRobantur hi teſtimonijs Patrum, ne obganniant Hęretici. Eamus per partes. Lauari olim ſolita corpora mortuorum conſtat. Actorũ 9. Tabitha lauatur. Meminit huius vſus Tertullianus in Apologetico, & conſtat ex Hiſtorijs relatis à Gregorio Magno lib. 4 Dial. & Gregorio Turonenſi lib. de gloria Confeſſorum c. 17. 42. 104. Illud mirum quod fertur de Balduino rege Hieroſolymæ, miſiſſe eum in Flandriam reliquias aquæ illius, qua Chriſti corpus lotum fuit ante ſepulturam, auctore Lorino Cõmen-

mentarijs in cap. 9. Actorum.

Vngi itẽ & condiri conſtat à Pollinctoribus ſeu Salitoribus, ſic enim dicti. Ita de Chriſto in Euangelio, & Stephano in Epiſtola Luciani refertur. Naziãzenus fratrẽ ſuum, Cæſarium cum myrrha ſepeliuit, vt habetur in epiſt. eius ad Sophronium. Nyſſenus idem narrat de cadauere Meletij oratione in eius funere. Prudẽtius in Cathemerino Hymno de Defunctis: *Aſperſaſque myrrha Sabæo corpus medicamine ſeruat*. Inuolui linteis mũdis liquet exemplo Chriſti, imo & veſtiri ſerico velamine, vti habetur in Gregorio Nyſſeno de Meletio mortuo, cui ſyndones mundas, & pannos ſericos attribuit; id teſtatur Prudentius citatus. *Candore nitentia clara prætendere lintea mos eſt*. Defleri & complorari

Digitized by Google

ex funere Stephani ſcimus. *Viri quippe illi timorati fecerũt planctum magnum ſuper eum*; quem planctum 40. dierum fuiſſe narrat citata Epiſtola Lucianus. Hieronymus probat hunc planctũ lib. 1. in Vigilantium. Et in Epiſtola 25. ad Paulam, quæ Bleſillam filiam ſuam mortuam diu & vehementer fleuit. Pertinere autem fletum ad pompam, & ritum funeris docet Hieronymus Luxit vero Ambroſius Satyrum, & Bernardus Gerardum fratrem. Quod ſi exceſſus plorandi à Sanctis reprehenditur, taxatur abuſus ex nimio luctu.

Exponi autem corpora defunctorum palàm conſuetudo fuit. Actorum 9. corpus Tabithæ poſitum eſt in cœnaculo. Immo & multis diebus ita exponi aromatibus conditum con-

conſtat. Hoc de corpore Paulæ refert Hieronymus in Epitaphio, & de corpore Pelagiæ Gregorius Turonenſis lib. de gloria Confeſſorum cap. 14. Et idem tradit Baronius 1. Tomo anno 34. agens de funere Stephani. Adhiberi thura ex Chalcedonenſi Concilio conſtat: nã act. 1. accuſatur Dioſcorus auaritiæ quod in funere Periſterię piæ fæminę thus ſubtraxit.

Cereorum & Lampadum lumina clarent in Patribus. Nazianzenus ait in funere fratris ſui Cæſarij matrẽ faces geſtaſſe. De corpore Conſtãtini, illud illuſtratũ luminibus, ac multa face elatum fuiſſe narrat Euſebius. Hoc in funere Paulæ Hieronymus, hoc in funere Macrinę ſororis Niſſenus, hoc in funere Conſtancis Nazianzenus factum fuiſſe

memorat. Hunc morem probat Athanaſius apud Damaſcenum lib. de mortuorum ſuffragijs, & Chryſoſ. Hom. 20 ad populum Anthiochenum.

Omitti nõ debet locus Gregorij Nyſſeni in funere Meletij vbi ſic: *Vtrinque quaſi amnes continentibus facibus tractu continuo, perpetuoq; fluentes porrigebantur.*

Cantus & recitatio Pſalmorum celebratur à Patribus. Hieronymus in funere Paulæ affirmat Hebræo, Græco, Latino Syroq; idiomate Pſalmos in ordine ſonuiſſe per integrã Hebdomadam. Simile eſt quod narrat Auguſtinus in funere matris ſuæ Monicæ. Idem tradit Gregorius Naz. Oratione 2. in Iulianum, & Chryſoſt. Hom 4. Epiſt. 2. ad Hebræos, & Sulpitius in vita Sãcti Martini, & Dionyſius cap. 7. de Hie-

Hierarchia Eccleſiaſtica.

De comitatu & pōpa multa ſunt teſtimonia Patrū: Hieronymi, in funere Paulæ & Fabiolæ Chriſoſt. Hom.9. ad populum Antiochenum, & & Niſſeni in funere Meletij, Illuſtris autem eſt locus Pontij Diaconi in actibus paſſionis S.Cypriani, vbi ſic: *Vnde cereis à ſcholaribus in area cuiuſdam Candidi procuratoris magno triumpho ſepultus eſt*. Ingentes autem fieri ſumptus in officio funeris & ſepulturæ author eſt Tertullianus in Apologetico: *Si Arabiæ queruntur, ſciant Sabæi pluris, & carius ſuas merces Chriſtianis ſepeliendis profligari, quàm Dijs fumigandis*. Quo tanti iudicio viri abunde Hæretici refutantur.

Christum fuiſſe ſepultum ſicut mos eſt Iudæis ſepelire, quem morem admittens probauit cap. 19. In actibus Apoſtolorum Sapphira ſepelitur cum Anania coniuge quamuis ambo à Petro eſſet damnati. Melius exemplum eſt Dorcadis ſeu Tabithæ: *quam cum lauiſſent poſuerunt eam in cœnaculo circumdatam viduis plorantibus* Act. 9. De Stephani ſepultura paulo poſt dicetur.

Nec opponas Chriſtum improbaſſe hoc officium ſepulturæ, quando reſpondit illi, qui ſe excuſabat à vocatione propter officium ſepeliendi patrem ſuum: *ſine, inquit, mortuos ſepelire mortuos ſuos.* Non enim improbauit officium, ſed reprehendit excuſationem. Præterea mortuos appellauit eos viuos qui mortui ſunt in vitijs, & Chriſto non adhærēt,

in

n morali ſenſu locutus. Ad
ıanc doctrinam pertinet quod
epelire mortuos non erat ve-
ıtum in die feſto quod Iu-
ieos, vti notat Baronius an-
no Chriſto 34.

Quod attinet ad traditionē:
illam affirmat, & probat Ba-
ronius tomo 1. ad annum 34.
agens de Stephani ſepultura,
quam ad hunc locum reſerua-
ui, quia continet ideam Chri-
ſtiani funeris. Itaq; dicitur
Actorum 8. *Curauerunt autem
Stephani viri timorati, & fece-
ret planctum magnum ſuper eū.*
Vbi hanc traditionem confir-
mat Lorinus, & Cornelius.
Eſt autem de hac Stephani ſe-
pultura epiſtola Gamelıelis
ab omnibus recepta, in qua
Gamaliel ſic ſcribit: *Perſuaſi
religioſis Chriſtianis, vt porta-
rent corpus eius in vehiculo ad
villam meam, & ibi feci illi*

 plān-

planctum fierit diebus ſeptuaginta, & poni eum in meo monumento nouo in Orientali theca, & præcepti meis vt quæcumque neceſſaria erant pro eius planctu de meo darēt. Ad quem locum Baronius proximè citatus ſic ait: *Cæterùm Apoſtolorum exemplo adeo ſplendide, per Gamelielem curantium Stephani ſepulturam laudabilis in Eccleſia Dei in curandis defunctorum corporibus conſuetudo permanſit.* Hæc porro conſuetudo in multis Concilijs & Patribus expreſſa inuenitur. Summa eſto in Decreto Cauſa 13. q. 1.

Hanc traditionem ipſimet Hæretici dum impugnant confirmant. Nā Vigilantius apud Hieronymum contra eundem, ritus Chriſtianæ ſepulturæ reprehendit; quod argumentum eſt, eos tunc temporis viguiſſe:

Sed

Sed fortius eſt argumentum ex Iuliano ductum, qui vſum funeris, & ſepulturæ magna ex parte voluit retinere, vt ſibi honorem, & exiſtimationē pietatis conciliaret, vti apparet ex illius epiſtola ad Arſaciū apud ſozomenum lib. 5. c. 15.

Itaq; rectè contra hos Hæreticos negantes ſepulturæ officium Maldonatus 14. Matth. num. 12. *Iſti, ait boni Eccleſiæ reformatores mortuos mortui noctu ſepeliunt, non vt honorēt, ſed ne fæteant, non vt honores, ſed vt aſinos & canes. Cæterùm bene eſt, quod non contingit, illis niſi Hæreticos ſepelire, qui digni non ſunt, vt alia quàm aſini ſepultura, vt ſcriptura de impio illo rege loquitur, ſepeliantur.*

CAP. IV.

Particulares ritus circa funus & ſepulturam Catholici afferuntur.

PRobantur hi teſtimonijs Patrum, ne obganniant Hęretici. Eamus per partes. Lauari olim ſolita corpora mortuorum conſtat. Actorũ 9. Tabitha lauatur. Meminit huius vſus Tertullianus in Apologetico, & conſtat ex Hiſtorijs relatis à Gregorio Magno lib. 4 Dial. & Gregorio Turonenſi lib. de gloria Confeſſorum c. 17. 42. 104. Illud mirum quod fertur de Balduino rege Hieroſolymæ, miſiſſe eum in Flandriam reliquias aquæ illius, qua Chriſti corpus lotum fuit ante ſepulturam, auctore Lorino Cõmen-

mentarijs in cap.9. Actorum.

Vngi itẽ & condiri conſtat à Pollinctoribus ſeu Salitoribus, ſic enim dicti. Ita de Chriſto in Euangelio, & Stephano in Epiſtola Luciani refertur. Naziãzenus fratrẽ ſuum, Cæſarium cum myrrha ſepeliuit, vt habetur in epiſt. eius ad Sophronium. Nyſſenus idem narrat de cadauere Meletij oratione in eius funere. Prudẽtius in Cathemerino Hymno de Defunctis: *Aſperſaſque myrrha Sabæo corpus medicamine ſeruat.* Inuolui linteis mũdis liquet exemplo Chriſti, imo & veſtiri ſerico velamine, vti habetur in Gregorio Nyſſeno de Meletio mortuo, cui ſyndones mundas, & pannos ſericos attribuit; id teſtatur Prudentius citatus. *Candore nitentia clara prætendere lintea mos eſt.* Defleri & complorari

ex funere Stephani ſcimus. *Viri quippe illi timorati fecerũt planctum magnum ſuper eum*; quem planctum 40. dierum fuiſſe narrat citata Epiſtola Lucianus. Hieronymus probat hunc planctũ lib. 1. in Vigilantium. Et in Epiſtola 25. ad Paulam, quæ Bleſillam filiam ſuam mortuam diu & vehementer fleuit. Pertinere autem fletum ad pompam, & ritum funeris docet Hieronymus Luxit vero Ambroſius Satyrum, & Bernardus Gerardum fratrem. Quod ſi exceſſus plorandi à Sanctis reprehenditur, taxatur abuſus ex nimio luctu.

Exponi autem corpora defunctorum palàm conſuetudo fuit. Actorum 9. corpus Tabithæ poſitum eſt in cœnaculo. Immo & multis diebus ita exponi aromatibus conditum con-

Digitized by Google

conſtat. Hoc de corpore Paulæ refert Hieronymus in Epitaphio, & de corpore Pelagiæ Gregorius Turonenſis lib. de gloria Confeſſorum cap. 14. Et idem tradit Baronius 1. *Tomo* anno 34. agens de funere Stephani. Adhiberi thura ex Chalcedonenſi Concilio conſtat: nã act. 1. accuſatur Dioſcorus auaritiæ quod in funere Periſterię piæ fæminę thus ſubtraxit.

Cereorum & Lampadum lumina clarent in Patribus. Nazianzenus ait in funere fratris ſui Cæſarij matrẽ faces geſtaſſe. De corpore Conſtãtini, illud illuſtratũ luminibus, ac multa face elatum fuiſſe narrat Euſebius. Hoc in funere Paulæ Hieronymus, hoc in funere Macrinę ſororis Niſſenus, hoc in funere Conſtancis Nazianzenus factum fuiſſe

memorat. Hunc morem probat Athanaſius apud Damaſcenium lib. de mortuorum ſuffragijs, & Chryſoſ. Hom. 20 ad populum Anthiochenum.

Omitti nõ debet locus Gregorij Nyſſeni in funere Meletij vbi ſic: *Vtrinque quaſi amnes continentibus facibus tractu continuo, perpetuoq; fluentes porrigebantur.*

Cantus & recitatio Pſalmorum celebratur à Patribus. Hieronymus in funere Paulæ affirmat Hebræo, Græco, Latino Syroq; idiomate Pſalmos in ordine ſonuiſſe per integrã Hebdomadam. Simile eſt quod narrat Auguſtinus in funere matris ſuæ Monicæ. Idem tradit Gregorius Naz. Oratione 2. in Iulianum, & Chryſoſt. Hom 4. Epiſt. 2. ad Hebræos, & Sulpitius in vita Sãcti Martini, & Dionyſius cap. 7. de

Hie-

Digitized by Google

Hierarchia Eccleſiaſtica.

De comitatu & pōpa multa ſunt teſtimonia Patrū: Hieronymi, in funere Paulæ & Fabiolæ Chriſoſt. Hom. 9. ad populum Antiochenum, & & Niſſeni in funere Meletij, Illuſtris autem eſt locus Pontij Diaconi in actibus paſſionis S. Cypriani, vbi ſic: *Vnde cereis à ſcholaribus in area cuiuſdam Candidi procuratoris magno triumpho ſepultus eſt*. Ingentes autem fieri ſumptus in officio funeris & ſepulturæ author eſt Tertullianus in Apologetico: *Si Arabiæ queruntur, ſciant Sabæi pluris, & carius ſuas merces Chriſtianis ſepeliendis profligari, quàm Dijs fumigandis*. Quo tanti iudicio viri abunde Hæretici refutantur.

CAP. V.

Pium Funeris officium idoneis rationibus confirmatur.

RAtiones formandæ ſunt partim ex lumine naturali, partim ex fide ſupernaturali petitæ. Prima naturalis eſto. Corpus humanum eſt domicilium animæ nobiliſsimæ, & ſocium & inſtrumentum illius, ergo eſt honorandum & colendum, ac proinde curandum, & ſepeliendum. Nam ſi mutas regum, parentum, & amicorum ſtatuas & picturas domi habemus, & magni facimus, quanto maiori iure corpus, quod eſt quaſi animæ noſtræ imago, & exemplar illarum imaginum venerandum erit.

Secunda. Aliqua differentia & di-

diſcrimen eſſe debet inter ſepulturam humani cadaueris, & beſtiæ. Hoc autem eſſe non poteſt aliud niſi honor funeris & ſepulturæ. Igitur hoc adhibendum eſt. Nam niſi hæc cura ſit in viuis erga mortuos, cætera inter cadauera hominum, & animalium ſunt paria cũ putreſcant, & corrũpantur. Quare quod multæ Gentes faciunt condiendo aromatibus corpora defunctorum, ideo faciunt, vt ea à brutis diſtinguantur.

Tertia. Sepulturæ honeſtæ & glorioſi funeris appetitus ineſt homini naturaliter, ergo ea cura ad naturam pertinet. Hinc apud veteres tot ritus, & cæremoniæ ſepeliendi ſuos, tot monumenta, tot epitaphia, tot cænotaphia, tot tituli, & arma, tot trophęa congeſta.

Quarta. Apud omnes etiam

Digitized by Google

barbaras nationes fuit habitũ ſupplicij loco priuare defunctos ſepultura, eoſq; in ſepultos relinquere, ergo à contrario ſepelire erat honor, & beneficium. Hinc veteres prècabantur caris, & amicis terram leuem, & mitem ſepulturam ea formula *ſit tibi terra leuis*. Inimicis contra grauem, & infælicem. Legimus quoque parentes à filijs, & amicos ab amicis ſepeliri ſolitos amoris & honoris argumento. Confirmatur, quia Romani qui inter cæteros habentur religioſiores officium ſepulturæ ſacrũ exiſtimarunt. Vnde Libitinam Deam ei miniſterio pręſidem aſsignarunt, qua de re fit mentio in Iure Ciuili Nouella 93.

Tranſeamus ad rationem ſupernaturalem. Prima ſit. Reſurrectio corporum de fide futura eſt, & corpora anima-

bus

bus reunientur, & in hac ſpe, fideles viuimus. Igitur æquum eſt vt humanorum corporum, habeatur cura, quæ fideiſequax eſt. Hæc monſtrat, qui cadaueribus curā impēdunt hos eorū reſurrectionem intueri, & immortalitatem expectare.

Secunda. Relinquere corpora inſepulta eſt velle ea, deſpicere, & deſpiciendo deſperare de illorum reſurrectione. Hoc autem piaculo dandum eſt, ergo non debet admitti. In hoc argumento verſatur Canon. 21. Concilij Tolerant. Tertij qui habetur 13. q.2.

Tertia. Illa funeris & ſepulturæ curatio excitat mentem in Deum, & occaſione illius operis, qui illud exercent, recordantur mortis ſuæ futuræ, & æternitatis quam, ſperant, quæ recordatio ſalu-

taris

taris eſt, vti obliuio pernicioſa.

Quarta. Sancta mater Eccleſia ponit inter opera miſericordiæ mortuos ſepelire. Ergo ſepulturæ & funeris procuratio ad miſericordiam pertinet. Et patet, quia hoc modo tum viuis, tū mortuis conſulitur. Viuis, ne illis noceant cadauera corrupta & putrefacta: mortuis, ne maneant nuda & turpia, & ludibria feris & coruis.

Quinta, quia quando Chriſtiana corpora ſepeliuntur cum comitatu, & precibus, animæ Deo à pluribus ſæpius, & impenſius commendantur.

Sexta petitur ex Canone 6. Concilij tertij Carthaginenſis Prouinciali, quod confirmatum eſt in ſexta Synodo Generali in Trullo celebrata vbi ſic. *Item placuit vt corporibus de-*

defunctorum Euchariſtia non detur. Et rurſum. *Cauendum eſt etiam, ne mortuos baptizari poſſe fratrum infirmitas credat quibus nec Euchariſtiam dari licitum eſt*. Idem prohibetur in Concilio Antiſiodorenſi ſub Papa Deus dedit. Canone 12. & in Concilio 6. Generali Canone 85. eadem lex habetur. Hoc titulo. *Mortuis non eſt danda Euchariſtia*. Ex eo enim quod prohibetur, apparet quanti olim in pretio habita fuerint apud Catholicos cadauera fidelium defunctorum, vt opus fuerit exceſſus erga illa immodicæ pietatis, & quidem iure auferre. Vnde colligitur alia officia moderata, & iuſta licuiſſe.

Vltima ratio communis eſt nixa illo principio naturæ. *Quod tibi non vis, alteri ne feceris*. Excutiat ſe quiſque, &

exa-

examinet, vtrum velit ſuum corpus inſepultum relinqui, experietur omnino nolle. Ergo impendat alijs quod ſibi vellet eſſe impenſum. Confirmatur quia quò Nationes erant cultiores, & ſapientiores, eò maiori opera funera curarunt, & ſepulchra erexerunt, quemadmodum apparet ex Romanorum & Athenienſium, & Lacædemoniorum hiſtorijs, qui videntur magis ad rationem acceſſiſſe. Quæ exempla videri poſſunt apud Cælium Rhodiginum, & Alexandrum, & Tiraquellum. Non pauca huc ſpectantia affert Pererius in Gen.tom.4. lib.5. diſp.4. & Lorinus Act.c.5. de ſepultura Ananiæ, & Saphiræ, & cap.8 de funere Stephani, & c.9. de funere Tabithæ. Certè priſci hæretici maiorem quam noſtrates funeris, & ſepulturæ ra-

rationem habuerunt, conſtat quippe eos Cæmeteria fabricaſſe, ac in ijs oraſſe, & defunctorum, quos Martyres ſuos dicebant animas inuocaſſe, quemadmodum apparet ex Canone 9. Concilij Laodiceni ſub Liberio, in quo aditus in ea cæmeteria, & martyria hæreticorum Catholicis interdicitur.

CA-

CAP. VI.

De Miniſtris Funeris, & Sepulturæ.

MVltiplex erat miniſtrorum ſepulturæ apud Romanos genus. Erant alij ab vngendo pollinctores, alij politores à lauando, & tergendo, alij baiuli a portando, quorum quidam Lecticarij à lecticis, in quibus corpora efferebant. Quidam ſandapilarij à ſandapila tenui, & vulgari feretro. Nonnulli Veſpillones, quia veſpertino tempore mortuos clam, & taciti deferebant Omnes hi Libitinarij à Libitina Dea nuncupati, in cuius æde ſeruabantur omnia quæ ad inſtructionem funebris pompæ erant neceſſaria. Vocabantur item Decani,

ni, quia in Decurias diſtributi erant. Omnes item Iulius Firmicus funerarios appellat. Conſtantinus Imperator lege de Lecticarijs iuſſit, vt nongentæ quinquaginta officinæ eſſent, quæ Lecticarios totidem ſuppeditarent pro funerandis defunctis: & eas immunes fecit ab omni publico munere ac vectigali. Quam legem Arcadius, & Theodoſius minor confirmarunt lege. *Non plures* C. de ſacris Eccleſiæ. Auxit numerum Anaſtaſius vſque ad mille centum, & Iuſtinianus Nouella 43. & Leo cognominatus Philoſophus nouella 12.

In Eccleſia Catholica item celebrati huiuſmodi miniſtri, qui apud Ignatium græcè *Copiontes*, apud Epiphanium *Copiatæ*, ideſt *Laborantes*, apud Hieronymum epiſtola ad Ru-

ſti-

ſticum ſi tamen illius eſt, *Foſſarij* nuncupati. Hi etiam obuoluere & cooperire defunctorum cadauera ſolebant, quorum meminit Iuſtinianus Nouella 43. & 59. & 61. nomine Copiatarum. Vbi Interpres, vertit Laboratores. Verum hoc munus honeſtius videbatur eſſe, quam Sandapilorum, cum Ignatius epiſtola 12. Laborantes numeret inter ſacros Miniſtros: ſic enim ait: *Saluto Hypodiaconos, Lectores, Cantores, Ianitores, Laborantes, Exorciſtas, Confeſſores.* Certè magnis hoſce foſſarios, ſeu funeris curatores Imperatores præmijs affecerunt, quæ refert Baronius 1. tom. Ann. Chriſti 336. vbi hoc officium commendat, & ait, diu Romæ opinione pietatis viguiſſe, donec pene abolitum, & quaſi ſepultum eſt. Verum poſtea ſu-

ſuperiori ſæculo inſtauratum, inſtituta Romæ Confraternitate piorum hominum, quæ *Mortis* appellatur, *Christianæ*, inquit, Baronius, *pietatis dignum exemplar*. De qua meminit non ſine laude Lorinus in cap. 5. Actorum, & addit, eam ex Vrbe Roma in alias Prouincias propagatã. Refert præterea Epiphanius Georgium Epiſcopum Alexandrinum excogitaſſe certum numerum Lecticariorum, ſine quibus nemini liceret corpora mortuorum præſertim peregrinorum efferre, quæſtus tamen gratia, non pietatis. Adeo lucrum vel ex mortuis quæritur.

Hoc nomine legimus apud Gentiles celebratos clariſſimos viros, inter quos numeratur Cimon Athenienſis Reipublicæ Princeps, qui teſte

Aemylio Probo in eius vita mortuos pauperes ſuo ſumptu efferri curabat, & Piſiſtratus apud Euſthatium, qui famulos ſecum circumducebat ad ſepeliendos obuios pauperes in quos incidebat. Et Marcus Antoninus Pius, de quo narrat Capitolinus ſumptu publico vulgaria funera efferri imperaſſe.

Inter Chriſtianos viri ſanctiſſimi hoc munus ſunt profeſſi. Inter quos eſt Malachias apud D. Bernardum. De Hugone Linconienſi Epiſcopo refert eius vitæ author inuitatum à rege ad prandium venire noluiſſe, vt vacaret officio piæ ſepulturæ. Martyrum corpora ſepelire honoratiſſimum fuit. Patet ex Canone 2. de Martyrum Sepulchris, & honorificentia, in Carthaginenſi Concilio I. Ple-

næ

næ ſunt exemplis vitæ Sanctorum. Vnum tantum affero Eutychiani Papæ, de quo traditur in Martyrologio 342. Martyres ſepeliſſe proprijs manibus. Sed noſtris Hæreticis, hominibus pijs, placuit Sanctorum Martyrum, & Cõfeſſorum cadauera exhumare, & in cineres redigere. Sentiunt nimirum cum Vigilantio apud Hieronymum immundas eſſe Martyrum reliquias. Sed bene eſt, quod fęris, & coruis ſimiles euaſerunt.

CA-

CAP. VII.

Funeris, & Sepulturæ officium ex Concilijs, & Canonibus probatur.

TAnti eſt hæc materia vt multa de illa ſint in ſacris Canonibus, & Concilijs decreta. Primum Canones afferamus. In 2 p. decreti cauſa 13. q.2.cap.1. Parochiæ, & Cæmeteria ex Dionyſio Papa diſtribuuntur, vt Cæmeteria ſequantur Parochias. Caput 2. *Ebron*, & 3. ſtatuunt, vt vxores cum viris, filij cum parentibus, fratres cum fratribus ſepeliantur, iuxta doctrinam Auguſtini lib.9. Confeſſ. c.11. & Gregorij lib.4. Dial.cap.34. Vnde Melchiadds Papa cap. *Placuit* 7. vetat, nequis teme-

re

re ſepulchrum paternum reij-ciat.

Capite *vbicumque* dicitur exceptis caſibus quos infra ex Concilio Triburienſi afferemus, vbi quis decimas ſoluit ibi eſſe tumulandum, ideſt, in Parochia ſua. Cap. 12. & cap. 13. 14. & 15. prohibetur, ne quid pro ſepultura exigatur, & permittitur, vt aliquid pro illa ſponte donetur. Caput 16. & 18. videntur inter ſe contraria, nam illud vetat ſepeliri in Eccleſia, hoc autem permittit omnes fideles ibi ſepeliri. Illud Varenſe Concilium; iſtud Moguntiacum decernit. Sed hoc vltimum recipitur, & conſtat ex cap. 16. & 17. iuxta Auguſtini & Gregorij doctrinam. Quod item confirmatur ex dictis cap. 19.

Capite 25. 26. & 28. im-

probatur lugeri mortuos. Sed hoc iuxta Gloſſam intelligitur cum nimio exceſſu, vel ex deſperatione. Capite 28.quod deducitur ex Cocilio Toletano 3. Pſalmi, & Cantus ſacri in funere fidelium probantur. Capite 30. ſuſpenſis in patibulo ob iuſtitiam conceditur ſepultura in Eccleſijs, & Cæmeterijs.

In Decretalibus titulus 38. agit de ſepulturis. Capite 1. ſtatuitur mos ſepeliendi in ſepulchris maiorum: permittitur tamen volenti alibi ſepeliri, dummodo ſoluat tertiam partem portionis propriæ Parochiæ. Capite 3. improbatur ſepeliri in loco minus religioſo, relicto proprio & magis religioſo. Capite 4. & 5. inuitis Parochis nō licet apud alienos ſepeliri. Capite 7. declaratur vxori ius eſſe eligendi

di

di ſepulchri, vti & viro. Ibidem decernitur licere patri filios impuberes vbi velit ſepeliri, niſi ſit vſus contrarius in Eccleſia. Capite 8. & 10. ſtatuitur, vt qui eligit ſepulturam extra Parochiam, ſoluat Parocho quartam portionem. Capite 12. excommunicati ſepultura priuantur, & decernitur vt ſi contingat ſepeliri eos in Eccleſia, exhumentur, quod ſi non poſſint diſcerni oſſa, nemo deinceps ibi fidelis ſepeliatur. Capite 13. cautum ne quid exigatur pro ſepultura.

In ſexto Decretalium titulo 12. de ſepulturis capite 1. prohibentur pacta & conuentiones de ſepultura, & habentur pro irritis, ſi contra morem ſepeliendi fiant. Capite 2. permittitur contra Canones antiquos ſepeliri in locis minus

religioſis antiqua ſepultura, dimiſſa. Capite 3. decernitur, vt migrans ex domicilio in rus, & ibi moriens ſepeliatur in ſua Parochiali. Præterea diſponitur, vt vxor, quæ multos habuit viros cum vltimo tumuletur. Capite 4. vetatur ne pater, cui alioqui fas eſt eligere ſepulturam filio impuberi eum ſepeliat extra Parochiam, quando mos eſt ibi ſepeliri. Decernitur item, vt filio familias abſque patris aſſenſu liceat eligere ſibi ſepulturam, quamuis hic non poſſit de ſuis bonis diſponere. Capite 5. prohibetur religioſis extra ſua monaſteria ſepeliri, niſi eo nequeant deferri. Libro 5. capite 2. excommunicatis negatur ſepultura, & iubentur exhumari, & locus interdicitur. Liber tertius Clementinarum totus eſt de ſepul-

turis

turis titulus ſeptimus. Cap. 1. excommunicantur qui tempore interdicti ſepeliunt mortuos in loco interdicto, vel extra illud excommunicatos ſepeliunt. Capite 2. fratribus Prædicatoribus, & Minoribus liberum eſt recipere ad ſepulturam fideles, dummodo tamen quartam portionem quæ dicitur Canonica Parocho reſtituant. Tandem titulo 18. de pactis cap. 1. textus eſt, in quo dicitur Monachos pactos cum Parocho de non recipiendis Parochianis defunctis in ſua monaſteria lege pacti teneri.

In Concilijs. Primum eſt Elibertinum ſub Marcello Papa tomo primo Conciliorum p. 1. apud Binium pag. 195. vbi ſic Canone 34. *Cereos per diē placuit in Cemeterio non incendi, inquietandi enim Spiritus*

ſanctorũ non ſunt. Et 3. *Placuit prohiberi, ne fœminæ in Cemeterio peruigilent, eo quod ſæpè ſub obtentu orationis latenter ſcelera committant.*

Hic animaduerto in Concilio non vetari, cereos noctu, ſed interdici accendi. Ait quippe diſertè Canon *Cereos per diem placuit in cœmeteria non accendi.* Quare non erat in cereis ſuperſtitio, ſed in tempore idque patet ex Canone proximo in quo cauetur, *ne mulieres in Cœmeterio peruigilent.* Vnde conſtat, & moris eſſe vigilare viros, & lumina habere, qui enim ſinè ijs eo in loco pernoctarent? Igitur *dies* illos cereos ſuſpectos reddebat. Cauſa tamen nec dum apparet. Eam puto eſſe, quod alieno tempore, ideſt luce, quæ tenebras non patitur lumina inferebantur, ſeu

ſeu nox eſſet : atque adeò videbantur vmbras inducere, & manes euocare : nec enim alij vſui lumina per diem eſſe poterant: cum ijs opus ad expellendas tenebras non eſſet. Verum obijcietur à quopiam in Eccleſia Catholica ſolere cereos etiam de die ſuper ſepulturas accendi, idque in media fieri Roma videmus, nihilque inde oriri aut ſuſpicionij, aut ſcandali, imo pium id & religioſum habetur. Reſpondeo aliam eſſe illorũ temporũ rationem & noſtri. Tunc enim ideſt tempore Concilij Elibertini, adhuc magna pars Hiſpaniæ idolatriæ dedita erat, & Chriſtiani ab illa recentes arcendi erant ab ijs cæremonijs, quæ ſimilitudinem aliquam cum gentilitatis ritibus habebant: ne quid periculi crearetur neophytis: quẽ-

admodum apparet ex multis Canonibus huiuſce Concilij quibus multa prohibentur, & hæreticorum propria. Ij vero ſunt 1.& 2.& 3.& 13.& 16. & 17. & 18. & 59. & 60. Quæ oſtendunt eo tempore vigere magna ex parte in Hiſpania gentiliſmum, multaque ob periculũ ſuperſtitionis quæ alias tolerari poſſent, prohibita fuiſſe. Eiuſmodi autem erat illa cæremonia cereorum qui de die in cæmetdrio incendebantur.

Concilium Valentinum ſub Ioanne 2. Papa Canone 4. ſtatuit, vt corpus Antiſtitis dũ non ſepelitur ſtipetur à fratribus & religioſis, & alijs cantantibus Pſalmos. Et in fine Concilij decernitur, vt mos antiquus in ſepeliendis Sacerdotibus ſeruetur. Eſt apud Binium tomo 3 p.1.folio 631.

Con-

Conciliũ Aurelianenſe ſecundum Vigilio Papa decernit Can. 5. & 6. nonnulla quæ ad ſepulturam Epiſcopi attinẽt, & cauet ne diù inſepultũ corpus Epiſcopi Eccleſiæ relinquatur. Canon. 5 idẽ proſequitur argumentũ in Toletano 3. Pelagio 2. Põtifici eſt inſignis Canon. 21. hoc titulo. *Quod qui ſpem futuræ reſurrectionis habent de mortuis triſtari non debent*, qui rem funeralem & ſepulchralem continet & tradit. In Concilio Antiſiodorẽſi, ſub Papa Deus dedit Canon 12. 13. 14. 15. ad hanc doctrinam pertinent.

Concilij Toletani 4. Honorio Pontifice Canon 45. cauet ne Clerici ſepulchra demoliantur. Eſt Canon Concilij Toletani 7. Papa Theodoro, qui de funere & exequijs Epiſcopi & Presbyteri agit. In

Concilio Moguntino ſub Leone 3. Canon. 51. & 52. Sepulturæ doctrinam tradunt.

Inter Concilia Tomo 3. p. 1. ſeſsione 2. habetur epiſtola Nicolai primi, quæ ſtatuit, vt ſeipſum interficiens ſepeliatur ſine exequijs, & vt miſſa pro ipſo non offeratur. Statuit itē ex D. Gregorio Papa, vt Chriſtiani in ſuis Cæmeterijs ſepeliantur: habetur pag. 533.

Concilium Triburienſe ſub Formoſo Papa Tomo 8. p. 2. pag. 124. tres Canones habet. Decimus quintus ſtatuit, vt ſepultura ſit in Eccleſia Epiſcopali, ſin minus in Eccleſia Canonicorum, aut Monachorum, aut Monialium, vel ſaltem vbi decimæ ſoluuntur. Decimus ſextus ſtatuit, ne pro ſepultura pretium exigatur. Decimus ſeptimus iubet vt nemo laicus in Eccleſia ſepeliatur, niſi

iu-

Digitized by Google

iuſtus ſit. Qui ſic intelligendus eſt Canon, ne quis publicus pecator ſepeliatur, vt ex ſequentibus patet, ne contingat exhumari corpus, vti habetur in Concilio Valentino.

Concilium Londinenſe ſub Paſchali 2. tertio Tomo p. 2. decernit, vt quiſque in ſua Parochia ſepeliatur ne priuet Parochum debita portione; habetur p. 439.

Concilium Lateranenſe tertium ſub Alexandro III. Tomo 3. p. 2. pag. 571. ſtatuit primo licere cuique ſibi eligere ſepulturam, dummodo ne fraudetur Parochus portione. Deinde 2. ne Monachi authoritate propria apud ſe mortuos ſepeliant.

In Concilio Salisburgenſi ſub Martino V. deciditur, ne quis excommunicatus in ſacris locis tumuletur, ac ſi id eueniat

niat exhumetur pag. 968. ac ne pretium extorqueatur pro ſepultura. Inter Concilia huius tomi eſt Conſtitutio Riculfi Sueſsionum Epiſcopi pag. 988. vt ſepulturę curentur, ne xęnia pro ijs exquirantur. Vetatur item ne quis in Eccleſia ſepeliatur, quod intelligendum eſt, vti proximè dictum eſt.

In Concilio Friſingenſi ſub Eugenio quarto Tomo 3. parte 2. pag. 1003. cauetur ne ſuſpenſi, aut decollati, vel vtcumque damnati per ſententiam, nec ipſi in Torneamentis, & ſpectaculis interfecti Eccleſiaſticam habeant ſepulturam, & ne quid mercedis pro ſepultura exigatur præter ſolitum ſalarium. Idem Concilium prohibet tempore interdicti ne ſepultura Eccleſiaſtica, qui ſunt in interdicto cul-

culpati ſepeliantur. Cæteri autem ſine campanis, & ſolemnitatibus ſilentio tumulentur.

Concilium Colonienſe Tomo 4. p. 2. pag. 195. decernit vt magnifica pompa in exequijs negligatur propter vanam gloriam.

In Concilio Mediolanenſi p. 2. titulo *de Funeribus & exequijs* accuratiſsimè agitur de de omnibus requiſitis in ſepultura, & funere. Commendantur preces & eleemoſynæ pro defunctis. Comeſſationes & crapulæ prohihentur, & nihil prętermittitur quod ad ſacras cæremonias & ritus pertineat.

C A-

CAP. VIII.

Hæreticorum Argumenta ſol-uuntur.

LOcus Lucę obiectus nihil obſtat, quia ſenſus illius eſt, non eſſe timendum à Tyrannis, qui vltra mortem torquere non poſſunt, cum ſolus Deus ſit timendus, qui poſt mortem poſsit in gehenna torquere. Nihil hoc habet contra ſepulturam.

Prima ratio ducta ex ſuperſtitione quod Chriſtiani Gentiles imitantur facilè ſoluitur 1. negando eſſe ſuperſtitionem. quia ſuperſtitio habet aliquid contrarium diuino cultui, illud autem officium funeris nihil habet contra cultum diuinum, immo exercetur ex intentione honorādi Chriſtiana cor-

corpora propter Deum. Deinde quia eſt opus miſericordię & pietatis fundatum in fide Chriſtianæ reſurrectionis. Soluitur 2. quia non omnia quæ fiunt à Gentilibus ſuperſtitioſa sũt, imo religioſa fiũt, ſi reducantur ad vſum Chriſtianũ. Nam Gentiles faciunt eleemoſynas, & ieiunant, & ſeruant fidem in contractibus, & in matrimonijs. Nos autem Chriſtiani dum eadem facimus ſuperſtitioſi non ſumus, imo & meremur gratiam, & gloriam quando ad finem ſupernaturalem referimus. Hæreticici tamen qui hoc obijciunt imitantur Gentiles in ludis, & crapulis, & non timent eorum ſuſperſtitiones.

Secunda ratio ſumpta ex abuſionibus & peccatis commiſsis in officio funeris & ſepulturę futilis eſt. Nam hæc pro-

prouenriunt ex culpa hominum in particulari, non ex obiecto, & genere rerum. Multa quippe indifferentia & bona ſunt, quæ detorquentur ab hominibus ad malum finem, & tamen non ideo mala ſunt. Multi enim ieiunant ob hypopocryſim, multi dant eleemoſinas propter vanamgloriã & tuba canunt, multi frequentãt Eccleſias, vt fœminas videãt, multi ex Hæreticis cibo & potu abutuntur, & tamen cibus & potus mali non ſunt. Præterea Eccleſia noſtra iſta peccata punit, & laudat officium ſepulturæ. Ergo diſtinxit mala quæ ſolent irrepere à bonis quæ ſunt inculpata, quod patet ex Concilio Tridentino ſeſſ.6. ſub Pio IV de miſſa in Decreto *de obſeruandis*. Certè ſi propter peccata, quæ hoimines in vſu rerum committunt

tunt auferēdæ ſunt res in quibus peccamus, oportet vt Hæretici nec edant, nec bibant, nec pacta, & contractus ineāt, nec mercaturam exerceant: nec quod ijs moleſtiſsimum erit, vxores ducant. Nam illi ſæpe inebriantur, ſæpe fallūt fidem, ſæpe adulterant. Vnde neceſſe eſt eos abſtemios eſſe & religioſos, & eunuchos, quod maximè horrent. Si tamen, illi hæc fecerint, nos funera non curabimus. At tam certum eſt eos non eſſe facturos, ac ſolem cras eſse orituru͂. Curabimus ergo funera, dum illi cuticulam curant, ideſt ſemper.

Canones quos Hæretici obijciebant, contra illos militant, præoccupant ea, quæ obijciūt, diſtinguendo officia à peccatis, prohibent enim peccata quæ ſolent interuenire in rebus

bus quæ ſunt bonæ. Itaque has probarunt, illa improbarunt: non tamen ſuſtulerunt officium, ſed culpas intercurrentes auerterunt. Imitentur ergo Hæretici Canones noſtros, probent officia, reprobent culpas.

Quod attinet ad exceſſus lugendi, & alia quæ arguunt diffidentiam & puſillanimitatē dicimus, à nobis item damnari nimios illos exceſſus, qui degenerant à virtute; ſed non idcirco auferendæ ſunt virtutes, quia extrema habent vitioſa, ſed vitanda extrema, & amplectendæ virtutes. Ex argumento Hæreticorum ſequitur neminem debere liberalem eſſe, quia ſæpe liberales prodigi ſunt, quod eſt abſurdum. Sicuti ergo poſſunt homines liberales eſſe excluſo vitio prodigalitatis, ita & poſſunt

eſſe

eſſe pij erga defunctos ſine il lo exceſſu nimio diffidentiæ & puſillanimitatis.

De anniuerſarijs iam dictũ eſt, ea fieri ad maiorem ſecuritatem, quia ignoramus in quo ſtatu animæ ſint, & ideo continuamus ſuffragia, vt tandem aliquando ijs liberentur animæ ex Purgatorio. Si enim ſciremus eas eſſe beatas deſiſteremus à ſuffragijs, vt potè qui ſcimus ſanctos in beatitudine non indigere orationibus, imo verò nos eorum ope indigere. Præterea ſunt illæ Commemorationes ſolatia viuentium, dum eorum quos dileximus recordamur. Tandem illæ preces & ſuffragia non perduntur, cum in Theſauro Eccleſiæ maneant, de quo in materia de Indulgentijs dictum eſt.

Supereſt vnus difficilis lo-

cus

mirũ non eſt, cum Paulus hoc nomine illos afficiat ad Epheſios 4. dum ait: *ad conſummationem ſanctorum*, id eſt, fidelium. Et clarius 1. ad Philip. *omnibus Sãctis, qui ſunt Philippis*. Et Petrus Epiſtola. 1. c. 2. *Vos autem genus electum, gens ſancta*. Baronius tamen & Suarez fatentur Concilium loqui de animabus Sanctorum defunctorum, quos dicunt inquietari illa cæremonia, dum Neophyti more gentili conabantur illas excitare, atque è ſepulchris excire, vti antea cum erant Gentiles facere ſoliti. Vtitur autem Conciliũ verbo *inquietare*, quo Scriptura vſa eſt loquens de anima Samuelis cum à Pithoniſſa fuit excitata, 1. Reg. 28. vbi *quare inquietaſti me vt ſuſcitarer?* Hac igitur ratione vetuit Concilium, ne accenderentur

illi

illi cerei, cum intentio accedentium eſſet defunctorum animas euocare. Hæc explicatio bona eſt, & placet Binio.

Ego ſic iudico. Primò loqui Concilium de animabus defunctorum, non de viuis, in quos non quadrat ille modus loquendi; *Spiritus ſanctorũ*. Secundo non placet hæc interpretatio, quia Concilium ſupponit animas defunctorum inquietari poſſe illo ritu, quod non ſupponeret, ſi ſenſus eſſet poſſe illas more gentilico excitari, nam animæ Gentiliũ non excitabantur, ſed laruæ quas dæmones fingebant excitari. Non poterant ergo hoc modo animæ ſanctæ inquietari. Nec obſtat exemplum Samuelis, quia ille caſus miraculoſus fuit, hic verò ſupponitur animas defunctorum poſſe quo-

quoties ille ritus fieret excitari. Quare ſic explico, inquietari animas, eſſe triſtari de illo ritu, qui erat proximus ſuperſtitioni à quo aborrebant, quia cum animæ defunctorum ſciant reuelātibus angelis, quæ pro ijs fiant ſuffragia, quod ſciebāt illos ritus ſuperſtitioſos fieri affligebantur, & triſtabantur. Sunt enim capaces doloris & triſtitiæ. Quę interpretatio videtur idonea & prorſus ſoluit difficultatem.

Coronidem impono Controuerſiæ illo canone Arelatenſis Concilij tertij ſub Leone I. qui totus ad rē funebrem puniret, & traditam magna ex parte doctrinam confirmat. Sic igitur Canon. ille qui eſt IV. *Vt laici qui excubias funeris obſeruant cum timore, & terrore & reuerentia hoc faciant. Nullus ibi diabolica carmina præſu-*

mat

mat cantare, nec iocos, nec ſaltationes facere, quæ Pagani docente Diabolo adinuenerunt. Quis enim neſciat Diabolicum eſſe, & non ſolum à Religione Chriſtiana alienum, ſed etiã humanæ naturæ eſſe cõtrarium ibi lætari cãtare inebriari, cachinnis ora diſſolui, et omni pietate et affectu charitatis poſtpoſito quaſi de fraterna morte exultare; vbi luctus & planctus flebilibus vocibus debuerit reſonare pro amiſſione chari fratris. Patres ſiquidem veteris & noui teſtamenti mortes Sanctorum virorum legimus multis in locis cum fletu deploraſſe: in nullo autem loco de illis qui à ſeculo diſceſſerãt exultaſſe. Nam & Iacob Patriarcham tota fleuit Aegyptus 70. diebus. Et Ioſeph & fratres eius cum Patrem deferrent in terram Chanaan ad ſepeliẽdum celebrantes exequias planctu magno

gno, atque vehementi impleuerũt ſeptem dies. Tantus autem fuit planctus, vt locus inde nomen acceperit. Et de beato Stephano legimus, quod ſepelierunt eum viri timorati, & fecerunt planctum magnum ſuper eum. Et ideò talis inepta lætitia, & peſtifera cãtica ex auctoritate interdicenda ſunt. Si quis autem cantare deſiderat, Kirie eleiſon cantet; ſi autem aliter omnino taceat. Si autem tacere non vult in craſtino à presbytero taliter coerceatur, vt alÿ timeant.

Digitized by Google

CONTROVERSIA TERTIA

DE POSSIBILITATE, Et Impoſſibilitate Mandatorum Dei.

CAP. I.

Varij circa hoc Hæreticorum errores.

PRimus error fuit eorũ, qui putarunt mandata eſſe impoſſibilia. Poteſt autem duobus modis mandatum eſſe impoſſibile: vel ex obiecto, veluti ſi præcipiatur id quod fieri nequit, v.g. homini volare, vel ex impedimento, veluti ſi vincto

Digitized by Google

præcipiatur ambulare. Pri
modus ſignificatur illis ve
Moyſi Deuter 30. *Manda*
hoc quod ego præcipio tibi h
non ſupra te eſt, neque pr
poſitum, nec in cælo ſitum, vt
ſis dicere: Qui noſtrum valet
cælum aſcendere, & deferat
lud ad nos? Quis enim poteſ
cælũ viuus aſcendere? Cui
co Paulus cap 10. ad Rom
addidit. *Chriſtum deducere:*
& rurſum, aut quis deſcen
in abyſſum, id eſt, Chriſtum
mortuis reuocare? Cũ de ope
bus iuſtitiæ, quæ operatur
fidem loqueretur. Vtriuſqu
opinor, ſenſus fuit dicere, q
à Deo erant præcepta non
ſe ex obiecto impoſsibilia:
enim Lex Moyſi præcipie
Iudæis, vt in cælum aſcen
rent, nec Lex gratiæ Ch
ſtianis, vt Chriſtum de ca
deducerent, vel ex mort
ſuſci-

ſcitarent, ſed tantum, vt crederent legem à Deo datam & Chriſtum iam incarnatum, mortuum, & ſuſcitatum. Vnde vterque poſuit obiectum facile & obuium ad credendum, & implendum. *Prope eſt verbum in ore tuo, & in corde tuo, ideſt*, fides in ore, charitas in corde, ad quæ reducuntur omnia mandata, quibus obſeruatio legis continetur.

Secundò modo præcepta dicunt impoſſibilia noſtri temporis Hæretici Lutherus, & diſcipuli: Caluinus & ſectatores, qui negant ex impedimẽto ſeruari poſſe. Aiunt enim ex corruptione naturæ per peccatum originale adeo animam fuiſſe infectam & debilitatã, vt nemo ſiue fidelis, ſiue infidelis, etiam cum magna gratia mandata ſeruare poſſit; affirmantq. ipſam concupiſcẽtiam

tiã & motus eius eſſe peccata, quæ cum vinci non poſſint, neque vitari, ineuitabile omnino eſſe peccatum: vnde multa conſequentia deducunt. Primum, nullum eſſe opus bonum, meritum nullum. Secundum, opera omnia moralia etiam iuſtorum eſſe peccata. Tertium, iuſtitiam fieri per ſolam fidem, eumque tantum eſſe iuſtum, qui fidelis ſit. Quartum, peccata non remitti, ſed tantum non imputari.

Hanc eſſe conſtantem Hæreticorum doctrinam mihi & eorum opera legenti, & cum ijs agenti perſpectum eſt. Malo tamen citare DD. idoneos noſtros quibus maior habenda ſit fides. Ita referunt Stapletonus Lib. de peccato originali in proœmio, & totis 6. Libris ſequentibus, præſertim Lib. de perfectione iuſtitiæ.

Drie-

Driedo lib. de Concordia & lib. 2. de gratia & lib. arbitrio. Bellarminus toto ferme Lib. 4. de iuſtificatione, & Vaſq. tomo 1. 2. diſp. 112. & 113.

Contra hos ſcribit Concilium Tridentinum *ſeſſ. 6. c. 11.* de poſſibilitate mandatorum, & cap. 3. de Iuſtificatione Can. 9. contrà fiduciam inanẽ Hæreticorum. Eos vero damnat Can 6. & 7. 9. & 21. 12. & 13 & præcipuè Canone 18. 20. & 24. & ſequentibus, in quibus exacte omnes iſti errores, & proponuntur, & condemnantur; illorum autem caput & fontem iam ante damnauerat Concilium in Decreto 5. ſeſſionis, vbi anathema dixit ijs qui tenent peccatum originale non omnino tolli per baptiſmum, & qui affirmant concupiſcentiam eſſe verum, & proprium peccatum. Ex hoc enim

Digitized by Google

fonte omnes alij errores emanarunt.

Secundus eorum fuit, qui dixerunt omnia pręcepta tam eſſe obſeruatu facilia, vt ſolius naturæ viribus ſine vllo adiutorio gratiæ ſeruari poſſint. Ita Pelagius & Cæleſtius, & Iulianus apud Auguſtinum in libris contra eos ſcriptis, & Lib. de Hæreſibus cap. 18. de qua, cum Hæreſis nota ſit, dicere abſtineo. Tantum addo ex recentioribus Hæreticis Socinianos, & Remonſtrantes qui maxime in Hollandia & Anglia vigent ex parte in eam eſſe, cum Semipelagiani manifeſti ſint. Refellit & damnat eorum errorem Tridentinum in eadem ſeſſ. 6. à c. 1. ad 6. & Can. 1. & 2. quamquam breuius, quod pręcipuum eius inſtitutum fuit damnare Lutheri, Caluini & ſequacium

cr-

Digitized by Google

errores, qui erant in oppoſita hæreſi, & magis Manichæis quã Pelagianis ſimiles, intruſa quadam fatali neceſſitate peccandi, quam Pelagiani nõ admittebant, imò tantam libertatem dabant, vt affirmarent viribus naturę ſine gratia peccatum vitari, & ſalutem haberi poſſe, inter quos erant Medij Semipelagiani, qui admittebãt neceſsitatem gratiæ, ſed illius initium in natura ponebant.

Hi ſunt duo circa mãdatorũ obſeruantiam errores extremi, quia Lutherani, & Caluiniani negãt præcepta vlla gratia ſeruari poſſe: Pelagiani affirmãt ſine vlla gratia poſſe. Vterq; autẽ error tam manifeſtus eſt, vt non indigeat refutatione. Tertius tamen error Arminij, & Remonſtrantium tam ſubtilis eſt, & acutus, vt facile poſ-

ſit tegi, & ſic tectus obrepere, itaque accuratius eſt exponendus.

CAP. II.

Proponitur Arminij, & Remonſtrantium de poſſibilitate mandatorum ſententia.

HI Hæretici noſtri temporis Semipelagiani ſunt, amatores, defenſoreſque libertatis, ſi Sociniani, & Remonſtrantes ſunt. Fatentur omnes cum Arminianis neceſſitatem gratiæ excitantis, & adiuuantis, & ſine illa negant impleri mandata poſſe. Eſt tamen inter eos diuerſitas, nam Socinus & Remonſtrantes cum antiquis Semipelagianis ponũt initium quoddam meriti in natura, dicuntque nos incipere ſine

ali-

auxilio gratiæ, & per iſtos, actus initiales mereri gratiã; quod fuit placitum Semipelagianorum, vti conſtat ex epiſtolis Proſperi & Hilarij ad Auguſtinum quæ habentur ante Libros de Prædeſtinatione Sãctorum, & de bono Perſeuerantiæ. Arminius multò eſt acutior & tectior, negat enim iſtud meritum in nuda natura, & illam initialem rationem ſine gratia merendi præcidit, & ad omnes actus bonos gratiam poſtulat: in modo tamen gratiæ datæ à Deo excitãtis & prȩueniẽtis differt, ait enim eam eſſe gratiã ſine qua voluntas operari non poſſit, eſſe tamen auxilium ex ſe indifferens, & vertibile ad arbitrium voluntatis; cuius item ſententiæ eſt author Borræus, quẽ citat Arminius libello de articulis vtriq; falsò impoſitis.

mat cantare, nec iocos, nec ſaltationes facere, quæ Pagani docente Diabolo adinuenerunt. Quis enim neſciat Diabolicum eſſe, & non ſolum à Religione Chriſtiana alienum, ſed etiã humanæ naturæ eſſe cõtrarium ibi lætari cãtare inebriari, cachinnis ora diſſolui, et omni pietate et affectu charitatis poſtpoſito quaſi de fraterna morte exultare; vbi luctus & planctus flebilibus vocibus debuerit reſonare pro amiſſione chari fratris. Patres ſiquidem veteris & noui teſtamenti mortes Sanctorum virorum legimus multis in locis cum fletu deploraſſe: in nullo autem loco de illis qui à ſeculo diſceſſerãt exultaſſe. Nam & Iacob Patriarcham tota fleuit Aegyptus 70. diebus. Et Ioſeph & fratres eius cum Patrem deferrent in terram Chanaan ad ſepeliẽdum celebrantes exequias planctu magno

gno, atque vehementi impleuerũt ſeptem dies. Tantus autem fuit planctus, vt locus inde nomen acceperit. Et de beato Stephano legimus, quod ſepelierunt eum viri timorati, & fecerunt planctum magnum ſuper eum. Et ideò talis inepta lætitia, & peſtifera cãtica ex auctoritate interdicenda ſunt. Si quis autem cantare deſiderat, Kirie eleiſon cantet; ſi autem aliter omnino taceat. Si autem tacere non vult in craſtino à presbytero taliter coerceatur, vt alij timeant.

Digitized by Google

CONTROVERSIA TERTIA

DE POSSIBILITATE, Et Impoſſibilitate Mandatorum Dei.

CAP. I.

Varij circa hoc Hæreticorum errores.

PRimus error fuit eorũ, qui putarunt mandata eſſe impoſsibilia. Poteſt autem duobus modis mandatum eſſe impoſſibile: vel ex obiecto, veluti ſi præcipiatur id quod fieri nequit, v.g. homini volare, vel ex impedimento, veluti ſi vincto

præcipiatur ambulare. Primus modus ſignificatur illis verbis Moyſi Deuter 30. *Mandatum hoc quod ego præcipio tibi hodie non ſupra te eſt, neque procul poſitum, nec in cælo ſitum, vt poſſis dicere: Qui noſtrum valet ad cælum aſcendere, & deferat illud ad nos?* Quis enim poteſt in cælũ viuus aſcendere? Cui loco Paulus cap 10. ad Rom. 6. addidit *Chriſtum deducere: & & rurſum, aut quis deſcendet in abyſſum, id eſt, Chriſtum à mortuis reuocare?* Cũ de operibus iuſtitiæ, quæ operatur per fidem loqueretur. Vtriuſque, opinor, ſenſus fuit dicere, quæ à Deo erant præcepta non eſſe ex obiecto impoſsibilia: nec enim Lex Moyſi præcipiebat Iudæis, vt in cælum aſcenderent, nec Lex gratiæ Chriſtianis, vt Chriſtum de cælo deducerent, vel ex mortuis ſuſci-

ſuſcitarent, ſed tantum, vt crederent legem à Deo datam & Chriſtum iam incarnatum, mortuum, & ſuſcitatum. Vnde vterque poſuit obiectum facile & obuium ad credendum, & implendum. *Prope eſt verbum in ore tuo, & in corde tuo, ideſt*, fides in ore, charitas in corde, ad quæ reducuntur omnia mandata, quibus obſeruatio legis continetur.

Secundò modo præcepta dicunt impoſſibilia noſtri temporis Hæretici Lutherus, & diſcipuli: Caluinus & ſectatores, qui negant ex impedimēto ſeruari poſſe. Aiunt enim ex corruptione naturæ per peccatum originale adeo animam fuiſſe infectam & debilitatā, vt nemo ſiue fidelis, ſiue infidelis, etiam cum magna gratia mandata ſeruare poſſit; affirmantq. ipſam concupiſcē-

tiã & motus eius eſſe peccata, quæ cum vinci non poſſint, neque vitari, ineuitabile omnino eſſe peccatum: vnde multa conſequentia deducunt. Primum, nullum eſſe opus bonum, meritum nullum. Secundum, opera omnia moralia etiam iuſtorum eſſe peccata. Tertium, iuſtitiam fieri per ſolam fidem, eumque tantum eſſe iuſtum, qui fidelis ſit. Quartum, peccata non remitti, ſed tantum non imputari.

Hanc eſſe conſtantem Hæreticorum doctriuam mihi & eorum opera legenti, & cum ijs agenti perſpectum eſt. Malo tamen citare DD. idoneos noſtros quibus maior habenda ſit fides. Ita referunt Stapletonus Lib. de peccato originali in proœmio, & totis 6. Libris ſequentibus, præſertim Lib. de perfectione iuſtitiæ.

Drie-

Driedo lib. de Concordia & lib.2. de gratia & lib.arbitrio. Bellarminus toto ferme Lib.4. de iuſtificatione, & Vaſq. tomo 1.2.diſp.112.& 113.

Contra hos ſcribit Concilium Tridentinum ſeſſ.6. c.11. de poſſibilitate mandatorum, & cap. 3. de Iuſtificatione Can.9. contrà fiduciam inanẽ Hæreticorum. Eos vero damnat Can 6. & 7.9. & 21.12.& 13 & præcipuè Canone 18.20. & 24. & ſequentibus, in quibus exactè omnes iſti errores, & proponuntur, & condemnantur;illorum autem caput & fontem iam ante damnauerat Concilium in Decreto 5. ſeſſionis, vbi anathema dixit ijs qui tenent peccatum originale non omnino tolli per baptiſmum, & qui affirmant concupiſcentiam eſſe verum,& proprium peccatum.Ex hoc enim

fonte omnes alij errores emanarunt.

Secundus eorum fuit, qui dixerunt omnia pręcepta tam eſſe obſeruatu facilia, vt ſolius naturæ viribus ſine vllo adiutorio gratiæ ſeruari poſſint. Ita Pelagius & Cæleſtius, & Iulianus apud Auguſtinum in libris contra eos ſcriptis, & Lib. de Hæreſibus cap. 18. de qua, cum Hæreſis nota ſit, dicere abſtineo. Tantum addo ex recentioribus Hæreticis Socinianos, & Remonſtrantes qui maxime in Hollandia & Anglia vigent ex parte in ea eſſe, cum Semipelagiani manifeſti ſint. Refellit & damnat eorum errorem Tridentinum in eadem ſeſſ. 6. à c. 1. ad 6. & Can. 1. & 2. quamquam breuius, quod pręcipuum eius inſtitutum fuit damnare Lutheri, Caluini & ſequacium

er-

errores, qui erant in oppoſita hæreſi, & magis Manichæis quã Pelagianis ſimiles, intruſa quadam fatali neceſſitate peccandi, quam Pelagiani nõ admittebant, imò tantam libertatem dabant, vt affirmarent viribus naturę ſine gratia peccatum vitari, & ſalutem haberi poſſe, inter quos erant Medij Semipelagiani, qui admittebãt neceſsitatem gratiæ, ſed illius initium in natura ponebant.

Hi ſunt duo circa mãdatorũ obſeruantiam errores extremi, quia Lutherani, & Caluiniani negãt præcepta vlla gratia ſeruari poſſe: Pelagiani affirmãt ſine vlla gratia poſſe. Vterq; autẽ error tam manifeſtus eſt, vt non indigeat refutatione. Tertius tamen error Arminij, & Remonſtrantium tam ſubtilis eſt, & acutus, vt facile poſ-

mat cantare, nec iocos, nec ſal-
tationes facere, quæ Pagani do-
cente Diabolo adinuenerunt
Quis enim neſciat Diabolicum
eſſe, & non ſolum à Religione
Chriſtiana alienum, ſed etiã hu-
manæ naturæ eſſe cõtrarium ib
lætari cãtare inebriari, cachinn-
o radiſſolui, et omni pietate et a-
fectu charitatis poſtpoſito quaſi d
fraterna morte exultare; vbi lu-
ctus & planctus flebilibus voci-
bus debuerit reſonare pro amiſ-
ſione chari fratris. Patres ſiqui-
dem veteris & noui teſtamen
mortes Sanctorum virorum le-
gimus multis in locis cum fle-
deploraſſe: in nullo autem lo-
de illis qui à ſeculo diſceſſera-
exultaſſe. Nam & Iacob Pa-
triarcham tota fleuit Aegypt-
70. diebus. Et Ioſeph & fratr-
eius cum Patrem deferrent
terram Chanaan ad ſepeliẽdu
celebrantes exequias planctu m-
gno

gno, atque vehementi impleuerũt ſeptem dies. Tantus autem fuit planctus, vt locus inde nomen acceperit. Et de beato Stephano legimus, quod ſepelierunt eum viri timorati, & fecerunt planctum magnum ſuper eum. Et idèo talis inepta lætitia, & peſtifera cãtica ex auctoritate interdicenda ſunt. Si quis autem cantare deſiderat, Kirie eleiſon cantet; ſi autem aliter omnino taceat. Si autem tacere non vult in craſtino à presbytero taliter coerceatur, vt alij timeant.

Digitized by Google

CONTROVERSIA TERTIA

DE POSSIBILITATE, Et Impoſſibilitate Mandatorum Dei.

CAP. I.

Varij circa hoc Hæreticorum errores.

PRimus error fuit eorũ, qui putarunt mandata eſſe impoſsibilia. Poteſt autem duobus modis mandatum eſſe impoſſibile: vel ex obiecto, veluti ſi præcipiatur id quod fieri nequit, v.g. homini volare, vel ex impedimento, veluti ſi vincto

præcipiatur ambulare. Primu
modus ſignificatur illis verbi
Moyſi Deuter 30. *Mandatum
hoc quod ego præcipio tibi hodi
non ſupra te eſt, neque procu
poſitum, nec in cælo ſitum, vt po
ſis dicere: Qui noſtrum valet ad
cælum aſcendere, & deferat il-
lud ad nos?* Quis enim poteſt in
cælũ viuus aſcendere? Cui lo-
co Paulus cap 10. ad Rom. 6.
addidit. *Chriſtum deducere: &
& rurſum, aut quis deſcendet
in abyſſum, id eſt, Chriſtum a
mortuis reuocare?* Cũ de operi-
bus iuſtitiæ, quæ operatur per
fidem loqueretur. Vtriuſque
opinor, ſenſus fuit dicere, quæ
à Deo erant præcepta non eſ-
ſe ex obiecto impoſſibilia: nec
enim Lex Moyſi præcipiebat
Iudæis, vt in cælum aſcende-
rent, nec Lex gratiæ Chri-
ſtianis, vt Chriſtum de cælo
deducerent, vel ex mortuis
ſuſci-

ſuſcitarent, ſed tantum, vt crederent legem à Deo datam & Chriſtum iam incarnatum, mortuum, & ſuſcitatum. Vnde vterque poſuit obiectum facile & obuium ad credendum, & implendum. *Prope eſt verbum in ore tuo, & in corde tuo, ideſt*, fides in ore, charitas in corde, ad quæ reducuntur omnia mandata, quibus obſeruatio legis continetur.

Secundò modo præcepta dicunt impoſſibilia noſtri temporis Hæretici Lutherus, & diſcipuli: Caluinus & ſectatores, qui negant ex impedimẽto ſeruari poſſe. Aiunt enim ex corruptione naturæ per peccatum originale adeo animam fuiſſe infectam & debilitatã, vt nemo ſiue fidelis, ſiue infidelis, etiam cum magna gratia mandata ſeruare poſsit; affirmantq. ipſam concupiſcẽ-

tiã & motus eius eſſe peccata,quæ cum vinci non poſſint, neque vitari, ineuitabile omnino eſſe peccatum: vnde multa conſequentia deducunt. Primum, nullum eſſe opus bonum, meritum nullum. Secundum, opera omnia moralia etiam iuſtorum eſſe peccata. Tertium, iuſtitiam fieri per ſolam fidem, eumque tantum eſſe iuſtum, qui fidelis ſit. Quartum, peccata non remitti, ſed tantum non imputari.

Hanc eſſe conſtantem Hæreticorum doctrinam mihi & eorum opera legenti, & cum ijs agenti perſpectum eſt. Malo tamen citare DD. idoneos noſtros quibus maior habenda ſit fides. Ita referunt Stapletonus Lib. de peccato originali in proœmio, & totis 6. Libris ſequentibus, præſertim Lib. de perfectione iuſtitiæ.

Drie-

Driedo lib. de Concordia & lib.2. de gratia & lib.arbitrio. Bellarminus toto ferme Lib.4. de iuſtificatione, & Vaſq. tomo 1.2.diſp.112.& 113.

Contra hos ſcribit Concilium Tridentinum ſeſſ.6. c.11. de poſſibilitate mandatorum, & cap. 3. de Iuſtificatione Can.9. contrà fiduciam inanē Hæreticorum. Eos vero damnat Can 6. & 7.9. & 21.12.& 13 & præcipuè Canone 18.20. & 24. & ſequentibus, in quibus exacte omnes iſti errores, & proponuntur, & condemnantur; illorum autem caput & fontem iam ante damnauerat Concilium in Decreto 5. ſeſſionis, vbi anathema dixit ijs qui tenent peccatum originale non omnino tolli per baptiſmum, & qui affirmant concupiſcentiam eſſe verum,& proprium peccatum. Ex hoc enim

errores, qui erant in oppoſita hæreſi, & magis Manichæis quã Pelagianis ſimiles, intruſa quadam fatali neceſſitate peccandi, quam Pelagiani nõ admittebant, imò tantam libertatem dabant, vt affirmarent viribus naturę ſine gratia peccatum vitari, & ſalutem haberi poſſe, inter quos erant Medij Semipelagiani, qui admittebãt neceſsitatem gratiæ, ſed illius initium in natura ponebant.

Hi ſunt duo circa mãdatorũ obſeruantiam errores extremi, quia Lutherani, & Caluiniani negãt præcepta vlla gratia ſeruari poſſe: Pelagiani affirmãt ſine vlla gratia poſſe. Vterq; autẽ error tam manifeſtus eſt, vt non indigeat refutatione. Tertius tamen error Arminij, & Remonſtrantium tam ſubtilis eſt, & acutus, vt facile poſ-

ſit tegi, & ſic tectus obrepere, itaque accuratius eſt exponendus.

CAP. II.

Proponitur Arminÿ, & Remonſtrantium de poſſibilitate mandatorum ſententia.

HI Hæretici noſtri temporis Semipelagiani ſunt, amatores, defenſoreſque libertatis, ſi Sociniani, & Remonſtrantes ſunt. Fatentur omnes cum Arminianis neceſſitatem gratiæ excitantis, & adiuuantis, & ſine illa negant impleri mandata poſſe. Eſt tamen inter eos diuerſitas, nam Socinus & Remonſtrantes cum antiquis Semipelagianis ponũt initium quoddam meriti in natura, dicuntque nos incipere ſine

auxilio gratiæ, & per iſtos, actus initiales mereri gratiā; quod fuit placitum Semipelagianorum, vti conſtat ex epiſtolis Proſperi & Hilarij ad Auguſtinum quæ habentur ante Libros de Prædeſtinatione Sāctorum, & de bono Perſeuerantiæ. Arminius multò eſt acutior & tectior, negat enim illud meritum in nuda natura, & illam initialem rationem ſine gratia merendi præcidit, & ad omnes actus bonos gratiam poſtulat: in modo tamen gratiæ datæ à Deo excitātis & prçueniētis differt, ait enim eam eſſe gratiā ſine qua voluntas operari non poſſit, eſſe tamen auxilium ex ſe indifferens, & vertibile ad arbitrium voluntatis; cuius item ſententiæ eſt author Borræus, quē citat Arminius libello de articulis vtriq; falsò impoſitis.

Cum Arminio igitur, & Borræo concertatio erit. Nam Semipelagiani apertè, ſicut hæretici, & à pleriſque refutantur. Arminius vero Catholicum ſe hac in re profitetur, & ſanè talis videtur eſſe, non admittens actum, vel initium actus honeſti ſine gratia. Imò ipſe pro ſe citat multos, & graues authores noſtros, & nemo fermè ex noſtris illum hac in parte erroris cõuincit, vt videre eſt in Gualtero, alijſque recentioribus Hæreticorum noſtri temporis Catalogum texentibus; ac nemo, quod ſciam, catholicus hactenus contra illum ſcripſit, præter authorem libri, qui mens Innocentij X. inſcribitur.

Arminij ergo de poſſibilitate mandatorum ſententiam admiſſa illius gratia perſpicuè propono. Supponit quædam

Digitized by Google

dam principia à ſe, ac ſuis recepta. Primum, Deum voluiſſe omnes homines in ſingulari ſaluos fieri, tum affectu beneplaciti, volendo dare omnibus gloriam, tum effectu & ſigno præbendo omnibus, & ſingulis auxilium quoddam commune, & vt aiũt ſufficiens, quo ſi homines velint vti, bene vtentes ſalui eſſe poſſunt. Secundum, auxilium iſtud gratiæ oblatum à Deo, eſſe ſecundum ſe indifferens, & poſitum in poteſtate voluntatis, eiuſque arbitrio relictum, conſtituens qnidem potẽtiã in actu primo proximè expeditam ad operandum, in quodam æquilibrio cũ æquali poteſtate ad vtramuis partem, vel contrarietatis, vel contradictionis conſtitutam. Tertium, gratiam ſufficientem hanc eſſe, quæ neceſſaria, & ſufficiens ſit ad ope-

operandum, vt ſine ea non poſſit voluntas, cum ea poſſit operari ſi velit. Quartum, gratiam efficacem nihil addere reipſa ſufficienti, ſed eandem iſtam accedente conſenſu fieri efficacē, ita vt ex cooperatione libera voluntatis gratia efficaciam deſumat, atque adeo ſufficientia ſit à Deo, efficacia à conſenſu noſtro gratia cooperante cum arbitrio. Quintum, diſcrimen inter vtramque eſſe, quod ſufficienti non cooperetur arbitrium, efficaci autem cooperetur, quæ cooperatio cum ſit ex arbitrio noſtro, modò ab eo ſumi gratiæ efficaciam, modò tolli, nam gratiæ ex ſe nihil deeſt, ſed ſi quid deeſt, arbitrio ſi quid additur, eidem tribuendum.

Tria adijcit ad maiorem ſuæ ſententiæ explicationem.

Si

Si duo homines in iiſdem circumſtanſtantijs cum æquali, vel inæquali gratia ponantur rationem operandi non ſumi ex gratia, ſed ex arbitrio, & poſſe, imò ſæpe contingere, vt vnus cum æquali gratia, vel minori operetur, altero cum æquali, vel maiori non operante. Cur autem id contingat, ideo eſſe, quia ratio operandi non ſumitur ex maiori, vel minori entitate ac virtute gratiæ, ſed ex attemperatione, & proportione gratiæ cum arbitrio, quam vocat congruitatem, quæ in eo ſita eſt, vt in tali tempore, loco, & circumſtantijs detur gratia, in quibus arbitrium ei respondeat.

Porrò ſi interroges quomodo prouidentia Dei, quæ certa, & conſtans eſſe debet, poſſit ſtare cum illa indifferentia vo-

voluntatis, & gratiæ? Reſpondet, Deum ſcientia quadam conditionata præuidere quidquid cauſæ liberæ facere poſſint,& facturæ ſint quocumque in ſtatu, & quibuſcumque circumſtantijs ponantur, ac proinde cum videat quis euentus futurus ſit, infallibiliter ſcire in quam ſe partem determinatura ſit voluntas: quod cum ſciat, poſſe certò & conſtanter decernere abſolutè concurrere illo modo, quo præuidit conditionatè arbitrium reſponſurum: nulla enim ratione poteſt deficere prouidentia manuducta ab illa certa ſcientia, cum vti hæc futurum conditionatè præuidit, ita prouidentia agere decernat. Hæc eſt perſpicuè tradita Arminij, & ſectatorum ſententia. Iuxta illam, de mandatorum obſeruantia ſic definiunt. Primò,

man-

mandatorum obſeruantiam, ſine gratia dari non poſſe. Secundò omnes ad obſeruantiã præceptorum ſaltem legis naturalis teneri. Tertio nemini gratiam ad ea obſeruanda deeſſe, & ad id ſufficere gratiam communem, quæ ſufficiens vulgò dicitur, & in noſtra eſt poſita poteſtate. Quartò, ſpecialem gratiam & efficacem natura ſua, & virtute intrinſeca conſtitutã, nullam eſſe, ac per eam libertatem auferri. Quinto, omnes qui merentur & peccant liberè proximã poteſtatem ad vtramuis partem expeditam habere oportere. Sic Arminius diſp. cum Franciſco Iunio, & Perkinſo, & lib. ad articulos ſibi falsò impoſitos.

CAP.

CAP. III.

Vtrum, & quomodo omnes Homines ad ſeruanda mundata teneantur.

ILlud omninò ante Quæſtionē ſcire oportet. Aliud eſſe dari præcepta, aliud teneri ad illa ſeruanda. Poſſunt quippe eſſe præcepta à quorum obſeruatione homines liberentur ob duas cauſas: ſiue quia ignorant, ſiue quia non poſſunt obſeruare; de quo aliàs. Dari item præcepta conſtat, nec opus eſt probare, cum ſit lex naturalis & diuina hominibus à Deo data. Sūt autē præcepta duplicis generis; quædam naturalia, & iuxta lumen naturalis rationis, vti præcepta decalogi: quædam, ſupernaturalia, quæ fide & gratia indigent,

digent; cuiuſmodi ſunt præcepta & miſteria à Deo reuelata, & per lumen fidei cognita. Incipiendo à ſupernaturalibus, de quibus eſt facilius iudicare, ſunt quædam mysteria fidei ſine quorum cocognitione ſupernaturali nemo potuit poteritue ſaluari, quæ dicuntur à Theologis neceſſaria neceſsitate medij: eſſe autem præcepta credere huiuſmodi myſteria, fide cõſtat. Eiuſmodi ſunt, immortalitas animæ Deus creator, & remunerator, Deus vnus, & trinus in perſonis, Chriſtus Mediator. Sine his autem ſalus ęterna nemini poteſt contingere. Non diſputo quomodo debeant credi explicite ne, an implicite, quia id non eſt huius loci, & nos latè & accuratè tractauimus tom. de Clauibus lib. 3. à cap. 4. Igitur illa quattuor

quæ

quæ memorauimus eſſe de neceſsitate medij, docent omnes Theologi cum Magiſtro in 3. diſt. 25 & D. Thom. 22.q.2. Bagnes & Lorca ibidem, Sanchez in Decalogo lib. 2.c. 2. Turrianus diſput. 26 & Coninch. de Fide diſp. 14. dubio.9.

De neceſsitate præcepti sũt reliqua præter hæc in ſymbolo Apoſtolorum contenta, & in quatuordecim articulos cõiecta, quorum præcipuum eſt Baptiſmus, & Eccleſia. Ita Vaſquez 1.2. diſp.120 c.3 Hẽriquez lib 6 de Sacramentis. Sanchez lib.2 cap.3. Decalogi. Valentia 22. diſd.1.q.2. Illa priora quatuor de neceſsitate medij in omni lege fuerunt; hæc reliqua in lege gratiæ ad ſalutem conſequendam credi iubentur.

Dari ergo huiuſmodi præ-

cepta

cepta conſtat. Vtrum vero aliliqui excuſentur, & quomodo ab illorum obſeruatione iam ſtatuo. Poteſt autem ſermo eſſe de infidelibus, vel fidelibus: pro infidelibus ſit.

Prima aſſertio: multi infideles habuerunt, & habent ignorantiam inuincibilem de ijs omnibus myſterijs, tum primi generis, tum ſecundi, & ſic excuſantur ab eorum fide, & obſeruatione Eſt cõmunis Theologorum, Vaſq. 1.2. diſp. 21. Sanchez lib. 2 c. 3. Azor tomo 1. Inſtitutionum moralium cap 6. Coninch. diſp. 14. dubio 11. Sayri lib 2. c. 9. Peſantij 22. q. 1. ar. 1. diſp. 2. Traditur à D. Thoma 2.2. q. 10. ar. 1. & ibi citatur à Vaſq cum Durando, eſt Auguſtini ſententia multis in locis, ex quibus aliquos Vaſquez adducit. Quoniam verò aſſumptum facto nite-

nititur probabo illud verbis Aegydij Coninch dub.11. nu. 225. & Vaſquez diſp.121. c.3. num.12. Plurimi Gentiles ſuperioribus ſeculis nati in Iaponia, & America nunquam audierunt quidquam de myſterijs noſtræ fidei, nec vnquã venit illis in mentem eiuſmodi fidem eſſe, aut eſſe poſſe, nec de illa quidquam ſuſpicati ſunt: nec illam ignorantiam, potuerunt expellere. Accidere ergo potuit ignorantia inuincibilis circa fidei noſtræ myſteria, ita vt culpæ non imputetur, ex quo patet eos non teneri hoc præcepto, quod ignorarunt inuincibiliter, atque adeo non peccare, nullum eſt enim peccatum niſi voluntarium: non poteſt autem eſſe voluntarium, quod eſt incognitum, vti docet D.Th.1.2.q.76. ar.4.in Corpore. Pro fidelibus ſit.

Se-

Secunda aſſertio multi fidelium ignorant multa myſteria fidei ad ſalutem neceſſaria inuincibiliter, & ita ignorando non peccant contra fidem. Traditur ab ijſdem Doctoribus. Cõfirmatur exemplo multorum ruſticorum, quibus illa nunquam in mentem venerunt, vti expreſse Coninch. citatus num. 226. imo addunt non paucos Hæreticos, qui nihil vnquam audierunt, nec ſuſpicati ſunt quicquam de falſitate errorum quibus imbuuntur liberari ã peccato hęreſis, & ſaluari ex bona fide ſuſcepto babptiſmo, ſi careant aliunde peccato mortali. Ita perſpicue docet Cardinalis Pallauicinus ſuo tomo in 1. 2. diſp. 2. q. 2. ar. 2. n. 3. Par. *Reſpondetur*, vbi ſic: *ex ijs enim qui naſcuntur inter hæreticos multi ſaluantur, quippe morientes*

tes ante illam ætatem in qua non ſit eis ſufficienter propoſita falſitas ſuæ ſectæ. Quod ante dixerat Vaſq. diſp:121. cap. 5. n.15. & quidem manifeſtius & fidentius. Quod autem hæc ignorantia inuincibilis non ſit peccatum, tam certum eſt, vt oppoſitum dicere damnatum ſit in Michaele Baio, cuius erat hæc propoſito: *Infidelitas pure negatiua in his quibus Chriſtus non eſt prædicatus peccatum eſt*. Vnde conſtat contradictorium eſſe veram. Infidelitas pure negatiua de Chriſto peccatum non eſt.

De obſeruatione præceptorum naturalium ſecundum lumen naturalis rationis magna quæſtio eſt. Communis ſententia tenet videri non poſſe illa prorſus ignorari. Diſtinctius itaque procedamus. Sunt quædã vniuerſalia principia

cipia iuris naturalis ex quibus tanquam concluſiones deducuntur plurium præceptorum. Cuiuſmodi illud principium apud D. Th. q. 94 art. 5. in Corpore. *Iniuria non eſt alteri facienda*. Et quod communiter aſſertur. *Quod tibi non vis, alteri ne feceris.* Quę eſt quędã veluti explicatio prioris; nec enim tam facile ſciri poteſt quid ſit iniuriam facere, idcirco explicatur illam eſſe iniuriam, quod quiſque ſibi fieri nolit. Ex hoc principio Concluſiones deductæ ſunt. *Non furari, non adulterare, non occidere*.

Sunt ergo Doctores, qui putant omnia præcepta iuris naturalis quæ Decalogo continentur ignorari ſine culpa, & inuincibiliter non poſſe. Alex. 2. p. q. 153. n° 3. Dur. in 3. diſt. 25. q. 1. ad 1. Gerſon. in Al-

L fabeto,

ſabeto, & Adrianus quodlib. 2.q.1. ad 2. & alij cum Alphonſo de Caſtro lib.2. de lege pœnali. Ratio eſt, quia hæc omnia præcepta ſunt de lege naturæ, & lumini rationis conſentanea. Alij tamen dicunt illa principia prima, & communiſsima ignorari inuincibiliter non poſſe, poſſe autem præcepta particularia. & veluti concluſiones deducta. Et quidem circa primum cõueniunt penè omnes iuxta D. Th.q.94.ar.4. & 6. vbi ait: ea ſecundum rationem, & communia apud omnes, nec poſſe ex hominũ mente deleri. Quod Auguſtini authoritate idem confirmat ar 6. in corpore. De Concluſionibus ſeu prҿceptis deductis ex illis principijs vniuerſalibus & notiſsimis cõtiſſimis communiter ſtatuunt Theologi, quæ ſunt expreſſa in

in Decalogo nude ſumpta, & ſincere propoſita tam eſſe naturæ conformia, vt pateant omnibus, & obligent omnes. Si vero circumſtantijs inuoluantur, & obſcurentur poſſe ignorari, & excuſare à peccato aliquando, non tamen ſemper. Alia verò præcepta, quæ colliguntur ex Decalogo & remotiores Concluſiones ſunt, illas poſſe homines toto vitæ tempore ignorare, & ſine peccato præterire. Ita Vaſq. diſp. 122. cap. 2.

Capitalis Quæſtio eſt circa cognitionem Dei naturalem, quæ ad primũ Decalogi mãdatum pertinet, & videtur eſſe vnũ ex primis naturæ principijs, vtrum de hoc pręcepto poſsit dari inuincibilis ignorantia, quam pauci accurate tractant, inter quos vnus eſt Coninch. diſp. 18. ſect. 2. qui

author eſt poſſe in adultis dari de Deo huiuſmodi ignorãtiam inuincibilem, non tamen notabiliter longo tempore, ſed breui. Citatq; pro ſe *Vaſq*. in 12.diſp. 122,num.3.omiſſo cap. 22, q.10, ar.1. diſp.4. Concluſione 2. *quatenus* ait Coninch. *docent idem de præceptis Decalogi, quorum vnum & primum eſt cognitio & cultus Dei* Vtitur ea ratione Coninch. quia non eſt admodum facile & obuiũ noſſe Deum lumine naturali, nec de eo cogitare, nec ad illud aduertere, tam promptum & expeditum. Quare poſſe quemquam in principio ætatis ſuæ, licet iam vtatur lumine rationis, ignorare inuincibiliter Deum eſſe. *V*erum non poſſe diu in ea ignorantia perſiſtere, cum vbique incurrat in ſigna creaturarum, quæ naturaliter ad cognitionem Dei homines

mines ducuntur. Hæc eſt ſententia Coninch. Ceterùm hac de re diuersè ſentit Vaſquez, nam illo in loco quem citat in 1. 2. nihil expreſſe de Deo dicit. At verò 1. 2. diſp. 97. c. 5. videtur negare Deum poſſe inuincibiliter ignorari, & idem ſignificauerat diſp. 20. & 35. quanquam homines atheos eſſe fateatur. Pater Sanchez clarius loquitur. Peſantius multo plus dicit, ait enim diu & longo tempore poſſe Deum ab aliquibus naturaliter ignorari.

Hæc ſunt placita horum Theologorum. Alios adiungo qui de eadem re conſentiunt. Nam Hurtado diſp. 123. cap. 8. num 34. dubitat, an ſit poſſibilis in aliquo iſta ignorantia de Deo inuincibilis. Pater Ferrantinus in tomo Theoricarum diſp. 1. q. 42. ait ad-

clarum eſſe lumen rationis, quod ſit Deus, vt videatur impoſsibile eſſe, à quoquam inuincibiliter & inculpabiliter ignorari. Fatetur tamen poſſe infidelem inuincibiliter eſſe idololatrã exiſtimando ſolem & lunam veros Deos eſſe. Nemo vero clarius Suario rem expoſuit tomo 1. de Religione lib.6.c.6 vbi affirmat poſſe dari idololatriã cum ignorantia inuincibili. Vtrum autem poſsit ignorari Deus inuincibiliter, de eo hanc profert ſententiam. *Dico vel ignorantiam illam nunquam dari, vel ſaltem eſſe rariſſimã, & non poſſe inueniri, niſi in homine adeò rudi, vt vix cenſeatur habere plenum vſum rationis, præſertim in his ſuperioribus rebus, vt cõtingere poteſt in aliquo genti, qui & nullam rectam conſtitutionem habet; neque per ſe, phi-*

philoſophari valet, & multi inueniuntur in Aethiopia, Braſilia, & alijs ſimilibus. Hactenus Suarez. Idem videtur ſupponere 2. tomo lib 3. de Iuram. cap. 13 Animaduerto autem Suarium non reſtringere ignorãtiam ad certum aliquod tẽpus, ſed abſolutè affirmare poſſe illam in multis barbaris inueniri. Vtrum autem principia illa naturalis iuris communiſsima, quæ duo ferme ſunt *Quod tibi non vis, alteri ne feceris*. Alterum. *Homo ſecundum rationem, & conſcientiam ſuam operari debet*; admittant ignorantiam circa ſe inuincibilem, non reperi quid perſpicue de hac quæſtione Doctores commemorent, imo videtur conſtare inter omnes illa inuincibiliter ignorari poſſe. Solus Vaſq. quod ſciam, dixit Tomo 1. in 12. diſp. 122. cap. 2.

ea nullo modo poſſe ignorari, poſſe tamen aliquem ea non conſiderare. Hoc autem quod concedit Vaſq. accepto, illud habemus, poſſe aliquando hominem infidelem contra illa non peccare: nam dum illa non conſiderat, nec aduertit non poſſunt contra illa peccare. Proponit autem illa principia D. Thom. 1 2 q. 94. ar. 5. Secundum ibidem ar. 3. & 4. Oriuntur hinc duæ non vulgares difficultates. Prima, an poſsint hi in eo ſtatu ignorantiæ inuincibilis mori. Secunda quomodo ijs ſalus æterna conſequenda ſit, quas in materia de fide dogmatica ſoluimus; eas hic omittimus, quod remotiores ſunt ab inſtituto De quo iam agimus.

CAP. IV.

De præceptis impoſitis per legem Dei hominibus fidelibut.

DOctrinam hac de re propoſuit Concilium Tridentinum ſeſſ.6.cap.11. in qua refutat hæreſes noſtri temporis. Igitur ſic ait: *Nemo autē quantumuis iuſtificatus liberum ſe eſſe ab obſeruatione mãdatorum putare debet: nemo temeraria illa, & à Patribus ſub anathemate prohibita voce uti; Dei præcepta homini iuſtificato ad obſeruandum eſſe impoſſibilia. Nam Deus impoſſibilia non iubet, ſed iubendo monet & facere quod poſsis, & petere quod non poſsis, & adiuuat vt poſsis. Cuius mandata grauia nõ ſunt, cuius iugum ſuaue eſt, & onus leue. Qui enim ſunt filij Dei*

Chriſtum diligunt. Qui autem diligunt eum, vt ipſemet teſtatur ſeruant ſermones eius. Quod vtique cum diuino auxilio præſtare poſſunt. Licet enim in hac mortali vita quantumuis ſancti & iuſti in leuia ſaltem, & quotidiana, quæ etiam venialia dicuntur peccata quandoque cadant, non propterea deſinunt eſſe iuſti, nam iuſtorum illa vox eſt & humilis & verax. Dimitte nobis debita noſtra. Quò fit vt iuſti ipſi ſe eo magis obligatos ad ambulandum in via iuſtitiæ ſentire debeant, quo liberati iam à peccato, ſerui autem facti Deo ſobrie iuſte & piè viuentes proficere poſſunt per Chriſtum Ieſũ, per quem acceſſum habuerunt in gratiam iſtam. Deus namque ſua gratia ſemel iuſtificatos non deſerit niſi ab eis prius deſeratur. Itaque nemo ſibi in ſola fide blandiri debet, putans fide

ſola

ſola ſe hæredem eſſe conſtitutum, hæreditatemque conſecuturum, etiam ſi Chriſto non compatiatur, vt & conglorificetur.

Aduerſus hanc doctrinam Concilij, docet Caluinus in Antidoto, & Kemnitius in Examine Concilij Tridentini tres errores. Primus eſt, omnia præcepta Decalogi eſſe impoſsibilia ad obſeruandum ex ratione impoſsibilitatis obiecti. Secundus, qui hinc ſequitur nulla omnino præcepta nos obligare. Tertius, homines iuſtos nõ obligari ad præcepta ſeruanda. Probant autem primum errorem diſcurrendo per præcepta. Aiũt enim illud præceptum, non concupiſces, eſſe de re impoſſibili, quia concupiſcentia, & appetitus naturalis, & illius motus naturales ſunt, & ineuitabiles. De re autem ineuitabi-

li & naturali præceptum dari non poteſt, nec obſeruari. Deinde aliud præceptum: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua.* non poſſunt impleri, iuxta doctrinam Patrum, & Auguſtini lib. de Spiritu & Littera cap. vltimo, & lib. de perfectione iuſtitiæ reſp, 17. vbi ait, hoc præceptum non poſſe impleri in hac vita. Secundum errorem probant authorit. D. Pauli in epiſt. ad Galatas cap. 3. num. 13. vbi ait. *Chriſtus nos liberauit de maledicto legis.* Vnde ſic colligunt. Si ergo nos liberauit, nulla iam eſt lex, nec mandata legis, quæ obligent. Tertium aſtruunt ex Paulo ad Timoth. 1. vbi ait: *Iuſto non eſt lex poſita.* Ergo inquiunt, iuſti non tenentur legibus, quia eis lex impoſita non eſt.

Hi

Hi errores damnantur à Tridentino, & ſunt apertè contra Scripturam. Primus refutatur loco Matth. 11. *Iugum enim meum ſuaue eſt, & onus meum leue*. Et epiſtola 1. Ioan. cap. 5. *Mandata eius grauia non ſunt*. Et Pſalm. 118. *Viam mandatorum tuorum cucurri*. Et 4. ad Philip. *Omnia poſſum in eo qui me confortat*. Poſſe vero impleri præcepta patet ex verbis Chriſti apud Ioannnem cap. 14. *Qui diligit me ſermonem meum ſeruabit*. Et cap. 15. *Vos amici mei eſtis, ſi feceritis quæ ego præcipio vobis*. Secundus error confutatur ex ipſamet lege Decalogi, quæ tota eſt à naturali ratione petita, & obſeruata à Iudæis. Hanc autem legē venit Chriſtus non ſoluere, ſed adimplere. Probatur ex loco Deuter. cap. 10. *Iſrael quid Dominus*

Deus

Deus tuus petit à te, niſi vt diligas eum in toto corde tuo, & custodias mandata eius? Et cap. 11. *Ama Deum tuum, & obſerua præcepta eius.* Et ex 1. Io. c. 5. *Hæc eſt charitas Dei, vt mandata eius cuſtodiamus.* Tertius error hinc refellitur, quia Chriſtus Apoſtolis ſuis præcepta dedit. Io. ep. 1. *Si diligitis, inquit, me mandata mea ſeruate.* Et Matth. 19. *Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata.* Et cap 11. eiuſdem: *Tollite iugum meum ſuper vos.* Et Ezechielis 36. *Spiritum meum ponam in medio veſtri, & faciam vt in præceptis meis ambuletis.*

Porro hi omnes errores ſunt contra rectam rationem, quia etiam Gentiles magna ex parte ſeruant præcepta naturalia, & Hebræi ſeruabant decalogum, & Reges, & Principes ſæculares iubent leges ſuas, vt ſer-

ſeruentur à ſubditis. Cur ergo Deus non imponet hominibus præcepta, vt ab ijs obſeruentur?

Argumenta Caluini, & Kemnitij inepta ſunt. Primò quia duo tantum pręcepta ſeruari poſſe negant, nempe illud: *Non concupiſces*: & aliud: *Diliges Dominum Deum tuum*. Ex quo non ſequitur cætera minimè ſeruanda. Deinde, quia non intelligunt obſeruantiam horum præceptorum. Ex quo ſequitur eos ignoranter procedere. De vtroque dicemus. Igitur quando Deus dixit *Non concupiſces* Non intellexit de concupiſcentia in actu primo, neque de motibus primo primis in actu ſecundo, qui præueniunt rationem, & deliberati non ſunt, ac proinde peccata eſſe non poſſunt, quia vbi non eſt liber-

tas

tas non eſt peccatum. Sed prohibuit conſenſum deliberatum, & cum aduertentia rationis, qui liber eſt, ac proinde peccatum. Quod patet ex loco Eccl. cap. 5. *Ne ſequaris in fortitudine tua concupiſcentiam cordis tui*. Et cap. 18. clarius: *Poſt concupiſcentias tuas non eas*. Et cap. 6. ad Rom. *Non regnet peccatum in veſtro mortali tempore, vt obediatis concupiſcentijs eius*. Audiant Auguſtinum lib. 5. c. Iulianum cap. 3. *Aliud eſt habere mala deſideria carnis, aliud trahi eis conſentiendo*. Et in expoſitione quarundam propoſitionum epiſtolæ ad Rom expoſit. 17. *Non eſt*, inquit, *culpa in ipſo deſiderio prauo, ſed in noſtra conſenſione peccamus*. Vnde lib. 1. de ciuitate cap. 25. ait: *Quod illa concupiſcentialis inobedientia abſque culpa eſt in corpore dor-*

dormientis, quantò magis abſque culpa erit in corpore non conſentientis Neque Caluinus negat hanc eſſe Auguſtini ſententiam cum ita fateatur lib. 3. Inſtit. cap. 3. par. 10. Cur ergo ab illo diſſentit?

Obijcit tamen Caluinus, hoc præceptum. *Non concupiſces* nullum eſſe, quia ſuperfluum eſt: Nam eſt aliud præceptum. *Non mæchaberis*, in quo iſtud continetur. Reſpondetur diuerſa eſſe præcepta, quia illo præcepto, *Non mæchaberis*. Prohibetur ſolùm peccatum cum actu externo fornicationis coniunctum. At verò in illo *non concupiſces* prohibetur ſolus conſenſus internus, etiam ſine actu externo, quod expreſsè dixit Chriſtus in Euangelio Matth. 5. nu. 28. *Audiſtis quia dictum eſt antiquis, non mæchaberis. Ego au-*

tem

tem dico vobis, quia omnis qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam iam mæchatus eſt eam in corde ſuo. Ergo duo ſunt prohibita, actus externus cum conſenſu: internus abſque actu externo.

Præceptum diligendi Deum ſuper omnia poteſt obſeruari. Ideò illud poſuit Deus in lege Hebræorum. Patet Deuter. 10. *Quid Dominus Deus tuus petit à te niſi vt diligas eum in toto corde tuo?* Et cap. 11. *Ama Dominum Deum tuum.* Ratio autem ipſa docet Deum eſſe amandum. Dilexiſſe eum multos ſanctos patet. Dauid hoc præceptum ſeruauit, qui de ſe Pſalm. 118. dicit. *In toto corde meo exquiſiui te.* Et hoc de illo affirmat Eccleſiaſticus cap. 47 *De omni corde,* inquit, *dilexit Deum.* Ioſias rex cap. 4. Reg. l. 4. *Similis illi non fuit*

an-

antea rex, qui reuerteretur ad eum in toto corde ſuo, & in tota anima ſua, & in vniuerſa iuſtitia ſua iuxta omnem legẽ Moyſi. Iſti in veteri lege mãdata ſeruarunt, & in noua non ſolùm Apoſtoli, & martyres, ſed etiam multi alij ſancti obſeruarunt, hodieque cum Diuina gratia obſeruant.

At negant Hæretici prę-ceptum charitatis ſuper omnia poſſe impleri in hac vita, & probant ex D. Aug. & Bernardo, qui docent non niſi in Cælo perfectè impleri poſſe. Addita ratione quia nimis arduum eſt amare Deum ſuper omnia, ita vt mater anteponat Deum filio ſuo, & filius matri ſuæ. Vnde ſequitur non licere matribus dolere pro filijs defunctis, nec filijs pro matribus. Facilè tamen ſoluitur hęc obijectio quoad primam partem;

tem ; quia obſeruatio huius præcepti in hac vita, ideo non poteſt eſſe omninò perfecta, quia non poſſumus omnia peccata venialia vitare. Quod cum proprium ſit beatitudinis, ibi tantum perfecta omnino charitas inuenitur, quod eſt veriſsimum, & Auguſtini & Bernardi doctrina. Quoad ſecundã partem dico, amorem poſſe ſumi vel appretiatiue, vel ſenſitiuè, & ſatis eſſe ad amandum Deum ſuper omnia illud genus amoris appretiatiui, nec opus eſſe amore ſenſitiuo. Explicatur res magis: anteponẽdus eſt Deus creaturis, vt propter illas non deſeratur, nec offẽdatur Deus, hic autem non tollit amorem ſenſitiuum, qui etiam rationi conformis eſt. Vnde licet matri plorare mortem filij ſui ex amore naturali, nec tamen

Deum

Deum offendere, quia ſi ei proponeretur offenſio grauis Dei, vel amiſsio filij, mallet filium amittere quam Deum offendere.

Vltimus locus qui eſt D. Pauli 1. ad Tim. cap. 1. *Iuſto non eſt lex poſita*, eſt intelligẽdus duobus modis. Primo iuſtum operari ex charitate & amore, non ex metu legis. Quæ eſt expoſitio Auguſtini. Secundo modo intelligitur iuxta duplicem vim legis directiuam, & punitiuam. Iuſtus ergo tenetur ad legem dirigentem, non tenetur autem ad legem punientem, quia cum ille non peccet, non indiget ſupplicio legis punientis, Vti enim dixit egregie Poeta.

Oderunt peccare boni virtutis amore.
Oderunt peccare mali formidine pœnæ.

CAP.

Digitized by Google

CAP. V.

Mandata eſſe poſsibilia rationibus & authoritate oſtenditur.

PRima ratio ſit. Omnis Princeps & Legislator humanus leges condit, & vult à ſubditis ſuis ſeruari. Ergo etiam Deus leges diuinas iubet, & præcipit ſeruari. Si autem Hæretici mandata ſuorum Principium implent. Cur non implebunt mandata Dei?

Secunda: quia delinquentes propter præceptorũ transgreſſionem puniuntur à Deo. Ergo culpa eſt in transgreſsione. Nec enim poteſt ſupplicium inſligi propter id quod culpa non eſt.

Tertia, qui tollit præcepta rationi contradicit. Sunt enim

multa

multa præcepta à ratione poſita, qualia ſunt legis naturalis. Ergo ſi iſta auferuntur, ratio etiam quæ illa iubet tollitur.

Quarta, ſi pręcepta dantur, idcircò dantur vt obſeruentur. Si autem impoſsibilia ſunt obſeruari nequeũt. Ergo præcepta cum impoſsibili non poſſunt conſiſtere.

Quinta ſumitur ex comparatione hominum bonorum, cum hominibus malis. Videmus enim bonos qui non committũt peccata mortalia in eo diſtingui à malis, quod boni obediunt præceptis, mali vero non obediunt, imò & mali aliquando ſeruant præcepta, aliquando transgrediuntur illa, quod argumentum eſt præcepta non eſſe impoſsibilia: ſi enim talia eſſent, neque à Peccatoribus aliquando, nec à iuſtis ſemper implerentur.

VI.

Vltima ratio & optima eſt & cum experientia coniuncta. Multi Sancti non ſolum implent præcepta, ſed etiam ſeruant conſilia. Ergo ſignum eſt mandata non eſſe impoſſibilia; cum Sancti vltra mandata progrediantur. Aſſumptum patet experientia religioſorum hominum, Anachoretarum, & Virginum monialium, qui vltra legem Decalogi & præcepta Eccleſiæ ſeruant paupertatem voluntariam, & virginitatem cum contemptu rerum humanarũ ex obedientia. Vnde Chryſoſt. Hom. 8. de Pænitentia. *Multi*, inquit, *& ipſa ſuperant mandata*. Auguſtinus ſermone 18. de verbis Apoſtoli: *Non grande onus impoſitum eſt virginibus? maius onus impoſuit maior amor, tanquam dicerent: quid iubes? ne adulteræ ſimus? hoc præcipis? aman-*

amando te plus facimus, quàm præcipis.

Concilia, & Patres hanc veritatem perſpicuè tradiderunt. Imprimis Concilium Arauſicanum: *Nos etiam*, inquit, *ſecundum fidem catholicam credimus quod accepta per baptiſmum gratia omnes baptizati Chriſto auxiliante, & cooperante, quæ ad ſalutem pertinent poſſint, & debeant ſi fideliter laborare voluerint, adimplere.* Sanctus Baſilius oratione in illud. *Attende tibi: Impium eſt*, inquit, *dicere impoſſibilia eſſe ſpiritus præcepta.* Chryſoſtomus Hom. 8. de Pænitentia. *Nequaquam*, inquit, *Deum accuſes. Non mandat impoſſibilia.* Hilarius in illa verba Pſalm. 118. *Latum*, ait, *mandatum Dei eſt, & in omnia ſpei noſtræ genera diffunditur, vt non difficile ſit, ſi voluntas adſit, præ-*

cepto Domini obtemperare. Hieronymus lib. 3. aduerſus Pelagium. *Deus poſſibilia mandauit. Hoc nulli dubium eſt.* Auguſtinus lib. 2. de peccat. mer. & remiſſ. *Non præciperet Deus aliquid quod eſſet humanæ impoſſibile voluntati.* Et in Pſalm. 56. *Non imperaret hoc Deus, vt faceremus, ſi impoſſibile iudicaret.* Omitto cætera teſtimonia quæ videri poſſunt apud Bellarminum, & alios.

* * *

CA-

CAP. VI.

Quomodo poſſunt præcepta ſeruari?

SVppono primum me agere de hominibus fidelibus, & ſuppono deinde hæreſim manifeſtam eſſe Lutheri, & Caluini affirmantium per peccatum Adæ liberum hominis arbitrium funditus perijſſe, & prorſus extinctum eſſe? Quæ hæreſis damnata fuit quondam à Concilio Lugdunenſi, & ſuperiori ſæculo à Tridentino ſeſſ.6.c.1. in fine. Igitur liberum eſt in homine arbitrium ad ſeruanda, & non ſeruanda præcepta ſufficiens. His ſuppoſitis.

Concluſio ſit. Liberum arbitrium poſt peccatum originale non eſt omnino in-

æquilibrio conſtitutum, ſed ſecundum naturam noſtram per peccatum corruptam magis ad malum, quàm ad bonum inclinatum eſt. Hæc aſſertio condemnat hæreſim Pelagij, qui ponebat liberũ arbitrium in ſtatu quodam integro cum æquali poteſtate ad bonum, & ad malum, veluti in æquilibrio conſtitutum. Patet ex lib. de natura, & gratia, vbi Auguſtinus hoc de illo refert, & in lib. operis imperfecti, in quo affert verba Pelagij iſtud affirmantis. Iſta etiam aſſertio militat aduerſus Arminium, & Remonſtrantes. Traditur hæc doctrina à duobus Concilijs Arauſicano, & Tridentino. Primum de Arauſicano dicemus, quod celebratum eſt anno 529. Felice IV. Papa.

Hoc igitur Concilium cap. 2. ſic ait. *Si quis per offenſam præ-*

præuaricationis Adæ non totum, ideſt, ſecundum corpus, & animam in deterius dicit hominem commutatum, ſed animæ libertate illæſa durante corpus tantummodo corruptioni credit obnoxium, Pelagij errore deceptus, aduerſatur Scripturæ. Et Can. 7. *Si quis alius miſericordia, alius verò per liberum arbitriũ, quod in omnibus qui de præuaricatione primi hominis nati ſunt infirmatum eſt, conſtanti ſententia hominem ad gratiam baptiſmi venire contendit, à recta fide probatur alienus. Is enim non omnium liberum arbitrium per peccatum primi hominis aſſerit infirmatum, aut certe ita læſum, vt tamen quidam valeant ſine reuelatione Dei myſterium ſalutis æternæ pro ſemetipſos poſſe conquirere.* Et Can 13. affirmat *liberum arbitrium infirmatum fuiſſe.*

Et Can.25. *inclinatum*, ait, & *attenuatum*. Vnde conſtat non poſſe in æquilibrio eſſe, quod eſt in alteram partem inclinatum.

Concilij Tridentini eadem eſt cum Arauſicano ſententia. Nam ſeſſ.6. cap.1. docet liberum arbitrium minimè extinctum eſſe, eſſe tamen attenuatum, & inclinatum. Damnat ergo Hæreticos dicentes extinctum eſſe arbitrium. Docet autem inclinatum eſſe, & attenuatum. Hoc idem habetur in Confeſſione Lucidi exhibita in Concilio Lugdunenſi, vbi anathema dicitur illi, qui affirmat liberum arbitrium voluntatis ex toto eſſe extinctum, quia ſolum fuit infirmatum, & diminutum. Hanc doctrinam tradit Malderus in Antiſynodica contra Arminiũ, & Remonſtrantes c.1.

His

His ſuppoſitis de libertate inclinata, iam apparet neceſſariam eſſe gratiam, quæ erigat & ſanet hoc arbitrium. Cuiuſmodi autem illa ſit monſtrat Concilium Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 11. illis verbis. *Nemo temeraria voce vtatur, Dei præcepta homini iuſtificato ad obſeruandum eſſe impoſſibilia, nam Deus impoſſibilia non iubet, ſed iubendo monet, & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis.* Quibus verbis duplex modus gratiæ ſignificatur, vnus illius gratiæ, qua cum facimus quod poſſumus, alter illius gratiæ quæ petenda eſt, vt faciamus quæ non poſſumus. Quæ ſanè diſtinctæ ſunt. Diſtinctionem afferemus.

Primum genus gratiæ eſt gratiæ paruæ, qua aliquid boni facere poſſumus, ſed exiguum. Secundum genus gratiæ eſt

Digitized by Google

gratiæ maioris & intenſioris, qua perfectum opus facere poſſumus, & quam petimus à Deo, vt illud paruum bonum, quod cum parua gratia facimus implere poſſimus. Has duas gratias conſtat eſſe diſtinctas, quia vnam iam habemus, alteram non habemus, & eam poſtulamus. Prima eſt, qua facimus quod poſſumus. Secunda eſt quam petimus, vt faciamus quod cum alia prima non poſſumus. Vnde illa prima eſt remiſſior & minor, cum ea non ſit ſatis ad faciendum id quod non poſſumus: hæc ſecunda eſt intenſior, & maior, quia illa obtenta facimus id quod antea habentes primam non poteramus; hoc eſt, quod perſpicuè dicit Concilium, *facere quod poſſis, & petere quod non poſſis*. Sunt autem hæc verba Auguſtini lib. de natu-

ra,

ra, & gratia cap. 40. Cuius doctrinam probat, & ſequitur Concilium. Auguſtinus igitur duas gratias excitantes co•gnouit, vnam paruam, & remiſſam, qua fiunt opera virtutis inchoata, & parua: alteram fortem, & magnam, ſiue vt appellat *robuſtam*, qua fiant opera magna, & ardua, & perfecta. Poſuit autem iſtas duas gratias, quia vidit duas eſſe in nobis voluntates bonas reſpectu præceptorum. Vnam paruam & remiſſam, quæ implet leuia præcepta, & inchoat ardua, & grauia, ſed non pertingit ad implenda hæc ardua, & grauia: quæ duæ bonæ voluntates diuerſarum gratiarum effectus ſunt, nam illa parua voluntas eſt à parua gratia, iſta magna voluntas eſt à magna gratia. Audiamus Auguſtinum lib. de gra-

tia, & liber. arbitr. cap 17. *Qui vult, inquit, facere Dei mandata, iam quidem habet voluntatem bonam, paruam tamen & inualidam; poterit autem cum magnam habuerit, & robuſtam.* Ecce quod ait Concilium *facere quod poſſis*, ideſt, velle facere: hæc enim voluntas iam eſt actus bonus: & *petere quod non poſſis*, ideſt gratiam quæ det poſſe implere omnino cum valida voluntate præceptum, *poterit autem cum magnam habuerit, & robuſtam.* Videamus quid doceat cap. 15 eiuſdem libri: *oret vt habeat tantam voluntatem quanta ſufficit ad implenda mandata*, ergo illa prima voluntas bona non erat tanta, quanta ſatis eſſet ad implenda præcepta. Erat igitur alia gratia petenda maior, vt hæc maior voluntas haberetur. Clarè Auguſtinus

de

de verbis Apoſtoli ſermone 3. *adiuuandus es, vt plene velis,* hoc verò eſt *petendum*, vti idē ait cap 16. de gratia, & libero arbitrio: *ab illo petendum eſt, vt tantum velimus quantum ſufficit vt volendo faciamus*. Eodem ore loquitur Concilium & Auguſtinus, dum docent, nos interdum habere gratiam ad volendum remiſſè, & non habere gratiam ad volendum fortiter, ac proinde hanc petendam eſſe à Deo. Vnde Auguſtinus iterum lib. de Spiritu, & Littera cap. 34. *fieret iuſtitia ſi tanta voluntas adhiberetur quanta ſufficit tantæ rei.* Vt hæc igitur voluntas adhibeatur petenda eſt à Deo gratia vlterior, & maior, qua voluntas fiat magna, & robuſta. Quadrant hic verba Auguſt. lib. de natura, & gratia cap 69. *Hinc admonemur, & in*

facilibus quid agamus, & in difficilibus, quid petamus. Ergo agimus facilia gratia leui, difficilia verò non agimus cũ iſta gratia, ſed cum alia maiori, & intenſa quam debemus petere, & ad petendum monemur. Quod egregie dixit Auguſtinus lib. 2. de peccatorum meritis, & remiſſione cap. 3. *Ad nonulla ſuperanda, vel quæ malè cupiunturr, vel quæ malè metuuntur magnis aliquando, & totis opus eſt viribus voluntatis.* Quod tandem confirmatur illa ſententia cap. 15. de gratia, & liber. arb. vbi ſic: *Gratia Dei ſemper eſt bona, & per hanc fit vt ſit homo bonæ voluntatis, per hanc etiam fit vt ipſa bona voluntas quæ iam eſſe cæpit, augeatur, & tam magna fiat, vt poſſit implere diuina mandata.* Et addit cap. 16. *Certum eſt nos facere cum fa-*

facimus: ſed ille facit, vt faciamus, præbendo vires efficaciſſimas voluntati.

CAP. VII.

Doctrina Concilij, & Auguſtini ad vſum, & praxim reducitur.

POſito v. g. præcepto, non concupiſces datur gratia homini fideli ad inchoandum præceptum per leuem quemdam gratiæ motum. Hic autem motus operatur paruam voluntatem, & ſi parua ſit concupiſcentia, ſuperabit eam. Si tamen concupiſcentia fortiter, & vehementer tentauerit, illa parua voluntas, & gratia non ſatis erit ad vincendam concupiſcentiam vehementem, niſi augeatur gratia, & voluntas creſcat. Opus ergo eſt pe-

tere hanc maiorem gratiam à Deo, vt ea creſcat, & roboretur voluntas, ita vt vincat tentationem, & impleat præceptum. In hoc exemplo apparet doctrina Concilij, & Auguſtini, nam per illam primam voluntatem, & gratiam paruam facit homo quod poteſt, & quia non poteſt ire vlterius propter vehementiam tentationis, petit à Deo id quod non poteſt, hoc eſt, gratiam vehementiorẽ aptam ad vincendam vehementiam tentationis. Vnde cognoſcitur modus quo præcepta poſſibilia ſunt, nam cum homo poſſit facile cooperari illi gratiæ paruæ excitanti, quia facile eſt elicere paruum actum, & remiſſum, poteſt etiam petere, & pulſare, vt accipiat à Deo vlteriorem gratiam quæ ad vincendam prorſus tentationem

nem neceſſaria eſt. Cum autem *Deus facienti quod in ſe eſt ex gratia non neget auxilium vlterioris gratiæ.* Nunquam, illud homini ex gratia petenti negabit. Quod fundatur in alia ſententia Tridentini accepta ex Auguſtino lib. de natura, & gratia cap. 17. *Deus*, inquit, *neminem deſerit, niſi ab eo prius deſeratur.* Cum ergo ille homo operetur quod poteſt, & petat quod non poteſt: & vtrumque iam faciat per gratiam non deſerit Deum, ac proinde à Deo non deſeretur. Confirmo traditam doctrinam authore Suario to. 2. de auxilijs lib. 4. c. 2. nu. 3. vbi ſic: *Diſtinctionem præmitto auxilij dupliciter ſufficientis, ſcilicet proximè, & remotè: proximè appello, quando homo per auxilium in ſe receptum poteſt immediatè aliquam operationem*

effi-

efficere ſine interuentu alterius prioris operationis qua impetret maius auxilium: remotè appello quando homo nondum recepit in ſe totum auxilium neceſſarium ad certum opus: habet tamen à Deo illud paratum ſi ad illud ſe diſponat, vel illud impetret. Quam diſtinctionem ſumo ex Concilio Tridentino ſeſſ.6. cap.11. dicente: Deus impoſſibilia non iubet, ſed iubendo monet, & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis; & adiuuat vt poſſis. Nam illud verbum, facere quod poſſis, indicat eum, cui hoc iubetur, habere auxilinm proximè ſufficiens. In ſubiunctis autem verbis, & petere quod non poſſis, inſinuat Concilium auxilium remotè ſufficiens, nam qui nondum poteſt, nondum habet auxilium proximè ſufficiens. Si tamen oret, recipiet illud, & iuuabitur. En quomodo ſentit

tic, & loquitur cum Auguſtino Suarius. Idem cap. 4. n. 6. *Auxilium quod eſt actu receptum, nondum eſt proximè ſufficiens ad illum actum, ad quem illud auxilium præueniens dicitur eſſe neceſſarium, ſed tantùm remotè, quia ſi tale eſt auxilium præueniens, & à ſolo Deo fieri debet, dum actu non datur, non poteſt conſtitui in poteſtate hominis niſi mediante alio actu, quo homo ſe diſponit ad tale auxilium obtinendum, vt cap. 2. ex Concilio Tridentino declaratur. Ergo auxilium illud quod ſupponitur actu datum, eſt proximè ſufficiens ad illam priorem diſpoſitionem, & reſpectu vlterioris actus eſt tantū remotè ſufficiens.* In vno diſſentio à Suario quod ille vocat hoc auxilium totale ſufficiens, ego vero volo efficax appellare, nam illo auxilio accepto ſequitur operatio, ergo

Digitized by Google

ergo ſufficiens, dici propriè non poteſt. Itaque ſi auxilium ſufficiens apud Scholaſticos in eo diſtinguitur ab efficaci, quia caret effectu, non poteſt iſtud auxilium quod Suarez appellat *vlterius, maius, proxime ſufficiens, cum ſemper ex eo operatio ſequatur,* vocari ſufficiens, nunquam enim, vel teſte Suario caret effectu, quod omnino eſt eſſe efficax

Declaro autem exemplo à contrario tentationis vrgentis ſumpto. Incipit aliquis tentari paruo quodam motu concupiſcentiæ qui leniter pulſat voluntatem, eo non inclinatur ad malum voluntas, & cum exigua gratia ei reſiſtit. Si tamen augeatur ille motus concupiſcentiç ex aſpectu pulchrę fœminæ vrget vehementer, & trahit voluntatem, quæ iam inclinatur ad libidinem, indiget

get ergo maiori, & fortiori gratia ad reſiſtendum, nam per gradus per quos creſcit cupiditas, deſcendit ad illam inclinata voluntas. Ergo vt reuocetur à conſenſu opus eſt maiore vi gratiæ, qua vincatur vis tentationis vrgentis, ita vt, inquit, Auguſtinus lib. 2. de peccat. meritis, & remiſſ. cap. 16. *illa delectatio orta ex libidinæ pulchræ fœminæ per vehementem delectationem gratiæ ſuperetur, & illius virtute peccatum vincatur.* Quæ ſunt verba Auguſtini, qui illam virtutem vincentis gratiæ *victricem delectationem* appellat.

Ita demum ſentit & fatetur Suarez citatus cap. 11. & 19. & expreſſè cap. 4. n. 6. lib. 4. de auxilijs citans Tridentinum: *Illud*, inquit, *auxilinm quod ſupponitur actu datum, eſt proximè ſufficiens ad illam prio-*

rem

rem diſpoſitionem, & ita ad illam includit omnia auxilia præuenientia neceſſaria actu data, & reſpectu vlterioris actus eſt tantum remotè ſufficiens. Ergo in vniuerſum auxilium proximè ſufficiens includit omnia auxilia præuenientia in homine iam recepta. Ecce Suarez contra Arminium vocat prius illud, & paruũ auxilium gratiam actu datam, non tantum paratam, & ait efficere diſpoſitionem, ad alium actum perfectum. Ergo ſi partim efficit, partim non efficit, inefficax debet appellari. Alterum autem auxilium, ad quod diſponit, per quod ponitur actus perfectus eſt ſine dublo efficax, & ſufficiens, quia includit omnia neceſſaria ad ponendum actum perfectum, & vltimatum. Neque id latuit Vaſquium in 1.2. diſp.185.cap.11. n.55. vbi obſer-

ſeruat Patres appellare auxiliū ſufficiens illud quod Scholaſtici vocant efficax, quia ita illud intelligunt, vt idcircò ſufficiat, quia ponit actum, & ſufficit ad illum ponendum, & disertè citat D. Proſperum, poſſetque maiori iure citare D. Auguſtinum. Conſectaneum Arminij deſtruit P. Vaſquez in 1.2.d.136. c.2. num 12. *In ÿs*, inquit, *voluntatibus ex quibus altera voluit inclinari intellectum ad aſſenſum, altera non voluit, in voluntate eius qui credidit miſericordia facta eſt. In voluntate autem alterius, qui non credidit, iudicium*. Idem expreſſius adhuc docuerat 1. p. d.98.c.3. Conſentit Henriquez lib. vlt. de Fin. hom. c.5.& c. 14. & Bellarmin. tom. 4. lib. de grat. & lib. arbitr. c.12. adducto illo Pauli loco. *Quis eſt qui te diſcernit? Nam ſi*, ait, *vera*

eſſet

eſſet opinio iſtorum, fidelem ab infideli planè diſcerneret liberum arbitrium: nam ſi duo ſint qui eundem concionatorem audiant, & eandem interius inſpirationem habeant, & vnus credat, alter non credat, nonne dicere poterit is qui credidit ſe diſcerni ab infideli per liberum arbitrium, quia ipſe inſpirationem accepit, quam alter reiecit? &c.

Hanc doctrinam ſic à nobis expoſitã tradit vltra Suarez, & Vaſquez, Henriquez Suarij magiſter, lib. vltimo de fine hominis, c. 4. citato Concilio, & Auguſtino vti nos citauimus.

Illam verò ſcientiam conditionatam Arminij euertit P. Vaſquez 1. part. diſt. 89. cap. 10. & diſp. 99. cap. 3. vbi ſic concludit poſtquam eam impugnauit. *Quare nihil hanc*

ſcien-

ſcientiam ſub conditione hoc modo, (ideſt quo ponit Arminius) *prodeſſe ad conciliandum Decretum Dei cum noſtra libertate exiſtimo, ſicut ibi etiam notatum eſt*. Scilicet diſput. 89. cap. 10. Cui omnino conſentit Henriquez de fine homin. cap. 4. & 5.

CAP.

CAP. VIII.

Arminij argumenta ſoluuntur.

SVppoſitum Arminij qui eſt cardo totius eius doctrinæ de æquilibrio liberi arbitrij in hoc ſtatu naturæ lapſæ, præterquam quod eſt error Pelagij, corruit ex doctrina Concilij Arauſicani, Tridentini, & Lugdunenſis, ex quibus conſtat liberum arbitrium noſtrum eſſe attenuatum, læſum, infirmatum, & inclinatum, atque adeò pronum ad malum, & ideò indigens gratia fortiori, & potentiori: quod item docuit Innocentius I. & Celeſtinus I. in Epiſt. ad Epiſcopos Galliæ cap. 4. vbi citat verba Innocentij.

Quod attinet ad primum eius

Digitized by Google

eius principium ſeu argumentum, *Deum velle omnes homines ſaluos fieri*, nihil inde concluditur contra doctrinam à nobis traditam de obſeruatione mandatorum. Primò quia multi Doctores locum illum cum Auguſtino intelligunt de generibus hominum, non de ſingulis hominibus. Secundò quia alij interpretātur cū Magiſtro de voluntate ſigni, quæ verſetur circa media ſalutis omnibus propoſita, non tamen omnibus applicata, quod ſentit Bagnes. Tertiò quia nonnulli exponunt de Deo dum per [illegible] id facit, qui procuramus omnium ſalutē, quantum eſt ex nobis, vti explicat Eſtius in Paulum: Quartò quia Vaſquez, & Becanus negant illud axioma pertinere ad omnes, putant quippe infantes in vteris maternis mortuos care-

re ſufficienti auxilio, ac proinde Deum non velle illos ſaluari, quos nos citauimus lib. 3. de clauib. de fide dogmatica. Quintò quia licet admittamus intelligi de omnibus, nos hic non agimus niſi de fidelibus quos conſtat Deum velle ſaluari, & dare illis præcepta, & gratiam ad ea ſeruanda. Qua ratione reſpondetur tertio itē & quarto argumēto ſeu principio Arminij, quæ aſſerunt gratiam ſufficientem nulli hominū in ſingulari negari, quia noſtrum non eſt niſi de fidelibus agere.

Quod attinet ad ſecundum, & quintum principium Arminij, in quibus aſſeritur gratiā cōmunem, quam appellat ſufficientem ſatis eſſe ad ſeruanda præcepta, patet ex Concilio Tridentino, & Auguſtino cōtrarium, nam ea gratia quæ eſt

Digitized by Google

eſt communis omnibus in cōmuni ſententia omnibus præſtò eſt, & nemini deeſt; ſed ea gratia quæ requiritur ad mandata implenda non eſt communis omnibus, quia nimirum petenda eſt à Deo, & impetranda; non peteretur autem ſi ſemper præſto eſſet, & ex cōmuni beneficio daretur omnibus. Deindè, quia ſi illa gratia cōmunis ſufficit ad implendum præceptum, fruſtra eſt petere aliam; quod eſt contra Concilium, quod ait, de communi gratia nos per eam facere quod poſſumus, & petere quod non poſſumus. De hac loquitur Innocentius I. & Celeſtinus I. epiſt. ad Epiſcopos Galliæ cap. 6. *Neceſſe eſt*, inquiunt, *vt quo auxiliante vincimus, eo iterum non adiuuante vincamur*: quibus verbis vtitur Vaſquez 1.p. d. 38. cap. 4.

Impugnans hanc quæ eſt Arminij ſententiam, quam alij ante illum tradiderunt, contra quos ſcribit Vaſquez eo loco.

Tandem quod affirmat Arminius diſcrimen vtriuſque gratiæ communis, & ſpecialis ſiue ſufficientis, & efficacis ſumi ex effectu, & conſenſu, iam apparuit eſſe contra Concilium, & Auguſtinum, qui manifeſte docent gratiā ſecūdum ſe eſſe minorem, & maiorem, paruam & magnam, remiſſam, & intenſam, & in ſuamet enſitate creſcere, & augeri: ergo non fit efficax per conſenſum, nam ſi per hunc efficax fieret, data illa prima gratia poſſet homo ſine vlteriori adhibito conſenſu præceptum implere. Sed ille non poteſt, niſi impetrata vlteriori gratia vt faciat quod non poteſt: ergo

ab

ab ipſa gratia eſt efficacia in conſenſum, qui idcircò ponitur in obſeruatione mandati, quia excitatur, & diſponitur per talem gratiam, quæ cum ſit potentior *dat vires efficaciſſimas voluntati*, vt, inquit, Auguſtinus. Declaratur hoc magis, quia ſi cum quauis gratia communi, & ſufficienti voluntas poſſet proximè operari, ſatis ea eſſet ad implendum preceptum. At hoc negat Concilium, ait enim poſſe aliquid, & non poſſe aliquid: ergo illa prima gratia non eſt ſimpliciter ſufficiens, nec ponit conſenſum quo fiat efficax, ſed expectanda eſt alia gratia vlterior, quæ inferat conſenſum. Nec ad id opus eſt agere prædeterminando voluntatem phyſice, ſed præmouendo, & inclinando illam per maiorem ſuam intrinſecam virtu-

tem, quæ cum vehementius agat,& moueat facit vt voluntas ita inclinetur,vt liberè cõſentiat. Nec eſt timendum libertati à gratia, quia iſta non neceſſitat, ſed inclinat. Si enim homo vehementer tentatus à carnali concupiſcentia, ardet, & inflammatur libidine, & ita conſentit tam inclinata voluntate, vt quodammodo ardere, & trahi ſe ſentiat, & tamen retinet libertatem ad peccandum, & liberè peccat: non eſt mirum quod ex oppoſito gratia tam efficaciter moueat voluntatem, vt illam inclinet ad conſenſum in actum bonum, & tamen illa inclinata libere conſentiat.

Audiamus in fine contra opinionem Arminij Bellarmin. tomo 4. controuerſia 3. Generali lib.1.de gratia,& libero

bero arbitrio cap. 12.

Prima opinio eorum eſt, qui gratiam efficacem conſtituunt in aſſenſu, & cooperatione humana, ita vt ab euētu dicatur gratia efficax, quia videlicet ſortitur effectum, & ideò ſortitur effectum, quia voluntas humana cooperatur. Itaque exiſtimant hi authores in poteſtate hominis eſſe, vt gratiam faciat eſſe efficacem, quæ alioquin ex ſe non eſſet niſi ſufficiens.

Hæc opinio aliena eſt omnino à ſententia B. Auguſtini, & quātum ego exiſtimo à ſententia etiam ſcripturarum diuinarū. Nam S. Auguſtinus lib. de præd. Sanct. cap. 3. dicit gratiam, efficacem videlicet, à nullo duro corde reſpui, quia ipſa cor emollit; vbi vides efficaciam tribui gratiæ, non voluntati humanæ. & lib. de ſpirit & littera c. 34. quærens, cur Deus vni ita ſua-

deat, vt perſuadeat, alteri non ita; non reſpondet, quia vnus conſentit, alter non conſentit, ſed exclamat. O altitudo diuitiarum. Itaque refert in arcanum diuinæ voluntatis cur vni detur gratia efficax, alteri non detur.

Deinde probat Bellarminus ex ſacra Scriptura, & adducit tres locos aduerſus Arminij ſententiam, & addit his locum quartum in quo magnã vim facit. Ex 1.ad Corinth.4. *Quis enim te diſcernit? Quid enim habes, quod non accepiſti?* Tunc addit.

Deniq; hæc opinio euertit omnino fundamentum prædeſtinationis diuinæ, quam S. Auguſtinus ex diuinis literis ſolidiſſimè comprobauit; inde enim pendet certitudo, atque infallibilitas prædeſtinationis, quod electis Deus efficacem gratiam præpara-

ra-

rauit. Quos enim prædeſtinauit, hos vocauit vocatione illa, vt Auguſtinus monet in lib. de correp. & gratia cap. 7. Secundum propoſitum, de qua dictum eſt: omnia cooperantur in bonum his, qui ſecundum propoſitum vocati ſunt Sancti. Quos autem vocauit ſecundum propoſitum hos iuſtificauit, iuſtificatione videlicet ſecundum propoſitum, quæ adiunctam habet perſeuerantiam vſque in finem; quos vero ita iuſtificauit, hos magnificauit.

Quod ſi vocatio efficax non penderet à propoſito Dei, ſed ab humana voluntate, nullus locus prædeſtinationi relinqueretur, ſed tantum præſcientiæ, neque Apoſtolus dixiſſet: Vt ſecundum electionem propoſitum Dei maneret: non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt: quoniam maior ſeruiet mi-

nori , ſcriptum eſt , Iacob dilexi , Eſau autem odio habui . Rom 9. Omitto quod eſſet abuti vocabulis , vocare gratiam efficacem , eamque à ſufficienti diſtinguere , ſi nulla omnino in ipſa gratia diſtinctio eſſet , & totum diſcrimen ab humana voluntate penderet.

Hæc Bellarminus loco citato .

CONTROVERSIA QVARTA

DE CANONIZATIONE, Beatitudine, Cultu, & Inuocatione Sanctorum.

CAP. I.

Quid ſit, & quotuplex ſit Canonizatio.

QVAE Græcè dicitur Apotheoſis, Latinè, Canonizatio appellatur. *Quid autem eſt*, inquit Innocentius cap. 1. de reliquijs, & veneratione Sanctorum: *Canonizare Sanctos, quam regulariter ſta-*

tuere quod aliquis honoretur pro Sancto. Vnde Hoſtienſis ibi num. 3. & Ioan. Andreas perſpicue: *Canonizare eſt aliquem per Papã Cathalogo aliorum Sanctorum adſcribere, & publicè, & ſolemniter declarare*. De quo Theologi, & Canoniſtæ Doctores noſtri conſentiunt. Antonin. in ſum. p 3. art. 22. cap. 5. Viguer. in inſtit. Theolog. cap. 10. de virt. fidei. §. 5. num. 14. Bellar. tom. 1. controu. 7. Generali lib. 1. de beatitud. Sanct. Turrian. 22. d. 17. dub. 1. Granad. in 2. 2. contr. 1. de fide. tr. 7. d. 3. Card. Tuſch. in Repertor. verbo Canonizatio. Caſtellin. de Canonizat. Sanct. Contelor. de Canoniz. cap. 1. Porrò Canonizatio iuxta Bellarminum de Sanctor. beatitudine lib. 1. *Eſt publicum Eccleſiæ teſtimonium de vera ſanctitate, & gloria hominis iã*

de,

defuncti, & ſimul eſt iudicium, ac ſententia, qua ei decernuntur honores illi, qui debentur ijs, qui cum Deo fæliciter regnãt. Quæ definitio deſcriptio potius eſt; cum hæc ſecunda pars de iudicio, & ſententia decernendi honores ſit effectus primæ. Itaque ſatis eſt dicere: *Canonizationem eſſe idoneum, & publicum Eccleſiæ catholicæ teſtimonium de ſanctitate, & beatitudine alicuius defuncti.* Hæc quippe eſt iuſta definitio. Hoc enim ſolo teſtimonio Sanctus canonizatur: nec eſt opus alio effectu, quamuis enim non ſequeretur, ſatis eſſet illud teſtimonium ex quo illi effectus ſequerentur. Nam ex eo quod Eccleſia iudicet, & declaret aliquem eſſe Sanctum, & Beatum, oritur in eo ius ad omnes illos honores, qui Sãctis exhiberi ſolent. Dicitur autẽ *teſti-*

monium. Eccleſiæ catholicæ, quia particularis Eccleſia non ſatis eſt ad aliquem canonizãdum, quia hæc poteſt errare, non autem vniuerſalis Eccleſia. Dicitur, *hominis defuncti*, quia viui canonizari non poſſunt, cum ſint in ſtatu viæ, & poſſint à ſanctitate excidere, atque damnari. Quare quando Nicolaus V. Papa in canonizatione Sancti Bernardini, de S. Antonino, qui viuebat, dixit, tam poſſe canonizari Antoninum viuum, quam Bernardinum mortuum, non ideò dixit, quòd ille viuus capax eſſet canonizationis, ſed quod eo modo voluit exaggerare ſanctitatem Antonini. Verum quidem eſt, quod ſi Deus reuelaret Pontifici aliquem eſſe prædeſtinatum, poſſet hic canonizari rigoroſè loquendo. Quemadmodum erant illi de qui-

quibus Paulus ſcribit ad Philipp. 4. *Quorum nomina ſunt in libro vitæ*. Et quales erant Apoſtoli, de quibus dixit Chriſtus, *gaudete, quia nomina veſtra ſcripta ſunt in Cælis*: Et quidem B. Virgo Maria adhuc viua canonizata quodammodo fuit, quia Iacobus maior Apoſtolus eius viuenti Templum, vti aiunt, erexit Cæſaraugustæ in Hiſpania. Cuiuſmodi autem ſit publicum teſtimonium Eccleſiæ, hodie manifeſtum eſt, nam illa Bulla canonizationis quæ à Papa promulgari ſolet inſpectis prius geſtis, & imploratis virtutibus, & miraculis illius Sācti, de quo agitur, eſt idoneum, & publicum teſtimonium. Vtrū autem ſolemnis Miſſa Pontificis publica de illo Sancto ingrediatur rationem formalem canonizationis? ego certè non pu-

puto. Quia exiſtimo ſolan
declarationem per Bullam
ctã ſufficere ad canonizat
nem, vndè illam Miſſam e
ſtimo effectum, quam ſi Pa
omitteret,nihil detraheret c
nonizationi.

Canonizatio autem dup
eſt, altera expreſſa per Bull
vel declarationem Pontific
de quo proximè cum H
ſtienſi,& Andrea; alia taci
& præſumpta per commune
conſenſum populorum, & c
ſuetudinem receptam cultu
In qua interuenit tacita v
luntas Pontificis,quod expre
sè dixit S. Thom. 2. 2. qu.
Ita, inquit, *alicuius Sancti c*
tus ex conſuetudine Eccleſiaru
generaliter introductus vim h
bet ex approbatione tacita, v
expreſſa Summi Pontificis. H
autem ſecundus modus can
nizandi per annos fermè ſ

ptin-

ptingentos in Eccleſia obtinuit: nec enim canonizatio fieri ſolebat per Bullas, & teſtimonia publica Pontificia. Itaq; ſine his Sancti declarati ſunt Apoſtoli, & multi Martyres, vti Laurentius, Sebaſtianus, Agnes, Cæcilia; Nazianzenus, & Auguſtinus. Imò & poſtquam Papæ canonizare cœperunt per Bullas, aliqui ſicut Diuus Rocchus, per communem conſenſum populorum Sancti canonizati euaſerunt. Quorum ingentem Cathalogũ texit Caſtellinus citatus, & obſeruat Bellarmin. & Granado.

Quo autem tempore cœperit iſte modus canonizandi nõ admodum conſtat. Vulgò tamen dicitur incæpiſſe poſt annos 700. Chriſti, tempore Caroli Magni Imperatoris, & Leonis Tertij Pontificis. Qui

Leo

Leo teſte Surio 2.tom.Sanctorum. 1. Martij ad inſtantiam Caroli Magni, & Hilebaldi Archiepiſcopi Colonieſis Suibertum Confeſſorem ſolemniter canonizauit. Quod obiter animaduertit Seuerinus Binius tomo tertio Conciliorum par. 1. in notis ad vitam Leonis Tertij. Poſt quem Innocentius Secundus Sanctum Hugonem Epiſcopum in faſtos ſacros retulit, & ab eo deinceps ea conſuetudo inualuit. Sed vide Baron. Ann. 237 1. in Ponciano.

Obijciunt tamen Hæretici, hoc eſſe inuentum ſine fundaméto ſacræ Scripturæ, & quærunt vbi hæc reperitur?

Reſpond. primo in his, quæ ſpectant ad regimen Eccleſiæ ſatis eſſe moralem prudẽtiam, nec opus eſſe loco Scripturæ id ſuadente, dũmodo nullus ſit in

in contrariū. Cum ergo nullus vetet fieri, licet Eccleſiæ canonizare. Secundò reſpondetur, non deeſſe locos in ſacris litteris, quibus canonizatio confirmetur. Primus eſt Eccleſiaſtici 4. vbi multi laudantur, & publicantur Sancti, vti Enoch, Noe, Abraham, Iſaac, Iacob, Moyſes, Aaron, & alij. Hoc autem quid eſt niſi canonizare? Secundus in Euangelio, vbi Chriſtus dixit, *multi venient, & recumbent, cum Abraham, Iſaac, & Iacob in* Regno *Cælorum*. Vbi hi tres declarantur Sancti. Tertius item Euangelij eſt, vbi dicitur Lazarus ille pauper portatus eſſe ab Angelis in ſinu Abrahæ, quæ eſt canonizatio ipſius. Quartus apud Paulum cum dixit: *Quorum nomina ſunt in libro vitæ*. Præterea Ioannes in Apocalypſi duos illos cano-

nonizauit, de quibus ſcripſit: *Hi ſunt duo oliuæ, & duo candelabra lucentia ante Dominum.* Accedit alter locus Eccleſiaſtici 4. vbi ſic: *Sapientiam Sanctorum narrent populi, & laudes eorum nunciet Eccleſia.* Tandem in Cantico Benedictus Sancti appellantur Prophetæ illis verbis: *Sicut locutus eſt per os Sanctorum, qui à ſæculo ſunt Prophetarum eius.*

CAP.

Digitized by Google

CAP. II.

De cauſis, & effectibus canonizationis.

CAuſa duplex eſt? Prima martyrium pro cauſa fidei, vel virtutis, qui ſolus titulus ſatis eſt ad martyres cõſecrandos. Secunda eximia ſanctitas exemplis, & miraculis illuſtris in Confeſſoribus.

Obſeruandum tamen primo ad canonizandum martyrem non requiri aliud, niſi quod conſtet illum paſſum fuiſse pro Chriſto, quamuis nihil antea virtutis in eo eſſet, nec poſtea miracula fuerint. Vnde ille qui immediatè ante martyrium fuit infidelis, vel hæreticus, & in eo momento conuerſus martyrium paſſus eſt, poteſt ac debet canonizari; quem-

quemadmodum habemus in multis Hiſtorijs, quæ in Libro qui appellatur Flos Sanctorū, & in Martyrologio, narrãtur. Imò & legimus ipſoſmet perſecutores ſubitò ad Chriſtum conuerſos cum ipſiſmet, quos perſequebantur martyribus canonizatos.

Obſeruandum ſecundò infantes baptizatos Sacramento baptiſmi, & ſtatim mortuos non ſolere, nec debere canonizari, etiam ſi conſtet eos in cælo eſſe. Si tamen baptizentur in ſanguine ſuo canonizari debere ac poſſe, cuiuſmodi videmus fuiſſe Innocentes ab Herode pro Chriſto interfectos. Ratio eſt, quia ad canonizationẽ requiritur, ſi propriè loquamur, actus heroicus virtutis, cui reſpondeat honor ille excellens, & cultus canonizationis. Quemadmodum

enim

enim apud veteres ſummi honores militares, vti coronæ, ouatio, triumphus non decernebantur niſi militibus, & ducibus qui magna facinora patraſſent, & inſignes reportaſſent victorias, ita maximi honores ſacri, qualis eſt canonizatio nõ decernuntur, nec donantur niſi ijs qui eximiæ ſanctitatis exempla præbuerũt, & præclaras de animæ hoſtibus victorias reportarunt. Igitur conſuetudo Eccleſiæ eſt non canonizare Sanctos, & mediocres, ſed magnos, & illuſtres.

Obſeruandum vltimò, infantes recẽs baptizatos, & defunctos non habere merita propria, ac proindè proprio honore, qualis eſt canonizatio, coli non debere. Itaque ſicut in Chriſto sũt iuſtificati, ita in Chriſto debent gloriari.

Quod

Quod attinet ad canonizationem Confeſſorum olim canonizabantur multi ratione ſolius eximiæ ſanctitatis, ſed mirabilis tamen, & inuſitatæ, qualis fuit Paulus primus Eremita, & alij Anachoretæ. Interdum ſatis erat pro miraculis ſingularis doctrina, cum eximia virtute coniuncta, qualem habuit Hieronymus, & Auguſtinus, quorum in vita miracula vix reperiuntur. Et verum eſt, quod dixit Papa Ioann. XXII. in canonizatione S. Thomæ ſingulos articulos ſuarum quæſtionum totidem eſſe miracula.

Verum extremis temporibus Eccleſię miracula requiri coeperunt, quia cùm tanta eſſet multitudo Sanctorum, non opus erat multiplicare alios niſi ipſa miracula ſuaderent vt inter alios canonizarentur.

De-

Deinde quia creſcente malitia, & maleuolentia Hæreticorum voluit Eccleſia tollere occaſionem ſuſpicandi, & obtrectandi. Quare miracula requiſiuit, quia quando ſunt vera, quod Eccleſia ſemper inquirit, certum ſanctitatis teſtimonium continent, cum enim ſint ſupra naturam, quando fiũt, ſupernaturalis ſunt potentiæ argumenta. Et quanquam ea ſit gratia gratis data, nunquam tamen conceſſa fuit peccatoribus, imò nec iuſtis mediocriter ſanctis. Vnde ſignum eſt eum propter quam Deus miracula operatur eximie ſanctum, & ſibi gratum eſſe.

Tandem, quia in operibus virtutum poteſt interuenire hypocriſis, & vana gloria: at in miraculis quæ fiunt à Deo in honorem Sancti nullum

poteſt vitium interuenire, quia à Deo patrantur.

Effectus multi ſunt. Septem refert Bellarminus lib. 1. de Beatitudine ſanctorum cap. 7. Primus, referri in album Sanctorum. Secundus, inuocari precibus publicis Eccleſiæ. Tertius, Templa, & aras habere in memoriam ſui. Quæ ob id *memoriæ* olim appellabantur. Quartus celebrari Miſſas, & recitari officia in eorum diebus feſtis, & anniuerſarijs. Quintus habere feſtos dies natalitios. Sextus pingi & ſculpi, & coli eorum imagines. Septimus condi eorum oſſa, & reliquias in thecas pretioſas, & honorari.

Quadrat in hanc doctrinam illa ſententia Bonifacij VIII. in cap. Glorioſus. in 6. titulo de reliquijs, & veneratione Sanctorum: *Glorioſus*, inquit, *Deus*

Deus in ſanctis ſuis, & in maieſtate mirabilis eſt. Nam & ſi cunctos miniſtros magnificet, & alijs decoret honoribus, & cæleſtis efficiat beatitudinis poſſeſſores, illos tamen vt dignis digna rependat potioribus attollit inſignijs dignitatum, & præmiorum veriori retributione proſequitur, quos digniores agnoſcit, & commendat ingentior excellentia meritorum. Sic & alma Mater Eccleſia licet vniuerſos in regnis cæleſtibus conſtitutos honorare non deſiſtat, glorioſiſſimos tamen Chriſtianæ fidei Principes, & athletas Dei electos ſummis attollere vocibus, laudibus perſonare præcipuis, & ſpecialibus diſponit honoribus venerari. Hæc ille.

Cur autem Deus velit ſuos ſanctos canonizari, prima ratio eſt, vt ij in hac vita vbi militarunt, hoc præmium laborum

ſuorum habeant. Secunda vt gloriæ eſſentiali quam habent in cælis, hæc accidentalis gloria reſpondeat. Tertia vt nos eorum exemplo accendamur ad imitationem earum virtutum in quibus excelluerunt. Quarta vt coniungamur cum illis per affectum, & ij nobiſcum per interceſſionem, & protectionem. Quinta vt Hæreticos, & Gentiles confundamus, qui non habent viros iuſtos, & ſanctos, quos conſecrent. Vltima, vt probemus noſtræ Eccleſiæ ſanctitatem, quæ tot iuſtos, & ſanctos parit, & beat. Vnde oritur illa communicatio Sanctorum quę in Symbolo Fidei continetur,

CAP. III.

Cuius ſit canonizare Sanctos in Eccleſia.

DVpliciter Sanctus canonizatur, primo ab vna particulari Eccleſia, quando proponitur vti Sāctus ab Epiſcopo pro vna Diœceſi, aut Prouincia. Secundò, quando publicatur Sanctus pro tota Eccleſia vniuerſali. Olim quilibet Epiſcopus ſolebat canonizare Sanctum in ſua diœceſi, & ita tenet Vvaldenſis lib.de Sacramentis titulo 14. cap. 122. & Bellarminus de Sanctorum beatitudine cap.9. afferuntque teſtimonium Cypriani lib 3. epiſtolarum ep. 6. in qua iubet moneri ſe de obitu cuiuſque martyris, vt eius memoria ſacrificijs celebre-

tur, & dies eius natalitius colatur. Itaque multos fuiſſe martyres in quibuſdam certis Eccleſijs qui non erant noti in alijs, & aliquos item ex Confeſſoribus, vti conſtat ex Florentino ſeſſ. 7. vbi Latini dicũt Simeonem Metaphraſtem in Eccleſia Græca pro Sancto coli, cuius apud Latinos non extaret memoria. Sed hoc fieri quondam ſolitum ante tempora Alexandri III & Innocentij item III. qui vetuerunt ne poſtea aliquis pro Sãcto coli inciperet ſine Romani Pontificis authoritate, vti apparet ex c. 1. & 2. de Reliq. & venerat. Sanctor. Itaque affirmandum hiſce temporibus ſiue ij Martyres ſint, ſiue Confeſſores, vt canonizentur ſemper interuenire debere authoritatẽ Pontificis. Imo qui olim vti Sancti colebantur ex

ap-

approbatione tacita, vel expreſſa ſummorum Pontificum colebantur.

Quare concluſio ſit, nullam canonizationem eſſe poſſe niſi Sāctus proponatur vti talis, & pro tali haberi iubeatur à sũmo Pōtifice capite vniuerſalis Eccleſiæ. Vnde canonizatio publica eſſe debet. Alia verò non eſt canonizatio, ſed inchoatio canonizationis, quia eſt intra particularem notitiā ſingularis Eccleſiæ. Erit autem hæc canonizatio publica, quando acceſſerit conſenſus Papæ, & Eccleſiæ, vel tacitus, vel expreſſus. Probo autem iſtam doctrinam hoc ſyllogiſmo. Canonizatio debet eſſe certa, & infallibilis. Sed iudicium Epiſcopi, & Eccleſiæ particularis non eſt certum, nec infallibile: ergo per illum non poteſt fieri canonizatio,

Digitized by Google

qui ſyllogiſmus demonſtratio eſt. Nam maior eſt principium in hac materia: Minor eſt certiſſima, quia particularis Eccleſia errare poteſt etiam in materijs grauioribus. Conſequentia eſt in forma. Confirmatur ex cap. Audiuimus. dereliquijs, & veneratione Sanctorum, in quo Alexander Tertius quæritur, quòd homo quidam occiſus in potatione, & ebrietate coleretur pro Sãcto, & ait, non licere etiam ſi miracula per quempiam fierent abſq; auctoritate Rom. Eccleſiæ venerari. Quo loco hãc auctoritatem neceſſariam ſemper fuiſſe, & eſſe, ibi probat Gloſſa adiuncto cap. Cum ex eo ſecundo eius tituli. Idem habetur circa reliquias Sanctorum, quas nemo, ait ibidem Pontifex, præſumat colere, niſi

niſi prius authoritate Romani Pontificis fuerint approbatæ. Et ibidem addit: Contingere accedentes ad eas fideles varijs figmentis, & falſis documentis decipi ſolere. Quare illæ canonizationes factæ ab Epiſcopis, & Capitulis particularibus erant inchoationes quædam canonizationum, & ſigna deuotionis, & pietatis priuatæ, non idoneæ canonizationes.

Aſſertio igitur ſit, canonizare Sanctos ſolius eſt Apoſtolicæ Sedis, Romanæ, & vniuerſalis Eccleſiæ. Patet ex cap. Audiuimus, & cap. Cum ex eo, de reliquijs, & veneratione Sanctorum, & cap. Venerabili de teſtibus, & atteſtationibus, & cap. Glorioſus in 6. & Gloſſis ibi. Ex quibus volo adducere Gloſſam in cap. Glorioſus, quia inſignis

eius doctrina eſt, & perfecta. Statuit Gloſſa: *Solus,* inquit, *Papa habet Sanctos canonizare, primo quia iſta eſt vna de maioribus cauſis, quæ inter Chriſtianos proponi poteſt, & ſic eſt ad Sedem Apoſtolicam referenda, De Baptiſmo, cap. Maiores. Secundò quia miracula attribuũtur fidei. Hæc igitur quæſtio cum ſit de fide præcipuè eſt ad Sedem Apoſtolicam referenda, 24. q. 1. Quoties. Secundò quia ad Papam ſpectat declarare dubia ſcripturarum; Qui filij ſint legitimi. Per venerabilem. Multò fortiùs dubia ſanctitatis, quia circa maiora maius periculum vertitur. Quartò ne per multorum Epiſcoporum ſimplicitatem decipi contingat, ſupra eodem titulo cap. 1. Quintò ne in infinitum Sancti multiplicentur, & ſic contingat deuotionem refrigeſcere, & ſanctitatem vileſcere.*

re. 8. diſt. Epiſcopi. Suadetur deinde ratione Bellarmini, quia declarare hæreſiarchas ſpectat ad ſolam ſedem Apoſtolicam, quæ illos damnat,& anathematizat: ergo è contrario declarare Sanctos ad eandem ſedem pertinebit, vt illos honoret, & exaltet. Probatur inſuper ratione quam affert Angelus Roccha in ſuo Comm.de canoniz.SS. cap. 4. quia ſolus Chriſtus eſt qui ſanctificat iuſtos intrinſecè,& per gratiam, iuxta illud 21. Leuiuitici: *Ego Dominus qui ſanctifico eos.* Igitur & ſolus Chriſti Vicarius declarare debet iuſtos extrinſecus propoſita illorum ſanctitate. Addo ego aliam rationem, quia cum illi Sancti ab vniuerſa Eccleſia ſint colendi, à capite vniuerſæ Eccleſiæ ſunt ad cultum proponendi.

Duæ hic quæſtiones ſunt: Prima, an ſolus Papa per ſe ſine conſenſu Cardinalium poſſit canonizare? Negant quidam apud Roccham c. 4. Sed affirmandum; nam aſſiſtentia Spiritus S. erga Papam eſt annexa Cathedræ, & perſonæ in illa ſedenti ſine dependentia Cardinalium, alioquin non poſſet ſolus res fidei definire, & proponere, quod eſt falſum: ergo ad declarandum, & canonizandum Sanctum non indiget Cardinalium conſenſu. Et ita tenet Gloſſa cap. Fundamenta. Parag. decet. de electione in 6. & D. Antoninus in ſumma qu. 2. 3. p. Illud autem Caſſaneus animaduertit bonum eſſe Cardinales adhibere, ita in cathalogo de gloria mundi par. 3. conſid. 47. Verum de hoc nemo diſputat.

Secunda eſt, an poſſit Conci-

cilium vniuerſale per ſe ipſum ſanctos canonizare? Affirmāt communiter Authores Ioann. Andreas cap. 1. titulo 41. de reliquijs, & veneratione Sanctorum. Abbas, & Imola in cap. finali de ferijs, Turrecremata in cap. 1. de conſecratione diſt. 3. D. Antoninus tit. 23. 3. p. ſummæ cap. 5. dum aiunt ſolum Papam aut Concilium poſſe. Ego verò aio Conciliū vniuerſale legitimè cōgregatum ab authoritate Papæ pendere, ac proindè ſemper ius canonizandi authoritatē Papæ inuoluere. Quod ſi contingat congregari vniuerſale Concilium mortuo Papa, vel incerto, & ambiguo, vti accidit Cō-cilio Conſtantienſi iudico tum Concilium poſſe canonizare ſanctos: ſi enim poteſt declarare Papam Vicarium Chriſti, cur non poterit declarare

ſan-

ſanctum, cum præſertim eo tempore tota authoritas Eccleſiæ ſit penes illud Concilium. Vna ſupereſt

Obiectio, Epiſcopus poteſt canonizare: ergo nõ ſolus Papa. Antecedens probatur ex cap. Pronunciandum. de conſecratione, ex quo conſtat Epiſcopum inſtituere poſſe dies feſtos alicui ſancto, & iubere illos obſeruari. Hæc autem eſt vna conſequentia canonizationis: ergo Epiſcopus poteſt canonizare. Verba Canonis ſunt: *Illæ feſtiuitates quas ſinguli Epiſcopi in ſuis epiſcopatibus cum populo collaudarunt*, Reſpondetur duobus modis. Primo ſolitum fuiſſe olim vt Epiſcopi ſanctos declararent, & feſta inſtituerent vti ſupra dictum eſt; qui mos à multis ſæculis ſublatus fuit. Et ita admittitur ille textus iux-

iuxta Gloſſam, quæ docet Epiſcopū cum ſuis Clericis quantum ad ſuam diœceſim poſſe ſanctos canonizare, quæ habetur citata in hoc cap. Pronunciandum. Secundò, & melius iſtas feſtiuitates, de quibus loquitur textus eſſe inſtitutas in honorem ſanctorum iam canonizatorum, quas Epiſcopi poſſunt in ſuis diœceſibus ceſbrare. Et ita Gloſſa hic impugnans aliam citato cap. 1. in fine, extra de reliquijs, & veneratione Sanctorum, & loquitur de canonizatis qui non habent vigiliam. Ita intelligit Azor. 2. par. inſtitut. moral. lib. 5. cap. 6. & Roccha citatus cap. 1.

CAP.

CAP. IV.

De infallibilitate Canonizationis.

HAeretici negant, imo & irrident Catholicorum canonizationes. Inter quos eſt Vvicleff apud Vvaldenſem to.3.de ſacramentalibus c.122. qui aiebat non minus poſſe errare Papam, quam Presbyterum Ioannem Regem Aethiopiæ, aut Turcam, aut Sultanum. Idem affirmant Lutherani, & Caluiniſtæ. Primum eorum fundamentum eſt, quia nō conſtat de hac poteſtate canonizandi ſanctos. Vbi enim aiunt reuelata eſt? Secundum, quia tota canonizatio fundatur in notitijs humanis quæ falli poſſunt, & fallere. Et iudicium non poteſt

eſſe

eſſe certius, quàm ſunt motiua illius. Tertium quia lib. 5. decret. tit. 39. c. 8. de ſenten. exc. ſic habetur: *iudicium Eccleſiæ nonnunquam opinionem ſequitur, quam & fallere ſæpe contingit, & falli*. Quartum, D. Auguſtinus, ſeu D. Gregorius: *Multorum corpora*, inquit, *venerantur in terris, quorum animæ cruciantur in inferno*. Ex his concludunt Hæretici non eſſe certam, nec infallibilem canonizationem. Et confirmāt errore Anaſtaſij II. Pontificis, qui cum eſſet Pontifex Romanus communicauit cum hæretico Photino, & cum Acatio, & ob id deſertus fuit à Clero Romano. Præterea voluit Acatium defunctum ab hæreſi abſoluere, vt orationes pro eo in Eccleſia fierent, & propter id à Deo percuſſus interijt, vti habetur ca.

Ana-

Anaſtaſius 19 in 1.p. Decreti, quod affirmat Gratianus, & Platina, & alij cum Gloſſa ibi, quæ affirmat Anaſtaſium in pœnam illius criminis eiectis inteſtinis more Arrij perijſſe: ergo ſi Anaſtaſius ſummus Pontifex in his errauit, multò magis quiuis Pontifex in canonizandis hominibus errare poterit.

Antequam reſpondeã quæſtioni, aduertendum eſt primo cum D. Thoma Quodlib. 19. art. 16. tria ſolere fieri à Papa genera actionum. Primùm, earum quæ pertinēt ad fidem, & ſalutem vniuerſalis Eccleſiæ. Secundum earum quæ pertinent ad iudicia, & lites, & crimina. Tertium medium, earum ſcilicet quæ ſpectãt ad canonizationem Sanctorum, per inquiſitiones virtutum, exemplorum, & miraculorum fa-

ſacienda. Secundò ex Driedone. L. de Dogmatibus, & Libris apocryphis cap.4. Sanctorum tres claſſes eſſe. Prima eſt eorum qui reperiuntur in ſacris litteris, vti Baptiſta, & Stephanus. Secunda eorum qui vniuerſalis Eccleſiæ iudicio, & traditione ſunt recepti, quales ſunt qui ponuntur in Canone Miſſæ, & Doctores Eccleſiæ. Tertia eorum qui in certis regnis, & prouincijs floruerunt, & hominum teſtimonijs, & argumentis ſunt canonizati à Papa. Ex his ſanctos primi generis ait habere certitudinem fidei. Secundi prope fidem. De tertio quæſtionem eſſe, nam horum canonizatio continetur in tertio illo genere actionum Eccleſiæ.

Variæ ſunt ſententiæ de horum infallibilitate canoniza-

tio-

tionis. Prima eſt Auguſtini Triumphi lib. de poteſtate Eccleſiaſtica q. 14. ar. 4. qui ſentit poſſe contingere errorem in canonizatione ex parte facti, quamuis non poſſit ex parte iuris, hoc eſt, non poſſe contingere vt Papa difformetur, & diſſentiat à iudicio ſecundum allegata, & probata, poſſe tamen factum eſſe falſum, quia teſtimonia falſa eſſe poſſunt.

Secunda eſt D. Thomæ quodlib. 19. ar. 16. vbi ſic ait. Piè credendum eſt Eccleſiam non errare, quia honor quem ſanctis exhibemus quædam profeſſio Fidei eſt, qua Sanctorum gloriam credimus. Noſtra igitur.

Aſſertio ſit. Eccleſia non poteſt errare, ac proinde infallibilis eſt in canonizatione Sanctorum. Patet primo, quia canonizatio eſt iudicium ex

ca-

cathedra de ſanctitate proponens Sanctum colendum vniuerſæ Eccleſiæ, ex quo ſequitur eius cultus, & ſolemnitas in tota Eccleſia. Non poteſt igitur iudicium illud eſſe falſum. Secundo quia ſi liceret dubitare de ſancto canonizato, liceret dubitare, an eſſet colendus, hoc autem non licet, quia Eccleſia tota eum publicè colit. *Eſt autem*, vt inquit, Auguſtinus *epiſtola* 118. *inſolentiſſimæ inſaniæ diſputare, an ſit faciendum quod tota Eccleſia facit*. Vnde Bernardus epiſtola 174. ad Canonicos Lugdunenſes loquens de ſeruandis feſtis in honorem Sanctorum ait: *Ego quæ accepi ab Eccleſia ſecurus teneo, & trado*. Tertio, quia ſi hoc certum non eſſet fraudaret Eccleſia eos quos canonizat ſuffragijs viuorũ, non enim licet orare, nec facere ſuf-

fra-

fragia pro canonizatis, iuxta doctrinam Auguſtini ſerm. 17. de verbis Domini: *iniuriam*, inquit, *facit martyri qui orat pro martyre*; quod intelligendum eſſe de omnibus canonizatis tradit Innocentius cap. *Cum Marthæ.* de celebratione Miſſarum, qui hanc ait ſententiam eſſe ſacræ Scripturæ, cum non ſit niſi Auguſtini. Itaque ſic Pontifex. *Idem eſt in conſimili de alijs ſanctis ſentiendum, qui orationibus noſtris non indigent, ſed nos potius eorum orationibus indigemus*, quod ibi Abbas Panormitanus expendit. Quarto experientia id probatur, quia nunquam hac in re error deprehenſus fuit; ita ex praxi probatur veritas, nam in alijs rebus, inquit Bellarminus cap. 8. in quibus errare poſſunt Pontifices, aliqui re ipſa deprehenduntur errores

rores

rores. Hinc ſequitur negare infallibilitatem canonizationis dignum eſſe cenſura. Driedo vocat temeritatem, & ſtupiditatem, & amentiam. Bagnes affirmat id hæreſim ſapere, & ſuſpectum hæreſis eſſe: ita enim 2.2.q.1.art.10. dub.7. cum quo ſentit Nunnius Luſitanus lib. 3. de optimo Reip. ſtatu cap.11. Canus autem lib. 5.cap.5.q.8. concl.3 negantes vocat temerarios, impudentes & irreligioſos, & ab Eccleſia puniendos. Roccha his verbis concludit: *neceſſariò & firma fide credendum Eccleſiam catholica in canonizatione ſanctorum nullo modo errare poſſe; qui ſecus diceret, aut crederet temerarius, inſolentiſſimus, & irreligioſus vel amens, aut impius foret, imò à ſuſpicione hæreſeos alienus non eſſet.* Nemo tamen dicit hanc hæ-

reſim

reſim propriam eſſe. Igitur non eſt immediatè de fide, ſed ex ea deductum, & proximum fidei.

Nunc ad argumenta. Primo iam ſupra reſponſum eſt in Scripturis canonizari Sanctos, & exempla protulimus, itaque inuenitur in ea fundamentum canonizationis. Secundo reſpondetur: præcedere quidem informationes, & atteſtationes humana diligentia præmiſſas, quia Eccleſia viſibilis eſt, ſed has tantum eſſe diſpoſitiones ad illud iudiciũ quod eſt forma canonizationis ad quod concurrit Spiritus Sanctus, & ideò falſum eſſe nequit, Deo ita prouidente, vt in atteſtationibus falſitas non ſit. Tertiò ex capite *à nobis* reſpondetur iuxta doctrinam ſupra datam de tribus generibus actionum. Sunt enim quę-

dam

dam actiones iudicij, & controuerſiæ in quibus poteſt dari deceptio, quia nituntur teſtimonijs humanis, & pertinent ad forum litigioſum, & fiunt more iudiciali per latas ſententias. Vnde accidit vt falſitas oriatur in facto: qualis fuit caſus illius textus, qui loquitur de excommunicato, & abſoluto ſecundum allegata, & probata. Vti patet ex textu vbi adiungitur: *propter quod contingit interdum, vt qui ligatus eſt apud Deum apud Eccleſiam ſit ſolutus, & qui liber eſt apud Deum Eccleſiaſtica ſententia ſit innodatus.* Quod aduertit Rocca c.40. Vnde Gloſſa ait: *opinionem ſequitur, & ideo ſæpe fallit, ſupra de re iudicata cap. Lator, & cap. Conſanguinei, & ſupra de frigidis cap. Fraternitatis, & 24. q. 3. cap. ſi quis non rectè, qui omnes caſus ſunt particu-*

ticu-

ticulares, & non ſpectant ad communem cauſam veritatis, & religionis, nec continent profeſſionem fidei. Quartum de ſententia illa Auguſtini, vel Gregorij multipliciter ſoluitur. Primo negando illum locum eſſe illorum Patrum, quia vti aduertit Bellarminus cap. 8. illa non reperitur in Auguſtino, nec in Gregorio vti obſeruat Roccha. Sed quoniam recipitur communiter, reſpondetur ſecundo cum Viguerio locum eſſe intelligendum de ethnicis, qui ſuis ritibus venerabātur homines gentiles tanquam Deos, quos vocabant Indigetes, cum tamen eſſent in inferno. Tertio intelligi de illis Chriſtianis, qui venerantur corpora ſuorum maiorum epitaphijs, emblemmatis, & ſtatuis. Quarto illud eſſe dictum contra Donatiſtas qui co-

colebant ſuos occiſos propter ſuam ſectam tanquam martyres. Quinto intelligi de reliquijs, & oſſibus, quæ interdum accidit coli cum veræ reliquiæ non ſint, quod fieri interdũ poteſt, quia Papa nō canonizat hæc numero oſſa dicens de facto eſſe illius Sācti, qui in ijs colitur. Ad vltimum argumentum de errore Anaſtaſij II. Papæ reſpondet Baronius tom. 6. anno 497. & Spondanus ibi, & Roccha cap. 39. illam hiſtoriam fabulam eſſe ex ſupputatione temporis, nam Acacius Conſtantinopolitanus mortuus eſt tempore Felicis III. cui ſucceſſit Gelaſius I poſt quem fuit Anaſtaſius II. Itaque non potuit hic procurare, vt ille reuocaretur ad cõmunionem Eccleſiæ, cum iam in viuis non eſſet. Quod quia Gloſſa in cap. illud Anaſtaſius

melius, opinor, omnibus explicauit, volo hic eam afferre. *Caput hoc, inquit, habetur quidem tomo 2. Conciliorum, ſed eſſe omninò confictum, cum ex multis aliјs argumentis tum ex hoc manifeſtè oſtenditur quod Acacius, ſicut Nicephorus lib. 16. c. 12. & Euagrius lib. 3. cap. 15. & ſequentibus, & clariſſimè Anaſtaſius Bibliot. in Chronologia teſtantur tempore Fælicis obiјt, cui ſucceſſit Gelaſius, & Gelaſio Anaſtaſius, qui initio epiſtolæ ſuæ cap. 1. ad Anaſtaſium Imperatorem Acacium mortuum iam, & ante iudice Chriſtum vna cum Felice adſtare ſcripſit, vt Gelaſius quoq; ante ipſum ſcripſerat, & habetur infra 24. q. 2. cap. Nec quiſquam. Quomodo ergo potuit Anaſtaſius de eo reuocando tractare qui iam obierat. Obiјt autem Acacius anno 488. Anaſtaſius autem fuit aſſumptus*

anno

anno 497. Hæc tamen ſolutio mihi non placet, quia ſupponit illud verbum *reuocare*, quo vtitur textus referendum eſſe ad Acacium viuum, cum referri optime poſſit ad Achacium poſt mortem. vt ſenſus ſit, in Dyptichis ſacris poſſe inſcribi inter ſanctos, quod poterat fieri poſt mortem. Vnde poterat Anaſtaſius reuocare Acacium defunctum ad cathalogum ſanctorum, ex quo erat expunctus, & ita credo ſentire eos authores, qui Anaſtaſium erroris condemnant. Qui ſunt Gratianus in hoc textu, & Platina, & Volaterranus qui non potuerunt ignorare Acacium defunctum eſſe ante Anaſtaſium Papam. Vnde quando affirmarunt reuocaſſe Acacium, intellexerunt de reuocatione, ſiue repoſitione in ſacris Dyptichis poſt mortē

cius. Præterea Anaſtaſius non ſolum culpatur propter hoc, ſed etiam propter communicationem cum Photino, vel Photio, qui erat Diaconus Acacij, & Legatus venerat Romam petere ab Anaſtaſio vt reuocaret nomen Acacij iã mortui in ſacra Dypticha. Quod non fugit Baronium, nec Spondanũ anno 497. Accedit quod de nomine Acacij tempore Hormiſdæ Papæ reuocando agebatur à Græcis, vt patet ex epiſtola Iuſtiniani Comitis ad Hormiſdam, quæ eſt inter epiſtolas eiuſdem Hormiſdæ, & ex varijs litteris Iuſtini Imperatoris, & Hormiſdæ ad ipſum. Ex quo patet illam reuocationem fieri potuiſſe poſt mortem Acacij. Igitur aliter reſpondendum eſt.

Reſpondetur ergo Anaſtaſium

ſium in epiſtola ſua vnica ad Anaſtaſium Imperatorem perſpicuè fateri mortuum iam ſuo tempore eſſe Acacium, eumque à ſe damnari ſicut damnatus fuerat à Sede Apoſtolica. Sic enim ait ad Imperatorem: *Precamur maieſtatem veſtram vt ſpecialiter nomen taceatur Acaÿ, &c.* Et iterum: *Quantos verò exceſſus atque præſumptiones habuerit Acacius &c.* Deinde ſignificat per Creſconium, & Germanum latam in eum ſententiam à Sede Apoſtolica pro certis facinoribus Acacij. Et tandem vltimò Paragr. epiſtolæ: *Acacius*, inquit, *cuius nomen dicimus eſſe reticendum*. Ex quibus patet ab Anaſtaſio damnatum eſſe poſt mortem.

Verum quidem eſt Iuſtinũ Imperatorem inter epiſtolas Hormiſdæ Papæ ſcribere A-

naſtaſium obtuliſſe cõmunionem Epiſcopis ſi nomen tantùm taceretur Acacij, quaſi verò permitteret, vt aliorum hæreticorum nomina in Sanctorum cathalogo ponerentur. Quod item ſcribit Iuſtinianius Comes in alia epiſtola inter 76. & 33. Hormiſdæ. Error tamen hic fuit amborum, Anaſtaſius enim numquam dixit, vt ſolius Acacij nomen deleretur, ſed vt ſpecialiter deleretur. Vnde ſic ait Anaſtaſius in epiſtola ſua vnica: *Vt ſpecialiter nomen reticeatur Acacij*. Et rurſus: *Cuius nomen dicimus eſſe reticendum*. Non negat autem aliorum Epiſcoporum nomina eſſe reticenda. Confirmatur hæc veritas epiſtola Hormiſdæ, qui poſt Anaſtaſium vixit, quæ eſt 29. ad Ioannem Conſtantinopolitanum, in qua Hormiſdas iubet dam-

damnari Acacium cum cęteris hæreticis Dioſcoro, Eutychete, Timotheo Eluro, & Petro Alexandrino, & alio Petro Antiocheno, *propter iudicia*, inquit, *Sedis Apoſtolicæ*, numero plurali, quo indicat antecesſſores Papas, inter quos erat Anaſtaſius, Acaciũ damnaſſe. Patet deinde hæc veritas, quia ſi Anaſtaſius damnari debet, quod ſpecialiter de Acacio vetuit ne eſſet in diptychis, etiam Hormiſdas damnaretur, quia in epiſtola dicit, in inſtructione data Legatis, *vt Acacius ſpecialiter damnaretur*. Suadetur ergo ex epiſtola 32. Hormiſdæ vbi ait, *Acacium eſſe Apoſtolicæ Sedis iudicio dãnatum*. Quod verum eſſe non poſſet, ſi eum Anaſtaſius abſoluiſſet. Tandem in epiſt. 51. Hormiſdæ quæ eſt ad Epiſcopos Hiſpaniç manifeſtè ha-

Digitized by Google

betur : *Propter cauſam*, inquit, *Acacij, à Prædeceſſoribus noſtris damnati*. Inter quos Prædeceſſores erat Anaſtaſius Papa. Igitur tota hæc hiſtoria conficta eſt, vt notarunt citati authores, & Bellarminus.

Tria ſuperſunt explicanda. Primum, quæ cauſa fuit damnandi Acacium? Cui breuiter reſpondeo eum aduerſatum fuiſſe Cōcilio Chalcedonenſi, & illud negantibus fauiſſe, ac proinde cū Euthychete, & Dioſcoro, Moggo, & cæteris licet aſtutè cōmunicauerit. Secundum, an cōmunicauerit Anaſtaſius cum Photino Diacono Acacij? Reſpondetur audiuiſſe quidem ipſum de epiſtolis Leonis Papæ, ſed minimè conſenſiſſe Photino agenti de reuocatione Acacij. Tertium, an fuerit percuſſus à Deo, & morte violenta extinctus? Reſpon-

ſpondetur negatiuè, hæreticos autem id finxiſſe abutẽtes nomine Anaſtaſij, quia Imperator Anaſtaſius illius coætaneus propter ſcelera percuſſus à Deo fulmine interijt. Quam illi plagam Anaſtaſio Papæ impoſuerunt. Tandem,

Quæritur, vnde ſumpta eſt occaſio errandi circa Anaſtaſium? Reſpondetur epiſtolam illam Iuſtini Imperatoris fallere legentes. Sed præcipua occaſio fuit, quia Anaſtaſius in ſua epiſtola iubet admitti baptizatos, & ordinatos ab Acacio, vnde creditum eſt illum probaſſe perſonam. Sed animaduertendum Anaſtaſium diſtinxiſſe inter perſonam, & ſacramenta, & illam damnaſſe propter hæreſim, & iſta admiſiſſe propter virtutem. Quod ipſe perſpicuè in ea epiſtola manifeſtat, & vtitur

exemplo Iudæ, *qui cum eſſet indignus, prolata tamen ab eo beneficia nulla detrimenta ſenſerunt*, & affert locum illum Ioannis 1. de Chriſto: *Hic eſt, qui baptizat in Spiritu Sancto.*

CAP. V.

An, & quomodo Sancti beatitune fruantur?

TRia ſunt hac in re de fide. Primum, beatitudinem poſt hanc vitam ſanctis repoſitam eſſe. In qua ſpe Iob viuebat cum dixit: *Repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo.* Hanc veritatem nemo præter Atheos negat: Secundum, beatitudinem in viſione Dei conſiſtere, quæ in Cælo futura eſt, ſiue ſola viſio ſit formalis vti ego ſentio, beatitudo, ſiue coniuncta cum actu voluntatis

tis quæ ſit fruitio, quod malunt alij: hoc enim ſcholaſticum eſt, nec ad nos attinet diſputare. Hanc veritatem pauci Hæretici negarunt, de quibus ſtatim. Tertium, fuit olim cõtrouerſum inter Græcos, & Latinos quorum Græci negarunt, Beatos ante diem iudicij videre Deum. Sed iam hodie iſta veritas in Concilio Florentino definita eſt, & à Tridentino confirmata. Vnum dubium eſt, vtrum viſio Dei tam ſit perfecta in ſolis animabus, quam erit in ſocietate corporum poſt vniuerſalem reſurrectionem.

Suppoſita prima veritate dari beatitudinẽ, tollitur prima tituli quæſtio. Quod attinet ad ſecundum fuerunt hæretici qui viſionem clarã Dei poſſibilem eſſe negarũt. Quales fuerunt Armeni, teſte A-
ma-

macano l. 15. q. q. c. 1. Et quidam recentiorum Græcorum, & Abailardus, & Arnaldus Brixienſis authore Caſtro hæreſi 1. & Almericus apud Vaſquez. 1. part. diſp. 17. cap. 2. & 4. quanquam hic error multò ſit antiquior, in eum quippe inuehitur D. Gregorius Magnus l. 18. mor. c 28. Fundamentum eorum erat, quia intellectus creatus non erat capax diuinæ viſionis, & quia ſi Deus videretur omnino comprehenderetur.

Quæſtio celebris eſt inter Controuerſiſtas vtrum Patres negarint videri poſſe Deum, vel ſaltem de eo dubitarint? Sunt enim qui dicât Chryſoſtomum in hac ſententia fuiſſe, eiuſque ſectatores Theophylactum, & Euthymium. Et quidem Vaſq. ita putat, iiſque adiungit Theodoretum, & Iſi-

& Iſidorũ, nec excludit Hieronymum, Baſilium, Epiphanium, duos Cyrillos Hieroſolymitanum, & Alexandrinũ, & Gregorium Nicenum, quorum locos producit, qua ſolet eruditione.

Præcipua de Chryſoſtomo controuerſia, de quo Vaſquez apertè docet negaſſe Deum viſibilem eſſe. Multa affert teſtimonia, & vtitur illa ratione, quod Chryſoſtomus diſputabat aduerſus Anomæos, qui dicebant poſſe Deum comprehendi, quos vt refutaret Chryſoſtomus affirmabat, Deum non ſolùm non poſſe comprehendi, imò nec videri. Hoc autem de Chryſoſtomo tam conſtanter affirmat Vaſquez, vt non patiatur, vti eſt acer, & vehemens, aliter intelligi. Verum D. Thom. 1. p. q. 12. art. 1. Chryſoſtomum excuſat, atque il-

illum comprehenſionem Dei negare, non viſionem. Cum D. Th. conſentiunt pro Chryſoſtomo, Durandus, & Sixtus Senenſis. Hac in re Vaſquez ſequi non poſſum. Quamuis enim teſtimonia ab ipſo allata ſpeciem aliquam eius erroris præbere videantur, poſſunt tamen meo iudicio de comprehenſione commodè accipi. Præterea alij ſunt non pauci apud eundem loci, in quibus affirmat viſibilem Deum eſſe, & à Beatis videri, quos diligenter colligit Recupitus l. 6. q. 1. c. 6. Præterea ex eo quod Chryſoſtomus aduerſus Anomæos diſputabat, ſatis erat negare viſionem Dei comprehenſiuam, nec opus erat negare intuitiuam. Vnde corruit Vaſquij fundamentum, cui oppono nobiles familię ſuæ authores Suarium lib. 2.

ſum-

ſummæ cap.2.& Bellarminum lib.1.de beatitudine ſanctorũ, ac præcipuè Maldonatum hominem in Patribus verſatiſſimũ,& Vaſquio parem, qui in cap.1. Ioann quæſt.huiuſmodi agitata Chryſoſtomum liberat à ſuſpicione, eumque explicat de comprehenſiua viſione.

Cauſa propter quam Chryſoſtomus, & alij obſcurius videntur loqui, ea mihi eſſe videtur, quia non facilè iudicabant fieri poſſe videri Deum intuitiuè, & non videri comprehenſiue, quia cum Deus ſit ſpiritus indiuiſibilis; & actus omnino purus,& ſimplex, quãdo videtur intuitiuè videtur comprehendi. Quæ tamen difficultas ad ſcholaſticos pertinet.

Hæreſis autẽ Iouiniani fuit omnes æqualiter Deum videre beatos. Quæ ex eo refutatur, quia

quia cũ gloria gratiæ, & meritis reſpondeat, & merita, & gratia in hominibus inęqualia ſint neceſſe omnino eſt, vt ſit etiam inæqualitas in præmio, quod in viſione conſiſtit. Præterea Chriſtus apud Ioannem dixit: *In domo Patris mei manſiones multæ ſunt*; Quod de inæqualitate beatitudinis Patres, & Interpretes exponunt.

CAP.

CAP. VI.

Vtrum Beati ante diem iudicij Deum videant? Græcorum, & Hæreticorum opinio.

HAeretici tum priſci, tum noui ſenſere animas omnium ſiue impiorum, ſiue iuſtorum vſque ad diem iudicij in certis receptaculis detẽtas ſeruari, ac proinde iuſtos defunctos Deum non videre, nec viſuros niſi poſt vniuerſalem reſurrectionem. Primus author huius erroris reperitur, Tertullianus l. 4. contra Marcionem, deinde Vigilantius apud Hieronymum, poſtea Armeni ipſum ſecuti, teſte Guidone in ſumma. In eodem erant Græci, vti conſtat ex Florentino ſeſſ. 1. & ex D. Thom.

Thom. in opuſculis, op.6. c.9. Ex nouis hæreticis eundem amplexus eſt Lutherus in prȩlectione in Geneſim, & Agrippa lib. 3. de occulta Philoſophia, & Caluinus l.4.inſt.c.20. qui ſolum Chriſtum in Cælo eſſe, & Beatum vult, & c. 25. ſtultitiam vocat in quæſtionē vocare, cum tamen ipſe definiat.

Fundantur primo in capite Matth.20. vbi dicitur, Paterfamilias ſoluiſſe denarium diurnum mercenarijs ad veſperam, hoc eſt, aiunt, donaſſe præmium in fine mundi. Secundo in alio loco Matth, vbi ponitur ſchema vltimi iudicij, nam illo finito dicitur: *Venite benedicti percipite regnum, quod vobis paratum eſt*. Quæ verba perſpicuè ſignificant non fuiſſe antè in poſſeſſione beatitudinis, quæ tantum parata erat, &

poſt

poſt illud iudicium poſſidēda. Confirmatur ex verbis contra damnatos: *Ite maledicti*. nec enim dicit: *Redite in ignem æternum*. Vnde colligitur adhuc non fuiſſe in eo igne, ſed poſt illud iudicium fore. Tertio fundantur in teſtimonio Ioannis epiſtola 1. cap. 3. *Scimus*, inquit, *quia cum apparuerit ſimiles ei erimus, & videbimus eum ſicuti eſt*. Illud, *cum apparuerit*, ad Chriſtum refertur in die judicij apparentem: ergo poſt eum diem dabitur viſio Dei beatis. Quarto fundantur in verbis cap. 6. Apoc. *Vidi*, inquit, *ſubtus altare animas interfectorum propter verbum Dei*: ergo ibi martyres detinebantur. Confirmatur ex eo, quod dicitur, vt expectarent donec impleretur numerus fratrum eorum, quod quid eſt niſi, vt expectarent diem judicij? Pa-

Patres multi hanc ſententiã videtur ſequi. Ex Græcis, Iuſti nus, Irenæus, Origenes, Chryſoſtomus, Theodoretus, Oecumenius, Aretas, & Euthymius. Ex Latinis Lactantius, Victorinus, Hilarius, Prudentius, Ambroſius, Auguſtinus, Bernardus, qui videri poſſunt apud Bellarminum l.1.c.1.

Præcipuum argumentum ſumitur ex Decreto Ioannis Papæ XXII. qui fertur hoc definiſſe, & præcepiſſe Pariſienſibus, vt non aliter docerent, imò & vetuit ne quis ad gradus Theologicos promoueretur, niſi prius iuraſſet ſe hanc ſententiam ſecuturum. Hoc autem de Ioanne Papa Occhamus in opere 93. dierum, & Gerſon ſermone de Paſcha, & Marſilius in 4. q. 13. ar. 3. & Adrianus in 4. vbi de Sacramento Confirmationis.

Ad-

Addit Eraſmus in præfatione ad Librum S.Irenæi, Ioannem Pontificem coactum fuiſſe à Rege Galliæ Philippo ad palinodiam, eundemque propter hanc ſententiam reprehendunt Gerſon, & Occhamus. Addunt præterea authores, illum voluiſſe hoc de fide definire, ſed morte præuentum non potuiſſe, & hoc narrare ſucceſſorem illius Benedictum XII. author vitæ Ioannis apud Biniū teſtatur, qui affirmat eum authoritate Irenæi, & Lactantij, & aliorum Patrum motum in eam veniſſe ſententiam. Quæ argumenta compulerunt Bellarminum ad fatendum l. 4. de Rom. P. cap. 14. Ioannem 22. ita reuera ſenſiſſe, negat tamen in hoc erraſſe, quia nondum contrarium erat definitum. Quæ ſi vera ſunt falſa eſt illa epiſtola, quæ extat

apud

Digitized by Google

apud Binium poſt eius vitam, in qua ſe de hoc errore retractat, affirmans, animas iuſtorum Deum modò videri faciem ad faciem, & in cælo eſſe cum Chriſto, & in conſortio Angelorum.

Argumenta petita ex ratione ſunt duo. Primum, quia nulla neceſſitas eſt ponendi beatitudinem ante diem iudicij, quia mundus adhuc eſt in via, ac proinde non videtur æquum, vt homines ſint in patria. Secundum, quia videtur abſurdum, quod ante iudicium vniuerſale Sancti fruātur gloria, & impij torqueantur in inferno, & inde extrahantur, vt iudicentur, & iterum remittātur iudicati ad gloriam, & pœnam, quas antea habebant.

CAP.

CAP. VII.

Proponitur certa, & catholica ſententia.

HAec tradit ſanctos videre Deum ſtatim poſt mortem, nec expectare reſurrectionem. Primus locus ſcripturæ ſit Eccleſiaſtici 11. *Facile eſt coram Deo in die obitus retribuere vnicuique ſecundum vias ſuas.* Illud, *facile eſt*, ſignificat ita fieri, idque confirmatur verbis paulo poſt ſequentibus: *In fine hominis denudatio operum eius.* Id eſt, iudicium, quod ſi iudicium, & retributio. Nec obijcias tunc nemini cælum patere, quia ante aſcenſum Chriſti piorum animæ non videbant Deum, ſed erant in ſinu Abrahæ. Reſpondetur enim primo, Spiri-

tum Sanctum loqui de futuro, quia omnia in figura contingebant, & dicebantur. Secundo loqui ſecundum tempora, tunc enim erat retributio per quietem in ſinu Abrahæ, cum ſpecie futuræ viſioni Dei. At vero in lege gratiæ retributio fit per beatitudinē in cælo cum viſione Dei.

In nouo teſtamento plures ſunt loci. Secundus igitur eſto Pauli 2. ad Cor. c. 5. *Scimus quia ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſoluatur ædificationem ex Deo habemus domum non manufactam æternam in cælis. Nam & in hoc ingemiſcimus habitationem noſtram quæ de cælo eſt ſuperinduere cupientes: ſi tamen veſtiti, & non nudi inueniamur: nam & qui ſumus in hoc tabernaculo ingemiſcimus grauati: eo quod nolumus expoliari, ſed ſuper-*

ue-

ueſtiri, vt abſorbeatur mortale à vita. Confirmatur ex adiunctis: *Dum ſumus in corpore peregrinamur à Domino, audemus & bonam voluntatem habemus magis peregrinari à corpore, & præſentes eſſe ad Dominum*. Quid eſt peregrinari niſi viuere non videndo Deum, & quid eſt præsétes eſſe niſi poſt mortem videre Deum? Alioquin etiam poſt mortem peregrinamur à Domino, ſi Deo per viſionem præſentes nō ſumus. Accedit quod ibidē ait: *Dum ſumus in corpore per fidem ambulamus, & non per ſpeciem*. Quod iuſtum argumentum eſt ſi adiungatur alter locus 1. ad Cor. 13. *Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem*. Conſtat enim ſententia. Nam ſi dum ſumus in corpore tantū videmus per ſpeciem, quando ſumus extra cor-

corpus non iam per ſpeculum, ſed clarè Deum videmus, aliter quippe nullum erat diſcrimen inter cognitionem in vita, & cognitionem poſt mortem.

Tertium teſtimoniũ eſt Lucæ 23. *Hodie mecum eris in Paradiſo*, vbi illud, *mecum*, &, *in Paradiſo*, ſignificat gloriam Paradiſi, & viſionem Dei, præſertim cum hæc ſit reſponſio Christi ad Latronem dicentem; *Domine memento mei dum veneris in regnum tuum*, regnũ enim erat cælum in quo eſt beatitudo.

Quartum eſt ex epiſtola ad Epheſ. c. 4. *Aſcendens Chriſtus in altum captiuam duxit captiuitatem*, id eſt, multitudinem Patrum, qui erant captiui in ſinu Abrahæ. Si autem eos duxit in altum, in cælum duxit, ac proinde in beatitudinem.

nem. Nam in cęlo quid fiet niſi videre Deum? Quod colligitur ex loco Matth. cap. 18. *Angeli eorum in cęlis ſemper vident faciem Patris mei.* Diſertè dixit in cęlis, quia ille locus erat coniunctus cum viſione Dei. Alios locos referunt alij, præcipuè Bellarminus cap. 3. de Beatitudine. Sed hi pro tempore ſufficiunt.

Patres Græcos 18. affert idem Cardinalis cap. 4. ac in eis Athanaſium, & Baſilium, & Nazianzenum, & Chryſoſtomum, Doctores quatuor Græcæ Eccleſiæ, quorum teſtimonia ſunt perſpicua. Ex Latinis alios 18. idem producit, ac in ijs quatuor Doctores Eccleſiæ Latinæ, Ambroſiũ, Hieronymum Auguſt. Gregor. qui hoc etiam clarè affirmant, & ſi in Auguſtino aliqua ſit difficultas quæ ſuo loco auferetur.

Fortiſſima probatio eſt ex orationibus, & officijs ſacris Eccleſiæ, illa præſertim quæ feſto S. Gregorij Magni recitatur: *Deus qui animæ famuli tui Gregorij æternæ beatitudinis præmia contuliſti*. Et ſanè hic eſt communis ſenſus omnium fidelium, de quo iam nemo dubitare poteſt poſt Concilium Florentinum ſeſſ. vltima in quo Eugenius quartus in definitione quæ immediatè poſt Concilium ponitur ante Decretum ſic ait: *Definimus eorum animas qui poſt baptiſma ſuſceptum nullam omninò peccati maculam incurrerunt, illas etiam quæ poſt contractam peccati maculam, vel in ſuis corporibus, vel iiſdem exutæ corporibus ſunt purgatæ, in cælum mox recipi, & intueri clarè ipſum Deum*. Idem docet Tridentinum ſeſſ. 25. & Innocentius

III.

III. cap. Apoſtolicam Extr. de Presbytero non baptizato, & Benedictus 12. in Extr. Benedictus Deus; quam affert Alphonſus à Caſtro verbo Beatitudo. Accedit ingens copia reuelationum, & viſionum, quæ in vitis Sanctorum continentur.

Rationibus nunc agamus. Prima eſto. Deus id ſolet facere quod magis rationi, & bonitati ſuæ conuenit, quando non ponitur ex parte noſtra impedimētum: ſed magis conueniens eſt rationi, & bonitati ſuæ, vt animæ iuſtæ fruantur gloria ſtatim poſt mortem. Ergo. Minor patet, quia illæ animæ nullum habent impedimentum, & ratio poſtulat, vt fruantur præmio, & id ſuadet bonitas diuina, ergo non debet ijs prĕmium differri. Secunda, quia per mortem Chriſti,

& reſurrectionem ſublatum eſt impedimentum videndi Deum: Ergo illo ceſſante, Deus videtur. Antecedens patet, quia quod impediebat ſanctos veteris Teſtamenti, erat, quod non poterant ijs priuſquam Chriſtus, qui erat primogenitus mortuorum, videre Deum. Vnde eo mortuo & glorioſo ceſſauit illa ratio, & aperta fuit via ad beatitudinem, in quam poſt eum iuſti ingrediuntur. Tertia, quia mors Chriſti attulit gratiam copioſiorem iuſtis in via; ergo & in termino debuit maius prẹmium afferre. Hoc autem eſt viſio beata, & gloria. Ergo fruuntur illa iuſti poſt mortem. Quarta, quia ex oppoſito ſequitur nullum eſſe diſcrimen inter ſanctos, qui fuerunt ante aduentum Chriſti, & illos qui fuerunt poſt Chriſtum,

quod

Digitized by Google

quod multum detrahit Chriſti dignitati, eſſent enim in eodem ſtatu in quo erant Patres antiqui antequam Chriſtus veniret. Quinta, quia non decet vt Chriſtus in cęlo ſolitarius ſit, præſertim, quia credibile non eſt B. V. in cęlo non eſſe, nec Apoſtolos, nec Martyres, quod ſi iſti ſunt, cur alij non erunt. Dicere autem nullum eſſe, eſt iniuriam facere illuſtribus ſanctis, & Chriſtum priuare ea gloria accidentali.

Accedit duplex coniectura ex Euang. Prima ex loco Ioan. 8. *Abraham pater veſter exultauit, vt videret diem meum: vidit, & grauiſus eſt.* Quare enim exultabat, & gaudebat, niſi quia ille cum alijs quos habebat in ſinu inde egreſſuri erant ad fruendum viſione Chriſti, & Dei. Secunda ex loco Matth. 27. vbi ait: *Mul-*

Digitized by Google

ta corpora Sanctorum, qui dormierant ſurrexerunt. Nempe ſurrexerunt, vt cum Chriſto ad cęlum irent: non quod prius ſurrexerint quam Chriſtus, ſed quia Euangeliſta anticipauit, quod accidit poſt Chriſti reſurrectionem, vti communiter exponunt Interpretes.

CAP.

CAP. VIII.

Argumenta oppoſita Aduerſariorum ſoluuntur.

PRimum ex parabola patris familias apud Matthæum nihil concludit: liberè enim aſſumitur veſperam eſſe diem iudicij vniuerſalis, cum potius debeat ſignificare vniuſcuiuſque hominis mortem, cui reſpondet dies ille vitæ currentis in quo quiſque laborat, & meretur. Parabola quippe agit de merito perſonali ſingulorum, cui reſpondet pręmium poſt laborem. Ergo non eſt ratio differendi. Imò locus retorquetur in Aduerſarios. Si enim Deus detineret apud ſe mercedem præſtiti laboris, contra Scripturam faceret, dicentem Leuitici 19. *Non mo-*

rabitur apud te opus mercenarij tui vſque mane. Secundum ex Ioan. deſumptum rem non continet, quia illud, *Cum apparuerit*, non refertur ad Chriſtum, ſed ad nos, quaſi dicat. *Cum apparuerit quid fuimus*, id eſt, vtrùm boni, an mali fuerimus, quod non apparebit niſi in morte quando fiet particulare examen & iudicium, tunc dabitur gloria, & videbitur Deus. Patet hoc aſſumptum, quia Ioannes dixerat in eadem epiſtola ſupra. *Non dum apparuit quid erimus*, eo ſenſu quem diximus. Ergo cum apparuerit quid erimus in hoc ſenſu poſt mortem noſtram tunc pręmium accipiemus quod conſiſtit in viſione Dei. Præterea Chriſtus apparebit in iudicio particulari. Itaque tunc & nos ſi iuſti fuerimus cum eo glorificabimur.

Vnde

Digitized by Google

Vnde quamuis illud apparuerit referatur ad Chriſtũ adhuc noſtra ſententia tenet. Tandem dato quod ſit ſermo de apparitione Chriſti in die iudicij, adhuc argumentum non euincit, quia tunc ſermo erit de apparitione viſibili in anima, & corpore, quod fiet in iudicio vniuerſali, & locus Ioannis intelligetur de viſione Dei in Patria, quæ fiet poſt reſurrectionem aſſumptis iam corporibus, quæ quidem viſio non tollit aliã per quam Deus videbitur ab animabus iuſtis ſine corporibus. Ad tertium ex Apocalypſi reſpondetur illas animas ſub altari poſitas eſſe in gloria, de illis enim alio in loco dicitur, *& palmæ in manibus eorum*. Nec obſtat locus: *ſub altari*, nam illud altare erat Chriſtus, ſub quo illi erant tanquam inferiores

eius

eius in gloria, & deſiderabant habere ibi corpora ſua, vt perfectè gloria fruerentur, & ad eas conſolandas dicebatur eis, vt expectarent donec veniret reſurrectio vniuerſalis cum omnium corpora recipienda ſunt, & iuſtorum glorificanda. Vltimus locus qui obijciebatur de iudicio finali ſic ſoluitur, reſpondendo illud iudicium vniuerſale, & viſibile futurum eſſe, & in eo cum ſuis corporibus omnes accepturos gloriam, & pęnam adæquatè. Nullum autem eſt inconueniens quod interim animæ impiorum torqueantur, & iuſtorum beatificentur, hoc enim fit poſt particulare iudicium, quod non aufert illud vniuerſale, hoc enim fit ad generalē omnium iuſtificationem, quibus Deus vult palam facere iuſtitiam ſuam, vt conſtet omnibus

nibus Deum iuſtum eſſe ad remunerandum, & puniendum. Teſtimonia Patrum per alia exponuntur, in quibus perſpicuè contrarium docent. Videat qui volet Bellarm. citatum, apud quem tres ſoli minimè exponuntur, quia in contraria ſententia omninò fuerunt, quales ſunt Tertullianus, Lactantius, & Victorinus, qui certè non ſunt multum curandi, nam Tertullianus hæreſes multas tradidit, Lactantius verò, & Victorinus Rethorici magis quam Theologi fuerunt. Tota vis eſt in Ioanne Papa XXII. Dicendum r. illum in hac ſententia eo tempore fuiſſe, vt beati, & iuſti Deum non viderent ante diem iudicij, quod affirmat Bellarminus, ſed non potuiſſe tunc temporis erroris accuſari, quia non dum res illa

erat

erat definita. Itaque voluiſſe illam definire mirum non eſt, quando ita ſentiebat. Secundo affirmandum rem ab eo nunquam fuiſſe definitam non ſolum quia morte præuentus eſt, vbi teſtatur Benedictus 12. eius ſucceſſor, ſed etiam quia antequam moreretur ſententiam illam ſuam retractauit: Contigit enim paulo ante mortem, vt Papa animaduerteret errorem ſuum, & eius pœniteret, eumque retractaret ijs verbis, quibus refert eum feciſſe Ioannes Villanus hiſtoricus fide dignus lib. 11. cap. 19. Hiſtoriæ Florentinorum, idque ſe audiſſe teſtatur à fratre ſuo, qui in aula eiuſdem Ioannis Papæ verſabatur cui ſanè habenda fides, ac ei credunt Caſtro, & Bellarminus, & Binius, & Spondanus. Addit Ioannes Villanus, Io-

 annem

annem Papam ſuorum affinium precibus motum pridie ante mortem ſuam palinodiam cecinisſe: non autem id feciſſe coactum à rege Galliæ Philippo, vt falsò dicit Eraſmus. Conſtat item Cardinales, & Pariſienſes Doctores ſemper ei reſtitiſſe. Retractatio autem ipſius ante mortem facta habetur in epiſtola quæ ponitur poſt eius vitam in 3. tomo Conciliorum 2. parte vbi expreſsè dicit: *Fatemur, inquit, & credimus quòd animæ ſeparatæ, & purgatæ à corporibus ſunt in cœlorum regno, & Paradiſo cum Chriſto in conſortio Angelorum congregatæ, & videant Deum facie ad faciem, & diuinam eſſentiam clarè, & quantum patitur ſtatus animæ ſeparatæ.* Et ſubſcribitur: *Auenione Nonis Decembris Pontificatus anno vltimo, id eſt, anno*

19

19. *paulo ante mortem.*

Eandem catholicam doctrinam definiuit Benedictus 12. eius ſucceſſor, cuius Decretum refert ad integrum Caſtro & Sanderus lib. de viſibili Monarchia. Atque hæc eſt vera de Ioannis ſententia narratio. Summa eſt eum aliquando ita ſenſiſſe vti priuatum Doctorem, nec erraſſe, quia nihil erat definitum, & nihil ea de re definiſſe in contrarium, imò ante mortem catholicam ſententiam declaraſſe. Vnde Occhamus eius hoſtis, vt habetur in vita Ioannis nunquam auſus eſt ei hanc calumniam imponere, imò affirmat Ioannem hæc verba protuliſſe: *Nunquam noſtræ intentionis fuit dicere aliquid contra fidem, & ſi aliquid diximus, totum ex tunc reuocamus.* Quod autem ait Caluinus Ioannem

annem negaſſe animæ immortalitatem, impudentiſſimum eſt mendacium, cui quidem affine eſt aliud Caluini, Gerſonem vixiſſe tempore Ioannis Papæ, cum certum ſit Ioannem mortuum eſſe anno 1334. & Gerſonem natum anno 1343. authore Trithemio.

* * *

CAP.

CAP. IX.

Vtrùm Animæ perfectè videant Deum in cælo ante corporum reſurrectionem?

COmmunis ſentẽtia Scholaſticorum eſt, animam à corpore ſeparatam tam perfectè videre Deum quam poſt reſurrectionem in corpore, quamuis per accidens minus perfectè beata ſit, quia nihil gloriæ refundit in corpus, & ex hoc nõ capit integram beatitudinem, quia deeſt ſocietas corporis, quod ij appellant inſenſiuè, & extenſiuè. Aiunt ergo intenſiuè eandem eſſe beatitudinem, extenſiuè non eſſe. Ita D. Thom. 1.2. qu.4. art. 5. & Caietanus, & Interpretes ibi, & Bellarminus lib.

Digitized by Google

1. cap. 5. Ratio prima eſt, quia illa viſio eſt actus intellectus lumine gloriæ illuſtrati, ad quem immediatè concurrit, vel intimus Dei illapſus per modum ſpeciei, vel ſpecies ipſa quæ nullo modo dependet à ſenſibus. Ergo illa viſio erit omninò perfecta in anima ſeparata. Secundò, quia Deus non videtur, nec videri poteſt corporaliter, & corpus nullo modo concurrit ad illam viſionem, quæ omnino eſt extra ſuam ſphæram. Ergo anima nihil indiget corpore vt perfectiſſimè Deum videat. Tertiò quia non minus ſanctiſicat gratia animam, quàm gloria beatificet eam. Sed gratia perfectiſſimè iuſtificat animam ſine reſpectu ad conſortium corporis. Ergo etiam anima glorificabitur perfectiſſimè à corpore ſeparata.

Ve-

Verum D. Auguſtinus lib. 1 de Gen. ad Litteram de hoc dubitauit. Et in epiſtola 197. ad Fortunatianum. Et lib 12. de Gen. ad Litteram cap. 35. perſpicuè negauit hanc perfectam beatitudinem animæ ſeparatæ. Idem tenet D. Bernardus ſerm. 3. & 4. de omnibus ſanctis, & Haymo in cap. 6. Apocalypſis. Auguſtinum ſequitur Magiſter in 4. diſt. 49. & D. Thom. & Bonauentura ibi. His argumentis. Primò quia anima perfectius eſſe habet in corpore quam extra corpus. Sed operari ſequitur rationem eſſendi, ergo intra corpus perfectius operabitur viſionem Dei quam extra corpus. Secundò quia ille actus viſionis eſt actus vitalis procedens ab anima vitali modo tanquam à forma corporis. Ergo non poteſt tam perfectus

eſſe

eſſe in anima ſeparata quam cum eſt coniuncta cum corpore. Tertiò, quia anima ſeparata retinet inclinationem ad corpus, & ſemper ad illud inclinatur naturaliter, & in ea inclinatione diſtrahitur à perfectione operandi, ergo cum videre Deum ſit operatio, diſtrahetur anima reflectendo ſe ad corpus, atque adeò minus perfectè videbit. Hæc tamen Quæſtio videtur eſſe de vocabulo. Nemo enim negat totum principium viſionis eſſe in anima, & in illam recipi actum videndi, & nullo modo in corpore. Solum dubium eſt verùm anima eliciendo viſionem videat cum tota ſua perfectione etiam ſi extra corpus ſit. Ego cum Auguſtino malo ſentire, & explico rem hoc modo.

Anima rationalis eſt eſſentia-

tialiter forma corporis, & in eſſendo, & in operando. Ergo perfectio operationis ſequitur rationem formæ. Non eſt autem forma perfecta niſi quando eſt in corpore. Ergo neque operatio formæ ſine corpore erit perfecta. Confirmatur, quia illa viſio eſt viſio beata, vt ſit autem beata debet perfectè beare: non poteſt autem beare perfectè niſi quando eſt completa, & adæquata. Hoc autem non habet niſi quando anima perfectè quieſcit in corpore. Ergo in anima ſeparata non eſt viſio perfecta. Accedit quod ex parte voluntatis non eſt perfecta fruitio ſine corpore. Ergo neque ex parte intellectus erit perfecta viſio ſine corpore. Antecedens patet, quia fruitio debet eſſe in actu quieto ita vt nihil voluntas deſideret. Sed illa vo-

lun-

luntas animæ videntis Deum adhuc deſiderat corpus. Ergo non quieſcit perfectè. Conſequentia tenet, quia cum viſio ordinetur ad fruitionem, & fruitio ſit effectus viſionis, ſi hæc perfecta non eſt, nec illa etiam erit perfecta. Hoc puto certè in eorum opinione, qui ſentiunt beatitudinem includere formaliter actum voluntatis veram iſtam ſententiam Auguſtini eſſe.

Verum quia Auguſtinus ſentit in ſola viſione conſiſtere beatitudinem, in hac ſententia perſuadeo adhuc illam viſionem perfectam non eſſe, quia illa viſio eſt actus vitalis; hæc autem vitalitas oritur ex natura ipſius animæ, quæ cum ſit natura forma non poteſt eſſe perfecta niſi quando informat: non informat autem niſi in corpore. Ergo extra

pus non eſt perfecta: ideo autem non eſt perfecta quia non eſt ordinata, nec quieta.

Ex his patet reſponſio ad argumenta. Primum ſoluitur dicendo nihil deeſſe viſioni in actu primo, deeſſe tamen in actu ſecundo modum illum connaturalem in operando ſine corpore. Secundum ſoluitur dicendo corpus nihil iuuare ad viſionem ex parte principij, ſed requiri ex parte termini vt ſit viſio connaturalis, & adæquata; deeſt enim quædam ſympathia vtriuſque partis inter ſe, quæ illam viſionem diſtrahit, & inquietat. Tertio reſpondetur iuſtificationem fieri per gratiam habitualem, quæ immediatè infunditur à Deo, & non eſt actus ſecundus, nec vitalis, cum viſio beata ſit actus ſecundus & vitalis quamuis õnino ſupernaturalis.

CAP.

Digitized by Google

CAP. X.

Vtrùm Sancti inuocari poſſint, & iure inuocentur?

SAnctos poſt mortem truncos Hæretici fingunt, nec audire preces noſtras, nec ijs moueri poſſe volunt. Huius erroris primus Vigilantius apud Hieronymum author fuit. Secuti ſunt ipſum tempore Bernardi, Henriciani, Petrobruſiani, & Apoſtolici, eodem teſte Bernardo ſer. 66. in Cantica. Eidem adhæſerunt Vvaldenſes authore D. Antonin. p. 4. Hiſtor. tit. 11. & Cathari apud Turrecr. l. 4. p. 2. Tandē Lutherus cum grege in lib. ad Vvald. & Calu. cū ſectarijs l. 1. Inſt. c. 14. & lib. 3. c. 20. Duobus potiſſimum argumentis. I. quia non habetur in ſcripturis. Se-

cundo, quia detrahitur gloriæ Chriſti, inuocando Sanctos, & faciendo illos Deos, quos appellat Caluinus, *Laruas, umbras, & colluiem*. Sit tamen concluſio. Sanctos inuocãdos eſſe, & orandos. Probatur primo ex Scriptura Ieremiæ 15. *Dixit Dominus ad me, ſi ſteterint Moyſes, & Samuel coram me, non eſt anima mea ad populũ iſtum*. Qui locus ſupponit ſanctos mortuos pro viuis orare. Quod quamuis neget Caluinus, dicens, ex hoc loco potius colligi, eos non orare, patet contrarium colligi. Quemadmodũ ſi quis dicat, etiam ſi Demoſthenes, vel Cicero coram me oraſſent, ego non mouerer, ex eo deducitur illis Oratores fuiſſe.

Probatur ſecundo ex lib. 2. Machabæorum, vbi Iudas in Spiritu vidit Oniam, & Ieremiam

miam orantes pro populo.

Probatur tertio ex Apocalypſi 5. vbi dicuntur phialæ aureæ in manibus Seniorum, eſſe orationes Sanctorum.

Patrum clariſſima teſtimonia ſunt. Primum ſit Nazianzeni oratione in D. Cyprianum: *Tu ab alto*, inquit, *nos reſpice, noſtrumque ſermonem, & vitam dirige*, &c. Et in orat. 14. de obitu Gregorij patris ſui: *Nunc magis*, inquit, *proficit nobis precibus, quàm antea doctrina*. Secundum Hier. in epiſtola ad Paulam de obitu Bleſillæ: *Pro te Dominum rogat, mihique impetrat veniam peccatorum*. Tertium Auguſt. lib. 7. de Baptiſmo con. Donat. *Adiuuet nos*, ait, *Cyprianus orationibus ſuis*. Quartum Leonis ſermone 3. ſuæ Aſſumptionis: *Nunc Petrus confirmans nos cohortationibus ſuis, & pro*

nobis orare non ceſſans. Tandem

Probatur argumentis Scripturæ. Primò quia Angeli curant de nobis. Ergo & Sancti. Antecedens patet, multis exemplis Pentateuchi, præcipuè Gen. 48. vbi Iacob: *Angelus, qui eruit me de cunctis malis benedicat pueris iſtis*. Patent exempla in Daniele, & Tobia. Secundo quia Sancti viuunt apud Deum. Vnde Moyſes Exodi 32. *Recordare Domine Abraham, & Iſaac, & Iacob ſeruorum tuorum*. Et ideò rectè in Euangelio. *Non eſt Deus mortuorum, ſed viuorum*. In Pſalmis item dicitur à Salomone: *Memento Domine Dauid*. Et iterum; *Propter Dauid ſeruum tuum*. Tertio, quia Sancti viui orant pro nobis. Ergo mortui. Antecedens patet ex lib.1. Reg.cap.7. vbi

vbi Filij Iſrael ad Samuelem: *Ne ceſſes pro nobis clamare ad Dominum*. Et cap. vlt. Iob: Ita, inquit, Deus, ad ſeruum meum Iob. *Ille orabit pro vobis*. Et cap. 15. ad Romanos vbi Paulus: *Obſecro vos*, inquit, *fratres, vt adiuuetis me in orationibus*.

Sed quia Caluinus reſpondet, non ſequi ex eo quod orent viui, orare mortuos, conuincamus eum authoritate Concilij Chalcedonenſis act. 11. vbi ſic Patres: *Flauianus poſt mortem viuit, Martyr pro nobis oret*. Et 6. Synodi cap. 7. *Inuocat Chriſtianus ſanctos, vt pro ſe intercedere dignentur*. Et 7. Synodi act. 6. *Poſtulantes interceſſiones incontaminatæ Deiparæ, item ſanctorum angelorum omniumque ſanctorum*. Hoc ipſum clamant Miſſæ, officia, Litaniæ, ſcripta Patrum, &

vitæ Sanctorum, & vſus Eccleſiæ, quem Caluinus lib.3. c.20. vocat ſuperſtitionem, & impetum vulgi; ſed in hoc vulgo ſunt nobiliſſimi Patres quos vidimus.

Duo argumenta Hæreticorum ſoluuntur ex dictis dum Scripturas attulimus. Illa ratio Caluini de iniuria Chriſto facta inepta eſt, cum in eum redundet tota gloria Sanctorum, & Eccleſia ſemper adijciat: Per Chriſtum Dominum noſtrum, fatendo illum eſſe caput, & finem noſtræ inuocationis. Vnum miror: negare Hæreticos, poſſe nos à ſanctis audiri, quaſi verò Deus non poſſit preces noſtras illis reuelare. Niſi fortè dicat Caluinus Deum dormire, & humana non curare. Qua ratione tollet pro ſua pietate prouidentiam.

CAP.

CAP. XI.

De Cultu Sanctorum.

SVſtulerunt cultum Sanctorum olim Euſthatius apud Socratem l.2 c.33. Vigilantius apud Hieronymum, Claudius Taurinenſis, & Vvicleff apud Vvaldenſem tomo 4. de Sacramentalibus titulo 13. & poſtea Caluinus l 1. Iuſtit c.11. & Magdeburgenſes l. 2. Centuriarum cap. 4. & Lutherani penè omnes, nam quidam admittunt cultum imaginum. Sententia eorum eſt, cultum Sanctorum eſſe peccatum idololatriæ, quia honor eis exhibitus ſoli Deo debetur iuxta illud Pauli 1. ad Timoth. 1. *Soli Deo honor, & gloria.* Vnde concludunt neminem neque Deiparam, neque Sanctum co-

cilendum eſſe. Addunt, ſolo ciuili quodam honore, & reuerentia eſſe proſequendos, quem ſolum cultum admittunt, negantes religioſum.

Obijciunt doctrinam Patrũ pro ſuo errore, ac duos imprimis, vnum græcum, alterum latinum, & quidem principales nobis opponunt. Græcus eſt Athanaſius, qui ſer. 3. con. Arianos ante medium docet nec angelos, nec homines ſanctos eſſe colendos. Latinus eſt Auguſtinus l. de vera religione c. 55. ſic ait: *Non ſit nobis religio cultus hominum mortuorum, quia ſi piè vixerunt, non tamen habentur, vt tales honores quærant, ſed illum à nobis coli volunt, quo illuminante lętantur meriti ſui nos eſſe conſortes.*

Hæc tamen argumenta nihil concludunt. Hæretici cum er-

rent

rent ex malitia, hic errarunt ex ignorantia, quia neſciunt genera cultus diſtinguere, & vnam tantum latriam agnoſcunt, quam nos Catholici fatemur propriam eſſe Dei, non excludimus tamen alia genera cultus religioſi, quæ Deiparæ, & Sanctis debentur. Igitur locus Pauli quem opponunt accipiendus eſt de cultu Latriæ, qui eſt honor ſoli Deo debitus, & gloria propria illius. Et hac ratione loci ſimiles quos afferre ſolent exponuntur. Nam ſi hoc verum non eſſet, & omnis cultus Latria eſſet, non diceretur Pſalmo 98. *Adorate ſcabellum pedum eius.*

Teſtimonia duorum Patrum quæ adducunt, in hoc ſenſu ſumuntur, quod patet ex alijs locis eorundem Patrum, in quibus docent Sanctos eſſe colen-

dos, etenim Athanaſius libro de Virginitate circa finem. *Si homo,* inquit, *iuſtus ædes ſuas intrauerit, cum timore occurrens illi, adoretis humi ad pedes illius.* Quod attinet Auguſtinum ille multis in locis, quos ſuo loco proferemus, tradit Sanctos eſſe venerandos.

Eſt igitur doctrina Catholica ſanctos, & mereri cultum, & ſemper fuiſſe cultos. Patet primò ex eo, quia Deus voluit eos honorari propter participatam à ſe ſanctitatem, & gratiam. Et hinc efficitur demonſtratio quædam moralis. Sancti enim participant gratiam, & ſanctitatem à Deo. Ergo etiam merentur participare gloriam, & cultum. Et quemadmodum Sancti per naturam præcisè ſumptam Sancti non ſunt, ſed per gratiam in natura, quæ ſupernaturalis eſt, & tribuitur à

Deo,

Deo, ita honor, & gloria ex ea reſultans non tribuitur naturæ, ſed Deo, qui author eſt ſanctitatis, & gratiæ. Vnde optimè Ambroſius ſer. 6. *Quiſquis honorat martyres, honorat & Chriſtum.* Patet ſecundo à contrario argumento Hæreticorum, quia ſi honor ſanctis negetur, negatur etiam Deo, qui illos ſanctos facit, & propter illos, & in illis honoratur. Quare retorquetur in Hæreticos argumentum, quia dum ij dicunt, nos honorando Sanctos auferre honorem Deo, nos dicimus Hæreticos quando auferunt ſanctis honorem, auferre illum Deo, qui in ſanctis honoratur. Vnde D. Ambroſius loco citato inquit. *Qui ſpernit Sanctos, ſpernit, & Dominum.* Patet tertio quia Eccleſia catholica in cultu Sanctorum non ſpectat, nec atten-
dit

dit vllam aliam rationem præter Sanctitatē. Itaque quò ſanctior quiſq; eſt, eo ferè maior illi honor ab Eccleſia exhibetur. Vnde apparet illum honorem non terminari ad aliquid humanum, & naturale, ſed ſupernaturale, & diuinum. Si enim aliter eſſet, honoraret Eccleſia ſanctos nobiliores, & doctiores alijs maiori honore, quàm minus nobiles, & peritos. Quod contra videmus fieri erga multos ſanctos ab Eccleſia, præſertim Martyres, in quibus non conſideratur ſanguis acceptus à maioribus, ſed emiſſus propter Chriſtum.

Præcipua probatio eſt: probatio eſt ex traditione, & conſuetudine Eccleſiæ, quæ à tempore Apoſtolorum ſemper angelos, martyres, & ſanctos coluit, vti apparet ex teſtimo-

nijs

Digitized by Google

nijs Patrum diſcurrendo per ſæcula, in quibus floruerunt. Primum ſit Iuſtini in 2. Apologetico p. 2. vbi ſic: *Deum Patrem, & Filium, & Sp. S. & ſimiliter angelorũ exercitũ colimus, & adoramus, verboque & corde veneramur*. Et addit: *idque omnibus qui diſcere volunt, vt docti inſtituantur expreſſè tradimus*. Sed Hæretici nolunt diſcere ex Patribus, ſed docere Patres. Secundum ſit Baſilij oratione in 40. martyres: *Honor*, inquit, *quem bonis conſeruis exhibemus, beneuolentiæ erga communem Dominum ſignificationem de ſe præbet*. Tertium Chryſoſtomi eſto Homilia de SS. Iuuentino, & Maximo: *Martyres quoque, quos hodie colimus*. Quartum Cyrilli Alexandrini lib. 6. in Iulianum: *Nos*, ait, *non Deos factos eſſe diximus ſanctos Martyres,*

tyres, ſed omni honore dig
conſueuimus. Vbi notand
particula, Conſueuimus,
ſignificat traditionem,& v
perpetuum Eccleſiæ. Hæ
Patribus græcis. Ex Lat
duo ſunt ſatis. Cyprianus
epiſtola 5. Martyrum, inqu
paſſiones, & dies anniuerſa
cõmemoratione celebremus. H
ronymus ad Riparium: Ho
ramus, inquit, ſeruos, vt ho
ſeruorum redundet ad Do
num.

Sed quoniam Hęretici p
cipuè Auguſtinum obijciun
hunc oportet vendicare,&
ſtrum eſſe monſtrare. Igitur
loco illo, quem obijciunt
libro dę vera religione cap.
legenti totum illud caput a
parebit diſputare Auguſtin
contra Gentiles, & negare
adorari creaturas, & per o
nia genera diſcurrere Idolo

Ido-

Hortatur igitur ne hominum, Dœmonum, Angelorum, Animalium, & arborum adorent idola, & in hoc ſenſu prohibet illum cultum; & concludit, Sanctos non ita ſe velle à nobis coli, & adorari; & concludit his verbis: *Nolunt Sancti ſic ſe honorari à nobis, id eſt, tanquam Deos.* Vnde patet Auguſtini ſenſus, negat enim Sanctos, & Angelos adorandos cultu quo Deus adoratur.

Patet mens Auguſtini ex libro 20. contra Fauſtum c. 21. vbi ſic ait: *Iam quod hinc nobis calumniatur Fauſtus, quod Martyrum memorias honoramus, in hos dicens idola conuertiſſe.* Reſpondet Auguſtinus. *Populus Chriſtianus memorias Martyrum religioſa ſolemnitate concelebrat.* Et poſtea addit ingenua confeſſione: *Colimus Martyres.* Vt autem ſci-

ret Fauſtus qui ille cultus eſſet, ſtatim explicat his verbis. *At illo cultu quæ græcè latria dicitur, latinè vno verbo dici non poteſt, cum ſit quædam propriè Diuinitati debita ſeruitus, nec colimus, nec colendum eſſe docemus, niſi vnum Deum. Igitur Sancti vel homines, vel angeli exhiberi ſibi nolunt, quod iure Deo debitum norunt.* Itaque non negat Auguſtinus Sanctos coli, ſed tantum coli eo cultu, qui dicitur Latria. Vnde non vult ſacrificium Miſſæ offerri Martyri, ſed Deo in memorijs Martyrum. Quod autem admittat cultum, & honorem erga Sanctos patet ex epiſt. 44. in qua ſic ait: *Oſtendatur mihi Romæ in tanto honore Templum Romuli, in quanto ibi oſtenditur memoria Petri. In Petro quis honoratur, niſi ille defunctus pro nobis.* Et Pſalmo

mo 96. obijcientibus Ethnicis, quod Chriſtiani colerent angelos reſpondet. *Vtinam & vos illos colere velletis. Facile enim ab ipſis diſceretis non illos colere, id eſt, non colere uti Deos, ſed uti Sanctos.*

CAP.

C A P. XII.

De Cultu, & Veneratione Reliquiarum.

RElíquias primi olim Eunomius, & Vigilantius inſectati. Addidit hæreſi iniuriam ſordidus Imperator Conſtantinus Copronymus, qui, teſte Suida, reliquias tanquam ſordes iuſſit aboleri, eo iure quo ille aquam baptiſmalem ſtercore inquinauit. Claudium Taurinenſem in eodem errore fuiſſe narrat Ionas l. 2. de Imaginum cultu, Vvicleff Princeps Nouatorum reliquias abominatus eſt. Lutherus eas in Sermone de Cruce blattis, & tineis commendat, Caluinus in Libro de formandæ Eccleſiæ neceſſitate, & reliquiarum admonitione monet

uet prorſus extingui. Demum Centuriatores eas oppugnant centuria 4.cap.6.

Teſtimonia Scripturæ duo producunt. Primum affert Caluinus, nimirum Deum in Deuteronomio Moyſi corpus abſcondiſſe, eoque damnaſſe cultum reliquiarum. Secundum profert Vvicleff, nempe Matth. 3. reprehendi Iudæos à Chriſto, quod ornarent ſepulchra. Vnde ſequitur reprehendiſſe colentes oſſa Sanctorum, nam ea ſepulchra erant Prophetarum.

Ex Patribus afferunt Hieronymum, qui lib. contra Vigilantium ait, accendere cereos coram reliquijs Sanctorum eſſe proprium mulierculārum, quæ zelum habent, ſed non ſecundum ſcientiam. Deinde Auguſtinum libro de moribus Eccleſiæ cap.34. vbi taxat ad ora-

oratores ſepulchrorum.

Rationes duas adducit Caluinus. Primam ſumit ab indecoro, ne ſcilicet accidat latronem vel canem, vel aſinum pro Sancto adorari, dum oſſa non diſtinguuntur. Secundum ſumit ab impoſſibili, quia non poteſt eſſe tanta copia reliquiarum, quanta in altaribus, & Sacrarijs proponitur, & cuſtoditur.

Hæc argumenta oportet ſtatim diluere. Primum de Moyſi corpore ſoluitur dicendo, inde potius probari cultum reliquiarũ; idcircò enim Deus abſcondit corpus Muyſi, quia ſciebat eum ab Iſraelitis pro Deo colendum. Igitur voluit ſubtrahere occaſionẽ idololatrandi, vti exponit Chryſoſtomus Homilia 5. in Matthæum & meritò, ſi enim ſerpentem æneum, & vitulum pro Dijs ado-

Digitized by Google

adorarunt, multò certè magis corpus Moyſi pro Deo haberent.

Secundum Vvicleffi ſoluitur dicendo Chriſtum ideo reprehendiſſe Iudæos ſepulchra Prophetarum colentes, quia cum Prophetas occidiſſent, illorum ſepulchra ornabant, & illa hypocriſi ſcelus tegebant. Alia item de cauſa eos reprehendit, quia ex vanagloria, & ambitione ſepulchra exornabant. Tandem eos ſugillabat, quia debuiſſent maius ſtudium ponere in eorum virtutibus imitandis, quàm in ſepulchris poliendis.

Quod attinet ad Patres: Hieronymus improbat ignorantiam illorum, qui putabant Martyres aliquem ſplendorem ab illis cereis accipere. Vnde in eos gloria redundaret. Etenim in epiſtola ad Riparium

ſic

tyrum, & proijciendo in campos, & ſterquilinia, confundit ea cum oſſibus canum, & aſinorum. Vnde nobis periculum non eſt, quia ea diſtinguimus, illi impudentia qui confundit. Concedimus tamen Caluino coli à nobis homines Catholicos ſanctos, quos ille pro ſua modeſtia aſinos appellare ſolet, quaſi ille aquila ſit, cum tamen in ſua Harmonia Aſinus ad lyram, vt eſt in prouerbio, eſſe videatur.

Ita ſoluuntur argumenta hæreticorum, qui in reliquijs inſectandis ethnicos eſſe ſe probant, qui reliquias Sanctorum Martyrum ſoliti contemnere & abijcere, & ſubtrahere Chriſtianis ne colerentur. Ita Caluiniſtæ faciunt, vti ego in Gallia ſum expertus, vidi enim quod narrat Surius, corpora Sanctorum Irenæi, Hilarij, &

Martini eos effodiſſe,& proieciſſe. Quid aliud canes & ſues facerent?

Doctrina Catholica eſt: colendas eſſe Sanctorũ reliquias, quòd Eccleſia pia fidelium mater à primis initijs profeſſa eſt nixa teſtimonijs Scripturæ, quorum primum eſt Exodi 33. in quo dicitur Moyſes portaſſe ex Aegypto ſecum oſſa Ioſephi. Secundum teſtimonium habetur 4. Reg. 13. in quo narratur Eliſeum mortuum, mortuum item latronem ſibi ſepulto ſuperiniectum ſuſcitaſſe. Tertium eſt 4 Reg. 23. vbi dicitur Ioſiam, euerſis idolis, & ſepulchris idololatrarum Prophetæ oſſa caſu reperta ſeparari, & ſeruari iuſſiſſe. Hoc probatur ex fimbria Chriſti, quæ miracula fecit Matth. 9. Id confirmant ſudaria, & ſemicinctia Pauli Actorum 19. quæ

Digitized by Google

quæ ægrotos ſanabant. Quod ſi Petri vmbra patrabat miracula, multò maiori iure illius oſſa mira operabuntur.

Concilia quæ id probant multa ſunt. Ex Prouincialibus Concilium Carthaginenſe 5. in Africa, Bracharenſe 3. in Hiſpania, Epaunenſe in Gallia, Monguntinum in Germania. Ex Oecumenicis duo, Nicenum 2. Act. 3. vbi reliquias vocat fontes ſalutares, & Act. 7. vbi excommunicat contemnentes Martyrum lypſana. Adiungi poteſt Concilium Gangrenſe dicens anathema ijs qui memorias martyrum execrantur. Sed præcipuum eſt Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. Confirmant id Canones in 6. titulo de reliquijs, & veneratione Sanctorum, & in Clem. eodem titulo, imo & in iure ci-

Digitized by Google

uili etiam reliquiæ commendantur. Codice de Epiſcopis, & Clericis L. decernimus.

Patrum nulla fortè in alia re maior conſenſus eſt, de quo videri poteſt Bellarm. l. 2. c. 3. Satis eſt pro omnibus Auguſtinus multis in locis, ſed præcipuè l. 22. de Ciuitate cap. 3. vbi dicit tot miracula facta ad reliquias S. Stephani, vt ſi ea referrentur multi libri eſſent condendi. Si eas tamen contemnunt Hæretici Deus aperit, & illuſtrat. Multa enim Sanctorum corpora radiorum cæleſtium indicio ſunt reperta, cuiuſmodi fuit corpus D. Iacobi Apoſtoli Compoſtellæ rege Alphonſo Caſto repertum. De corporibus ſanctorum Geruaſij, & Protaſij à D. Ambroſio inuentis ſcribit Auguſtinus lib. 9. Conf. cap. 7. Refutant Hæreticorum impuden-

dentiam, multa ſanctorum corpora incorrupta, quibus tempora pepercerunt, Hæreticis non parcentibus. Viterbi S. Roſæ, Bononiæ B. Catharinæ, Monte Falcone S. Claræ, Policiani S. Agnetis, Romæ S. Cæciliæ poſt multos annos, imo & ſæcula, integra, & inuiolata ſeruantur. Sed nihil magis eos refellit quam corpus S. Catharinæ Alexandrinæ, quod ab Angelis elatum, & in culmine montis Sinai collocatum fuit. Ad quem montem eius venerandi cauſa ſuſceptæ peregrinationes, & ſimul illæ quas Romã, & Compoſtellam cauſa adorandi corpora Sanctorum Petri, & Pauli, & Iacobi omnes pæne Chriſtianæ Gentes ſuſcipiunt, Hæreticos abunde refutant.

De tempore quo cœpit cultus reliquiarum diſſentiunt

Hæretici, & Centuriatores ſæpè ſibi contradicunt. Id verum eſt, quod ſtatim à principio naſcentis Eccleſiæ coli cœptæ. Etenim D. Gregorius Papa l. 3. epiſtolarũ epiſtola 30. ſcribit quo die paſſi ſunt Petrus, & Paulus, eos fideles, qui venerant ex oriente illorum reliquias poſtulaſſe, vt eas tanquam ſuorum Ciuium eo comportarent, & cum eas deferrent vſque ad 2. lapidem ab Vrbe, prohibitos eſſe diuinitus vlterius eas deferre, & in Catacumbis eas reliquiſſe. Vnde Papa Cornelius, authore Damaſo in eius vita, illas tranſtulit in locum, vbi nunc ſeruantur. Certè ex quo Martyres in Eccleſia eſſe cæperunt, eorum cæperunt reliquię honorari.

Hæretici tamen non ſolum reliquias negligunt, ſed etiam Ca-

Catholicos, qui eas colimus reprehendunt. Anteponunt quippe oſſibus Sanctorum cornua animalium, rhinocerotis puta & vnicornij, & vngues, quos appellant magnæ beſtiæ, & oſſa hyppo & fęminę piſcis, eaque magno pretio emunt, & argento incruſtant, & aureis bracteis inuoluunt, & in abacis, & repoſitorijs religioſè cuſtodiunt, & in delicijs habent. Meliores ijs ſunt Turcæ, qui Mahometi ſui cineres in Mauſoleo conditos magnetici lapidis virtute in medio aere inſtar miraculi pendulos tenere dicuntur, vt hac ratione Gentibus imponaut. Non laudo ſuperſtitionem, ſed ea confundo Hæreticorum impietatem. Pudeat eos Sanctorum virtutem contemnere, & ſanctitatem ſpernere, cum Turcæ tanti militarem vnius

Imperatoris noſtri virtutem fecerint, vt pro miraculo eam habuerint, ita vt eius ſepulchrum venerarentur, & oſſa religiosè diriperent, quod quiſque ſe bello inuictum tutumque fore crederet, ſi fruſtulum ex ipſius oſſibus in amuleto ceruicibus ſuſpenſum iturus in prælium geſtaret. Is erat Georgius Caſtriottus, alio nomine Schanderbechus. Ita Iouius in ipſius Elogio, Qua hiſtoria veluti offa obiecta, iſtis Hæreticis, quaſi Cerberis ora occludimus.

CAP.

CAP. XIII.

Vtrùm Cultus, & adoratio Imaginum licita ſit, & religioſa.

DE Authore huius hæreſis quæ imaginum cultum tollit non admodum conſtat. Illud tamen veroſimilius videtur primos Iconomachos fuiſſe Iudæos, qui in ſuo Thalmud, quod prodijt in lucem anno Chriſti 476. ordine 21. diſt. 2. imagines ſuſtulerunt. Secuti Samaritani, vt habetur in epiſtola Simeonis, quæ ponitur in 7. Synodo act. 5. Mahometus item in ſuo Alcorano cap. 15. & 17. imagines damnat. Xenaiam tamen Principem Ioconomachorum dicit Baronius, & Spondanus ad annum 485. qui fuit ſeruus quidam fugiti-

gitiuus Perſa, & à Petro Fullone factus Hierapolis Epiſcopus, quanquam Bellarminus nolit eum Hæreſiarcham fuiſſe. Ille tamen qui cauſam dedit 7. Synodo ſeu Concilio Niceno 2 fuit Hebræus quidam veneficus, à quo primum Arabes, mox Græci eo errore infecti. Hic peſtifera doctrina imbuit Leonem Iſauricum, qui primus ex Chriſtianis Imperatoribus bellum contra imagines mouit. Secutus impium patrem improbus filius Conſtantinus Copronymus necromanticus & Iconomachus, poſt eum Leo Armenus, & Michael Balbus, & Theophilus praui Imperatores huic hæreſi ſtuduerunt. In occidente Imperante Ludouico Pio, Claudius Hiſpanus Fælicis Vrgelitani diſcipulus Epiſcopus Taurinenſis huius erroris au-
thor

thor fuit. Poſtea anno 1372. Vvichleff adorationem imaginum oppugnauit, quem ſecutus Caroloſtadius Lutheri diſcipulus rem probante Luthero, ſed authorem quod ſe inconſulto fecerat improbante. Acceſſerunt Zuingliani, & poſtea Caluinus l. 1. Inſt. c. 11. & l. 4. c. 9. §. 9. qui cum ſuis acerrimè oppugnat imagines.

Occaſio erroris, fuit vocum ignoratio. Volunt enim Hæretici omnes imagines eſſe idola, quæ cum videant coli non poſſe, negant imagines poſſe coli. Catholici à Deo illuminati diſtinguunt inter idola & imagines, & aiunt idolum ſignificare vanam, & falſam effigiem, ideſt, rei quæ non eſt, huiuſmodi erant idola Gentilium, qui Dij non erant, & affirmant imaginem eſſe repræſentationem rei veræ, vti

imago Cæſaris, vel Alexandri.

Differentia hæc apparet ex Scripturis, Paulus enim ad Cor.1.cap.8. ait; *Scimus quia nihil eſt idolum in hoc mundo*. Et Eſther cap.14.dicitur. *Ne tradas ſceptrum tuum ijs qui non ſunt*, ideſt, *idolis*. Et Abacuch 2. vocatur *ſculptile*, quod ſeptuaginta vertunt *Idolum*, id eſt imaginem falſam, vti obſeruat D. Hier. vir linguarum peritiſſimus in cap.2. Abacuch. Et in cap. 13. Zachariæ comparat hæreſes cum idolis, quia vanæ, & falſæ doctrinæ ſunt. Eodem ferme ſenſu ſumitur ſimulachrum dictum à ſimulando ad diſtinctionem imaginum. Vnde D. Auguſtinus in Pſalmum 135. dicit; apud Latinos vocari ſimulachra, quæ idola apud Græcos vocantur. Hinc ortus eſt error

ror Iudæorum, Turcarum, & Hæreticorum.

Fundantur Hæretici in loco illo celebri Scripturæ, vbi dicitur Exodi 20. *Non facies tibi ſculptile, & omnem ſimilitudinem*, vbi quanquam illud *ſculptile* idolum ſignificet, certè particula *ſimilitudo* non poteſt ſignificare idolum, quia ad omne genus imaginis extenditur. Idem habetur Leuitici 26. *Non facies ſculptile, & idolum.* Vbi perſpicuè diſtinguit idolum à ſculptili. Et Iſaiæ 52. Ego Dominus. *Gloriam meam alteri non dabo, & laudem meam ſculptilibus.* Quo ſpectat illa prohibitio Dei: Non facietis mecum Deos aureos, & argenteos. Quare vbique in ſacris Litteris ſimulachra reprehenduntur, & cum idolis, & Dijs Gentium numerantur.

Secundum argumentum eſt pe-

imago Cæſaris, vel Alexandri.

Differentia hæc apparet ex Scripturis, Paulus enim ad Cor.1.cap.8. ait; *Scimus quia, nihil eſt idolum in hoc mundo*. Et Eſther cap.14.dicitur. *Ne tradas ſceptrum tuum ijs qui non ſunt*, ideſt, *idolis*. Et Abacuch 2. vocatur *ſculptile*, quod ſeptuaginta vertunt *Idolum*, id eſt imaginem falſam, vti obſeruat D. Hier. vir linguarum peritiſſimus in cap.2. Abacuch. Et in cap. 13. Zachariæ comparat hæreſes cum idolis, quia vanæ, & falſæ doctrinæ ſunt. Eodem ferme ſenſu ſumitur ſimulachrum dictum à ſimulando ad diſtinctionem imaginum. Vnde D. Auguſtinus in Pſalmum 135. dicit; apud Latinos vocari ſimulachra, quæ idola apud Græcos vocantur. Hinc ortus eſt error

ror

ror Iudæorum, Turcarum, & Hæreticorum.

Fundantur Hæretici in loco illo celebri Scripturæ, vbi dicitur Exodi 20. *Non facies tibi ſculptile, & omnem ſimilitudinem*, vbi quanquam illud *ſculptile* idolum ſignificet, certè particula *ſimilitudo* non poteſt ſignificare idolum, quia ad omne genus imaginis extenditur. Idem habetur Leuitici 26. *Non facies ſculptile, & idolum.* Vbi perſpicuè diſtinguit idolum à ſculptili. Et Iſaiæ 52. Ego Dominus. *Gloriam meam alteri non dabo, & laudem meam ſculptilibus.* Quo ſpectat illa prohibitio Dei: Non facietis mecum Deos aureos, & argenteos. Quare vbique in ſacris Litteris ſimulachra reprehenduntur, & cum idolis, & Dijs Gentium numerantur.

Secundum argumentum eſt pe-

petitum ex authoritate Concilij Elibertini Can. 36. in quo ſunt hæc verba: *Placuit in templis non haberi picturas ne quod colitur, & adoratur in parietibus depingatur.* Quod perſpicuè adorationem imaginum euertit.

Tertium probatur ex Concilio Conſtantinopolitano celebrato ſub Leone Iconomacho, de quo agit Paulus Diaconus l. 21. & ex 3. Conſtantinopolitano, in quo fuerunt 338. Epiſcopi ſub Conſtantino Copronymo eodē Paulo Diacono authore lib. 22. & ex Concilio Francofordienſi, in quo fuit reprobata 7. Synodus quæ probarat imagines, vt refert Addo in Chronico anno 795. & Abbas Vrſpergenſis in Chronico anno 793. & Ioannes Auentinus in Hiſtoria Boiorum l. 4. & alij

Quar-

Quarto probatur ex libris Caroli Magni, & Ludouici Pij contra imagines ſcriptis. Primum citat Caluinus l. 1. Inſtit.cap.11. ſecundum citant Magdeburgenſes Centuria 8. cap.9.

Quinto probatur ex Patribus. Primus ſit Irenæus l. 1. cap. 24. qui numerat inter hæreticos Carpocratem, quia imagines Chriſti, & Pauli colebat. Secundus ſit Epiphanius hæreſi 79. dum affirmat hæreticos eſſe eos qui adorabant imagines V. Mariæ. Tertius Ambroſius oratione de obitu Theodoſij vbi habet hęc verba: *Inuenit Helena Crucem Domini, regem adorauit, non lignum: quia hic gentilis eſt error, ſed adorauit illum, qui pependit in ligno*. Quartus Hier. in c.3. Danielis, vbi: *Cultores*, inquit, *Dei imagines adorare non debent.*

bent. Quintus Auguſtinus de moribus Eccleſiæ Cath. *Noui, ait, picturarum adoratores*. Vltimus ſit Gregorius Papa lib.7 epiſtolarum epiſtola 54.& 109. vbi negat adorandas eſſe imagines. Alij Patres afferuntur ab Hæreticis in 7. Synodo act.6.

Addunt rationes. Prima, quia omnis iſte cultus ſuperſtitioſus eſt, & proprius Gentilium. Secunda, quia per illum fit iniuria Deo, qui ſolus debet adorari. Tertia, quia imagines non ſunt capaces adorationis. Quarta, quia homo eſt imago Dei viua, nec tamen adoratur.

Hæc

Digitized by Google

Hæc Argumenta ſol-uuntur.

PRimum petitum ex cap. 20. Exodi, & ex 26. Leuitici, & ex 52. Iſaiæ duobus modis ſoluitur. Primò dicendo hos locos intelligendos eſſe de idolis, vt patet ex loco Leuitici, & ex loco Iſaiæ, & ex verſione 70. Interpretum ad locum Exodi, qui pro *ſculptili* verterunt *idolum*. Vnde hi loci loquuntur de adoratione slli cita, & intrinſecè mala, qualis erat Gentilium erga idola, ad quam Iudæi inclinati erant. Quod ſi illa particula, *omnem ſimilitudinem*, quæ eſt in loco Exodi, alias etiam imagines comprehendit, in eodem ſenſu comprehendit, & quia Deus volebat auertere Iudæos

dæos ab illo vitio omnem occaſionem auferebat. Secundus modus reſpondendi eſt illam legem fuiſſe temporariam, nec pertinuiſſe ad 1. præceptum Decalogi, & propriam fuiſſe Moſaicæ legis, & inter præcepta legalia,quæ cum illa finem habuerunt numerandam.

Secundum ex Concilio Elibertino quatuor modis ſoluitur à noſtris auctoribus, qui videri poſſunt apud Binium in notis ad illud Concilium tom. 1 p. 1. Ego dico ipſum Concilium omnino probaſſe imaginum cultum, & noſtram confirmaſſe doctrinam; & probo ex illis verbis: *ne quod colitur, & adoratur, in parietibus depingatur*. Ex quo patet prohibere ne imagines, quæ adorari ſolent & coli; depingantur in parietibus ob indecentiam loci,

ci,

ci, nam in parietibus poſſent facilè contaminari, & deformari, quod ſignificat tantam venerationem deberi imaginibus, vt non debeant pingi in loco vulgari. Et quidem exceptio firmat regulam. Cur enim ſolum prohibet Concilium pingi in parietibus, niſi quia in alijs locis pingi licebat? Si enim vellet omnino prohibere vſum picturarum, abſolutè diceret nuſquam pingantur. Quæ ſolutio mihi primùm occurrerat, & poſtea inueni in notis huius Concilij apud Loayſam, qui eam tribuit magiſtro ſuo Petro Martinez in Commentarijs epiſtolæ Iudæ. Sed ea tamen non latuit P. Suarez tomo in 3. p. diſp. 53. nec Bellarminum lib. 2. de Imaginibus cap. 6. Verum quidem eſt in alijs tunc Eccleſijs, & poſtea in Hiſpanicis picturas

Digitized by Google

ras iſtas in parietibus poni ſolitas, quia ille Canon non pertinebat ad materiam fidei, ſed ad vſum quendam decentem, & honeſtum qui pro tempore potuit variari.

Ad tertium ex duobus Concilijs Conſtantinopolitanis reſpondetur ea duo fuiſſe Pſeudoſynodos, vt patet ex communi ſententia, nam inconſulta Sede Apoſtolica celebrata ſunt: ſine cuius auctoritate nullum fieri Concilium legitimè poteſt, vti definiuit Concilium Nicænum magnum, cuius, quia de hac re non extat Canon, affero locum ex epiſtola Pontificum Aegyptiorum ad Fœlicem Papam quæ in 1. tomo Conciliorum poſt eius vitam habetur: *Scimus*, aiunt, *in Nicæna magna Synodo 318. Epiſcoporum ab omnibus concorditer eſſe roboratum non debere abſque*

abſque Romani Pontificis ſententia Concilia celebrari. Quod teſtimonium quia exterorum eſt, non poteſt eſſe ſuſpectum.

Quod attinet ad Concilium Francofordienſe reſpondetur duobus modis. Primo cũ Alano Copo Dial. 4. dicendo 7. illam ſynodum quæ fuit 2. Nicæna non fuiſſe damnatam à Concilio Francofordienſi, ſed illam Conſtantinopolitanam hereticam, in quo fuit æquiuocatio, imo illa 7. ſynodus fuit ab hoc Concilio confirmata. Secundo reſpondetur cum Bellarm. dicendo Concilium Francofordienſe damnaſſe quidem illam ſynodum 7. quia putauit in ea definitum eſſe imagines colendas eſſe adoratione latriæ, & quia exiſtimauit illam ſynodum congregatam fuiſſe ſine authoritate Papæ. Quare nihil ſenſiſſe

con-

contra cultum imaginum ſed erraſſe in facto credendo ſynodum illam 7. duos illos errores commiſiſſe. Mihi placet iſtam ſynodum nec in facto, nec in iure erraſſe, ſed rectè proceſſiſſe, & cultum imaginum approbaſſe. Eos autem qui aliter ſentiunt deceptos fuiſſe authoritate libri Carolini, & Hincmari, vti latius dictum eſt in Controuerſia de Concilijs.

Argumentum ſumptum ex libro Ludouici Pij Imperatoris commentum hoc fuit Magdeburgenſium, hic enim liber nuſquam eſt. De libro Carolino maior eſt quæſtio. Certum eſt tamen illum non eſſe Caroli Magni, cum ab Adriano I. Pontifice reprobetur, in eo libro quem ſcripſit ad Carolum Magnum. Ex quo apparet non eſſe Caroli qui cum

Adria-

Adriano de cultu imaginum rectè ſenſit. Eſſe autem illum librum Adriani patet ex tomo 3. Conciliorum, & ex Iuone qui multa ex eo libro colligit, & producit in 4.p. ſui decreti. Præterea menda, & errores in eo reperti, planè monſtrant imperiti alicuius hominis, & leuiculi eſſe, non Caroli Magni & Sancti, & docti Imperatores.

Ad Patres ita reſpondetur. Irenæus arguit Carpocratem, quod imagines Chriſti gentili more colebat ſacrificijs proprijs gentilium, quod patet ex Epiphanio hæreſi 27. & Auguſtino Hæreſi 7 & quia ſimul cum illis adorabat imagines Homeri, Pythagoræ, Platonis, & Ariſtotelis. Epiphanius verò damnat hæreticos Colliridianos quod adorarent V. Deiparam tanquam Deam.

Am-

Ambroſius reprehendit adorationem Crucis, quando in ea Chriſtus non adoratur, ſed lignum illud tantùm, & nudè ſumptum, quod legenti locum patebit. Hier. negat debere adorari ſtatuas pro Dijs. Auguſtinus carpit eos qui more Gentilium, & per abuſum adorabant picturas: quemadmodum etiam Gregorius Magnus cultum imaginum ſuperſtitioſum reprehendit.

Rationes futiles ſunt. Ad primam reſpondetur imagines non adorari à nobis latria, quæ ſoli Deo debetur: adorari tamen alio cultu debito Sanctis, qui longe inferior eſt, & dulia appellatur. Qua ratione etiam ſoluitur quarta obijchio à ſuperſtitione deſumpta non enim eſt ſuperſtitio adorare debito modo Sanctorun imagines, nam indebitus cultus

tus ab omnibus Catholicis damnatur. Secunda ratio diluitur concedendo materialem imaginem minimè adorari, ſed formalē ratione rei, quam repræſentat. Tertia ſoluitur dicendo hominem non proponi adorandum in ratione imaginis, quia viuit, & animatur ad auferendam occaſionem putandi, adorari in ſe, & propter ſe, quod non accidit in alijs imaginibus, in quibus non eſt ratio propria, quæ adorationem terminare poſſit. Poteſt item reſponderi concedendo hominem, vti eſt imago Dei poſſe coli, & adorari iuxta doctrinam Cyrilli Hieroſolymitani Catecheſi 12. & D. Auguſtino epiſt. 203.

Digitized by Google

CAP. XIV.

Imagines eſſe adorandas, & quomodo ſint adorandæ.

SI vellent Hæretici quæ pro imaginibus colendis habentur in 7. Synodo conſiderare, omnino eas reciperent, nec impugnarent. Quidquid enim noſtri Theologi ad eas defendendas excogitant, id omne fuit à Patribus illius Concilij occupatum. Ex eo igitur argumenta ſumo.

Primum eſto. Traditio Eccleſiæ ita docet ab initio ad noſtra vſque tempora per manus Catholicorum deducta, quæ vim certè, & conſtantiam veritatis habet. Hæc traditio ſæpe ab eo Concilio aſſertur. Hac probat adorationē Adrianus I. Papa in litteris ad Impe-

pe-

peratorem Conſtantinum, & Irenem poſitis in principio Concilij, eamque Pontificum, & Imperatorum trahendo illorũ ſeriem exemplo cõfirmat. Eadem traditio aſſeritur ad finem act. 5. à tota Synodo, in qua ſunt hæc verba: *Secundum veterem Eccleſiæ catholicæ traditionem imagines adorari.* Idem act. 7. ab vniuerſis Patribus vnanimi conſenſu, & plauſu affirmatur, & dicitur: *hæc eſt fides Apoſtolorum, hæc eſt fides Orthodoxorum, nos antiquæ Eccleſiæ legislationi non reſiſtimus.* Eadem traditio maiore vi inculcatur in litteris à Tharaſio, & Synodo poſt Concilium ſcriptis ad Imperatores, & Clerum Conſtantinopolitanum, vbi ſic: *traditiones quas accepimus ſeruamus, omnia ſcilicet ſuſcipientes quæ ante Catholica Eccleſia & ſcripto, &*

Digitized by Google

conſuetudine admiſit, quorum de numero cum & venerandarum imaginum eſſent figurationes, de ijs peculiariter egimus.

Probatur ſecundo ex doctrina, & conſenſu Patrum, qui in eo Concilio afferuntur tum Græcorum, quorum teſtimonia producit Concilium, tum Latinorum, quos adducit in ſuis epiſtolis inſertis Concilio, & in libro ad Carolum Magnum Adrianus. Profert Concilium act. 4. & 5. teſtimonia Aſterij, Athanaſij, Baſilij, Nazianzeni, Niſſeni, Chryſoſtomi Theodoreti, & Cyrilli. Latini afferuntur ab Adriano Pontifices, & Doctores magna numero.

Probatur tertio ex locis Scripturæ, qui hoc ordine afferuntur. Actione 4. afferuntur locus Exodi 25. de Arca Teſtamenti, quam cingebāt Che-

rubin,

rubin, quæ expanſis alis obum-
brabāt Propitiatorium vulti-
bus ad ſe conuerſis. Cui adiun-
gitur locus numeri 7. vbi dici-
tur Arcam Dei eſſe in medio
Cherubin. Producitur item
locus Pauli ad Hebræos 9. vbi
meminit eorundem Cherubin.
Secundus locus eſt Ezechielis
cap. 41. in quo habetur Che-
rubin cum palmis ſculptis eſſe.
Adrianus in ſua epiſtola poſi-
ta act. 2. eodem exemplo Che-
rubin vtitur. Deinde addit in
Adamo imaginem Dei fuiſſe
expreſſam. Et notat Abraham
extruxiſſe aram in honorem
Dei, qui ei apparuerat. Et
Iacob vidiſſe angelos in ſcala,
& Dominum innixum ſcalæ.
Obſeruat poſtea eundem Ia-
cob adoraſſe ſummitatem vir-
gæ, ſine dubio Crucis repræ-
ſentationem gerentis. Addu-
cit præterea effigiem illam

ſerpentis ænei num. 21. & infert: *Si Iſraeliticum populum per inſpectionem ænei ſerpentis ſeruatum à ſua peſte credimus, Chriſti veri Dei, & ſeruatoris noſtri omniumque Sanctorum figuras contemplantes, & venerantes dubitamus nos ſeruari?* Tandem producit Cherubinos Salomonis.

Alia proferuntur in libro Apologetico Leontij Actor.4. Non pauca item act. 5. adducit Ioannes Epiſcopus Theſſalonicēſis. Nonnulla refert act. 6. Epiphanius in refutatione doctrinæ Gregorij Epiſcopi Neoceſarienſis imagines impugnantis. Præterea actor.7. Tharaſius in epiſtola ad Imperatores, quæ etiam eſt vniuerſæ Synodi ſimiles locos adducit, quorum magna vis eſt in libro Adriani ad Carolum Regem Francorum.

Pro-

Probatur quarto ex varijs hiſtorijs, & miraculis picturarum, & imaginum, quæ magnam huic doctrinæ authoritatem conciliant. Afferuntur autem in Concilio ſæpius. Dicam præcipua loca. Epiſtola Adriani ad Imperatores Conſtantinum, & Irenum, & liber ad Carolum Magnum. Act. item 4. multa referuntur miracula, ac imprimis illud de imagine Chriſti à Iudæis Berithi crucifixa, quæ omnibus Concilij Patribus cum eſſet ex ſermone Athanaſij recitata lachrymas exciuit. Vnde concluſit Conſtantinus Epiſcopus. *Ecce is, qui ab immortalitate appellationem,* ideſt, *Athanaſius, ſortitus eſt, totam hanc Sacram Congregationem ad compunctionem, & lacrymas compulit; non enim venerandas eſſe tantummodo imagines Sanctorum docuit,*

 cuit,

cuit, ſed etiam maximas qua
dam meditandas rationes ab h
proficiſci.

Vnde conficitur argume
tum imagines non fuiſſe pr
hibitas Hebræis, & ijs exen
plis Scripturas abundare, ſ
tantum fuiſſe vetita idola,
proinde corruere argumen
Hebræorum, & Hæretic
rum.

Tres tamen Quæſtiones ſu
circa imagines. Prima, vtru
imagines Dei licitæ ſint. R
tio dubitandi eſt, quia De
caret corpore, vnde omn
imago Dei videtur eſſe falſa
& idolum. In hac quæſtio
non ſoli Hæretici negant lic
re, ſed etiam quidam Catho
ci. Durandus in 3. diſt. 9. q
Abulenſis in cap. 4. Deut. q
& Peres de Traditionib
parte 3. tractatu de imagin
bus. Poſſunt argumentari

Con-

Concilijs, quia 7. Synodus act. 3. duobus in locis admittens imagines Chriſti, Deiparæ, & Sanctorum, nullam mentionem facit de imaginibus Dei. Imò in perſona Theodori Patriarchæ Hieroſolymitani actione 3. ſic ait: *Amplectimur imagines Verbi Dei, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, qui pro nobis incarnatus eſt, cuius imago, & figura non Deitatis, quæ incōuulsè carni eius vnita eſt, præfert characterem: inuiſibilis enim eſt, & incircumſcripta diuiua natura, Deum quippe nemo vidit vnquam: ipſe vnigenitus enarrauit, ſed humanitatis eius coloribus facientes Iconem adoramus* Qui locus videtur expreſſus pro negatiua ſententia, quæ confirmatur ex Tridentino ſeſſ. 25. initio, vbi exprimens imagines Chriſti, Deiparæ, & San-

ctorum, de imaginibus D
prorſus tacet.

Reſpondendum tamen e
affirmatiuè cum Caietano 3. p
q.5.ar. 3. Catharino in lib. d
cultu imaginum, & Theolo
gis communiter, & Bellarmin
lib. 2. de Beatitudine cap.
Primum fundamentū eſt, qui
Deus viſus eſt ſæpè in form
corporea in ſacris Scripturis
vti quando apparuit Abraham
Gen. 18. vti Auguſtinus inter
pretatur. *Tres vidit, & vuum
adorauit*: propter Myſterium
Trinitatis. Et quando viſu
eſt Iacobo innixus Scalæ. E
Danielis 17. & Iſaiæ 1. &
Amos 9. Igitur ſicut viſus eſt
ita & pingi poteſt. Probatu
ſecundo, quia in ſacris Scrip-
turis attribuuntur Deo affe-
ctus humani, vti ira, furor, pœ
nitentia, oculi, aures, & ma
nus. Cur igitur non licebi
adum-

adumbrare coloribus, quod licuit verbis deſcribere. Probatur tertio, quia ſacræ litterę multis in locis exhibent Seraphinos, & Cherubinos, & angelos effigiatos, qui tamen incorporei ſunt. Ergo licebit etiam Deum pingere quamuis carent corpore. Probatur quarto ex vſu Eccleſiæ, quæ ſolet myſterium Trinitatis depingere, & præcipuè Spiritum Sanctum in forma columbæ.

Argumentis ita reſpondetur Primo non obſtare Deum eſſe incorporeum, cum ſæpè in figura corporis apparuerit, & angeli qui ſpiritus ſunt, imagines habuerint. Obiectio ex Concilijs ſoluitur duobus modis primo negando in Concilijs non fieri mentionem imaginis Dei, cum Act. 5. 7. Synodi fiat mentio Spiritus Sancti effigiati inſtar columbæ. Et in

Tridentino loco citato admittitur in Hiſtorijs ſacræ Scripturę quę depinguntur rectè figurari Deũ, dummodo tamen doceatur populus, non propterea Diuinitatem figurari quaſi corporeis oculis conſpici, vel coloribus, aut figuris exprimi poſſit. Vnde patet eas imagines Dei permitti. Ad locum adductum Concilij reſpondetur Concilium noluiſſe loqui de imaginibus Dei, quia ſatis erat ſtatuere contra Hæreticos adorationem imaginum Chriſti, Deiparæ, & Sanctorum. Nolebat enim tunc irritare Iconoclaſtas præſertim cum adorare imagines Dei non eſſet res neceſſariò definienda, quia vt inquit Bellar. poſſe fieri has imagines non eſt res de fide, & in opinione verſatur, quanquam non liceat eas impugnare. Quæ eſt ſecun-

da ſolutio contra Caluinum lib. 5. Inſt. cap. 11. qui ait nefas eſſe.

Secunda quæſtio: vtrum liceat Chriſtum in forma agni depingere, ſicut & Euangeliſtas inſtar Leonis, & Bouis, & Aquilæ effigiari. Negat Carranza in ſumma Conciliorum nixus Can. 82. 6. Synodi, in quo ait prohiberi pingi Chriſtum in forma agni. Sed omnino eſt affirmandum, quia ita diſertè habet Adrianus Papa Synodo 7. act. 2. in litteris ad Tharaſium. Quo loco refutatur Carranza, quia ibi Papa ſic ait: *In 6. Synodi Canonibus narratur pictura illa veneranda, in qua Agnus digito præcurſoris præmonſtratus graphicè eſt inſculptus, qui in typum gratiæ aſſumptus verum nobis per Legem agnum, nempe Chriſtum Deum indicat.* Idem affirmat

Elias

Elias act.4. & Epiphanius act.6. eiuſdem Synodi. Præterea Damaſus in vita Syluestri ſcribit Conſtantinum in loco ſui baptiſterij agnum ex auro puriſſimo poſuiſſe. Tandem ſi Spiritus Sanctus in forma columbæ depingitur, ergo & in forma Leonis, Bouis, Euangeliſtæ.

Quæſtio tertia duplex eſt, vtrum imagines tantùm in ſuis Hiſtorijs ponendæ ſint, ita vt ſolitariæ non poſſint conſiſtere? Et vtrùm in Templis ſint collocandæ? Quoad primam Caluinus negat imagines per ſe ſolas eſſe ponendas, ſed tanquam partes hiſtoriæ ad illam eſſe referendas, ac proinde admittit imagines in picturis quæ deſcribunt hiſtorias Scripturarum. Catholica tamen doctrina eſt imagines per ſe ſolas proponi poſſe,

&

& adorari. Ita ex traditione Eccleſiæ docemur, & in hoc ſenſu eas 7. Synodus adſtruxit. Probatur exemplis. Primò, Chriſtus miſit ſuam imaginem Regi Abagaro ſolitariam. Ita ſcribit Euagrius l. 4. cap. 26. & Damaſ. lib. 1. de imaginibus. Et huic imagini fiebat feſtum in die translationis eius. Secundo extat diuina prouidentia, imago Chriſti mortui in Sudario, quæ negari non poteſt, cum aſſeruetur Turini, & magna religione colatur. Tertio imaginem B. V. pinxit B. Lucas, imo & plures fecit, vti refert Nicephorus lib. 14. cap. 2. & Theodorus Lector lib. v. Collectaneorum. Quarto Tertullianus libro de pudicitia, ſcribit in Calicibus ſacris ſculpi ſolitas imagines Chriſti ouē humeris ſuis ferentis. Quinto Auguſtinus lib. 1. de conſenſu

Euan-

Euangeliſtarum c. 10. ait paſſim inueniri imagines Chriſti inter Petrum, & Paulum collocatas. Et patet ex commemoratis act. 4. & 6. 7. Synodi. Et confirmatur, quia Conſtantinus Magnus vidit imagines Petri, & Pauli non contextas hiſtoriæ, ſed veluti in tabula ſeparatas, vti Sylueſter illas habebat.

Falsò autem negat Caluinus nullius vtilitatis eſſe huiuſmodi imagines, contrarium enim docent exempla à 7. Synodo allata, inter quæ commemoratur illud de imagine B. V. cuius aſpectu Maria Aegyptiaca tot gemitus edidit, tot lacrymas emiſit, & cuius fidem implorauit. Refelli poteſt Caluinus contrario argumento, nempè pernicioſas eſſe laſciuas imagines, quæ res ipſum, hominem in humanio-

nioribus litteris verſatum latere non potuit. Puto enim legiſſe illum apud Terentium, & Plinium, quæ ſatis eſſent ad eius opinionem refutandam.

Quoad aliam quæſtionem imagines in templis locari nefas eſſe putat Caluinus. Nullo fundamento, cum vbique occurrant exempla tum in Scripturis, tum in Eccleſiaſticis Hiſtorijs. In veteri Teſtamento Cherubini in tabernaculo, & in templo collocati. Exodi 25. & 3. Reg. 6. in 7. Synodo 6. refertur diſcipulos S. Epiphanij templum ei ſtruxiſſe, & in eo eius imaginem collocaſſe. Damaſus in vita Syluestri narrat Conſtantinum in templo Lateranenſi imagines Saluatoris, & 12. Apoſtolorum, & quatuor Angelorum poſuiſſe, idque apparet omnino licere, & conuenire ex tradi-

tio-

tione Eccleſiæ. Vbi enim melius ponentur ſanctorum imagines, quam in templis vbi habent aras, in quibus coluntur?

Obijcit tamen Caluinus locum Epiphanij in epiſtola ad Ioannem Hieroſolymit in qaa dicit eſſe contra auctoritatem Scripturæ pendere in Templo effigiem alicuius hominis. Loquitur autem de imagine ſacra.

Varijs modis huic obiectioni reſpondent noſtri Authores. Mihi omnino perſuaſum eſt, hanc epiſtolam fuiſſe falſatam, & hoc eſſe additamentum Hęreticorum. Moueor primo, quia ſi hæc eſſet doctrina Epiphanij non auderent eius diſcipuli Templum ei erigere, & in eo illius imaginem collocare. Secundo quia nemo Hæreticorum, qui ante 7. Synodum,

dum, vel in ea contra imagines argumentati ſunt, hoc teſtimonio Epiphanij vſus fuit. Tertio, quia in eadem 7. Synodo Patres Orthodoxi ex doctrina Epiphanij multa teſtimonia adduxerunt ad imagines confirmandas. Moueor tandem, quia Diuus Hieronymus ad Pammachium contra Ioannem Hieroſolymitanum refert totam penè iſtam epiſtolam, nec tamen hanc partem epiſtolæ adducit. Itaque certum puto ab Hæreticis illud additamentum epiſtolæ Epiphanij fuiſſe adiectum, præſertim cum appareat ex actis 7. Synodi, actione 6. Hæreticos duos alios locos Epiphanij ſimiliter falſos adduxiſſe. Quod ergo tunc palam auſi ſunt illi, veroſimile eſt poſtea alios clam maiori fiducia feciſſe.

AP-

APPENDIX

Quomodo adorandæ ſint Imagines?

HAec Controuerſia difficilis eſt propter Hæreticos negantes licitam eſſe adorationem imaginum ex eo quia ſequeretur committi idololatriam in ipſa adoratioue, poſita quippe Chriſti imagine, qui adorat illam, debet per latriam adorare. Vnde ſequitur idololatria adorando imaginem, quæ non eſt Chriſtus. Quod ſi quis dicat adorari in ea Chriſtum, non imaginem, ſequitur imaginem, non adorari. Vel non magis adorari Chriſtum in imagine quàm in alia qualibet re, in qua

qua cogitetur Chriſtus.

Tres ſunt hac in re ſententiæ. Prima imaginem nullo modo adorari, ſed per eam ſolum exemplar, & illam tantum eſſe occaſionem adorandi. Ita quidam cum Durando in 3.diſt 9.q.2.

Secunda ſententia affirmat in adoranda imagine interuenire duas adorationes, vnam propriam imaginis vt talis eſt, quæ ſit inferioris notæ ab adoratione exemplaris, alteram propriam exemplaris, ad quam vltimò terminatur prima. Ita Sanderus lib.2. de imaginibus cap.vlt. & Albertus Pius Carpenſis lib.8. contra Eraſmum, & Catharinus Op. de adoratione.Concluſ.6. & 7. & Bellarminus lib.2.c 20.& 21.Fundantur, quia nulla imago poteſt adorari latria. Hoc enim prohibetur à 7. Synodo act. 7.

&

& poſtea Can. 3. vbi dicitur imaginem Chriſti non eſſe adorandam latria. Et additur huiuſmodi imagines non aliter adorari quam Euangelia, & vaſa ſacra, quæ nullo modo adorantur latria. Bellarminus ait ſpectata ratione duas debere dari adorationes, vnam quæ terminetur immediatè ad imaginem, & propria illius ſit, quæ latria eſſe non poteſt, & aliam, quæ tendat in exemplar, & propria illius ſit, imaginis autem impropria, ac proinde latria dici nequeat.

Tertia ſentẽtia docet, vnam tantum, & eandem eſſe adorationem imaginis, & ſui prototypi ſiue exemplaris, ac proinde nihil eſſe in imagine, quod non referatur ad exemplar à quo tota ſumitur ratio adorandi. Vnde qui in imagine colit Christum adorat ima-

imaginem adoratione propria Chriſti, ideſt, latria; idemque de adoratione Crucis dicendum, quæ item latria adoratur. Contra autem qui adorat Sanctum non poteſt adorare niſi per duliam, quia exemplar non eſt capax alterius adorationis. Vnde hæc ſententia non admittit duas illas adorationes diſtinctas, vnã propriam imaginis inferiorem, & alteram propriam exemplaris ſuperiorem. Hæc eſt doctrina D. Tho. 3. p. q. 25. quem ſequitur ibi Caietanus, & communiter Thomiſtæ. Tradit eam Payua lib. 9. orthodoxarum explicationum, & Turrianus l. 1. Can. Apoſt. c. 25. & lib. de dogmaticis characteribus, & multi ex antiquioribus Scholaſticis cum Alexandro, & Bonauentura. Defendit eam Vaſq. tomo de Incarna-

nacione diſputatione 108. capite 3.

Hæc ſententia placet D. Thom. quam ille munit doctrina Ariſtoteles lib. de memoria, & reminiſcentia diſtinguens duos motus adorantis in imaginem: vnum in eam, vti res quædam eſt præſcindens à ratione imaginis; alterum in imaginem, vti eſt formalis repræſentatio prototypi, ſeu exemplaris; & ait primum eſſe diuerſum à ſecundo, ſecundum autem eſſe eundem motum in imaginem, & in prototypum, ſiue exemplar. Vnde concludit quod imagini Chriſti, vti eſt res quædam, puta lignum ſculptum, vel pictum nulla reuerẽtia exhibetur: quæ autẽ exhibetur vti imagini, eadẽ adoratio eſt, quæ exhibetur Chriſto. Ex qua doctrina ſequitur, ſicut Chriſtus latria ado-

adoratur, ita & eius imaginem latria adorandam, cum eadem ſit ratio adorandi imaginem, & exemplar. Hæc ratio conuincit, nec indiget confirmatione Vaſquez, qui multum ſudat in excogitanda ratione euidenti præter hanc D. Thomæ, nec illam, meo iudicio, diuerſam inuenit, quæ item eſt Bonauenturæ in 3. diſt. 9. ar. 1. qu. 2. & 4. Iuuat ex parte quod inſinuat D. Thom. adorationem non ferri niſi in creaturam rationalem, qualis non eſt imago præciſa ab exemplari. Confirmatur ratio D. Thomæ à contrario argumento quo Vaſquez benè vtitur, nimirũ iniuriæ, quæ quando fit imagini ſemper fit prototypo. Ergo etiam adoratio quando fit imagini ideò fit quia tranſit ad exemplar. Inſuper docet experientia, nos viſa imagine ſta-

Euangeliſtarum c. 10. ait paſſim inueniri imagines Chriſti inter Petrum, & Paulum collocatas. Et patet ex commemoratis act. 4. & 6. 7. Synodi. Et confirmatur, quia Conſtantinus Magnus vidit imagines Petri, & Pauli non contextas hiſtoriæ, ſed veluti in tabula ſeparatas, vti Syluester illas habebat.

Falsò autem negat Caluinus nullius vtilitatis eſſe huiuſmodi imagines, contrarium enim docent exempla à 7. Synodo allata, inter quæ commemoratur illud de imagine B. V. cuius aſpectu Maria Aegyptiaca tot gemitus edidit, tot lacrymas emiſit, & cuius fidem implorauit. Refelli poteſt Caluinus contrario argumento, nempè pernicioſas eſſe laſciuas imagines, quæ res ipſum, hominem in humanio-

nioribus litteris verſatum latere non potuit. Puto enim legiſſe illum apud Terentium, & Plinium, quæ ſatis eſſent ad eius opinionem refutandam.

Quoad aliam quæſtionem imagines in templis locari nefas eſſe putat Caluinus. Nullo fundamento, cum vbique occurrant exempla tum in Scripturis, tum in Eccleſiaſticis Hiſtorijs. In veteri Teſtamento Cherubini in tabernaculo, & in templo collocati. Exodi 25. & 3. Reg. 6. in 7. Synodo 6. refertur diſcipulos S. Epiphanij templum ei ſtruxiſſe, & in eo eius imaginem collocaſſe. Damaſus in vita Sylueſtri narrat Conſtantinum in templo Lateranenſi imagines Saluatoris, & 12. Apoſtolorum, & quatuor Angelorum poſuiſſe, idque apparet omnino licere, & conuenire ex tradi-

tio-

tione Eccleſiæ. Vbi enim melius ponentur ſanctorum imagines, quam in templis vbi habent aras, in quibus coluntur?

Obijcit tamen Caluinus locum Epiphanij in epiſtola ad Ioannem Hieroſolymit. in qua dicit eſſe contra auctoritatem Scripturæ pendere in Templo effigiem alicuius hominis. Loquitur autem de imagine ſacra.

Varijs modis huic obiectioni reſpondent noſtri Authores. Mihi omnino perſuaſum eſt, hanc epiſtolam fuiſſe falſatam, & hoc eſſe additamentum Hæreticorum. Moueor primo, quia ſi hæc eſſet doctrina Epiphanij non auderent eius diſcipuli Templum ei erigere, & in eo illius imaginem collocare. Secundo quia nemo Hæreticorum, qui ante 7. Synodum,

dum, vel in ea contra imagines argumentati ſunt, hoc teſtimonio Epiphanij vſus fuit. Tertio, quia in eadem 7. Synodo Patres Orthodoxi ex doctrina Epiphanij multa teſtimonia adduxerunt ad imagines confirmandas. Moueor tandem, quia Diuus Hieronymus ad Pammachium contra Ioannem Hieroſolymitanum refert totam penè iſtam epiſtolam, nec tamen hanc partem epiſtolæ adducit. Itaque certum puto ab Hæreticis illud additamentum epiſtolæ Epiphanij fuiſſe adiectum, præſertim cum appareat ex actis 7 Synodi, actione 6. Hæreticos duos alios locos Epiphanij ſimiliter falſos adduxiſſe. Quod ergo tunc palam auſi ſunt illi, veroſimile eſt poſtea alios clam maiori fiducia feciſſe.

AP-

APPENDIX

Quomodo adorandæ ſint Imagines?

HAec Controuerſia diffi-cilis eſt propter Hære-ticos negantes licitam eſſe adorationem imaginum ex eo quia ſequeretur committi ido-lolatriam in ipſa adoratioue, poſita quippe Chriſti imagi-ne, qui adorat illam, debet per latriam adorare. Vnde ſequitur idololatria adorando imaginem, quæ non eſt Chri-ſtus. Quod ſi quis dicat ado-rari in ea Chriſtum, non ima-ginem, ſequitur imaginem, non adorari. Vel non magis ado-rari Chriſtum in imagine, quàm in alia qualibet re, in

qua

qua cogitetur Chriſtus.

Tres ſunt hac in re ſententiæ. Prima imaginem nullo modo adorari, ſed per eam ſolum exemplar, & illam tantum eſſe occaſionem adorandi. Ita quidam cum Durando in 3. diſt 9. q. 2.

Secunda ſententia affirmat in adoranda imagine interuenire duas adorationes, vnam propriam imaginis vt talis eſt, quæ ſit inferioris notæ ab adoratione exemplaris, alteram propriam exemplaris, ad quam vltimò terminatur prima. Ita Sanderus lib. 2. de imaginibus cap. vlt. & Albertus Pius Carpenſis lib. 8. contra Eraſmum, & Catharinus Op. de adoratione. Concluſ. 6. & 7. & Bellarminus lib. 2. c 20. & 21. Fundantur, quia nulla imago poteſt adorari latria. Hoc enim prohibetur à 7. Synodo act. 7.

& poſtea Can. 3. vbi dicitur imaginem Chriſti non eſſe adorandam latria. Et additur huiuſmodi imagines non aliter adorari quam Euangelia, & vaſa ſacra, quæ nullo modo adorantur latria. Bellarminus ait ſpectata ratione duas debere dari adorationes, vnam quæ terminetur immediatè ad imaginem, & propria illius ſit, quæ latria eſſe non poteſt, & aliam, quæ tendat in exemplar, & propria illius ſit, imaginis autem impropria, ac proinde latria dici nequeat.

Tertia ſentētia docet, vnam tantum, & eandem eſſe adorationem imaginis, & ſui prototypi ſiue exemplaris, ac proinde nihil eſſe in imagine, quod non referatur ad exemplar à quo tota ſumitur ratio adorandi. Vnde qui in imagine colit Chriſtum adorat

ima-

imaginem adoratione propria Chriſti, ideſt, latria; idemque de adoratione Crucis dicendum, quæ item ſatria adoratur. Contra autem qui adorat Sanctum non poteſt adorare niſi per duliam, quia exemplar non eſt capax alterius adorationis. Vnde hæc ſententia non admittit duas illas adorationes diſtinctas, vnã propriam imaginis inferiorem, & alteram propriam exemplaris ſuperiorem. Hæc eſt doctrina D. Tho. 3. p. q. 25. quem ſequitur ibi Caietanus, & communiter Thomiſtæ. Tradit eam Payua lib. 9. orthodoxarum explicationum, & Turrianus l. 1. Can. Apoſt. c. 25. & lib. de dogmaticis characteribus, & multi ex antiquioribus Scholaſticis cum Alexandro, & Bonauentura. Defendit eam Vaſq. tomo de Incarna-

adoratur, ita & eius imaginem latria adorandam, cum eadem ſit ratio adorandi imaginem, & exemplar. Hæc ratio conuincit, nec indiget confirmatione Vaſquez, qui multum ſudat in excogitanda ratione euidenti præter hanc D. Thomæ, nec illam, meo iudicio, diuerſam inuenit, quæ item eſt Bonauenturæ in 3. diſt. 9. ar. 1. qu. 2. & 4. Iuuat ex parte quod inſinuat D. Thom. adorationem non ferri niſi in creaturam rationalem, qualis non eſt imago præciſa ab exemplari. Confirmatur ratio D. Thomæ à contrario argumento quo Vaſquez benè vtitur, nimirũ iniuriæ, quæ quando fit imagini ſemper fit prototypo. Ergo etiam adoratio quando fit imagini ideò fit quia tranſit ad exemplar. Inſuper docet experientia, nos viſa imagine ſta-

tim recordari exemplaris ſui, & affectu, & adoratione ad illud tendere.

Oppugno autem contrariam ſententiam admittentem diſtinctas adorationes, quæ item eſt Suarez tom. de Incar. diſp. 54. ſec. 3. hoc dilemmate: Vel illa adoratio diſtincta, quæ defertur imagini eſt diuerſa ab ea quæ defertur exemplari, vel non. Si non eſt diuerſa, habeo intentum: Si autem eſt diuerſa, oportet videre quęnam illa ſit; igitur adoro imaginem D. Petri, ſi illa adoratio eſt diſtincta ab illa qua Petrum in ſe adoro, debet eſſe diſtincta à dulia, nam Petrus ſola dulia adoratur. Non poteſt autem eſſe alia ſpecies adorationis, quia non datur. Ergo non poteſt eſſe diuerſa, ſed eadem dulia. Idem argumentum facio in latria. Si

enim

enim adoratio, quæ tendit in imaginem Chriſti eſt diſtincta ab ea quæ tendit in Chriſtum ſequitur eam eſſe vel minorem latriam, vel duliam. Minor latria eſſe non poteſt, tum quia imago ſumpta in ſe non adoratur latria, tum quia ſequeretur imaginem adorari latria contra Concilij doctrinam, quam Aduerſarij nobis obijciunt. Supereſt ergo vt ſit dulia. Hoc autem eſſe non poteſt, quia confunderetur adoratio imaginis Chriſti cum adoratione imaginis Sanctorum. Quod ſane dici non poteſt, & repugnat experientiæ, quia nos exhibemus actus exteriores imagini Chriſti longè diuerſos ab ijs, quos exhibemus imaginibus Sanctorum; tundimus enim pectus, & veniam peccatorum poſtulamus coram Chriſti imagine: quod

non facimus, nec poſſumus fa-
cere erga imagines ſanctorum.
Qua ratione refellitur ſolutio
Suarij, qui ſect. 4. admitti
duas dulias, & duas latrias
vnam inferiorem debitam ima-
gini per ſe ſumptæ, alteram
ſuperiorem debitam exem-
plari.

Confirmatur hæc doctrin
noſtra, loco Tridentini Con
cilij quo etiam vtitur Vaſque
diſp. 108. cap.3. Igitur Triden
tinum ſeſſ. 25. in decreto poſ
to in principio docet, imagi
nes Chriſti, Deiparæ Virginis
& Sanctorum in Templis eſſe
retinendas, eiſque debitum
honorem, & venerationem im
pertiendam, non quod creda
tur in eis eſſe aliqua diuinita
vel virtus propter quam ſi
colendæ, vel quod ab eis
aliquid petendum, veluti oli
fiebat à Gentibus quæ in ido
lis

is ſpem ſuam collocabant. Sed
uia honor qui eis exhibetur
efertur ad prototypa quæ illæ
epræſentant, ita vt per ima-
ines quas oſculamur, & co-
am quibus caput aperimus, &
rocumbimus Christum ado-
emus, & Sanctos, quorum
llæ ſimilitudinem gerunt ve-
eremur: id quod Concilio-
um præſertim ſecundæ Syno-
i decretis contra imaginum
ppugnatores eſt ſancitum.
Negat omnino Conciliũ ima-
inibus ſecundum ſe ſumptis
ationem diuinitatis & virtu-
is, & totam refert ad exem-
lar. Vnde colligitur totam
ationem adorandi ad exem-
lar reuocari. Et quod ma-
ximè notandum eſt affirmat
hoc eſſe definitum in Conci-
liis, & nominatim 7. Synodo.
Vnde apparet 7. Synodum non
ſolum non contradicere huic

doctrinæ D. Thom. quæ noſtra eſt, imo & eam maximè probare. Itaque non bene ſignificat Bellarm. cap. 22. nec Suarez diſp. 54. ſect. 3. D. Tho. ſi vidiſſet iſtam 7. Synodũ aliter ſenſurum, cum alijs Scholaſticis qui eam non viderunt. Addit Suarez nec illos habuiſſe notitiam 7. Synodi generalis, nec epiſtolæ Adriani, quaſi excuſare eos velit quod in hac noſtra ſententia fuerint. Quam ſuſpicionem redarguit Tridentinum Concilium à quo eadem doctrina traditur, quam D. Thom. prius poſuerat, quod argumento eſt 7. Synodum, idem quod D. Thomas tradidit prius ſenſiſſe, & Tridentinum eundem ſenſum confirmaſſe.

Hinc patet ſolutio ad argumentum ex ratione petitum, negando in imagine eſſe ali-

quam

quam virtutem, vel excellentiam diſtinctam ab exemplari propter quam ſeorſim & ſine illo adoretur, cum tota ratio adorandi imaginem ſit exemplar, ita vt quod aiunt Philoſophi ea virtus adoretur in imagine vt quo & in exemplari vt quod, hoc eſt, principaliter, & terminatiuè. Ad doctrinam Concilij Nicæni ſecundi quæ videbatur difficilis, quia prohibet vllam imaginem adorari latria, reſpondetur ex Concilio Tridentino, Concilij mentem fuiſſe vulgari modo loqui, quia vulgus putat adorationem terminari ad imaginem, & eam ratione ſui adorari, qui erat error Gentilium, qui putabant imagines habere aliquod numen, vti obſeruat Concilium Tridentinum. In hoc igitur ſenſu 7. Synodus negat imagines

adorandas eſſe latria. Qu
ſolutio vera, & facilis eſt.
Vaſquez aliam excogitat,
nimis ſudat in excogitand
Soluit autem hoc modo. D
ſtinguit in adoratione actum
externum, & internum, & a
actum internum latriæ non
poſſe verſari circa imagine
ſed circa exemplaria, quia
ſubmiſſio illa animi, & ſer
tus interior non exhibetur n
Deo, & Chriſto: at verò act
exterior poteſt ad imaginem
terminari, & explicat Conc
lium dicendo loqui de prim
adoratione interiori, quæ n
poteſt conuenire imagini, u
autem de exteriori, qui in im
ginem quadrare poteſt. V
rum hæc ſolutio mihi non p
cuit cum eam legi, & poſte
vidi impugnari à Suarez ſe
illa 3. quia ille actus ext
rior adorandi imperatur, &
for-

Digitized by Google

formatur ab actu interno, & ex vi illius tribuitur imagini: ergo iam intentio, & actus interior ſimul cum illo actu externo imagini exhibetur. Cum autem ille actus latria ſit, imago adorabitur latria; & ita illam ſolutionem impugnat Suarez. Ergo ſignum eſt etiam hoc voluiſſe prohibere Concilium, nec enim imagini ſacrificari poteſt. Præterea, non omnis imago eſt capax actuum externorum adorandi, quia coram imagine ſancti non poſſumus tundere pectus, cum ille actus ſolum conueniat imagini cui debetur latria, ratione exemplaris. Vnde apparet etiam in actibus exterioribus ineſſe periculum idololatrandi.

Pro fine quæſtionis animaduerto nomen IESV adorari item latria, cum illud nomen

ad ſignificatum referatur. Vnde eadē ratione qua imago Chriſti propter exemplar adoratur latria, & hoc nomen propter ſignificatum latria colendum eſt. Quæ ratio exprimitur in Concilio Moguntino celebrato anno 1549. Par. 1. Quod attinet ad Crucem dico breuiter cum D. Thom. q. 25. ar. 4. veram Chriſti Crucem dupli-ci ratione adorari latria. Primo propter repræſentationem Chriſti. Secundò propter phyſicum contactum, & myſticam vnionem cum Redemptore. Alias Cruces vno tantum titulo latriam terminare, nimirū quatenus Chriſtum repræſentant. Qua de re Suarez diſp. 56. & præcipuè Vaſquez diſp. 111. quo nemo ſolidius, & eruditius de adoratione tractauit.

Obiectio de adoratione Euan-

Euangelij, & vaſorum ſacrorum nihil officit doctrinæ traditæ. Quando enim Concilium dixit adorandas eſſe imagines Chriſti ſicut Euangelium, & vaſa ſacra, intellexit non eſſe periculum idololatrandi in adoratione imaginum, ſicuti non erat in adoratione Euangelij, & vaſorum ſacrorum. Vnde intentio illius fuit non comparare adorationes, ſed excludere periculum idololatriæ.

Ad calcem animaduerto in 7. Synodo ſiue 2. Concil. Niceno Act. 4. haberi: *Angelos adorandos eſſe, quod ſint corporei.* In quo ne Lector offendat, volo monere, illud non dici ab Vniuerſo Concilio, ſed à Ioanne Epiſcopo Theſſalonicenſi, cuius ibi legitur liber, vbi negat homini Gentili de adoratione imaginum diſputanti.

Angelos omnino incorporeos, & Spirituales eſſe : *vt vos*, inquit, *gentiles dicitis* : & affirmat eſſe compoſitos *ex ſpiritu, & tenui* corpore : cum ſolus *Deus ſit incorporeus, & informabilis*. Idque Athanaſij, Baſilij, & Methodij authoritate confirmat. Qua de re nos latè alias diximus, cum quæſtio nobis poneretur de Bullis Papæ, in quibus quædam narrando, quædam obiter aſſerendo, alia propriè decernendo, & definiendo proponebantur : An, hæc omnia, & quatenus eſſent credenda? Ibi enim diſputando de doctrina tradita à Summis Pontificibus, & Concilijs vniuerſalibus locum difficilem Nicolai I. Papæ cap. *à quodam Iudæo*, de Conſecrat. d. 2. & locum iſtum Concilij Niceni 2. Act. 5. adduximus, & accuratè examinauimus.

Sum-

Summa tum noſtræ ſententiæ ſuit. Quæ rectè ad ſcopum quæſtionis reſponſa feruntur, ea omnino eſſe credenda. Quæ in tranſcurſu, & obiter dicuntur: Ijs nos credere non teneri. Idque Suario tomo de Incarnatione diſp. 54. ſ. 2. & Vaſquio ibidem diſput. 179. c. 5. & Bellarmino lib. 4. de Rom. Pontif. cap. 12. & Henriquez lib. 2. de Sacram. Baptiſmi cap. 10. & Sanchez tomo de Conſil. ſeu opuſculis moralibus, lib. 4. cap. 2. dub. 14. P. Del Bene, to. 2. ſum. Theolog. d. 1. q. 2. authore probauimus. Nunc autem ſatis erit locum Carranzæ in ſum. Concil. annot. ad eum locum ſeptimæ Synodi afferre, vbi ſic. *Synodus non improbat, ſed magis viſa eſt approbare hanc ſententiam, dicente Taraſio Patriarcha. Oſtendit autem pater quod*

& angelos pingere oporteat, quã-do circumſcribi poſſunt, & vt homines apparuerunt. Sacra Synodus reſpondit. Etiam Domine. Auguſt. ad Nebridium epiſtola 115. dicit Angelos aerea aut ætherea animantia, & in lib. de eccl. dog. cap. 11. dicit. Nihil incorporeum, & inuiſibili natura credendum, niſi Deum ſolum. Et Cap. 12. creaturam omnem corpoream eſſe Angelos, & omnes virtutes cœleſtes corporeas, licet non carne ſubſiſtant. (addentes) Ex eo autem corporeas eſſe credimus, quòd localiter circumſcribantur. Sicut anima quæ carne clauditur. Et in qu. 67. dixerat infimos angelos animaliter viuere, quod tamen in primo retractat. temperauit. Et nuper Card. Caie in comment. ad Epheſ. 2. dixit Dæmones eſſe aereos ſpiritus. Hæc dixerunt Patres iſti ſecuti Platonem. E

contra

contra multi alÿ patres Eccleſiæ ſentiunt Angelos omnino incorporeos: quos, vt videtur, ſecuti ſunt patres Concilÿ Lateranenſis primi, dicentes. Deus ab initio vtramque de nihilo condidit creaturam corporalem, & ſpiritualem. Angelicam, ſcilicet, & mundanam. Hæc illi. Quibus verbis ſpiritualem oppoſuerunt corporali. Sed hęc controuerſia nondum Ecclęſiæ cenſura terminata eſt.

CON-

Digitized by Google

CONTROVERSIA QVINTA

DE COMMVNIONE Sub vtraque ſpecie.

CAP. I.

Origo Controuerſiæ, & neceſſaria ab illam prælodia.

ORTA fuit hæc controuerſia Pragæ in Boemia anno 1412 authoribus duobus Germanis, a tero Petro Dreſdenſi, altero Iacomello Miſnenſi. Nam cum Petrus in eum locum Ioannis 6. *Niſi manducaueritis carnem Filij ho-*

hominis, & biberitis eius ſanguinem non habebitis vitam in vobis, incidiſſet, eumque interpretari aliter non poſſet niſi dicendo, præcipi à Chriſto vtramque ſpeciem, re cum Iacomello Pragæ concionante communicata ambo ſibi perſuaſerunt ſine communione ſub vtraque ſpecie neminem poſſe ſaluari; idque cæperunt docere Auditores, quibus mirificè placuit. Ita narrat Aeneas Syluius in Hiſtoria Boemorum cap. 45. Ac ſuper eo articulo Boemi in Concilio Baſileēſi primum diſputarunt, quibus reſpondit Pater Ioannes à Raguſa Dominicanus Procurator generalis, poſtea Epiſcopus Argenſis, & Card. S. Sixti.

Hanc hæreſim ſecutus aliquando fuit Lutherus, (quia variè hac in re ſenſit) in lib.

de

de captiuitate Babylonica c. 1. & Brentius in Apologia pro confeſſione Vvitembergenſi, & Melancton in apologia confeſſionis Auguſtanæ, & Kemnitius in 2. p. contra Concilium Tridentinum ſeſſ. 21. & Caluinus lib. 4. Inſtit. cap. 17. & in Antidoto articulorum Pariſienſium art. 7. qui omnes aiunt præceptum eſſe diuinum communicandi ſub vtraque ſpecie, nec aliter fieri poſſe, & Eccleſiam Catholicam condemnant, quæ Laicis communicantibus vnam tantùm ſpeciem dat, alteram negat.

Præmittendum primo ex doctrina Magiſtri in 4. diſt. 8. & Innocentij in ſumma de officio Miſſæ: in Sacramento Euchariſtiæ tria eſſe conſideranda. Primùm, Sacramentum tantum. Secundùm, rem, & Sacramentum. Tertiùm, ſigni-

gnificatum ſpirituale Sacramenti. Primum eſt ſpecies viſibilis panis, & vini. Secũdũ corpus, & ſanguis Chriſti ſub ijs contentus. Tertium corpus Chriſti myſticum. Species enim ſunt Sacramentum, quia ſunt ſigna corporis, & ſanguinis. Corpus verò, & ſanguis ſub ſpeciebus ſunt res, & Sacramentum: Corpus Chriſti myſticum eſt ipſa Eccleſia vnita per fidem, & charitatem cum Chriſto, & hanc ſignificat corpus Chriſti. Vnde Eccleſia dicitur res tantùm, & non Sacramentum. Hoc alijs verbis declarauit Innocentius, nimirum in Euchariſtia prima eſt forma viſibilis. Secunda, veritas corporis. Tertia virtus ſpiritualis. Forma eſt in pane, & vino: veritas caro, & ſanguis; virtus fides, & charitas. Quæ doctrina eſt Auguſtini

citati

citati titulo de Conſecratione diſt. 2. & Hieronymi in Gloſſa prima ad Corinthios, qui ſentiunt verum Chriſti corpus in Euchariſtia eſſe figuram, & Sacramentum Eccleſiæ vnitæ per fidem, & formatæ per charitatem.

Præmittendum ſecundo triplicem eſſe manducationem huius Sacramenti. Prima eſt ſpecierũ panis, & vini. Secunda veræ carnis Chriſti. Tertia corporis myſtici, ideſt, gratiæ. Prima eſt purè corporalis. Secunda ſacramentalis. Tertia ſpiritualis.

Præmittendum tertio. Hæreticos iſta confundere, quia Caluiniſtæ negant veritatem corporis, & ſanguinis in Euchariſtia, & tantùm figuram corporis, & ſanguinis eſſe dicunt. Lutherani autem quanquam admittant in Euchariſtia

ſtia veritatem corporis, & ſanguinis, affirmant tamen ſub ſpecie panis, eſſe tantummodo corpus mortuum ſine anima & ſanguine, & ſub ſpecie vini ſolum ſanguinem eſſe ſine corpore.

Præmittendum quarto. Caluiniſtas iuxta ſuum errorem iure ſuo poſtulare vtramque ſpeciem, quia cum accipiant Eucharistiam pro cœna rectè poſtulant panem, & vinum; non enim volunt communicare, ſed cœnare, & palato conſulunt, non ſpiritui. Lutherani ſimiliter iuxta ſuam hæreſim vtramque ſpeciem neceſſariò exigunt, quia cum dicant totum Chriſtum non eſſe ſub vna ſpecie, & communicare velint, conſequenter ad errorem ſuum vtramque ſpeciem deſiderant, vt Chriſto ex integro fruantur. Vnde patet no

cum

cum ijs non contendere niſi errores ſuos abiurent. Quæſtionem ſolum eſſe cum Boemis, & ijs Lutheranis, qui cum fateantur totum Chriſtum eſſe ſub alterutra ſpecie, aſſirmant ſub vna tantùm communicare non licere.

Præmittendum 5. hunc errorem, ſcilicet præceptum eſſe communionem ſub vtraque ſpecie antiquum fuiſſe, vti habetur ex teſtimonio Concilij Baſileenſis dum adhuc erat legitimum, ideſt, ante 2. ſeſſionem. *Fuit*, inquit, *error Neſtorianorũ credentium quod ſub ſpecie panis ſit ſola caro Chriſti, & ſub ſpecie vini ſit ſolus ſanguis Chriſti.* Vbi notandum quanta ſit ſimilitudo, imo & connexio iſtarum hæreſum, quia Neſtorius qui vnionem hypoſtaticam ſuſtulit, ille idem euertit vnionem animæ cum cor-

corpore in Euchariſtia, & ſicuti diuiſit Chriſtum in duo ſuppoſita, Deumque ab homine ſeparauit, ita corpus, & animam Chriſti, in Euchariſtia diuiſit, & vnum ſine altero collocauit. Animaduerto tandem Ioannem Raguſium in oratione contra Boemos in eodem Concilio Baſileenſi habita hanc ſententiam Neſtorij Pelagio item tribuiſſe. Fides ſit penes authorem.

CAP.

CAP. II.

Vtrùm totus Chriſtus ſit ſub ſingulis ſpeciebus?

PRopono primo doctrinam catholicam circa rem, & circa modum. Affirmandum igitur, quod attinet ad rem totum Chriſtum in hoſtia ſub ſpecie panis, & totum in calice ſub ſpecie vini contineri. Hoc expreſsè definitum à tribus Concilijs generalibus Cõſtantienſi ſeſſ. 13. Florentino in Inſtructione Armenorum. Tridentino ſeſſ. 13. cap. 3. *Veriſſimum,* inquit, *eſt tantundem ſub alterutra ſpecie, atque ſub vtraque contineri. Totus enim & integer Chriſtus ſub panis ſpecie, & ſub quauis ſpeciei parte, totus item ſub vini ſpecie, & ſub eius partibus exiſtit.* Probatur

Digitized by Google

batur primo ex loco Ioannis epiſtola 1. cap.4. *Omnis ſpiritus, qui ſoluit IESVM ex Deo non eſt*. Loquitur Ioannes contra Ebionem, qui negabat Chriſtum Deum, & hominem ſimul eſſe interuentu vnionis hypoſtaticæ, & Neſtorij prodromus fuit; poteſt tamen & debet trahi locus iſte ad Euchariſtiam, in qua etiam, vt proximè dictum eſt, ſoluit IESVM ille qui dicit corpus ſine anima conſiſtere ſublata vnione naturali: cum enim ſint errores ſimiles vno eo loco confutantur, nimirum & ille qui negat vnionem hypoſtaticam inter naturas ſupernaturalem, & ille qui negat vnionem inter animam, & corpus naturalem, & vterque damnatur à Ioanne.

Probatur ſecundo ex cap. 6. eiuſdem Ioannis in illa verba:

ba:

ba: *Qui manducat me, & ipſe viuet propter me*, vbi notandum *manducat me*, non *dimidium mei*: manducare autem ad panem refertur. Ergo qui manducat hoſtiã, manducat Chriſtum, & ideo viuet propter ipſum, quia manducat ipſum viuum, & totum, ac proinde integrum ex anima, & corpore conſtantem. Confirmatur ex eo quod Chriſtus ſemper ſe appellat panem viuum, & qui de cælo deſcendit. Non eſſet autem panis viuus niſi conſtaret vita, nec ille deſcendit de cælo mortuus, ſed viuus.

Probatur tertio ex loco Pauli ad Rom. 6. *Chriſtus reſurgens ex mortuis iam non moritur*, quod verum eſſe non poteſt, ſi corpus Chriſti in Euchariſtia conſiſtit ſine anima, nam per conſecrationem ſeparando animam à corpore.

Chriſtus mortem pateretur. Hoc loco vtitur etiam Concilium Tridentinum ſeſſione 13. c.3.

Quod attinet ad teſtimonia Patrum: non pauci hanc veritatem docent, qui citantur in iure Canonico titulo de conſecratione diſt. 2. ex quibus Hilarius ſic. *Vbi pars eſt corporis, ibi, & totum*. Hieronymus ibidem: *Singuli accipiunt Chriſtum Dominum, & in ſingulis portionibus totum, nec per ſingulos minuitur, ſed integrum ſe præbet ſingulis*. Adducitur item Cyrillus Hieroſolymitanus Cath.4.dum ait: *nos eſſe Chriſtiferos, quia Chriſtum ipſum in nobis habemus*. Quem locum affert Bellarminus lib. 4. de Euchariſtia cap. 21. ſed non multum vrget: non enim dicit, nos eſſe Chriſtiferos ſumendo vnicam tantùm ſpeciem,

ciem, de qua nulla eſt mentio. Vnde poteſt intelligi de ſumptione Sacerdotali, vel Laica ſub vtraque ſpecie. Ille alius locus melior eſt cap. 5. Myſtagogi, vbi ait: *ſub ſpecie panis ſummum regem ſumi*. Confirmatur communi Eccleſiæ conſenſu quæ vnam tantum ſpeciem profitetur, & celebrat doctrinam Diui Thomæ in Hymno qui canitur in Miſſa de corpore Chriſti. *Caro, cibus; ſanguis potus, manet tamen Chriſtus totus ſub vtraque ſpecie*. Qua de re optimè Magiſter in 4. diſt. 11. *Sub vtraque ſpecie ſumitur totus Chriſtus, nec plus ſub vtraque, nec minus ſub altera*.

Declaratur exemplo ſacræ Scripturæ in manna Euchariſtiæ figura. De illo enim ſic legitur Exodi 17. *Collegerunt filij Iſrael alius plus, alius minus,*

conſecrãdo, tum poneret Chri-
ſtum vti erat, mortuum, ideſt
cum corpore ſeparato ab ani-
ma, quia tunc ſic erat à par-
te rei. Ergo hodie quando
non eſt mortuus, ſed viuus ali-
ter nec poteſt poni, nec poni-
tur niſi viuus.

Secunda eſto. Hoc Sacra-
mentum eſt vnionis Chriſt
cum anima hominis iuſti pe
vnitionem charitatis, & gra-
tiæ ſupernaturalis. Ergo non
decet vt ſoluatur in eo intrin-
ſeca vnio naturalis ſeparando
propriam animam quando ea
vnitur animæ alienæ. Tertia
quia miracula non ſunt mul-
tiplicanda in iſto myſterio.
Sed ſi Chriſtus in eo ponere-
tus mortuus, multiplicarentu
miracula. Ergo non poni-
tur mortuus. Minor probatu
quia miraculo opus eſt, v
Chriſtus qui per naturam, 8

ſta-

Digitized by Google

ſtatum eſt immortalis in hoc Sacramento moriatur. Conſequentia tenet. Ergo contraria ſententia explodenda.

Negant tamen Hæretici etiam qui admittunt veritatem Sacramenti, Illyricus lib. contra Sacramentarios parte 2. argumento 25. & parte 3. in ſolutione tertiæ obiectionis, Tilmanus Hehuſius lib. de 600. erroribus Pontificiorum titulo 17. errore 4. & 18. Hermanus Hamermanus lib. de Communione ſub vtraque ſpecie. Lutherus varie ſentit. Melancton quæſtionem diſſimulat. Omnes tamen Vbiquetarij Catholicam doctrinam admittunt, cum enim velint humanitatemm Chriſti ex vi vnionis hypoſtaticæ vbique eſſe, fatentur vbi diuinitas ſit, ibi totum Chriſtum eſſe. Non negant autem diuinitatem cum

corpore in Euchariſtia, & ſi-
cuti diuiſit Chriſtum in du-
ſuppoſita, Deumque ab homi-
ne ſeparauit, ita corpus, & an-
imam Chriſti, in Euchariſtia
diuiſit, & vnum ſine alter-
collocauit. Animaduerto ta-
dem Ioannem Raguſium
oratione contra Boemos in
eodem Concilio Baſileenſi h-
bita hanc ſententiam
Neſtorij Pelagio item
tribuiſſe. Fides ſit
penes autho-
rem.

CAP

CAP. II.

Vtrùm totus Chriſtus ſit ſub ſingulis ſpeciebus?

PRopono primo doctrinam catholicam circa rem, & circa modum. Affirmandum igitur, quod attinet ad rem totum Chriſtum in hoſtia ſub ſpecie panis, & totum in calice ſub ſpecie vini contineri. Hoc expreſsè definitum à tribus Concilijs generalibus Cõſtantienſi ſeſſ. 13. Florentino in Inſtructione Armenorum. Tridentino ſeſſ. 13. cap. 3. *Veriſſimum*, inquit, *eſt tantundem ſub alterutra ſpecie, atque ſub vtraque contineri. Totus enim & integer Chriſtus ſub panis ſpecie, & ſub quauis ſpeciei parte, totus item ſub vini ſpecie, & ſub eius partibus exiſtit.* Probatur

batur primo ex loco Ioannis epiſtola 1. cap.4. *Omnis ſpiritus, qui ſoluit IESVM ex Deo non eſt.* Loquitur Ioannes contra Ebionem, qui negabat Chriſtum Deum, & hominem ſimul eſſe interuentu vnionis hypoſtaticæ, & Neſtorij prodromus fuit; poteſt tamen & debet trahi locus iſte ad Euchariſtiam, in qua etiam, vt proximè dictum eſt, ſoluit IESVM ille qui dicit corpus ſine anima conſiſtere ſublata vnione naturali: cum enim ſint errores ſimiles vno eo loco confutantur, nimirum & ille qui negat vnionem hypoſtaticam inter naturas ſupernaturalem, & ille qui negat vnionem inter animam, & corpus naturalem, & vterque damnatur à Ioanne.

Probatur ſecundo ex cap. 6. eiuſdem Ioannis in illa verba:

ba: *Qui manducat me, & ipſe viuet propter me*, vbi notandum *manducat me*, non *dimidium mei*: manducare autem ad panem refertur. Ergo qui manducat hoſtiã, manducat Chriſtum, & ideo viuet propter ipſum, quia manducat ipſum viuum, & totum, ac proinde integrum ex anima, & corpore conſtantem. Confirmatur ex eo quod Chriſtus ſemper ſe appellat panem viuum, & qui de cælo deſcendit. Non eſſet autem panis viuus niſi conſtaret vita, nec ille deſcendit de cælo mortuus, ſed viuus.

Probatur tertio ex loco Pauli ad Rom. 6. *Chriſtus reſurgens ex mortuis iam non moritur*, quod verum eſſe non poteſt, ſi corpus Chriſti in Euchariſtia conſiſtit ſine anima, nam per conſecrationem ſeparando animam à corpore.

Chriſtus mortem pateretur. Hoc loco vtitur etiam Concilium Tridentinum ſeſſione 13. c.3.

Quod attinet ad teſtimonia Patrum: non pauci hanc veritatem docent, qui citantur in iure Canonico titulo de conſecratione diſt. 2. ex quibus Hilarius ſic. *Vbi pars eſt corporis, ibi, & totum*. Hieronymus ibidem: *Singuli accipiunt Chriſtum Dominum, & in ſingulis portionibus totum, nec per ſingulos minuitur, ſed integrum ſe præbet ſingulis*. Adducitur item Cyrillus Hieroſolymitanus Cath.4. dum ait: *nos eſſe Chriſtiferos, quia Chriſtum ipſum in nobis habemus*. Quem locum affert Bellarminus lib. 4. de Euchariſtia cap. 21. ſed non multum vrget: non enim dicit, nos eſſe Chriſtiferos ſumendo vnicam tantùm ſpe-

ciem,

ciem, de qua nulla eſt mentio. Vnde poteſt intelligi de ſumptione Sacerdotali, vel Laica ſub vtraque ſpecie. Ille alius locus melior eſt cap. 5. Myſtagogi, vbi ait: *ſub ſpecie panis ſummum regem ſumi*. Confirmatur communi Eccleſiæ conſenſu quæ vnam tantum ſpeciem profitetur, & celebrat doctrinam Diui Thomæ in Hymno qui canitur in Miſſa de corpore Chriſti. *Caro, cibus; ſanguis potus, manet tamen Chriſtus totus ſub vtraque ſpecie*. Qua de re optimè Magiſter in 4. diſt. 11. *Sub vtraque ſpecie ſumitur totus Chriſtus, nec plus ſub vtraque, nec minus ſub altera*.

Declaratur exemplo ſacræ Scripturæ in manna Euchariſtiæ figura: De illo enim ſic legitur Exodi 17. *Collegerunt filÿ Iſrael alius plus, alius minus,*

nus, & menſi ſunt: nec qui plus collegerat habuit amplius, nec qui minus parauerat habuit minus. Quod certè nihil aliud potuit ſignificare in nouo Teſtamento cuius vetus figura fuit, niſi hoc myſterium Euchariſtiæ quod prædicamus, vbi tantum percipit ille qui ſumit vnā ſpeciem quantū ille qui ſumit vtramque, cum totus Chriſtus ſit ſub alterutra. Confirmatur multorum Hebræorum ſententia, qui authore Oleaſtro affirmant manna etiam ſitim extinxiſſe, ita vt alio potu illud manducantibus opus non eſſet, quod quidem mire conducit ad præſentem doctrinam. Nam ſicuti in manna ſolo erat cibus, & potus, ita in ſola hoſtia erit corpus, & ſanguis.

Hanc eandem veritatem miracula probant, ſæpè enim ex ſola hoſtia ſanguis efluxit,

&

& in ea Chriſtus viuus apparuit, quæ exempla referunt Alenſis 4. parte qu. 53. membro 11. & in noua editione quæſt. 11. membro 2. art.4. & Vincentius in ſpeculo lib. 30. cap.24. & Surius in Commentarijs anni 1510. & 1556.

Nec deſunt congruæ rationes, quarum prima eſt. Anima non poteſt ſeparari à corpore Chriſti, neque vnum ſine altero conſiſtere. Ergo vbi ſit corpus conſecratum erit etiam anima, & è conuerſo. Aſſumptum patet, quia Chriſtus ita ponitur in Sacramento vti hodie eſt. Sed hodie eſt immortalis, vti docet fides. Ergo ponitur viuus, & immortalis atque adeò cùm ſanguine, & anima. Declaratur hæc ratio à contrario, quia ſi quis in triduo mortis Chriſti Sacramentum conficeret hoſtiam

conſecrãdo, tum poneret Chriſtum vti erat, mortuum, ideſt, cum corpore ſeparato ab anima, quia tunc ſic erat à parte rei. Ergo hodie quando non eſt mortuus, ſed viuus aliter nec poteſt poni, nec ponitur niſi viuus.

Secunda eſto. Hoc Sacramentum eſt vnionis Chriſti cum anima hominis iuſti per vnitionem charitatis, & gratiæ ſupernaturalis. Ergo non decet vt ſoluatur in eo intrinſeca vnio naturalis ſeparando propriam animam quando ea vnitur animæ alienæ. Tertia quia miracula non ſunt multiplicanda in iſto myſterio. Sed ſi Chriſtus in eo poneretus mortuus, multiplicarentur miracula. Ergo non ponitur mortuus. Minor probatur quia miraculo opus eſt, vt Chriſtus qui per naturam, & ſta-

ſtatum eſt immortalis in hoc Sacramento moriatur. Conſequentia tenet. Ergo contraria ſententia explodenda.

Negant tamen Hæretici etiam qui admittunt veritatem Sacramenti, Illyricus lib. contra Sacramentarios parte 2. argumento 25. & parte 3. in ſolutione tertiæ obiectionis, Tilmanus Hehuſius lib. de 600. erroribus Pontificiorum titulo 17. errore 4. & 18. Hermanus Hamermanus lib. de Communione ſub vtraque ſpecie. Lutherus varie ſentit. Melancton quæſtionem diſſimulat. Omnes tamen Vbiquetarij Catholicam doctrinam admittunt, cum enim velint humanitatemm Chriſti ex vi vnionis hypoſtaticæ vbique eſſe, fatentur vbi diuinitas ſit, ibi totum Chriſtum eſſe. Non negant autem diuinitatem cum

corpore Chriſti eſſe: quare concedunt, & animam ſimul eſſe cum corpore, vti apparet in Kemnitio Vbiquetario, quem citat Becanus libro 1. cap. 9. concluſione 6. Caluinus vt omnia turbet in hac ſe quæſtione immiſcet, quæ cum ad eius errorem non pertineat, ab ea debuiſſet abſtinere: qui enim negat veritatem Sacramenti, & ſolum dicit eſſe figuram, ineptè diſputat, an Chriſtus ſit totus in alterutra ſpecie.

Fundamentum eorum qui negant illud eſt, non poſſe nimirum intelligi iſtum modum quo totus Chriſtus ſit in vna tantum ſpecie. Si enim ponitur ex vi verborum, ſolum corpus ponitur ſub ſpecie panis, & ſanguis ſolus ſub ſpecie vini. Quomodo ergo aiunt, poteſt corpus, & ſanguis ſub

vna

vna tantum ſpecie collocari ſi verba vnam tantum deſignant? Hoc tamen fundamentum futile eſt. Reſpondemus quippe Catholici cum ſacris Concilijs citatis diſtinguendo, ex vi conſecrationis verborum directè, & formaliter ita eſſe, quod ponitur corpus ſub ſpecie panis, & ſanguis ſub ſpecie vini, ſed ex concomitantia venire cætera quæ ſunt vnita, & ita nexa vt ſeparari non poſſunt. Vnde patet diſtinctio: ex vi verborum ſolum corpus ponitur, ex concomitantia trahitur anima vnita corpori. Cum igitur neque corpus ſit ſine ſanguine, neque ſanguis ſine corpore, nec anima ſine vtroque, quando apprehenditur corpus trahitur ſanguis, & anima. Et è conuerſo. Rem declaro, & argumentor contra eos Hæreticos, qui admit-

tunt veritatem Euchariſtiæ. Quando illi conſecrant panem intendunt tantum ponere corpus Chriſti, & tamen ponunt etiam concomitanter diuinitatem, quæ non eſt corpus, quia nimirum corpus eſt vnitum perſonæ Verbi, quam trahit ſecum per vnionem. Ergo iam ij fatentur concomitantiam diuinitatis. Cur ergo negant concomitantiam animæ, & ſanguinis, quæ ſunt vnita cum corpore, & per concomitantiam veniunt cum corpore?

Afferamus exempla, quæ rem demonſtrent. Vult aliquis Hæreticorũ (amant enim gemmas) emere adamantem qui eſt iam annulo incluſus: quanquam eius intentio ſit emere ſolum adamantem, emit concomitanter aurum cum quo nexus eſt. Aliud familia-

lia-

liarius produco: quando ij veniunt ad aliquod diuerſorium appetunt, & poſtulant vinum, ſi tamen hoſpes non habeat niſi vinum aqua modica temperatum, bibent certè concomitanter, modicum illud aquæ mixtum, quod non poteſt à vino ſeparari. Igitur quod ij ferunt potando vinum, ferant communicando panem conſecratum. Certè inuenimus in Hiſtorijs eos ſæpè cupidine prædæ cum vellent inaures, & armillas detrahere fœminis hoſtium ſuorum, ne morando prædam amitterent non ſolum aurum abſtuliſſe, ſed etiam præcidiſſe aures, & manus, vt vinctum cum illis membris aurum traherent, cruento, & barbaro ritu. Sed tamen concomitantiam docuerunt amputando ſimul membra cum auro, quod ſolum deſiderabant.

bant. Cur ergo qui bellam illam concomitantiam in xerunt, iſtam Euchariſtic excludunt? Pudeat eos immanitatis, ac per eam e diantur ad veritatem quan tradit D. Thom.3.p. q.76 art.1 & definit Concilium Tridentinum ſeſſione 13.cap.3. & ſeſſione 21. can.3.

CAP.

Digitized by Google

CAP. III.

Licitam eſſe Communionem ſub vna tantum ſpecie.

PRobauit hoc in Baſileenſi Concilio latiſſimè Ioannes Raguſius poſtea Cardinalis, tunc Procurator generalis Dominicanus, & extra Concilium multi ex noſtris, qui ſuper ea re tractatus ediderunt, quos eruditè refert Bellarminus lib. 4. de Sacramento Euchariſtiæ cap. 20. ac inter eos præclarè Didacus de Payua lib. 7. de Cœna Domini. Eſt autem antiqua Eccleſiæ doctrina, quam ſequitur Alexander de de Ales 4. p. q. 11. art. 4. & habetur titulo de Conſecratione, & Albertus Magnus in Tractatu de Corpore Chriſti,

ſti, & D. Thomas in poſtilla ſuper Ioannem cap. 6. ad illa verba. *Niſi manducaueritis*, & in 4. diſt. 12. qu. 2. & 3. p. qu. 80. art. 12. & Scotus in 4. diſt. 8. q. 1. & D. Bonauentura cum multis alijs. Ex Canoniſtis Gloſſ. ordinaria cap. Presbyter de Conſecratione diſt. 2. Item eadem Gloſſa de eodem cap. Comperimus, vbi adducit Doctores Hugolinum, Laurentium, & Ioannem. Archidiaconus cap. Comperimus, Ioannes in ſumma Confeſſionis, & Hoſtienſis in ſumma, & Rodulfus in paſtorali Nouella.

Probatur primo ex loco Ioannis 6. vbi Chriſtus miraculo multiplicauit panes, & ſatiauit turbam, qui panis figura erat Euchariſtiæ ſub vna tantùm ſpecie, nullus enim ibi potus fuit. Vnde colligitur in

in figurato ſolum panem Eucharisticum pro communione ſufficere.

Probatur ſecundo ex Lucæ cap. 24. vbi Euangeliſta narrat diſcipulos illos in Caſtello Emmaus cognouiſſe Dominum in fractione panis. Qui locus de Euchariſtia intelligendus, vti intelligit Ioannes à Lonanio, & Maldonatus in eum locum, & Toletus in cap. 6. Ioannis Notatione 27. & Bellarminus lib. 4. cap. 34. & Becanus libro 1. de Communione ſub vtraque ſpecie cap. 9. & Vaſquez tomo 3. diſp. 216. cap. 2. & ex Hæreticis Melancton, & Kemnitius. Eſtque ſententia antiquorum Patrum Auguſt. lib. 3. de conſenſu Euangeliſtarum, & Hieronymi in Epitaphio Paulæ, & authoris imperfecti Homil. 17. in Matthæum. Qui locus

effi-

efficax eſt, ait enim Euangeliſta. *Accepit panem, & benedicit, & fregit, & porrigebat illis: & aperti ſunt oculi eorum, & cognouerunt eum, & ipſe euanuit ex oculis eorum.* Hìc nulla fit mentio potus. Ergo in vna tantum ſpecie Chriſtus illos diſcipulos communicauit. Vnde immeritò Kemnitius exiſtimat vtramque ſpeciem fuiſſe datam, cum Euangeliſta nullam prorſus de ſpecie vini faciat mentionem. Nec obſtat quod Innocentius Tertius lib. 9. de myſterio Miſſæ cap. 7. & 9. non intelligat iſtum locum de Sacramento Euchariſtiæ, quem ſequitur Cornelius Ianſenius in Concordia. Quamuis enim figura ſit adhuc procedit argumentum, quia ſolus panis ibi continetur, qui totam illam refectionem compleuit, vt doceremur

remur ita fieri in ſumptione veri Euchariſtiæ Sacramenti.

Probatur tertio ex loco Actorum Apoſtolorum cap. 20. vbi ſic Lucas: *Vna autem Sabbatorum cum conueniſſemus ad frangendum panem Paulus diſputabat*. Agi hoc loco de pane Euchariſtico patet ex interpretatione Syriaca, & ex doctrina Auguſtini epiſtola 86. vbi vocat iſtam fractionem panis qualis ſolet fieri in Euchariſtia, & ita ſentit Arias Montanus. & Valentia lib. de legitimo vſu Euchariſtiæ cap. 8. & Bozius lib. 13. de ſignis Eccleſiæ cap. 3. & ex Hæreticis Lutherus ſermone de Euchariſtia, & Melancton de vſu Sacramenti, & Bullingerus in eum locum, & Caluinus lib. 4. Inſtit. cap. 17. & Kemnitius 2. p. examinis.

Probatur quarto ex vſu Eccle-

cleſiæ, poſt tempora Apoſto-
lorum, de quo eſt illuſtre te-
ſtimonium S. Leonis Papæ
ſerm. 4. de Quadrageſima, du-
refert Manichæos ſub vna
tantum ſpecie communicaſſe.
Cum enim nunquam propte
id aut notati, aut reprehen-
fuerint, argumentum eſt illam
formam communicandi erro-
rem non eſſe. Conſtat autem
eos non fuiſſe reprehenſos e-
libris Epiphanij, & Auguſtini
in quibus Manichæorum er-
rores commemorantur, inte-
quos iſte non numeratur.
Confirmatur, quia hi Mani-
chæi vt ſe Catholicos eſſe ſi-
mularent eo modo inter Ca-
tholicos communicabant. Vn-
de apparet Catholicos ſub vn-
tantum ſpecie communicar-
ſolitos eſſe. Morem autem il-
lum Manichæorum expreſſ-
tradit Leo citatus his verbis
Cumq;

Cumque ad tegendam inſidelitatem ſuam noſtris audeant intereſſe myſteriis, ita in Sacramentorum communione ſe temperāt, vt interdum tutius lateant. Ore indigno Chriſti corpus accipiunt, ſanguinem autem haurire declinant. Hoc argumentum rem continet, quomodo enim ſe ſubtrahebant à ſanguine bibendo, niſi quia volebant videri chriſtiani ſub vna tātùm ſpecie cōmunicando? Verum quidem eſt Manichæos abſtinere à ſanguine ex propria hæreſi, etſi enim affirmabant viuum Chriſtum non habuiſſe corpus mortale, ac proinde ſanguine caruiſſe. Vnde Auguſt. lib. de Hæreſibus cap. 47. *Affirmant*, inquit, *non fuiſſe Chriſtum in carne vera*. Et iterum *Vinum non bibunt dicentes fel eſſe Principis tenebrarum*. De hac hæreſi reprehenduntur, ſed non ta-

taxantur de eo, quod in vna
tantum ſpecie panis Euchar
ſtiam cum Catholicis commu
nicarent. Confirmatur hic vſu
authoritate orientalis Eccle
ſiæ præcipuè Conſtantinopol
tanæ, in qua liberum fuit vn
cuique ſub vna, vel dupl
ci ſpecie communicare. Ho
autem probatur ex Hiſtoria
relata à Nicephoro lib. 13. ca
2. & Sozomeno lib. 8. cap.
quam refert Baronius tomo
anno Chriſti 400. de quada
muliere Macedoniana *hære*
infecta, quæ ſumptam in Ec
cleſia Euchariſtiam domum e
conſuetudine referens eam oc
cultauit, & loco illius com
munem panem voluit ſumere
qui ſubitò in lapidem conuer
ſus eſt, idque ad Chryſoſto
mum tunc temporis Conſtan
Patriarcham detulit. Ex qu
patet ſolum panem conſecra
tum

tum communicantibus dari. Quod etiam probatur ex antiquo more ſumendi Euchariſtiam in Eccleſia in manibus, & portandi eam in domum ſuam, vt ibi poſtea communicarent. De iſto more agit Tertullianus lib. 2. ad vxorem & lib. de oratione in fine, & Clemens Alexandrinus libro primo ſtromatum, & Cyprianus ſermone de lapſis, & Cyrillus Hieroſolymitanus in Myſtagogo cap. 5. & conſtat ex D. Gregorio Nazianzeno qui tract. in funere Gorgoniæ ſororis ſuæ teſtatur illam apud ſe ſeruare ſolitã Euchariſticum panem ſuper altari collocatum quem ſemel venerata eum eſſet à vehementi morbo quo ægrotabat fuiſſe liberatam. Hoc idem teſtatur Baſilius epiſtola ad Cæſariam patriciam, & Hieronymus epiſtola ad Pam-

ma-

machium, & habetur in 6.
nodo can. 3. eſt autem inſi
locus in Auguſtino ſermo
252. de tempore vbi ſic. *Om*
viri lauent manus ſuas, &
nes mulieres nitida exhib
linteola, vbi corpus Chriſti
piant. Quæ verba reperiu
apud Maximum lib. cont
Monthelitas. Hinc deduc
viros in nudis manibus hoſt
in domum portaſſe fœm
vero linteolo inuolutum. C
firmatur tandem ex Athan
Apologia 2. cont. Arianos
affirmat: *nullum calicem,*
poculum myſticum alibi qu
in Eccleſia reperiri. Et ex
ronymo lib. contra Ioui
num vbi ait conſueuiſſe q
dam domi ſuæ corpus Do
ſumere, quibus non liceba
gredi Eccleſiam ob actu
conjugalem patratum. De
more eruditè Baronius t

l. Annalium anno Christi 57. Et ne poſſint Hæretici contradicere alijs exemplis monſtremus. Mos erat olim deferri à viatoribus, & nauigantibus Euchariſtiam authore Ambroſio oratione in fratrem ſuum Satyrum defunctum, & Gregorio lib. 3. Dialogorum cap. 36. vbi refert Maximianum Epiſcopum Syracuſæ, & ſocios per mare nauigantes Euchariſtiam ſecum portaſſe, & idem refertur in actis S. Laurentij Epiſcopi Dublinenſis, quem conſtat iterfacientem Euchariſtiam ſecum deferre ſolitum. Non eſt autem credendum Sanguinem per viam, aut inter nauigandum portari ſolitum. Huc pertinet Anachoritas in Eremo ſolius panis Euchariſtici, quo ſe reficiebant vſum habuiſſe.

Probatur idem ex conſuetudi-

tudine egrotorum ſub vna tum ſpecie communicant de qua meminit Amala lib. 3. de officijs Eccleſiaſt cap. 35. & Micrologus de bus Eccleſiaſticis cap. 17. ſcribunt in Miſſa tres pa fieri ex hoſtia ſolere, itaut cum ſanguine miſceretur, a ra ſumeretur à Sacerdote a ſanguinis ſumptionem, te ſeruaretur pro ægrotis, viaticum morientium dice tur. Sunt autem exempla S ctiſſimorum Patrum Serap nis apud Euſebium lib. 6. c 36. Ambroſij apud Paulin in eius vita, Baſilij apud A philochium, ſolo pane co crato pro viatico in mor communicantium.

Præterea probatur effica ter ex communione quæ d tur Præſanctificatorum, cu erat vſus apud Græcos in q

dra

dragesima, exceptis die dominico, & ſabbato. Hæc enim communio ſolo pane fiebat: huius autem moris meminit Concilium Laodicenum can. 49. & Synodus Trullana can. 52. hic autem vſus magis in latina Eccleſia viguit, vnde feria ſexta hebdomadæ ſanctæ quo die non fit conſecratio, ipſemet Sacerdos ſub vna tamen ſpecie communicat, huius autem modi communicandi mẽtionem facit Innocentius I. epiſtola prima cap. 4. & liber Sacramentorum S. Gregorij in officio Paraſceues, & Rabanus lib. 2. de inſtitutione clericorum cap. 37. & Micrologus cap. 19.

Afferunt etiam noſtri Authores ad conuincendos hæreticos communionem infantiũ, quos conſtat in primitiua Eccleſia Euchariſtia paſci ſolitos.

Fiebat autem illa commu
inſtiliando ijs in os ali
ſanguinis Dominici, vti p
ex Cypriano in illo ſern
de lapſis. Hoc autem exe
plo minus vti volo, quia
teſt in nos retorqueri; pu
enim interdum dabatur p
ſanguine intinctus; vnde a
mentari poſſunt hæretici
que ſpeciem dari, & illud
tem conuincere præcipua
ſpeciem in communicando,
guinem Chriſti fuiſſe.

Rectè igitur D. Thom
parte quæſt. 18. art. 13. *In*
buſdam, inquit, *Eccleſijs ob*
uatur, vt à populo ſanguis
mendus non ſit, ſed ſolum à
cerdote ſumatur. Id etiam
bet in 4. diſtinct. 11. qu. 2
tertium & lect. 6. in cap. 6.
annis. Aptè in hanc rē na
S. Gregorius Papa lib. 3.
log. claudum, & mutum
vn

Digitized by Google

na ſpecie panis communi-
antem ab Agapeto Papa eſſe
ſmatum. Inſuper de Sancta
Lucia commemoratur traie-
cto iam gladio gutture non
ante mortuam eſſe, quam ſa-
erdotis manibus corpus Do-
nini allatum accepit. Tandem
arrat Vuilielmus de Hugone
le S. Victore, quod cum la-
orarct grauiter, & cibum
nō poſſet in ſtomacho retinere
etijt communionem corporis
Chriſti, & cum ei hoſtiam at-
uliſſent, & ipſe illam iam
recipere non poſſet, & ex-
piraſſet, hoſtia con-
tinuò diſpa-
ruit.

Digitized by Google

CAP. IV.

Probatur Communio ſub vn tantum ſpecie ex Concilijs.

QVoniam hæretici p naciter negant vſita in Eccleſia huiuſmodi c munionem fuiſſe, oportet Concilijs quæ ſolent reue probare. Igitur Conciliũ tiſiodorenſe cap. 36 hunc rem perſpicuè declarauit plici canone, quos hic v adducere: primus eſt cano 36. vbi ſic. *Non licet mul nuda manu Euchariſtiam a pere*. Secundus canon eſto *vt vnaqueque mulier, qua communicat dominicalem ſ habeat, quod ſi qua non hab rit vſque in alium diem Do nicum non communicet*. P ma

Digitized by Google

manifeſtè illa conſuetudo ſumendi panem Euchariſticum nuda manu à viris, à fęminis vero propter reuerentiam linteo inuolui, quod non poteſt intelligi de ſanguine. Fuit autem hoc Concilium celebratum anno 590. Gregorio Magno Pontifiee Antiſiodori, quæ Vrbs in finibus Burgundionum, & Prouinciæ Lugdunenſis ſita iuxta Sequanam poſita Auxerre dicitur, & eſt illa quam Ptolomeus Antricum appellat.

Citatur autem hic pro hac re Concilium Rothomagenſe cap. 2. à Loayſa, & Binio in notis ad primum Concilium Toletanum, ſed hunc ego locum inuenire non potui, & iſtud Concilium nullos canones habuit, eſtque vnicum tantũ Conciliũ. Miror itaq; quomodo ab his authoribus citetur.

Venio ad primum Concil
Toletanum, quod celebra
fuit anno 400. ſub Anaſt
Papa, & confirmatum à L
ne Pontifice, vti apparet
cap. libellis. diſtinct. 20.
igitur Concil. can. 4. ſic ha
Si quis acceptam à ſacerdo
Eucbariſtiam non ſumpſerit
luti ſacrilegus propellatur.
ſermo eſt de Euchariſtia i
Eccleſia in manus accipie
data, quando in domum ſu
deferebat, & ibi conſumer
debebat, quia erant aliqu
quibus negligebatur comn
nio, hi tamen quaſi ſacr
gi puniuntur; ſed quoniam
cus obſcurus eſt declarauit
lum Concilium Toletan
XI. habitum anno Dom
675. Adeodato Papa, & R
Vvamba; fuitque prouincia
Locum integrum affero, q
inſignis eſt, & minus cogni
no-

nóſtris Authoribus. *Cum nihil*, inquit, *in diuino Canone debeat eſſe confuſum, nihil dubium, nihil magis indiſcretum in Collatione noſtri cætus relatus eſt canon Toletani Concilij I. in quo præceptum eſt, vt ſi quis acceptam à Sacerdote Euchariſtiã non ſumpſerit veluti ſacrilegus propellatur: nec adiecta eſt ibi diſcretio voluntatum. cum & infidelis hec, & alia infideliter agat, & fidelis fideliter accipiat quod naturalis illum neceſſitas deglutire non ſinat. Solet enim humanæ naturæ infirmitas in ipſo mortis exitù prægrauata tanto ſiccitatis pondere deprimi, vt nullis ciborum illationibus refici, ſed vix tantummodo illati delectetur poculi gratia ſuſtentari, quod etiam in multorum exitu vidimus, qui optatum ſuis votis ſacræ com-*

munionis expetentes viaticum collatam ſibi à Sacerdote Euchariſtiam reiecerunt, non quod infidelit r hoc agerent, ſed quod præter Dominici calicis hauſtum traditam ſibi non poſſent Euchariſtiam deglutire. Non ergo huiuſmodi à corpore Eccleſiæ ſeparandi ſunt, qui talia non infidelitate, ſed neceſſitate fecerunt: præſertim hi, de quibus nihil fidei ſiniſtrè ſentitur. Placuit ergo definire, quod nec fideli officiat, nec infideli multum exiſtat. Quicumque ergo fidelis ineuitabiliter qualibet infirmitate coactus Euchariſtiam perceptam eiecerit in nullo Eccleſiæ damnationi ſubiaceat. Idem, ſtatuit de infantibus, & iudicium amittentibus & concludit. *Quicumque ergo aut de fidelium, aut infidelium numero Corpus Domini abſque ineuitabili*

bili, vt dictum eſt infirmitate teiecerit ſi fidelis eſt perpetua communione priuetur. Si infidelis, & verberibus ſubdatur, & perpetuo exilio relegetur. Ex his liquido patet ſolum panem Euchariſticum moribundis præberi ſine potu ſanguinis, quando quidem illi præ ſiccitate laborantes Euchariſtiam deglutire non poterant; imò tantam in eo eſſe ſeueritatem religionis, vt neque ad degluttiendum Sacramentalem panem calicem propinarent. Si enim calix daretur nulla ſiccitate laborarent, nec panis eijceretur, cum ad Euchariſtiam deglutiendam, & retinendam ille potus remedium eſſet. Quo teſtimonio nihil afferri poteſt euidentius, aut efficacius. Et quidem in hoc ſenſu Concilij XI. explicauit illum canonem Concil. Toletani Loay-

ſa,cuius notas adducit Binius & adducendo confirmat. In quibus obſeruandum illum morem recipiendi ſacram Euchariſtiam in manus à Sacerdote illam populis præbente multis exemplis, & Sanctorum Patrum teſtimonijs confirmari. Ac præter alios Dionyſij Alexandrini epiſtola 5. ad Sixtum Papam, quæ extat apud Nicephorum lib. 6. cap. 19. afferri inſuper modum accipiendi, & portandi in manibus verbis Cyrilli Hieroſolymitani in Miſtagogia 5. *Siniſtram*, inquit, *veluti ſedem ſubÿciens dexteræ, quæ tantum Regem ſuſceptura eſt, & concaua manu ſuſcipiebat corpus Chriſti*. Citatur etiam Damaſcen. l.4. Orthodoxæ Fidei c.14. & Theod. Balſamon ſuper canones 6. Synodi can.36.

In ſexta Synodo, quæ Trul-

Iana ſeu Quini ſexta dicitur, etſi non ſit legitima, ſunt tamen multi canones innoxij, & legitimi, ij præſertim, qui in tradendis ritibus verſantur: huiuſmodi eſt 201: qui duo habet teſtimonia contra hunc errorem idonea. Primum his verbis. *Is qui ſalutari poſſeſſione cæleſtem dignitatem eſt aſſequutus Chriſtum bibens vel comedens æternæ vitæ adaptatur, animam, & corpus diuinæ gratiæ participatione ſanctificat*. Vbi animaduertendum, non poni coniunctiue illas particulas communionem continentes, ac ſi alterutra ſpecies ad communicandum ſufficeret. Hoc enim eſt *vel bibens, vel comedens*, qua ratione nos Catholici ſolemus hanc noſtram Catholicam doctrinam loco illo Pauli defendere, itaque *quicumque manducauerit panē hunc, vel biberit*

cali-

calicem Domini &c. Vbi Pau
lus diſiunctiuè loquitur, qua
alterutra ſpecies ſatis eſſet, v
poſtea dicemus ex Tridentino
Secundum illud aliud eſt quo
pertinet ad conſuetudinem
accipiendi nudis manibus Sa
cramentum, quod ad potur
ſanguinis trahi nequit. Ho
autem ſequentibus verbis con
tinetur. *Si quis immacula
corporis in Synaxis tempore eſſ
particeps voluerit, & offerre ſ
ad communionẽ, manus in Cru
cii formam figurans ſic acce
dat, & gratiæ communionem
accipiat. Eos enim qui ex aur
vel ex alia materia loco manu
receptacula efficiunt ad Diuin
muneris ſuſceptionem, & pe
ipſa immaculatam communio
nem recipiunt minimè admitti
mus, vtqui inanimatam ſubie
ctamque materiam Dei imagi
ni præferant.* Hoc certè ſan
guini

guini applicari non poteſt: quomodo enim ſanguis manu non vaſculo, ſeu receptaculo exciperetur? dum igitur prohibetur ne quis receptaculo vel vaſculo vtatur, ſatis monſtrat Concilium loqui de pane Euchariſtico tantum, qui nuda manu portari poteſt excluſo receptaculo. De Sanguine autem ſermo eſſe non poteſt, cum is nonniſi receptaculo deferri poſſet.

Illuſtrius teſtimonium petitur ex multis Concilijs, & decretis Pontificum, quæ hominibus in ſacris conſtitutis propter commiſſa crimina in pœnam aſſignabant laicam communionem, quod argumentum eſt duo eſſe genera communicandi ſacram Euchariſtiam, vnum proprium ſacrorum hominum, alterum laicorum: hæc autem alia eſſe nequeunt, niſi vt prima, & ſacra ſit vtriuſque ſpe-

ſpeciei, ſecunda vero, & laica vnius tamen ſpeciei ſit. Verum quoniam Authores diſſentiunt de iſtis generibus cõmunicandi, & multi ſunt qui dicant ſacram Communionem eam eſſe, quæ iuxta altare, & in Choro, ac intra cancellos fieri ſolebat à Clericis: laiçam vero eam eſſe, quæ extra Chorum, & cancellos altaris ſolebat fieri à laicis, diligentius eſt quæſtio examinanda.

Omnes quidem Hæretici laicam Communionem eam eſſe interpretantur, quæ ſolo ſitu, & loco diuerſa erat, nulla diuerſitate ſumpti Sacramenti, cum quibus nonnulli Catholici hac in re conſentiunt, ita vt inter Eccleſiaſticam, & laicam communionem ſola diuerſitas loci intercedat. Aliqui tamen ex noſtris differre vtramque communionem putant, nõ ſo-

ſolum loco, ſed etiam ſubſtantia, quod Clericorum ſub vtraque ſpecie fieret, laicorum vero ſub vna tantum. De loco autem conſentiunt, quod conſtet Laicos extra cancellos, Clericos intra eoſdem communicare. Ita ſentit Ioannes Raguſinus in Concilio Baſileenſi, & Bellarm. lib. 4. cap. 24. & Beccan. in manuali lib. 1. cap. 9.

Examinanda ſeriò res eſt. Primum communicare ſacros viros in choro intra cancellos Altaris, & laicos extra illos conſtat ex Concilio Toletano IV. can 17. *Sacerdotes*, inquit, *& Leuitæ ante altare communicent: in choro Clerus, extra Chorum populus.* Et ex Concilio Bracharenſi I. can. 13. ſiue 31. inter canones de diſciplina Eccleſiaſticâ. *Item placuit, vt intra ſanctuarium al-*

altaris ingredi ad communicandũ non liceat laicis viris vel mulieribus, niſi tantum clericis, ſicut & antiquis canonibus ſtatutum eſt. Vbi antiquitatem huius ſtatuti docet. Nunc videndum an hæc communio veniat ſub nomine laicæ communionis, an alia, quæ ſit ſub vna tantum ſpecie? hoc autem ex modo loquendi Conciliorum apparebit.

Concilium Elibertinum, can. 76. ſic ait. *Si quis diaconum ſe permiſerit ordinari, & poſtea fuerit detectus in crimine mortis, quod commiſit, ſi ſponte fuerit confeſſus, placuit eum acta legitima pœnitentia poſt triennium accipere communionem, quod ſi alius eum detexerit poſt quinquennium acta pœnitentia, accipere communionem laicam debere.* Hoc teſtimonium non poteſt intelligi de ſolo communionem

mu-

munionis loco, ſed neceſſario intelligendus eſt de diuerſitate communionis; quia Diacono iſti confeſſo, & pęnitenti permittitur accipere communionem ſuam, ideſt propriam quæ verba non ſignificant locum communicandi, ſed ſubſtantiam communionis. Ergo quæ datur in pœnam laica communio, non debet intelligi de loco, ſed de communione diuerſa. Nam qui dicit Diaconus accipiat communionem, nihil ſignificat de loco, ſed de Euchariſtia accepta; igitur qui dicit: Diaconus accipiat communionem laicam de Euchariſtia, quam accipit loquitur, non de loco vbi eam accipit.

In Concilio Sardicenſi can. 1. agitur de Epiſcopo tranſeunte ex vna ciuitatem in aliam opulentiorem ob auari-

ritiam, & ambitioné: in que
ait Concilium. *Sæuius, & a*
ſterius iudicetur, vt nec laica
communionem habeat qui ta
eſt, & in can. 2. contra eunde
ſic habetur. *Omnino has fra*
des damnandas eſſe arbitror
ita vt nec laicã in fine comm
niònem panis accipiat. Hic m
dus dicendi non poteſt exp
ni de communione in Eccle
extra Chorum, & Cancell
cum ſermo ſit de fine vitæ,
de communione per modum
viatici, quæ domi in lecto
ægroto, & morti proximo
mitur. Vnde laica commun
hoc loco non poteſt eſſe illa
quæ in Eccleſia extra chor
fiebat. Neceſſe igitur eſt
ſit alia communio quæ tam
alia eſſe nequit, niſi quæ v
tantum ſpecie ſumitur vti a
paret.

Hi duo loci perſpicui ſu
Iu-

Digitized by Google

Inuantur alijs duarum Epiſtolarum decretalium. Harum prima eſt Siricij, quæ in ordine item prima eſt, vbi cap. 12. ſic dicitur. *Quiſquis Clericus duxerit, aut viduam, aut ſecundam vxorem omni Eccleſiaſticæ dignitatis priuilegio mox nudetur, laica ſibi tantum communione conceſſa, quando ita demum poterit poſſidere, ſi nihil poſtea propter quam hanc perdidit admittat*. Illa particula, *communione*, & aliam illam, *perdidit*, non quadrant in locũ communicandi, ſed in rem communionis, ac proinde ſignificant mutationem in Euchariſtia quæ accipitur, non autem in loco vbi accipitur.

Altera Epiſtola eſt Fælicis III. n. 7. in qua de Epiſcopis, Presbyteris, & Diaconis rebaptizatis, & poſtea pęnitentibus loquitur, *quibus*, ait, *commu-*

mu-

munio laica tantum in morte reddenda eſt. Hic locus rem euincit, nam hæc laica communio reddenda in morte, non poteſt eſſe illa, quæ fiebat in loco laico, niſi velimus dicere illum epiſcopū, vel Presbyterum, vel Diaconum morti proximum deferendum eſſe in Eccleſiā, & extra chorum ponendum in lecto, ibique communicandum, quod quàm ſit ineptum, & ridiculum non opus eſt dicere. Igitur illa communio laica non ſumitur in ordine ad locum, ſed in ordine ad vnam ſpeciem, in qua laici communicabant.

Libet hic mirari audaciam ne? an impudentiam Melanctonis, & Kemnitij? qui nos Catholicos ſtupidos vocant, dum hæc teſtimonia de laica communione ad vnam tantum

ſpe-

Digitized by Google

ſpeciem reſtricta intelligimus. Videamus, quàm ſint apti, & ſenſati. Melancton interpretatur laicam communionem eam eſſe, qua vtuntur ij, qui conficiunt corpus, & ſanguinem Chriſti. Ita vt ea pęna eſſet primari officio conſecrandi, & conſumendi ſacrificium, quod conſtat vtraque ſpecię, & redigi ad communicandum cum laicis, qui non conficiunt Sacramentum, ſed accipiunt confectum. Hæc interpretatio inepta eſt, & falſa, nam vt apta, & vera eſſet, debuiſſet verſari circa Sacerdotes, & Presbyteros tantum, quia ſoli habent poteſtatem conſecrandi corpus, & ſanguinem. At canones punientes clericos tranſgreſſores non tantum de ſacerdotibus, & Presbyteris loquuntur, ſed etiam de diaconis, & alijs clericis, qui non con-

conſecrant,nec conficiun
pus, & ſanguinem; de h
tem non poteſt intellig
uari illa communione S
dotali quæ eſt coniunct
conſecratione, nec ap
laica poteſt, ſed neceſſa
intelligenda alia, quæ
ſacerdotalis, ac proinde
diſcrimen ponendum e
communionem diacon
& laicorum, quæ cer
eſſe non poteſt,niſi quoq
conſtet vtraque ſpecie
autem ad vnam tantun
gatur.

Refutatur item alia
ne iſta interpretatio M
ethonis, quia in his t
opponitur communio
munioni præcisè,vt ali
cra,alia laica: at vero i
terpretatio Melancthon
ponit laicam commun
conſecrationi,quæ non

tentio Conciliorum. Si enim erat eadem communio ſub vtraque ſpecie, iam non erant oppoſitæ communiones, ſed vna communis oppoſita conſecrationi, quod ineptum eſſe patet. Iam vero Kemnitius qui ad locum recurrit, & in eo diſtingui ait, quod ſacra communio erat in Choro intra cancellos, laica vero extra, ſatis confutatus eſt; itaque non ſumus nos catholici imprudentes, ſed illi hæretici impudentes.

Adijcio momenta alijs duobus locis: vnus eſt ex Concilio Agathenſi citatus cap. *ſi Epiſcopus* diſtinct. 50. vbi dicitur, quod ſi Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus capitale crimen commiſerit, aut chartham falſauerit, aut falſum teſtimonium dixerit, ab officii honore depoſitus in monaſte-

 rium

rium detrudatur, & ibi q
diu vixerit laicam tantum
do communionem accip
Alter Pelagij Papæ dix
55. vbi quendam Presb
rum percuſſorem Diaconi
cti iubet pęna recluſionis
monaſterio, laica tantum
munione conceſſa; qui lo
gnificant laicam commu
nem non pendere à loco l
rum, cum intra monaſte
verſetur, & ad finem vſq
vitæ protendatur.

Ac ne putent Hæretici
cos eſſe huius noſtræ ſe
tiæ de communione laica
thores, adducemus aliquo
tiquiores, qui hoc nos
docuerunt. Igitur Abbas
ſius illum canonem expon
illam particulam *laicam*
pus Chriſti. Innocentius
ticum. Hoſtienſis *panem*
dictum, vel Corpus Chriſti.

dre

dreas in Nouella idem ſentit, quos omnes eruditus ille Raguſeus Dominicanus in Concilio Baſileenſi citauit. In præclara illa de communione ſub vtraque ſpecie diſſertatione.

* * *

CAP. V

Duo vniuerſalia Concil… Catholica ſententia … runtur, & quæſtio r… ſoluitur.

HAnc veritatem co… nionis ſub vna tan… ſpecie Concilium Co… tienſe definiuit ſeſſ. 13 h… bis. *Licet in primitiua … ſia huiuſmodi Sacrament… ciperetur à fidelibus ſub v… ſpecie, poſtea à conficienti… vtraque, & à Laicis tant… do ſub ſpecie panis ſuſcip… cum firmiſſimè credendu… & nullatenus dubitand… tegrum Chriſti corpus, … guinem tam ſub ſpecie … quam ſub vini ſpecie v… contineri. Vnde cum ei… conſuetudo ab Eccleſia, …*

ctis Patribus rationabiliter introducta, & diutiſſimè obſeruata ſit, habenda eſt pro lege, quàm non licet reprobare, aut ſine auctoritate Eccleſiæ pro libito mutare. Quapropter dicere quod hanc conſuetudinem, aut legem obſeruare ſit ſacrilegum, aut illicitum, cenſeri debet erroneum. Et pertinaciter aſſerentes oppoſitum præmiſſorum tanquam Hæretici arcendi ſunt, & grauiter puniendi. Deinde paulo poſt anathema dicitur iis Sacerdotibus, *qui communicando populum ſub vtraque ſpecie panis, & vini exhortati fuerint ad eam ita ſumendam, & ſic faciendum eſſe docuerit.*

Tota hæc doctrina quoad omnes ſuas partes clarè, ac diſtinctè traditur à Concilio Tridentino ſeſſ. 21. cap. 1 quo teſtimonio nihil eſſe poteſt aduerſus Hęreticos perfectius.

Illud ergo oportet adducere nihil enim deſideratur in Concilio ſiue ad confirmando Catholicos, ſiue ad hæretico refutandos. Sic ergo ſanct Synodus ſeſſ. 21. cap. 1. *Itaqu ſancta ipſa Synodus à Spirit Sancto ipſius Eccleſiæ iudicium, & conſuetudinem ſecuta, edocta, declarat, ac docet nullo diuino præcepto laicos, & clericos non conficientes obligari ad Euchariſtię Sacramentum ſub vtraque ſpecie ſumendum, neque vllo pacto ſalua fide dubitari poſſe quin illis alterius ſpeciei communio ad ſalutem ſufficiat; nam & ſi Chriſtus Dominus in vltima cœna venerabile hoc Sacramentum in panis, & vini ſpeciebus inſtituit, & Apoſtolis tradidit, non tamèn illa inſtitutio, & traditio eò tendunt, vt omnes Chriſti fideles ſtatuto Domini ad vramque ſpeciem accipien-*

dar

dam adſtringantur. Sed neque ex ſermone illo apud Ioannem 6 rectè colligitur vtriuſque ſpeciei communionem à Domino praeceptam eſſe, vtcumque iuxta varias Sanctorum Patrum, & Doctorum interpretationes intelligatur. Namque qui dixit: Niſi manducaueritis carnem, filÿ hominis, & biberitis eius ſanguinem non habebitis vitam in vobis, dixit quoque, ſi quis manducauerit ex hoc pane viuet in aeternum. Et qui dixit: Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam aeternam, dixit etiam: Panis quem ego dabo caro mea, eſt pro mundi vita. Et denique qui dixit. Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem in me manet, & ego in illo, dixit nihilominus. Qui manducat hunc panem viuet in aeternum. Hoc caput eſto pro doctrina.

Addo Canonem eiuſde
ſeſſ. 21. Secundum *ſi quis a*
rit Sanctam Eccleſiam Cat
cam non iuſtis cauſis, & r
nibus adductam fuiſſe, vt l
atque etiam Clericos non c
cientes ſub panis tantum
ſpecie communicaret, aut
erraſſe, anathema ſit. Et C
item 3. *Si quis negauerit*
tum, & integrum Chriſtu
ſub vna ſpecie ſumi, qui
quidam falsò aſſerunt; non
cundum ipſius Chriſti conſ
tionem ſub vtraque ſpecie ſu
tur, anathema ſit. Nec o
teudus eſt Can. 1. *Si quis d*
rit ex Dei præcepto, vel nec
tate ſalutis omnes, & ſing
Chriſti fideles vtramque ſpe
ſanctiſſimi Euchariſtiæ Sa
menti ſumere debere, anath
ſit.

Ex his conſtat non e
præceptum diuinum de v
qu

que ſpecie ſumenda: imo licitum eſſe vſum vnius ſpeciei, & Eccleſiam rectè decreuiſſe, vt vulgaris communio in vna tantum ſpecie fieret, & ſub alterutra ſpecie non minus eſſe, quam ſub vtraque, cum in altera ſit totus Chriſtus. Hæc autem omnia ſtatuerat prius Concilium Conſtantienſe.

Poſt hanc doctrinam supereſt videndum, an licita, & vſitata fuerit in Eccleſia vtriuſque ſpeciei communio? Et quidem multis exemplis conſtat licitam, & vſitatam in multis Eccleſijs fuiſſe.

Probatur primo ex oratione Naz. in funere ſororis ſuæ Gorgoniȩ in qua affirmat eam domi ſuæ habuiſſe Antitypa corporis, & ſanguinis Chriſti. Quo vocabulo intelligitur Euchariſtia ſub vtraque ſpecie. Probatur ſecundo ex epiſtola

Chryſoſtomi ad Innocenti
I. Papam, in qua narrat oc
ſione tumu tus Conſtantino
litani exortos milites mili
ri licentia fregiſſe ſacraria
vaſa ſacra, vnde ſanguis in
rum veſtes effuſus; nam
alius eſſe non potuit niſi ſ
guis Euchariſticus ibi cu
Euchariſtico pane aſſeruatu
Id etiam patet ex teſtimo
Victoris lib. 1 de perſecut
ne Vandalica, & Sophro
in prato ſpirituali cap. 48.
quanquam Vaſquez non v
ex epiſtola Chryſoſtomi,
oratione Nazianz. rem h
probari, vti contendit diſp
216. cap 3. & diſp. 197. cap
ego tamen cum Bellarmin
& Becano contra ſentio. N
ille ſanguis apud Chryſoſt
mum effuſus, non fuit alius
Euchariſticus. Etenim af
mare quod, inquit Vaſqu
illum

illum ſanguinem fuiſſe collectum ex miraculo crucifixi apud Berythum res eſt longe petita, & liberè aſſumpta. Præterea ille ſanguis effuſus cuſtodiebatur in Paſtophorio, ſeu Sacrario, qui erat locus deſtinatus Euchariſtiæ. Accedit, quod Chryſoſtomus aduertit multos ex illis militibus nullis myſterijs initiatos eſſe, qua particula indicauit eorum irreuerentiam erga myſteria, quo nomine Euchariſtia ſolet ſignificari. Non item de loco Nazianzeni melius ſentit, nam illud vocabulum Antitypon tantundem valet, atque Sacramentum Euchariſtiæ. Illud enim *Anti* ſignificat *pro*, hoc eſt, ſpecies ſacramenti, præſertim quia Vaſquez non negat ibi fuiſſe reliquias Euchariſtiæ. Quod ſi reliquiæ erant, corporis erant & ſangui-

guinis. Verum quia ij loci i
dubium vocantur, afferam
alios indubitatos. Primus eſt
Cypriani lib. 1. epiſtolarum
epiſt. 2. quæ nunc eſt in ordin
54. vbi loquens de ijs, qui i
martyrio defecerant, & po
ſtea reſipuerant, & ad marty
rium accedebantur, ſic ait
*Quomodo docemus, aut prouo
camus eos in confeſſione nomini
ſanguinem ſuum fundere, ſi ei
militaturis Chriſti ſanguinem
denegemus, aut quomodo ad mar-
tyrij poculum idoneos facimus, ſ
non eos ad bibendum prius in
Eccleſia poculum Domini iure
communionis admittimus?* Quæ
verba manifeſtè ſignificant eo
tempore ſolere catholicos ſpe-
ciem item ſanguinis ſumere,
ac ex illa conſuetudine ius ad
eum ſumendum habere. Ac
ita ſentit Vaſquez diſp. 216.
cap. 6. Secundus locus ſit Hie-

ronymi ad Rusticum epiſtola 4. de Exuperio Epiſcopo Toloſano: *Nihil ditiùs*, inquit, *quàm qui corpus Domini caniſtro vimineo, ſanguinem portat in vitro*. Quo quid poteſt eſſe manifeſtius? Tertius S. Gregorij Papæ lib. 3. Dial. cap. 36. vbi refert Maximianum Syracuſanæ Ciuitatis Epiſcopum in mari Adriatico tempeſtate iactatum cum ſocijs pace inter ſe mutuo data corpus, & ſanguinem Redemptoris accepiſſe.

Præter hos locos patet ex D. Thom. 3. p. q. 80. art. 12. in multis Eccleſijs vſum fuiſſe vtriuſque ſpeciei, & in multis item vnius vſum frequentatum. Concilium Conſtantienſe id manifeſtè fatetur in eo Decreto, in quo prohibet ob iuſtas cauſas communionem ſub vtraque ſpecie; ſic enim

ait

ait ſeſſ. 13. *Licet in primitiua Eccleſia huiuſmodi Sacramentum reciperetur à fidelibus ſub vtraque ſpecie, &c.* Conſent. Concilium Tridentinum ſeſſ. 21. in ſimili Decreto vetans communionem ſub vtraque ſpecie; ibi enim ſic: *Licet ab initio Chriſtianæ religionis non infrequens vtriuſq; ſpeciei vſus fuiſſet, &c.* Quod quidem adiınaduertit Vaſquez diſput. 216 cap. 4. vbi ſic: *Imprimis quidem à tempore Concilij Conſtantienſis vſum Calicis vetitum fuiſſe certum eſt, ita enim prohibitum eſt ſeſſ. 13. & Martinus 5. in epiſtola ad ipſum Concilium eundem prohibuit, & poſtea in Concilio Baſileenſi ſeſſ 30. & tandem in Concilio Tridentino ſeſſ. 21. cap 1. Nullam autem antiquiorem legem fuiſſe, qua vſus calicis laicis prohiberetur manifeſtum eſt: ac proinde ni-*

mi-

mirum ſi tempore D. Thomæ in aliquibus Eccleſÿs Latinorum adhuc vigeret vſus communionis ſub vtraque ſpecie, ſicut plane ipſe affirmat in hoc art. 12. Nullum autem eſſe errorem in communicando ſub vtraque ſpecie, ex obiecto apparet, quia Græci Schiſmatici ſeruarunt olim, & ſeruant hodie hunc morem, nec tamen ob id reprehenſi ſunt à Concilio Florentino, nec ab eo id genus communicandi Græcis prohibitum fuit, quia vt inquit Vaſquez diſp. 216. cap. 3. *ipſi ſine errore ea communione vtuntur.* Cur autem & quatenus, & quo tempore Eccleſia vſum vtriuſque ſpeciei prohibuerit, iam dicetur.

CAP.

CAP. VI.

Cur Eccleſia Latina vſum Calicis Laicis prohibuerit, & an rectè egerit prohibendo, nec ne?

ANte Conſtantienſe Concilium nullam eſſe legem vetantem vtriuſque ſpeciei communionem proximè cum Vaſquez aduertimus. Initium ergo in Concilio Conſtantienſi ſtatuti prohibentiæ tanquam in fonte inuenimus. Ibi etiam cauſam præcipuam reperimus, quam verbis Concilij afferre volo. *Cum in nonnullis mundi partibus quidam temerariè aſſerere præſumant: populum Chriſtianum debere ſacrum Euchariſtiæ Sacramentum ſub vtraque ſpecie panis, & vini ſuſci-*

Digitized by Google

ſuſcipere, & populum laicum paſſim communicent. Et paulo poſt: *Sancta Synodus decernit, & declarat, vt effectualiter puniatur contra hoc decretum excedentes, communicando populum ſub vtraque ſpecie panis, & vini, & qui exhortati fuerint, & ſic faciendum eſſe docuerint*.

Eadem in Tridentino ratio proponitur ſeſſ. 21. cap. 1. & Can. 1. vbi declarat, ac docet nullo diuino præcepto laicos, & clericos non conficientes obligari ad Euchariſtię Sacramentum ſub vtraque ſpecie ſumendum, neque vllo pacto dubitari poſſe, quin illis alterius ſpeciei communio ad ſalutem ſufficiat.

Secunda ratio petitur ab hæreſi, quæ ex vtriuſque ſpeciei ſumptione orta fuit, nimirum plus eſſe in vtraque

ſpe-

ſpecie, quam in alterutra, ac proinde ſub vna ſpecie non totum, & integrum eſſe Chriſtum. Quæ à Concilio Conſtantienſi ſeſſ. 13. affertur ad confirmandum nullum eſſe præceptum ſumendi Euchariſtiam in duplici ſpecie, *cum firmiſſimè credendum ſit, & nullatenus dubitandum integrum Chriſti corpus, & ſanguinem tam ſub ſpecie panis, quàm ſub ſpecie vini veraciter contineri.* Quibus verbis ſignificauit hãc vnam fuiſſe ex cauſis, cur vſum calicis Eccleſia abſtulerit, quã etiam Tridentinum Concilium expreſſit ſeſſ. 21. cap. 3. his verbis. *Inſuper declarat, quòd Redemptor noſter in ſuprema illa cœna hoc Sacramentum duabus ſpeciebus inſtituerit, & Apoſtolis tradiderit; tamen fatendum eſſe etiam ſub altera tantum ſpecie totum atque integrum*

grum Chriſtum, verumque Sacramentum ſumi, ac propterea quod ad fructum attinet nulla gratia neceſſaria ad ſalutem eos defraudari, qui vnam ſpeciem ſolum accipiunt. Idque magis patet ex Canonibus ſubiunctis in quibus anathema dicitur ijs, qui aiunt illud præceptum de ſumenda vtraque ſpecie eſſe diuinum, & ijs qui negant tantundem eſſe ſub vna ſpecie quantum ſub duabus.

Tertia ratio prohibendi fuit, tollere hæreſim eorum qui negabant poteſtatem eſſe in Eccleſia ad præcipiendum talem modum communicandi ſub vna tantum ſpecie. Hanc tradit manifeſtè Tridentinum illa ſeſſ. 21. cap. 2. ſic: *Præterea declarat hanc poteſtatem perpetuò in Eccleſia fuiſſe, vt in Sacramentorum diſpenſatione ſal-*

ua

ua illorum ſubſtantia ea ſtatueret, vel mutaret quæ ſuſcipientium vtilitati, ſeu ipſorum Sacramentorum venerationi pro rerum, temporum, & locorum varietate magis expedire iudicaret. Et poſtquam id ex loco Pauli 1. ad Cor. 11 probauit, pergit dicens. *Quare agnoſcens Sancta Mater Eccleſia hanc ſuam in adminiſtratione Sacramentorum auctoritatem, licet ab initio Chriſtianæ Religionis nō infrequens vtriuſque ſpeciei vſus fuiſſet, tamen progreſſu temporis latiſſimè iam mutata illa conſuetudine grauibus, & iuſtis cauſis adducta hanc conſuetudinem ſub altera ſpecie communicandi approbauit, & pro lege habendam decreuit.*

Apparet igitur has hæreſes fuiſſe in cauſa, cur Eccleſia vſum calicis prohibuerit, quia an-

antequam illæ orirentur permittebat vtriuſq; ſpeciei communionem. Imo vti obſeruat Turrianus lib.8.Conſt cap.13. ideo Apoſtoli initio Eccleſiæ vſum calicis populo conceſſerunt, vt futuram hæreſim Manichæorum præcauerent, qui verum corpus, & ſanguinem Chriſti negaturi erant. Et mihi ſanè placet quamuis Vaſquez diſp. 216. cap.4. n.41. & 42. Turrianum impugnet, quòd dicat ſatis ad id eſſe ſolius hoſtiæ communionem, in quo ſanè minus vidit. Nam Manichæi expreſsè negabant ſanguinem Chriſti, & ab vſu calicis abſtinebant, & ſolum corpus accipiebant, vt ſupra oſtenſum eſt. Quare non ſatis occurrebatur eorum errori vnius tantùm corporis communione. Quin etiam ex Leone Primo ſer.4. de Quadrageſima

ſima apparet Manichæos à ſanguine abſtinuiſſe, & non ſatis diſtingui à Catholicis per ſolam hoſtiæ ſumptionem. In eo rectè ſentit Vaſquez, quòd ait ab initio Eccleſiæ vſque ad tempus Concilij Conſtantienſis permiſſum fuiſſe vtrûque modum communicandi, quia nullæ tunc temporis hæreſes ex eo vſu ortæ fuerant, atque adeo vtraque ſpecies innocenter ſumebatur. Verum exortis poſtea Boemorum erroribus paulò ante Conſtantienſe Concilium, neceſſe fuit mutare vſum, & calice abſtinere propter abuſus exurgentes.

Quod autem quidam aiunt Iulium Papam I. abſtuliſſe vſum vtriuſque ſpeciei, quia prohibuit ne panis intinctus ſanguine communicantibus præberetur, vti patet ex eius epi-

epiſtola ad Epiſcopos per Aegyptum, quæ refertur de conſecratione diſtinct. 2. can. *cum omne* id certè non conſtat, nec ex eo loco probatur, quia Pontifex non vetat vſum calicis, ſed vſum illius panis intincti, qui pro complemento communionis porrigebatur, vt apparet ex verbis epiſtolæ, *Audiuimus alios intinctam Euchariſtiam populis pro complemento communionis porrigere*, non eſſe autem iſto modo dādam Euchariſtiam liquet ex eo quod Iulius ait, *intinctum panem alijs Chriſtum præbuiſſe non legimus, excepto illo tantum diſcipulo quem intincta buccella Magiſtri proditorem oſtenderet, non quæ Sacramenti huius inſtitutionem ſignificaret*. Quod obſeruat Vaſquez diſp. 216. de Euchariſtia cap. 1. & Enriquez lib. 8. c. 44.

Non

Non eſt tamen negandum, illum panem intinctum, qui dabatur eo tempore catholicis eſſe intinctum vero Chriſti ſanguine, atque adeo Euchariſtiam eſſe. Nam & ita Moſcouitas, & Abyſſinos, & Aegyptios communicaſſe refert ex hiſtoricis Henriquez: qui item obſeruat Monachos S. Bernardi tingere hoſtiam ſanguine ante quam ſumant, ſed vetuit Pontifex eo modo dari quando nihil pertinebat ad Euchariſtiam. Idem autem vſus, ſeu abuſus ita communicandi pane intincto ſanguine patet ex 3. Concil. Bracharenſi cap. 1. in quo iſtud Iulij Papæ decretum ijſdem verbis ponitur, & ijs reprehenditur hæc conſuetudo, quæ tunc in Hiſpania eſſe videbatur. Quem magis morem viguiſſe in quodam monaſterio, cuius

cuius monachos ob eum taxat Petrus Damianus Epiſtola 64. conſtat. In ea enim obiecto iſto Iulij I. Pontificis canone acriter Petrus Damianus eos reprehendit. Quomodo autem dicatur in textu pro complemento communionis duobus modis poteſt intelligi. Primo vt complementum communionis dicatur reſpectiuè ad communionem Sacerdotis in Miſſa, & aliorum clericorum, quos ipſe intra cancellos de pane, & calice communicabat, ita vt quæ poſtea fiebat communio extra cancellos à laicis complementum communionis appellaretur. Secundo vt facta iam communione omnium & clericorum, & laicorum rurſum pro complemento illius, ille panis intinctus ſanguine populo iam communicato ſeorſim daretur,

quod argumentum eſt Populum antea de ſolo pane Euchariſtico communicaſſe, cui idcirco illa mixtio per intinctum ſanguine panem præbebatur. Verum quidem eſt Græcis in Eccleſijs ſuis interdum permitti ſumere Corpus Chriſti intinctum ſanguine.

Hic fuit primus finis, cur Eccleſia vſum calicis abſtulit propter cauſas hæreſum ex ſumptione vtriuſque ſpeciei prouenientium. Secundus finis, ſeu cauſa ducitur ab incommodis quæ ſequebantur ex communione ſub vtraque ſpecie, quæ oportet numerare. Primum eſt diſcordia in vſu communionis ſub vtraque ſpecie: nam quidam vel natura ſua ſunt abſtemij, & vinum bibere non poſſunt, vel in ſuis regionibus eo prorſus carent, qui non poſ-

ſunt

ſunt calicem potare, vel non niſi magna difficultate copiam vini ad id habere, vnde ſequitur diſcordia in forma communicandi, alijs ſub vna ſpecie, alijs ſub duplici communicantibus, quod incommodum egregiè expendit Bellarmin. lib. 4. cap. 28. & Vaſquez diſp. 216. cap. 4: & Henriquez lib. 8. cap. 44.

Secundum ſumitur ex probabili periculo effundendi, & ſpargendi ſanguinem, præſertim in tanta communicantium multitudine, qua concurrente fieri ſolet perturbatio, & tumultus, & ex eo periculum exiſtit effuſionis ſanguinis, quod ijdem obſeruant authores, ac imprimis Ioannes Raguſius à quo id accuratè monſtratur teſtimonijs Pij Papæ I. & Auguſtini, & Conciliorum.

Tertium, quia debet dari aliqua differentia inter Clericos, & Laicos in communicando, præſertim quia potatio ſanguinis ex calice minus decet fœminas, & pueros, ac proinde conuenit, vt relinquatur communio ſub vtraque ſpecie Sacerdotibus; & Laicis, & reliquis clericis ſub vna tantum ſpecie præbeatur, quod ponderat Raguſius ex Alberto de Padua ſer. 4. feriæ quintæ maioris Hebdomadæ. Hæc autem & alia incommoda referuntur, & cōfirmantur exemplis ab Aenea Syluio in Dialogo de communione ſub vtraque ſpecie, & Legatis Baſileæ & Boemorum in Egra oppido Germaniæ vbi ſuper hac re conuenerant, vti notat Vaſquez citatus. Hæc autem incommoda refert Becanus l. 1. Manual. c. 8. concl. 8.

Hinc

Hinc manifeſtè apparet quantæ vtilitatis ſit huiuſmodi lex Eccleſiaſtica de communione ſub vtraque ſpecie, cum auferat hæreſes, & remoueat impedimenta. Et quidem ſumma vtilitas eſt iſta concordia in modo communicandi per vnam ſpeciem: nam dum aliæ Eccleſiæ alio modo, illæ ſub vna, illæ ſub duplici ſpecie communicant, diſſidere inter ſe videntur, & Eccleſiam Catholicam in partes trahere, vti grauiter animaduertit Bellarminus lib. 4. cap 28.

Hæc ratio tanti eſt, vt vel propter eam maior pars Concilij Tridentini, vt conſtat ex relatione Epiſcoporũ, qui interfuerunt inclinaret ad negandum Boemis priuilegium communicandi ſub vtraque ſpecie, vt omnes, ait Henri-

quez, ſequerentur conſuetudinem Eccleſiæ vniuerſalem.

Vltimò adijcio idoneam rationem, quia his temporibus ceſſauit cauſa cur Eccleſia omnibus promiſcue vſum calicis concedebat. Erat autem cauſa, quia tunc feruebat perſecutio in Chriſtianos, quos decebat armari ſanguine Chriſti, & accendi ad martyrium accepto illo ſanguine Chriſti capitis martyrum, vti vocat Auguſtinus, cumque omnes fideles, & ſacri, & Laici & viri, & fœminæ, & pueri, & ſenes ſanguinem ſuum pro Chriſto funderent, iure illum ad potum communicantes depoſcebant. Quod ſignificat ſæpe Cyprianus epiſtola 36. de lapſis.

CAP.

CAP. VII.

Argumenta Hæreticorum proponuntur, & ſoluuntur.

PRimum ex præcepto diuino quod magna vi Hæretici obijciunt, iam ſatis eſt ſupra & inculcatum, & ſolutum, præſertim ex Tridentino Concilio, quod illa ſeſſ. 21. cap. 3. illud poſuit, & diluit. Id tantum adijcio, duo eſſe, in quo vim faciunt aduerſarij, alterum quod in illo præcepto, *Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem*, particula *Et*, natura ſua coniunctiua non poteſt commodè diſiunctiuè per particulam *Vel*, explicari; alterum, illud eſſe præceptum vniuerſale pro omnibus, vti

eſt illud baptiſmi Ioan. 3. *niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto.* Nos vtrumque negamus, & primum refellimus exemplo Scripturarum, vbi particula *&*, pro *vèl*, diſiunctiuè ponitur. Afferunt exemplum Bellarminus, & Vaſquez tex. illum Act. 3 in quo Petrus, *argentum*, inquit, *& aurum, non eſt mihi*, perinde enim eſt, ac dicere diſiunctiuè, *vel argentum, vel aurum non eſt mihi*. Quem locum multum commendat Vaſquez diſp. 216. cap. 5. Sed ille mihi tamen minus probatur. Primo, quia non eſt lex, nec præceptum. Secundo, quia ille modus loquendi non rectè exponitur per particulam, *vel*, ſed per particulam, *nec*, eſt enim ſenſus: *nec argentum, nec aurum eſt mihi*. Præterea, quia qui negat vtrumque à fortiori

ne-

Digitized by Google

negat alterum, quod non procedit in alijs rebus, quæ affirmantur. Tandem, quia in hoc exemplo negatio cadit ſuper rem, & vtraque res immediatè negatur. At in teſtimonio Euangelij. *Niſi manducaueritis*, negatio cadit in perſonas, & coniunctio in res præceptas, carnem, & ſanguinem. Vnde hic locus non omnino conuincit. Alius eſt optimus, quo authores vtuntur communiter, qui huiuſmodi eſt. *Si quis meledixerit patri, & matri morte moriatur*. Vbi illa coniunctio, *&*, diſiunctiuè debet intelligi vt pro altero ponatur, ſatis enim eſt maledicere patri, vel matri ad delictum committendum, & pęnam incurrendam, niſi fortè velint Hæretici dicere, niſi vterque parens maledicatur non peccari, quod ſanè

ineptum eſt. Hic modus explicandi traditur præter alios à Toleto, & Maldonato in cap 6. Ioannis.

Soluitur igitur argumentum primo, affirmando locum illum intelligi diſiunctiuè, vt ſatis ſit vel hanc, vel illam ſpeciem communicando ſumere. Secundo modo ſoluitur dicendo illud præceptum dato quod obliget coniunctiuè non opus eſſe impleri ab omnibus, ſed ab aliquibus, quod ſatis eſt ad ſuſtinendam loci interpretationem. Quemadmodum rectè exponitur ille locus Gen. *Creſcite, & multiplicamini*, in quo Deus videtur præcipere toti hominum generi in primis parentibus repræſentato, vt matrimonium celebrent, & liberos gignant; cum tamen ſatis fuerit ad illud implendum, quod aliqui ma-

matrimonio copularentur, non autem omnes, cum multi ſint Virgines Cælibes, & hoc modo interpretatur Auguſtinus. Tertio modo ſoluitur dicendo in vna tantū ſpecie vtrumque ſumi & carnem, & ſanguinem cum in alterutra totus ſit Chriſtus, itaque in re eadem eſt ſumptio. Illud quod obijciunt ex præcepto Baptiſmi, niſi quis renatus fuerit, non poteſt applicari huic loco niſi manducaueritis, nam illa neceſſitas baptiſmi eſt neceſſitas ſimpliciter, & medij, nemo enim ſine baptiſmo ſaluari poteſt. At vero neceſſitas Euchariſtiæ non eſt neceſſitas, niſi præcepti, atque adeo ratione materiæ deficit comparatio. Deinde illa verba, niſi quis renatus fuerit, in tertia perſona ponuntur, & pertinent ad omnes, quia nemo eſt

incapax Baptiſmi, ſiue adultus ſiue paruulus; at vero hæc verba, *niſi manducaueritis*, cum ſint in ſecunda perſona magis reſtringuntur in ſenſu, præſertim quia manducare, & bibere ad infantes non pertinet. Tandem quia Baptiſmus non requirit actionem propriam baptizati, ſed tantum paſſionem cuius nemo incapax eſt, at vero manducatio Euchariſtiæ actio eſt, cuius infantes non ſunt capaces.

Alij aliter ſoluunt vti doctè expendit Raguleus in Concilio Baſileenſi explicando præceptum quidem eſſe, & vniuerſale, ſed tamen intelligendum de manducatione ſpirituali ad quam omnes fideles obligantur, qui per vnionem fidei, & charitatis concorporari Chriſto, & cum eo vnum eſſe debent, idque probatur ex mul-

multis Patribus, ex quibus nonnulli cum quibuſdam interpretibus cap. iſtud 6. Ioannis de ſpirituali communione interpretantur. Quod etſi ego non probo, probo tamen illud de manducatione ſpirituali, quæ in omni ſententia admittitur.

Secundum argumentum ſumitur ex damno quod affertur ſumenti vnam tantum ſpeciem. Huic enim ſubtrahitur maior gratia, & maior fructus, qui ex vtraque ſpecie capitur: ſupponit quippe argumentum augeri gratiam per vtramque, & illud augmentum per vnicam tantum ſpeciem auferri. Huic argumento reſpondetur duobus modis. Primo negando aſſumptum, ideſt argumentum illud gratiæ ex vtraque ſpecie, & quidem meritò. Nam ſi ſub vna ſpecie ſumi-

tur totus Chriſtus, tantandem ſumitur quantum ſumitur ſub vtraque, idque ſatis patet ex dictis, & latè confirmat in Baſileenſi Concilio Raguſæus & aptè Henriquez lib. 8. cap. 44. vbi adducit ex exemplum Mannæ pro Iſraelitis; & melius probatur ex Baptiſmo, in quo qui vno vrceo baptizatur non minus accipit gratiæ, quã qui integra amphora baptizatur, nec ille qui ſemel immergitur minus gratiæ percipit, quam qui ter mergitur in Baptiſmo. Quod exemplum aptiſſimum eſt, & eo confirmatur Eccleſiæ præceptum reducentis ad vnam tantum ſpeciem Euchariſtiæ ſumptionem. Olim enim in Eccleſia vſitata fuit ex præcepto Apoſtolorum can. 40. vel 49. trina immerſio, vti apparet ex Tertulliano lib. de corona militis

cap.

cap. 3. & lib. 2. ad Praxeam & Cyrillo catecheſi 2. & Baſilio homilia prima de Baptiſ. & de Spiritu Sancto, & Hieronymo contra Luciferianos, & in prologo ad Epiſt. ad Epheſios cap. 3. & 4. & Gregorio Papa lib. 1. Epiſtolarum Epipola 41. ad Leandrum, qui tamen mos non obſtitit quo minus Eccleſia in varijs regionibus vnam tantum merſionem vſurparet, vti apparet ex Concilio Toletano IV. can. 5 qui ſtatuit vt vna tantum merſione conferatur Baptiſmus ad deſignandam vnitatem mortis Chriſti. Itaque ſimiliter decreuit, vt ille mos communicandi in vtraque ſpecie in vnam ſolum ſpeciem mutaretur. Alio item vti volo exemplo argumentando à contrario: Sacramentum extremæ vnctionis non perficitur niſi

per

per omnes vnctiones, nec communicat gratiam Sacramentalem, niſi vltima applicata, ſicut contrario poſita vna ſpecie Euchariſtiæ, non eſt alia expectanda, ſed illa vna confert totam gratiam ex opere operato, quam vtraque ſpecies ſolet conferre, per illam enim tantum ſpeciem perfectum eſt Sacramentum. Hæc prima ſolutio eſt conformis Concilio Tridentino ſeſſ. 21. can. 1. dum ait: *ſub vna tantum ſpecie ſumi Chriſtum omnium gratiarum fontem*. Eſtque communis Theologorum doctrina duce D. Thoma q. 80. art. 12. & opuſcul. 58. cap. 29. & Bonauentura in 4. diſtinct. 11. p. 2. art. 1. q. 2. quos ſequuntur Interpretes inter quos eſt Suarez, & Layman. Quare in Basileenſi Synodo teſte Ruardo ea lege conceſſerunt Patres

Bohe-

Bohemis vſum calicis, vt non dubitarent quin tantus fructus ex vna, quam ex duplici ſpecie perciperetur.

Secunda ſolutio eſt: admittendo maiorem gratiam dari per vtramque ſpeciem, quam per vnam: in qua ſententia eſt P. Vaſquez diſp. 215. cap. 2. qui eam probat ex Alexandro, & alijs, negando tamen argumento ſequi ex eo non rectè egiſſe Eccleſiam vſum calicis auferendo. Et in primis probatur ſolutio, quia nulla diminutio gratiæ neceſſariæ ad ſalutem fit per illam ſubtractionem, vti definit Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. can. 3. his verbis, *ex qualibet ſpecie percipitur tantum eius fructus quem Catholici in Sacramento quærunt, quantum neceſſarium eſt ad ſalutem* Hæc ante definierat Concilium Moguntinum

ſub

ſub Sebaſtiano cap. 32. *Nemo* inquit, *fidelium dubitet illum ſub vna ſpecie communicandi morem ad ſalutem ſumentium, æque vtilem, & efficacem eſſe, quam alterum ſub vtraque.* Hoc igitur ſuppoſito iam conſtat nullam iniuriam fieri catholicis, cum nihil gratiæ neceſſariæ auferatur, vnde rectè argumento reſpondetur, tanta bona ſequi ex illa ſubtractione calicis, vt multò plus ponderent, quam illud paruum augmentum gratiæ, quod prouenit ex vtriuſq; ſpeciei ſumptione. Sunt autem ea bona: vitare hæreſes, effugere periculum effuſionis ſanguinis, maiori decentia Sacramentum tractare, & iuſtam differentiam introducere inter Sacerdotalem, & laicam communionem, quæ redundant in communem vtilitatem totius Ec-

Eccleſiæ, atque adeo multo maius pondus habent, quam exiguum illud gratię augmentum: vti videre eſt in Bellarm. Vaſquez, Henriquez, & Beccano, & præcipuè in illo Dominicano Raguſeo, qui hæc omnia accuratè proſequitur, & à nemine citatur.

Tertium ſit: nõ ſatisfit æquè benè intentioni Chriſti Domini per ſumptionem vnius ſpeciei, atque per ſumptionem vtriuſque: ergo vtraque ſpecies eſt ſumenda. Probatur aſſumptum, primo quia Chriſtus quando communicauit Apoſtolos, præbuit illis panem, & vinum conſecratum, & dixit, *hoc facite in meam commemorationem*, vtramque ſpeciem præcipiens poſteris fidelibus. Probatur ſecundo, quia in eadem Chriſtus propinauit calicem omnibus diſci-

ſcipulis dicens, *bibite ex illo omnes*, vbi particula *omnes* ad omnes fideles pertinebat. Probatur tertio ex Paulo prima ad Corinth. 11. dum ait, *ego enim accepi à Domino quod, & tradidi vobis*, tradidi autem vtramque ſpeciem, perſpicuè enim dixit, *ſic de pane illo edat & de calice bibat*, quod omni fideli dictum eſt. Ex quibus locis hoc argumentum ratione deducitur: communio fidelium inſtituta eſt in cœna ea ratione, qua data eſt Apoſtolis ad repræſentationem, & memoriã mortis Chriſti, cuius Euchariſtia Symbolum eſt: Mors autem cum fuerit ſacrificium vtramque ſpeciem includit propter diuiſionem animæ, & ſanguinis à corpore, in quo propriè conſiſtit ratio ſacrificij. Vnde ſequitur communionem debere ea ratione

fieri

ſieri, qua fuit inſtituta, ſeruando repræſentationem ſacrificij crucis, ac proinde vtramque ſpeciem corporis, & ſanguinis. Hoc argumento præcipuè nituntur Hæretici Lutherus, Brentius, Philippus, teſte Vaſquez diſp. 216. cap. 5. & Caluin. Authore Beccano in manuali, & ante eos omnes Bohemi in Concilio Baſileenſi, vti apparet ex diſp. Raguſæi.

Hoc argumentum ſic ſoluitur per partes. Primus locus in ſententia Caluini nihil habet difficultatis, quia ille eum intelligit de ſolis Eccleſiæ miniſtris, qua ratione non pertinet ad laicos. Contra Lutheranos igitur, qui eum ad omnes extendunt, explicandus eſt; dicimus ergo Chriſtum cum Apoſtolis tantum, quos inſtituebat Sacerdotes, locutũ

fuiſſe, & de poteſtate ſacrificandi, & de communione ſacerdotali intelligendum, quod ſignificat vox illa *facite*, quæ in proprietate ſermonis latini ſignificat ſacrificare. Vnde appareт illud præceptũ, ſi tamen erat præceptum, nihil habuiſſe commune cum laicis, ſed tantum cum Apoſtolis, & hominibus ſacerdotio initiatis. Præterea quod aduertit Becanus, præceptum fuit de Chriſto, vt quicquid fieret in eius fieret commemorationem, ita vt præceptum non caderet ſuper materiam, & obiectum, ſed ſuper illã commemorationem, quæ facienda erat, ſuppoſito, quod facerent, & ſacrificarent: eo ſenſu, quo Chriſtus dixit, *ſi vis perfectus eſſe vade, & vende omnia quæ habes*. Vbi conditio ſe tenet ex parte præcepti, ſiue con-

conſilij, quo ſuppoſito vendenda erant omnia; non autem abſolutè. Tertiò melius reſpondetur cum P. Vaſquez, dato quod eſſet præceptum, ſatis eſſe vt per aliquos impleatur. Ita Lutherani refutantur.

Secundo loco ex cap. Matt. 26. *bibite ex eo omnes*, quem vrget Caluin. lib. 4. inſtitut. cap. 17. Reſpondetur illud *omnes* referri ad Apoſtolos, & Sacerdotes, vti proximè diximus. Facilius eſt autem reſpondere huic loco, quia vti patet ex textu, cum vnus tantùm calix eſſet, & multi eſſent qui ex eo biberent; neceſſe fuit Chriſtum dicere, vt biberent omnes; ne vnus toto hauſto calice reliquis nihil relinqueret. Inſtant tamen Caluiniſtæ: dum Chriſtus dixit, omnes, intelligendum eſſe de omnibus prorſus fidelibus, quod

enim

enim Apoſtolis dicebat, omnibus dicebat, quemadmodum mentem ſuam aperuit Marci 13. *quod vobis*, inquit, *dico*, *omnibus dico*. Sed retorquetur inſtantia, Chriſtus enim quando voluit de omnibus loqui mentem ſuam expreſſit, dicens pro omnibus intelligendum eſſe. At vero hic cum ſe hoc modo non declarauerit noluit de omnibus intelligi. Præterea res illa, de qua loquebatur per Marcum pertinebat ad omnes, præcipiebat enim vigilare. At vero quando dixit *bibite omnes* non præcipiebat rem, quæ omnibus conueniret, multi enim ſunt abſtemij, & infantuli, & vino carentes.

Tertio loco occurritur dicendo illam particulam *tradidi vobis*, non propriè cadere ſuper communionem vtriuſque

que ſpeciei, nec vnius ſpeciei, ſed ſuper hiſtoriam conſecrationis Euchariſticæ ex qua communio ſequebatur; hanc autem fieri poſſe ſub vna ſpecie tradidit etiam Paulus eo loco dum ait: *quicunque manducauerit panem hunc, vel biberit calicem indignè*. Vbi ſpecies diſiunctiuè ponuntur. Et ita explicant iſtos locos citati ſuperius authores.

Ad argumentum rationis reſpondetur: Euchariſtiam eſſe ſacrificium, & ſacramentem; vti ſacrificium, neceſſario includere panem, & calicem cum diſtinctione diuiſos ad repræſentandā ſeparationem: vti communionem: non includere duas ſpecies, ſed ſatis eſſe vnam tantum, quæ vtramque contineat vnitam, quia cum communio fiat ad vnionem cum Chriſto, melius re-

præſentatur in vna ſpecie quam in duabus. Non negamus tamen fieri communionem in memoriam paſſionis inſtar ſepulturæ Chriſtum recipientis, non ſacrificantis.

CAP.

CAP. VIII.

Appendix difficultatum, & terminus Quæſtionis.

VRgent Hæretici, & obijciunt PP. Ignatiũ epiſt. ad Philadelphios, vbi ait. *Vnus calix omnibus diſtributus*, ſed hæc lectio falſa eſt cum vera ſit, *vnus calix totius Eccleſiæ*. Opponunt alios: Tertullianum lib. de reſurrect. cap 8. Origenem hom. 16. in Numeros. Cyprianum lib. 2. epiſtola 2. ſeu 54 Hieronymum in cap. 2 Malachiæ. Auguſtinum qu. 57. in Leuiticum, qui perſpicuè fatentur potum ſanguinis. Non negamus hos Patres loqui de vſu calicis ijs temporibus, quando erat permiſſus præcipuè propter martyres, qui ſumpto Chriſti ſanguine

confirmandi erant ad martyrium.

Nullum eſt hac in re fortius teſtimonium, quam illud Gelaſij Papæ in Epiſtola ad Maiorem, & Ioannem Epiſcopos, & refertur de Conſecratione diſtinctione prima, capite Comperimus. Qui reprehendit communionem ſub vna tantum ſpecie panis, idque ſuperſtitionem vocat, & præcipit integra Sacramenta percipere, *quia*, inquit, *diuiſio vnius, & eiuſdem myſterij ſine grandi ſacrilegio non poteſt prouenire*. Hic locus difficilis eſt ob iſtā rationem, quæ ſacrilegium appellat diuiſionem vnius ſpeciei ab alia, & oſtendit ambas eſſe neceſſarias in communione ſicut in ſacrificio. Vaſquez vt reſpondeat, aduertit hanc epiſtolam non inueniri in tom. epiſtolarum

Ge-

Gelaſij. Sed hoc eſt effugere argumentum, & negare canonem decreti communiter receptum à Gratiano, & cæteris compilatoribus. Deinde dato non eſſe Gelaſij, eſt tamen idonei authoris, quare exponendus eſt locus. Bellarm. igitur, & Vaſquez eum citans, & ſequens diſp. 216. cap. 6. numero 77. ait ſermonem hic eſſe de ſacerdotibus nolentibus celebrare abſtinentiæ cauſa ne vinum guſtarent. Frigida, & timida expoſitio. Ecquis enim credat ſacerdotes ordinatos nolle conſecrare, ne calicem potent? Si enim abſtinere eo modo vellent ordinari non debuiſſent. Præterea vnde conſtat huiuſmodi ſacerdotes nolle calicem ſumere propter abſtinentiam? Tandem quid debebant agere conſumpta iam

Digitized by Google

hoſtia, & relicto calice, qui aut proijciendus erat, aut in ſacrarium reponendus? Vnde non videtur hæc ſolutio probabilis. Igitur de communicantibus extra miſſam loquitur Gelaſius, & apparet ex verbis, *ſumpta corporis ſacri portione*, vbi particula *portio*, videtur alias portiones reſpicere ab alijs accipiendas.

Quare alij aliter ſoluunt, quos refert Vaſquez dicentes Gelaſium reprehendere laicos Manichæos, qui communicabant ſub ſola ſpecie panis. Verum non puto cogitaſſe Gelaſium de Manichæis, quando eam legem dabat; nec de illis intelligi poteſt illud præceptum, vt integra Sacramenta percipiant; nec enim Gelaſius permitteret Manichæis communicare in hæreſi Euchariſtiã. Loquebatur ergo de Catholicis.

Hoc

Hoc ſuppoſito reſpondeo Gelaſium reprehendere Catholicos, qui decepti à Manichæis more illorum ſolo pane communicabāt, credentes ſanguinem non eſſe bibendum ex errore Manichæorum. His igitur præcipit bibere ſanguinem, vt conſentiant Catholicis credentibus in Chriſto fuiſſe verum corpus, & verum ſanguinem. Confirmatur hæc ſolutio ex antea dictis de Leone Papa, qui prohibuerat Manichæis, qui ſe fideles fingebant Euchariſticum panem communicare repudiato ſanguine, quem horrebant, vti apparet ſerm. 4. de quadrageſima. Hoc exemplum multum facit ad noſtram doctrinam, quia ſicut hi Pontifices ad auertendum errorem Manichæorum ſtatuerunt, vt fideles ſub vtraque ſpecie com-

municarent, quando erat periculum errandi circa veritatem ſanguinis, ita alij Pontifices poſtea prohibuerunt calicis vſum, quando exortus eſt error negantium Chriſtum in ſingulis ſpeciebus totum, & integrum eſſe.

Excogitarunt à ratione aliud argumentum Hæretici. Communio eſt inſtar Conuiuij, quia datur in ea panis Euchariſticus in Cibum, & ſanguis in Potum, & in menſa fit appoſito linteo per modum Conuiuij. Et ita in ſacris litteris per multa Conuiuia fuit Euchariſtia figurata, & Propheta Iſaias propheticè Conuiuium appellauit. At in Conuiuio non ſolus cibus, ſed etiam potus apponitur. Vnde Chriſtus diſertè per Ioannem cap. 6. dixit *Caro mea verè eſt cibus, & Sanguis meus verè eſt*

po-

Digitized by Google

potus: Et addidit. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem*. Exprimens vtramque ſpeciem, ergo vtraque ſumenda eſt, ſi Euchariſtia Conuiuium eſt. Reſpondetur argumento. Primo verum eſſe ſub vna tantum ſpecie & cibum, & potum ſumi: nam qui vnam ſumit, totum Chriſtum ſumit, qui corpore conſtat, & ſanguine; itaque in communione laica & manducatur ſimul, & bibitur. Secundo, quia Hæretici volunt, vt omnino ſit diſtinctus potus, Rogo eos tanquam peritos epulandi, vtrum condimenta, & iuſcula admittant? puto annuent. Tunc vrgeo: ſi quis pectuſculum Gallinæ contuſum, & dilutum in vaſculo bibat, ſumet ne cibum ſimul, & potum? non negabunt. Concedant ergo neceſſe eſt, poſſe

eandem rem, & cibum eſſe, & potum.

Sed reponunt: huiuſmodi condimenta moribundis præberi, ſe autem mori nolle. Reſpondeo non ſolis moribundis, ſed etiam ſenibus, ac alijs edentulis dari, imo & hos niſi ita manducent, non poſſe viuere. Rurſum negant Senes, & Edentulos eſſe ſe. Sint ergo ſimiles infantibus, qui ſolo lacte nutriuntur, eoque cibantur, & potantur. Non acquieſcunt. *Vellent* diſtinctè manducare, & diſtinctè calicem bibere. Id credo eos non optaturos, ſi aqua ſola in calice eſſet.

Reſpondeamus tamen ſeriò. Hic cibus, & potus Eucharisticus non eſt communis & vulgaris, nec datur humano modo ad augendum, & nutriendum corpus, ſed altioris

ge-

generis eſt, & ſpirituali more ſumitur ad ſanctificandam animam. *Quid ergo parant*, inquit Auguſtinus, *dentes, & ventrem?* Præparent animam, & mentem, ne ſimiles eſſe velint illis Hæbreis, *qui ollas carnium, & allia, & cæpas Aegyptias deſiderabant*. Hic enim cibus licet per os reuerenter ſumatur, non eſt gulæ, ſed fidei, & amoris. Vnde in forma ad argumentum dicitur: Euchariſtia eſt cibus, & potus: diſtinguo; realis, Sacramentalis, & diuinus concedo. Materialis, vulgaris, & ex culina nego. Itaque menſam Sacramentalem fatemur: materialem, & craſſam negamus. Nec iſtud conuiuium omnino ſimile eſſe debet conuiuijs ordinarijs, quia myſticum eſt & ſpirituale, & ad communicandam gratiam dirigitur. Vbi

animaduerto Hæreticos noſtri temporis ſimiles videri antiquis Iudæis exiſtimantibus Chriſtum daturum eſſe in Euchariſtia carnes ſuas aſſas, aut coctas ad eſum, & ſanguinem ſuum expreſſum è venis ad potum. Deinde obſeruo Caluiniſtas peiores eſſe Iudæis, quia hi intellexerunt verba Chriſti de vero corpore, & ſanguine, licet myſterium horruerint, & reiecerint. At Caluiniſtæ negarunt veritatem corporis, & ſanguinis, & ſolam figuram intellexerunt. Vnde ijs licet, ſi ſola figura eſt in Euchariſtia, non ſolum panem, & vinum ſumere, ſed etiam carnes aſſas & elixas edere, & more ordinario ſtruere conuiuia, & lautè, ac oppipare ſympoſiari.

Terminus diſputationis eſto: neceſſaria quæſtio, & curioſa: vtrum aliquando & aliquibus lici-

licitum fuerit per Eccleſiam ſub vtraque ſpecie communicare? Qua de re agit Caſalius lib. 3. de cœna, & calice Domini, & Henriquez lib. 8. de Euchariſtia cap. 44 & Bellarm. lib. 44. de Euchariſtia cap. 26. & Vaſquez diſp 216. cap. 4. diſtinctè procedamus in primis. Natio Græca ſemper ſeruauit, & adhuc ſeruat vſum calicis in communione etiam laicali, nec ea conſuetudo abrogata fuit in vllo Concilio, quia nimirum faciunt ex antiqua traditione, & citra errorem. Ante Bohemorum errorem permiſſum fuit Regibus Galliæ bis in vita, ſemel, quando vngebantur, & iterum in articulo mortis ſub vtraque ſpecie communicare. Poſtea Clemens V. etiam ante legem prohibentem vſum calicis, eis permiſit quoties vel-
lent

lent ſub vtraque ſpecie Euchariſtiã ſumere, teſte Sandero lib. 7. de viſibili monarchia, & Tappero ar. 15. §. 4. ad cuius *imitationem*, inquit Henriquez *apud quoſdam in Gallia mos fluxit, non publicè, ſed in priuatis ſacellis communicandi eodem illo modo*. Præterea Imperator ex antiquiſſima conſuetudine ſumit calicem ſanguinis, quando coronatur, authore Vbaldo, & Caſalio.

Cum rege item Angliæ diſpenſaſſe Clementẽ V. ex aliorum ſententia tradit Vaſquez, ſed quomodo, & quoties vſurus eſſet calice, non exprimit nec vllum citat certum authorem: annum deſignat 1341

Hæc ſunt priuilegia quę inuenimus laicis fuiſſe conceſſa. Cæterum in miſſa Papæ ſolemni excipitur à communi lege, authore Vaſquez, Maior

Dia-

Diaconus, qui ſummo Pontifici celebranti aſſiſtit. *Is enim ait, ſub vtraque ſpecie etiam communicat*. Henriquez amplius addit lib. 8. de Euchariſt. cap. 44. his verbis. *Dum Papa ſolemniter celebrat ſumpto corpore Chriſti ſedet, & Diaconus Cardinalis defert ei calicem bibendum: deinde miniſtrat illum alÿs Cardinalibus etiam Diaconis, quod etiam nunc ſeruatur apud Monaſterium Cluniacenſe, & Dionyſianũ*: & quidem de Cluniacenſi confirmat Vaſquez diſp. 216. cap. 4. n. 44. & adducit in teſtimonium Claudium de Sainctes repetitione 10. de Euchariſtia cap. 20. De Monaſterio autem Dionyſiano prorſus tacet.

Hæc priſca ſunt, & ante Hæreſim Bohemorum. Poſt illam ſcire oportet quomodo ſe geſſerit Eccleſia? Aeneas igi-

igitur Syluius in hiſtoria rerum Bohemicarum cap. 52. ſcribit Bohemos in Concilio Baſileenſi vſum calicis poſtulaſſe, ac primum propter recentis hæreſis periculum non obtinuiſſe. Poſtea promiſſum à Patribus fuiſſe, permittendum ijs calicem ſub ea conditione, vt crederent Chriſtum totum, & integrum eſſe ſub qualibet ſpecie, & vt ſacerdotes plebem ad id credendum, exhortarentur: idque demum conceſſum eſſe teſtatur Chronicon Polydori lib. 21. & ita refert Seuerinus Binius in notis ad illud Concilium pag. 405. poſtea Paulus IV. vt ſcribit Vaſquez diſp. 216. cap. 4. idem priuilegium de communicando ſub vtraque ſpecie Bohemis confirmauit, ſub iiſdem tamen conditionibus, ne periculum eſſet errandi.

Hinc

Hinc patet Lutherum falsò dixiſſe in lib de captiuitate Babylonica Concil. Baſileenſe declaraſſe licere Bohemis vtramque ſpeciem ſumere, & in eo contradixiſſe ijs quę docuerat Conſtantienſe Concil. quæ ſanè mera impoſtura eſt. Nam Conſtantienſe Concil. in doctrina de communione ſub vtraque ſpecie reducendo illam ad vnam tantum ſpeciem omnino conuenit cum Baſileenſi, vt apparet ex Conſtantienſi ſeſſ. 13 & ex Baſileenſi ſeſſ 30. Cæterum Conſtantienſe nihil declarauit circa diſpenſationem cum Bohemis. Baſileenſe autem, vti proximè diximus, conceſſit Bohemis ſub conditione proximè adducta diſpenſationem communicandi ſub vtraque ſpecie. Inſigne item mendacium eſt Illyrici in Apologia Con-

Confeſſionis Antuerpienſis c. 1. qui temerè ait Concilium Tridentinum conuictum fulgore Verbi Dei tandem agnouiſſe ſuum errorem, & permiſiſſe communionem ſub vtraque ſpecie fidelibus laicis quod quam falſum ſit, apparet ex ſeſſ. 21 & 22. eiuſdem Conc. Tridentini.

Volo autem terminare huiuſmodi controuerſiam verbis P. Vaſquez diſp. 216. cap. 4. n. 45. vbi ait. *Remoto errore licet non videatur ſubeſſe cauſa ad abrogandam legem, aliqua tamen eſſe poterit, vt cum aliqua peculiari perſona, imò & cum ciuitate, aut natione diſpenſetur.* Et nu. 46. iterum. *Nec enim,* inquit, *tantæ virtutis ad obligandum hæc lex Eccleſiaſtica eſſe poteſt, ſicut falsò nonnulli arbitrantur, vt in nullo prorſus caſu liceat laico calicem ſumere.*

re.

re. Nam cum ſit humana lex non poteſt Epÿchiæ, ſeu emendationi non eſſe ſubiecta. Hanc doctrinam Vaſquez veram, Eccleſia fecit, cum Bohemis diſpenſando, ſicut etiam poterit cum alijs nationibus, ſi cauſa iuſta fuerit, diſpenſare.

FINIS.

IN-

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX RERVM.

A

ABVSVS quomodo, & quatenus ferendi? pagina 28.
Abuſus in veneratione Sacrorum, qui & qua ratione reprobetur? ib. & 408.
Acacius cur, & à quibus damnatus? 346.
Adoratio Sanctorum, quæ, & quomodo differat ab adoratione Dei? 395.
Adoratio Imaginum iuſta, & recta: & qualis. 433. &c.
Adoratio hominis viui an ſit? pag 432.
Adoratio imaginis, & exemplari.

ris eſt eadem. 453.
Adoratio Crucis, quæ & quotuplex? 431. 464.
Adoratio nominis IESV, quì fiat? 463.
Adoratio Euangelij, & rerum ſacsarum, quæ & quanta ſit? pag. 465.
Amoris appretiatiui, & ſenſitiui differentia. 260.
Animarum poſt mortem ſtatus triplex. 29.
Animæ defunctorum iuuantur ſuffragijs fidelium. 17.
Animæ quomodo, & quatenus ab igni corporeo torqueantur? 67.
Animæ defunctorum poſt mortem ſi ſint omnino puræ, & purificatæ in Cœlo beantur. 144.
Animæ quæ decedunt in peccato mortali ſtatem ad inferos eunt. ibid.
Animæ defunctorum iuſtorum, quomodo dicantur inquietari?

tari? 215
Animæ ſub altari ſtatus, quid ſignificet apud Ioannem in Apocal. 373.
Animæ in Purgatorio non ſunt vſque ad diem iudicij. 144.
Animæ in Purgatorio à quibus Angelis ne an Dæmonibus torqueantur? 83.
Animæ videant ne Deum perfectius extra corpus? quam vnitæ corpori? 383.
Anima Chriſti eſt in Euchariſtia. 480.
Animæ defunctorum, an viuis, & quomodo appareant? 112.
Anniuerſaria cur, & quomodo fiant? 211.
Arminij ſententia circa poſſibilitatem mandatorum Dei. 226.
Arminij opinio refellitur. 288.

Baptiſ-

B

BAptiſmo non tolli prorſus peccatum originali, dicunt Hæretici. 24.
Baptiſmo peccatum originale tolli Catholica Fides eſt. ib. & ſeq.
Baptiſmus quid ſignificat. 12.
Baptiſmi merſio vna, an trina. pag. 564 565.
Beatitudo in quo formaliter ſita ſit. 348.
Beatitudo animæ an creſcat ex coniunctione corporis. 383.
Beati an ſtatim poſt mortem Deum videant. 144.

C

CAluinus ineptit, & delirat. 488.
Caluinus in ſua harmonia Aſinus ad Lyram. ibid.

Cal-

Caluiniſtæ negant Purgatorium. pag. 28.
Caluiniſtæ ſuum habent, ſed ſu- illum Purgatorium.ib & ſeq.
Caluiniſtæ vtriuſq; ſpeciei com- munionem, an & quomodo, vel ponant, vel tollant? 476.
Caluiniſtæ ſe omnes Prædeſtina- tos dicunt. 25.
Canonizatio quid ſit? 299.
Canonizationis cauſa. ib.& ſeq.
Canonizationis effectus. 312.
Canonizationis finis. 316.
Canonizatio in quo ſita ſit, & quid requirat. 302.*& ſeq.*
Canonizare cuius ſit? *ibid.*
Canonizationis infallibilitas. pag. 328.
Cantus Pſalmorum in funere à vſitatus. 176.
Cereorum vſus in funeribus. pag. 175.
Cereos per diem accendi, quomo- do vetitum. 198.
Chriſtiani an & quatenus ſecum de-

Digitized by Google

deferrent Euchariſtiam? 507.
Chriſtus poteſt pingi in forma Agni. 444.
Chriſtus totus eſt ſub vna ſpecie Sacramentali. 479.
Chriſtus in Euchariſtia eſt animatus, & viuus. 488.
Chriſti corpus ponitur ex vi verborum in Euchariſtia. 489.
Chriſti anima ponitur ut Euchariſtia per concomitantiam Corporis. 488.
Chriſti Caro quomodo adoretur? pag. 464.
Chryſoſtomus quomodo de viſione Dei intelligendus? 352.
Collyridiani hæretici quomodo errarent. 430.
Concilia duo ſub Leone Iſaurico, & Conſtantino.
Copronymo Conſtantinopolitana, Latrocinia. 427.
Concupiſcentia non eſt peccatum formale, ſed materiale peccati. 256

Com-

Communionem ſub vtraque ſpecie, cur, & qui hæretici requirant? 471. ad 478.
Communio ſub vtraque ſpecie, an & quatenus licita? 547. & ſeq.
Communio ſub vna tantum ſpecie licuit olim, & licet. pag. 493. & ſeq.
Communio ſub vna ſpecie probatur ex ſcripturis. 494. & ſeq.
Communio vnius tantum ſpeciei vſitata in Eccleſia. 497.
Communio infantium quænam eſſet? 505.
Communionem ſub vna ſpecie probant concilia. 508. ad 526
Communio laica quænam eſſet? pag. 512. & ſeq.
Controuerſia de Communione ſub vtraque ſpecie vnde oriatur? 471.
Cultus Sanctorum refunditur in Deum. 397.

D

DEcalogus petitur à ratione naturali. 253.
Deus vult omnes homines ſaluos fieri quomodo intelligatur. pag. 289.
Deus poteſt licitè depingi, & ita adorari. 441.
Dilectio Dei ſuper omnia quomodo ſit? 258.
Dæmones an torqueant Animas Purgatorij? 82.
Duliæ adoratio quæ, & quorum ſit? 458.

E

ECcleſia Græca, & Latina ſuffragatur defunctis. 14.
Eccleſia particularis ſola non poteſt Canonizare. 309.
Eccleſia Orientalis communicabat ſub vtraque ſpecie Panis, &

Digitized by Google

& *Vini*. 500.

Efficaciam gratiæ ponit Arminius in cooperatione arbitrij. *pag*. 292.

Efficaciam gratiæ alio modo ſtatuit Concilium Tridentinum, & Auguſtinus, quàm opinatur Arminius. 291.

Efficax Gratia, & ſufficiens, ſunt membra diſtincta. ibidem & 292. & 295.

Epiſcopus non poteſt propria authoritate canonizare. 236. & 257.

Epiſcopus poteſt dies feſtos inſtituere. 327.

Expoſitio corporis defuncti ex antiquo more. 175.

F

Fidei dogma eſt Purgatorium pag. 107. & *ſeq*.

Fidei dogma eſt: precibus adiuuari animas fidelium 114.

Funus abhorrent hæretici licet Recentes aliqui admittant cęremonias tamen Catholicas irridendo. 154.
Funeris, & ſepulturæ exempla multa habentur in veteri teſtamento. 159.
Funus, & ſepultura approbantur à Chriſto. 165.
Funus, & ſepultura probantur rationibus naturalibus, & ſupernaturalibus varijs. 178. & 182.
Funeris, & ſepulturæ dantur multa decreta, & Can. Concil 192.
Pro Funere nihil exigi debet, licet poſſit recipi ſponte oblatum. 193

G

Gentiles admittunt quoddam purgatorium. 18.
Gentiles multas veritates ſunt aſſe-

aſſecuti. 21.
Gratiæ Diuinæ quanta neceſſitas? 270. &c.
Gratia duplex eſt Auguſtino, & Tridentino. 271.
Gratia eſt neceſſaria ad ſanandum liberum arbitrium. 271.
Gratia non omni omnia poſſumus. Eſt ſine qua aliquid non poſſumus. 272. &c.
Gratia duplex minor, & maior pag. 272.
Gratia eſt vna qua aliquid poſſumus: altera quæ petenda eſt, vt ex integro poſſimus. 272. & 273.
Græcorum de Purgatorio ſententia. 120.
Græca Eccleſia non errauit in doctrina de Purgatorio, ſed pauci Græci Schiſmatici. 128. & 129.

H.

Haeretici in rebus ſacris Philoſophi eſſe volunt. 3.
Hæretici in viuos, & mortuos Chriſtianos bellum gerunt. pag. 153.
Hæretici imitantur gentiles in ludis, & crapulis, & irrident Chriſtianos in bonis imitantes. 237.
Aliqui Hæretici tenent mandata Dei Impoſſibilia Lutherus, & Caluinus. 221.
Alij Hæretici tenent mandata Dei facilia, & ex naturæ Viribus, Pelag. & Semip. 124.
Hæretici cultum SS. vocant idololatriam. 373.
Hæretici ordinarie errant ex malitia 395.
Hæretici nolunt diſcere à SS. Patribus, ſed eos docere. 399.
Hæretici pluris faciunt oſſa bellua-

lu arum, quam hominum, & in hoc Crudeliores Turcis. pag. 414.
Hipocryſis hebræorum in ornamentis ſepulchrorum Prophetarum quos occidebant. 407.

I

IESVS nomen quomodo adoretur? 463.
IESVM ſolui quid ſit apud Ioannem? 480.
Ignis purgatorius torquet animas, & quomodo. 72.
Imagines in templo locandæ. 448
Imaginum vtilitates. 447.
Imago Chriſti Crucifixi à Iudæis Berythi ab Athanaſio recitata in publico concilio.
Ignis duplex vnus probatorius, de quo Paulus alter æternus, de quo Chriſtus. 44.
Ignis Purgatorius eſt corporeus. 59.

Digitized by Google

Ignem hunc ex natura ſuæ acerbiſſimm Deus moderatur ad varietatem peccatorum purgandorum. 73.

Ignem Purgatorium an & quatenus Græci negarint? 11. & 124.

Infantes extra pœnam ſenſus omnem aliam damni, quam vocant, ſentient. 110.

Infantes non poſſunt canonizari mortui cum Baptiſmo morte naturali, & non heroica. 310

Infantes quomodo communicabant. 506.

Ignorantia inuincibilis excuſat plures infideles. 237.

Ignorantia inuincibilis Deum eſſe poteſt dari. 244.

Imaginum cultus, & adoratio, & à quibus fuerit impugnata 416.

Imaginis, & Idoli differentia. pag. 418.

Imagines non debent pingi in

loco

loco vulgari. 415.
Imago non adoratur per ſe, ſed ſimul cum re quam repræſentat. 432.

I

LAicorum Communio qualis ſit? 517.
Lucas Euangeliſta plures Imagines B.V.M. dipinxit. 446.

M

MAndatum dupliciter poteſt eſſe impoſſibile, 219.
Mandata omnia reducuntur ad fidem, & charitatem. 221.
Mandata quædam ſunt naturalia, quædam ſupernaturalia. 234.
Mandaea quædam ſunt de neceſſitate medij, quædam præcepti. 235.
Manna, ſicut ſitim extingue-

 bat

bat ſic in Euchariſtiæ pane eſt potus, ſeu ſanguis Chriſti. pag. 483.

Manichæi dum ſub vna tantum ſpecie communicabant non reprehenduntur. 498.

Manichæi reprehenduntur, quia negabant verum corpus, & ſanguinem Chriſti. 499.

Manichæi item reprehenduntur, quia non potabant ſanguinem Euchariſticum ex hoc errore. ib. 499. & 500.

Pro Martyribus non orabat Eccleſia. 15.

In templis Martyrum ponebant piæ matres corpora filiorum defunctorum, vt ab ijs iuuarentur. ibid.

Martyrium eſt titulus ſufficiens ad canonizationem. 309

Mæchari, & concupiſcere ſunt duo. 258.

Miniſtri funeris, varij. 186.

Miracula nunc exiguntur ad ca-

Digitized by Google

canonizationem confeſſorum. pag. 313.
Moyſis corpus quare abſcondatur à Deo. 405.
Mors ex ſe non eſt actus meritorius. 252.
Mortuis non eſt danda Euchariſtia. 183.

N

NAuigantes ſecum deferebant Euchariſtiam tempore primitiuæ Eccleſiæ. 503.
Nomen nihil refert ad rem aſſerendam, vel negandam, modo res ſit. 3
Nomen Purgatorij innuitur à Sacra Scriptura, contra Hæreticos. 3.
Nominum ſignificationis ignoratio eſt occaſio erroris. 418
Nomen IESV adoratur latria. pag. 463.
Nomina multorum myſterium de-

deſunt, cum tamen ſint my-ſteria. 2.

O

OBiectiones Hæreticorum contra canonizationem ponuntur, & ſoluuntur. 336.
Obiectiones Hæreticorum contra imagines. 420.
Odium peccati duplex ex virtutis amore, vel ex metu pœnæ. pag. 267.
Onus leue mandatum Dei eſt diligenti. 264.
Opus perfectè bonum ſequitur ex gratia maiori. 279
Obiectiones Hæreticorum contra Purgatorium. 1. & 50.

P

PApa canonizat abſque aſſiſtentia Cardinalium. 324.
Papæ ſolius eſt canonizare. 324.
Purgatoriũ admiſit Lutherus. 41

Pur-

Purgatorij pœna eſt ignis. 40.
Purgatorij locus quis & vbi, & qualis ſit. 101. & ſeq.
Purgatorij nomen innuitur, in ſacra pagina. 3. 4. & 5.
Purgatorij res probatur, à 7. *vſque ad* 17.
Purgatorium eſſe, de fide eſt. pag. 107. & ſeq.
Purgatorius ignis quis ſit, & quomodo vrat? à 56. *ad* 84.

R

Religioſi non debent extra Monaſterium ſepeliri niſi nequeant commode eò ferri. pag. 196.
Reliquiarum cultus. 404.
Reliquiarum Miracula. 409.

Se-

S

SAncti vident Deum ante diem Iudicij Vniuerſalis. pag. 388.
Sancti ſunt Inuocandi. 388.
Sancti viuunt apud Deum. 330.
Sancti honorantur propter ſolam ſanctitatem. 398.
Sanctiſſimo Sudario Chriſtus impreſſit propriam effigiem. 446.

T

TEmpus Purgatorij, an ſit vſque ad diem Iudicij. 76
Tempus Purgatorij incertum, & pro ratione, culparum, & ſatisfactionis, & ſuffragiorum. pag. 78.
Tentatio maior indiget maiori gratia ad vincendum. à 277. ad 287.
Textus Scripturæ Sacræ circa idem

idem. 435.
Thomæ Angli ſingularis opinio. pag. 134.
Thomæ Angli graues errores numerantur, & conuincuntur. á 143. ad 152.
Traditio Eccleſiæ circa cultum Imaginum. 434.
Turcæ colunt reliquias Mahometi. 414.
Turbæ ſaturatio, figura Euchariſtiæ. 494.

V

VEnialia peccata, quæ ſint inſolens Thomæ Angli ſententia. 139.
Veniale in quo conſiſtat? ibi, & 140. & 141.
Venialia vtrum in Purgatorio remittantur? 32 & 33.
Veſpera in qua apud Matthęum datur præmium laboris, intelligitur de die obitus. 371

Via-

Viator non poteſt eſſe qui ſupponitur mortuus. 34.
Viaticum fuit ſemper ſola ſpecies panis 504.
Viuus fidelis non poteſt canonizari. 302.
Vnctio corporis defuncti eſt ex antiquiſſimo ritu. 173.
Vxor poteſt ſibi eligere ſepulchrum, ſicut Vir. 302.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

ER-

Digitized by Google

ERRATA.

PAg.3 linea 18 pro *purgatorium*, lege *purgationem*.

Pag.139.lin.24. *Conditionatur*, l. *Conditionatos*.

Pag.163.lin.3. *Sepultura*, lege *Sepulturam*.

Pag.169.lin 5. *quod Iudæos*, l. *apud Iudæos*. Item lin. 15. *Stephani* l. *Stephanum*.

Pag.70 lin.1. *fierit* l. *fieri*. Item lin.4. *Præceptis* l. *Præcepi*.

Pag.171.lin.15. *Honores*, lege *homines*.

Pag.214.lin. 19. *puniret*, lege *pertinet*.

Pag.284.lin.4. *Vltioris*, lege *Vlterioris*.

Pag.261.lin.24. *non*, l. *nos*.

Pag.256.lin.12. *Tempore*, lege *Corpore*.

Pag.340.lin.17. *Iudice*, lege *Iudicem*.

Pag.360.lin.4.*videri* l. *videre*.

Pag.

Pag.388.lin.21. *illis*, l. *illos*.
Pag.430.lin.11. *Imperatores*, l. *Imperatoris*.
Pag.431.lin.21. *obÿchio*, lege *obiectio*.
Pag.442. lin.9. *Carent*, lege *Careat*.
Pag.471.lin.21. *Ab* lege *Ad*.
Pag.521.lin.24. *Ciuitatem*, lege *Ciuitate*.
Pag.546.lin.24. *Lauſa*, l. *Cauſa*.

R E-

REGESTVM.

† †† ††† A B C D E F G
H I K L M N O P Q R
S T V X Y Z.

A a B b C c.

Omnia ſunt ſemiſolia excepto
††† quod eſt 4. pars folij .

R O M AE.
Typis Philippi Mancini. 1663.

Superiorum Permiſſu .

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google